

TOETSSTEEN
van de ware en valse genade

Ontdekkende in het helder schijnend licht der zuiver GEREFORMEERDE WAARHEID, vervat in de HEIDELBERGSE CATECHISMUS, de wezenlijke gronden van onderscheid tussen het ZALIGMAKEND WERK des Geestes in de harten der oprecht gelovigen en tussen het SCHIJNGEESTELIJK WERK der geveinsden en tijdgelovigen.

TEN DIENSTE

Van het heilbegeerig Christenvolk in Nederland; om het op te wekken in deze donkere dagen van verleiding, zijn eeuwigen staat grondig te beproeven, en zichzelf zorgvuldig te hoeden voor de verderfelijke wegen van huichelarij en voor allerlei listig bedrog van de Satan, met zich vast te houden aan het geloof, dat eenmaal de Heiligen overgeleverd is

DOOR

THEODORUS VAN DER GROE,

Dienaar van Jezus Christus te Kralingen.

TWEEDE DEEL.

DE GEREFORMEERDE BIBLIOTHEEK
GOUDA 1938

Spelling aangepast 2001

STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG

APPROBATIO.

Wij ondergeschreven, Visitatores Librorum, wegens de Eerwaarde Classis van Schieland, hebben het Tweede Deel van het werkje, genaamd *Toetssteen der ware en valse Genade*, door de Weleerwaarde, Godzalige en zeer geleerde Heer, THEODGRUS VAN DER GROE, Bedienaar des Heiligen Evangeliums te Kralingen, met geen minder attentie en genoeg, gelezen, dan het vorige Eerste Deel; en geven eenparig daaraan hetzelfde getuigenis, als wij aan het Eerste Deel gegeven hebben.

Getekend den 27 April 1753.

THEODORUS TER BRUGGEN, Fil. Doctor en Predikant te Rotterdam.

CORNELIUS GEISWEIT, Predikant te Schiedam.

THEODORUS PALUDANUS, Predikant te Kapelle aan den IJssel.

INHOUD

Vervolg van het derde hoofdstuk, OVER DE LEER VAN VERLOSSING:

Van de staat van Jezus' verhoging in het algemeen.
 Van Zijn opstanding
 Van Zijn hemelvaart
 Van Zijn zitting aan Gods rechterhand
 Van Zijn wederkomst ten oordeel

VAN DE HEILIGE GEEST

Van het geloof in de Heilige Geest
 Van de gelovige kennis van Zijn Goddelijk Persoon
 Van Zijn Naam
 Van de hoogwaardige verborgenheid van Zijn Goddelijk Wezen
 Van Zijn werk der heiligmaking in het algemeen
 Van de gelovige toe-eigening van de Heilige Geest met vertrouwen voor zichzelf
 Van Zijn mededeling aan de gelovigen
 Hoe Hij ons met Christus en Zijn weldaden door het geloof verenigt
 Van Zijn inwendige vertroosting
 Van Zijn bestendig verblijf bij de gelovigen
 Hoe de geveinsde tijdgelovigen Zijn algemene gaven ook deelachtig worden en in hem geloven.

VAN DE KERK EN HAAR WELDADEN

Van de heilige algemene Christelijke kerk
 Van het geloof dat men een levendig lidmaat daarvan is
 Van de gemeenschap der heiligen
 Van de vergeving der zonden
 Van de opstanding
 Van het eeuwige leven
 Een besluit op de materie des geloofs

VAN DE RECHTVAARDIGMAKING

Hoe dezelve een vrucht des geloofs is
 Van de twee delen van de rechtvaardigmaking
 Van het groot gewicht van dit leerstuk van rechtvaardigmaking
 Hoe de rechtvaardigmaking geschiedt door middel van het geloof
 Hoe de gelovige wordt gebracht tot verzaking van zijn eigengerechtigheid
 Van het verdoemend vonnis der Wet, dat eerst over de zondaar gaat, voor hij gerechtvaardigd wordt
 Hoe God de Middelaarsgerechtigheid van Christus de gelovige zondaar schenkt en toerekent
 Hoe de toerekening geschiedt uit enkel genade
 Hoe de gelovige daardoor van God wordt gerechtvaardigd
 Van de belofte der rechtvaardigmaking, welke door het geloof wordt aangenomen

Hoe het geloof hier alleen als een middel van aanneming is aan te merken
 Hoe de halve Pelagianen het zekere vertrouwen van de vergeving der zonden uit het
 wezen des geloofs uitsluiten, om van hetzelfde een verdienstelijk werk te maken
 De leer van de rechtvaardigmaking nader bevestigd en verdedigd
 Hoe de gelovige zichzelf als een gerechtvaardigde in Christus ook moet achten
 Van de valse rechtvaardigmaking der geveinsde waan- en tijdgelovigen

VAN DE WERKING DES GELOOFS

Hoe het geloof een werk des Heiligen Geestes is
 Van de manier hoe Hij het geloof doorgaans werkt in de uitverkorenen
 Hoe de Heilige Geest het middel des Evangelies gebruikt
 Van de versterking des geloofs
 Van de zwakgelovigheid in 't algemeen
 Hoe de zakgelovigheid geen verandering maakt in het wezen des geloofs
 Hoe het geloof en de twijfeling samen bestaan in dezelfde gelovige
 Van de natuurlijke zwakgelovigheid, die aan allen eigen is
 Van de zwakgelovigheid, die meer door omstandigheden is
 Van de wezenlijke kenmerken en eigenschappen van zwakgelovigen
 Van de versterking van het zwak geloof
 Hoe het zwak geloof versterkt wordt door de Heilige Geest, door middel van het
 Evangelie en van de Sacramenten

VAN DE SACRAMENTEN

Van de natuur en instelling van de Heilige Sacramenten
 Van de Heilige Doop
 Van het Heilige Avondmaal
 Hoe die als geloofsversterkende middelen moeten gebruikt worden
 Van het onderscheid tussen de versterking van het ware geloof en het waangeloof

VAN DE SLEUTELN DES HEMELRIJKS

Van haar aard en gebruik
 Van der gelovigen eerbied voor de sleutelen
 Hoe de geveinsden de sleutelen verachten, en tot een onwettige afscheiding licht
 genegen zijn

VOORREDE

Aan de waarheidlievende en heilbegerige lezer.

Waarde lezer in Christus!

Wij hadden wel gewenst met het uitgeven van dit ander of *tweede deel* van onze *Toetssteen* eerder te hebben kunnen voldoen aan het verlangen van velen. Maar wij zijn daarin verhinderd geworden, zowel door de overvloedige arbeid van de dienst des Heeren in de gemeente als door veel ander ingevallen beletselen. En wij achten zelfs redenen van veel erkentenis aan de Heere te hebben, dat Hij ons in staat heeft believen te stellen, om dit werkje op die wijze, tot nut van het algemeen zo spoedig nog teneinde te brengen. Waartoe wij niet weinig aangemoedigd werden, toen wij bemerkten, dat het *eerste deel* niet zonder Zijn goedgunstige zegen ontvangen en aanstonds uitverkocht en herdrukt is geworden.

De lezer heeft dan nu een *Toetssteen*, om zijn staat en genade te beproeven, gaande over de gehele grondwaarheid van de Christelijke leer, en tevens ook zo wij achten, een aaneengeschakelde uitleg of zakelijke verhandeling van onze gehele Catechismus, dienstig, om hen door Gods genade enig licht in al de bijzondere stukken of delen van de Heilige Waarheid te geven, tot bevordering van zijn geloof en zaligheid in de Heere Jezus Christus. De manier hoe wij alles openen en behandelen tot een Toetssteen van beproeving, om *de ware en de valse Genade* uit de gronden van de waarheid zelf recht te onderscheiden, heeft, zo wij zijn gewaar geworden, de toestemming van velen mogen verkrijgen, die achten dat een zodanige toeleg in de vervallen tijd, welke wij nu, helaas! beleven nog van enig nut kon zijn onder Gods zegen.

En men zal zien uit dit *tweede deel*, dat wij doorgaans alles tot dat bijzondere voornamen einde of doelwit ook verder hebben getracht uit te voeren.

Wij hebben tot gemakkelijker gebruik van de lezer in dit *tweede deel* tal van vragen van de *Catechismus*, die verhandeld worden, op de kant aangetekend, hetgeen wij ook reeds zo waargenomen hebben in de *tweede druk* van het *eerste deel*, en wij wenssen wel dat het in de *eerste druk* mede geschied was. Want zo kan dan terstond met één oogopslag gezien worden, wat stof of vraag op iedere bladzijde verhandeld wordt. Maar het zou voor een nauwkeurige lezer, die de *eerste druk* heeft, juist geen grote moeite zijn, het getal van de vragen daar zelf zo op de kant aan te tekenen, indien hij zulks begeerde.

Wij achten, dat degenen die onze arbeid willen gebruiken, niet verkeerd zouden doen, met hetzelfde eerst aandachtig te lezen, om zo vooraf de hoofdzakelijke inhoud te weten van het gehele werk en hoe onze Christelijke waarheid zeer vast en ordentelijk ligt aaneengeschakeld. Want hier zal het zeker velen aan ontbreken, dat zij niet aandachtig genoeg op de samenstelling of vaste aaneenschakeling van onze Gereformeerde waarheid gewoon zijn te letten. De mensen lopen doorgaans veel te ras over de grond heen, en begeven zich te los en te ongeoeffend tot een uitgebreider wetenschap. Waarom wij ze wel zeer gelukkig achten, die van de Heere Zelf, door Zijn Geest, uit die hoogte weer eerst naar beneden gevoerd worden, om meer aandachtig stil te staan tot een behoorlijke kennismaking van de gronden van de heilige Waarheid en van haar wezenlijke samenvoeging en verband. Voorwaar, al wie

de waarheid van het Heilige Evangelie niet van de grond af begeert aan te leren, die zal daar ook nooit een recht wetenschap van kunnen bekomen.

Aangaande het oordeel van de mensen over onze verhandeling, die zijn zeker reeds zeer verscheiden geweest, en veelal is dezelve van sommige te hoog geprezen en van ander te laag veracht. Maar dit is iets, waar wij ons niet bijzonder mee zullen ophouden. Wij geloven, dat wij nu leven in een tijd die niet zeer gelukkig is, en zoals wij door de genade van de Heere onze lof niet graag zouden begeren van de mensen, willen wij ons over hun afgunst en verachting ook niet zeer bekommeren. Indien wij slechts enige blijken van Christus' genadige goedkeuring, zoals wij vertrouwen, aan ons gemoed mogen vinden, en indien wij aan Zijn heilige en dierbare waarheid en aan het geslacht van Zijn uitverkorenen door Zijn zegen ook nog enige dienst mogen doen, dan wensen wij de rest ootmoedig aan Hem over te geven, Die eindelijk eens zal oordelen, als de mensen in de wereld lang en veel genoeg zullen geoordeeld hebben. Alleen zijn er weinige zaken, waar wij achten met een kort woord nog iets van moeten zeggen.

1. Enigen hebben zich gestoten, dat wij ons werkje een *Toetssteen* genoemd hebben, waar men Zijn genade aan zou beproeven, en zij menen dat die eer van zo genoemd te worden, slechts aan de Bijbel, maar aan geen menselijk geschrift toekomt. Dan, om hier niet aan te merken, hoe wij in dezen wijze en eerwaardige mannen tot onze voorgangers hebben (die dergelijke werken of hun schriften op dezelfde manier genoemd hebben), welke wij achten, dat billijk boven de lauwe berispingen van onze tegenwoordige eeuw behoorden te zijn, willen wij deze mensen alleen tegemoet voeren, dat het een vast gebruik in het Christendom is, dat de Goddelijke glans van de luister van de Bijbel, ook altijd in enige delen, door een noodzakelijk gevolg komt afstralen op de geordineerde diensten en hulpmiddelen, die strekken, om de heilige waarheid te bevorderen. De Bijbel is alleen het Woord van Waarheid; maar zijn die menselijke schriften daarom ook geen waarheid, die over de Bijbel handelen, in zover die met de waarheid van de Bijbel overeenkomen? Dus is de Bijbel ook alleen de rechte Toetssteen van de beproeving, van leer, staat, werken en alles. Maar zou enig menselijk schrift, met zo een oogmerk geschreven, om tot de beproeving van de lezers te dienen, zodanige benaming van de Bijbel niet mogen ontlennen, in zover het de Goddelijke waarheid behelst en die ook tot zodanig einde voordraagt? Maar als iemand wilde stellen, dat de Bijbel alleen de *onfeilbare* Toetssteen van alle beproeving is, en dat het aan geen menselijk geschrift toekomt zulke titels te voeren, dan zouden wij zeker geen het minste verschil daarover begeren te maken.
2. Anderen hebben geoordeeld, dat een verhandeling van deze aard korter had behoren geschreven te zijn. Waarover wij alleen verzoeken aan te merken, dat wij het algemeen hier een *Catechetische verklaring* of uitbreiding geven van onze Gereformeerde waarheid, ingericht naar dat model, om ze theoretisch en praktisch te gebruiken, als een Toetssteen van beproeving over alle leerstukken. Ja, dat wij bijzonder ook ons werk gemaakt hebben, om tot zo'n einde de voornaamste en gewichtigste delen van onze leer grondig te verklaren. Indien iemand echter oordelen mocht (terwijl anderen veel groter boeken over de Catechismus hebben uitgegeven) dat onze geringe arbeid al te uitvoerig is, deze willen wij zijn oordeel dan gaarne vrij laten in de hoop dat er ook zijn, die hiervan een ander gevoelen hebben.

3. Wij hebben ook een passage (blz. 260) in ons eerste deel, waarvan wij begrepen hebben, dat er enige bedenking van sommige op gevallen is, of wij de zaken daar wel recht mochten uitgedrukt hebben. Handelende van de dood van de Zaligmaker, maken wij daar gewag van Zijn tweërlei bloedstorting, in Zijn leven en in Zijn dood, en stellen dezelve aldus voor:

"Op verscheiden manieren is het dierbaarste bloed van de Heere Jezus vergoten geworden, in Zijn pijnlijke besnijdenis ten achtste dage, door een wrede geseling vóór Zijn kruisdood, door de scherpe indruk van een bespottelijke doornenkroon op Zijn hoofd en door het doorboren van Zijn handen en voeten, wanneer die aan het kruishout vastgenageld werden. Maar al deze bloedstortingen waren in genen dele genoegzaam geweest om de eeuwige gerechtigheid en verzoening voor ons te verwerven, welke op één dag verkregen zou worden, indien er ook geen bloed en water, gevloeid was uit de hartenwond van Zijn geopende zijde, toen Hij levenloos aan het kruis hing. Dit is het volkomen verzoeningsbloed. Dat ander bloed bereidde slechts de weg, en werkte mee tot de verzoening, maar het kon die geenszins teweegbrengen of dadelijk voortbrengen. Maar het bloed van een gestorven Christus daar bijkomende, zo was het hier het bloed van het Nieuwe Testament, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden, Matth. 26:21. zoals Zijn vloek ons de zegen aanbrengt, zo is Zijn dood ons een fontein des levens, enz. [Zondag 16, vraag 40]

NB. Op deze passage nu vernemen wij, dat men deze aanmerkingen heeft gemaakt:

1. Dat het volk, bij ons bekend met de naam van Hernhutters of Zinzendorfianen, al op dergelijke wijze van de bloedstorting van de Zaligmaker plegen te spreken, ja dat zij dat zijdebloed van Zijn dood als het middelpunt stellen, waarin zij het gehele geheim van hun Atheïstische Enthousiasterij samentrekken. En dat wij daarom de zaak in dergelijke uitdrukking liefst niet hadden behoren voor te stellen, enz. Waarop wij antwoorden: dat wij er zeker zo zeer voor zijn als iemand, om alle dubbelzinnige en bedenkelijke spreekmanieren of voorstellingen van zaken geheel achterwege te laten, en om de heilige waarheden, met een zuivere en eenvoudige Schriftuurlijke stijl te behandelen, zoals in de rechtzinnige Christenheid altijd gebruikelijk is geweest. Dit is ook onze bijzondere toeleg in ons spreken en schrijven. En wij achten zelfs, dat een ander wijze van doen, ons aanstonds een billijke achterdocht moet geven, dat de mensen wel iets ongezonns mochten voeren onder hun leden.

Maar wij bekennen ook tevens, dat wij niet kunnen zien, dat er in de aangehaalde passage, ietwat donker, of bedenkelijk of dubbelzinnig zou uitgedrukt zijn. Wij achten veeleer, dat wij daar helder en duidelijk spreken met de woorden en waarheden van de Heilige Schriftuur, zoals wij doorgaans trachten te doen.

En wat belangt het verfoeilijke misbruik van de Hernhutters van die Evangeliewaarheid van *het zijdebloed* van de Heere Jezus in Zijn dood, dat gaat ons in het minst niet aan, dat wij daarom geen recht gebruik van die dierbare en troostrijke geloofswaarheid zouden maken. Wij hebben met dat ongelukkige volk, of met enige ander Separatistische Sekte, volstrekt niets algemeen, en wij weten ook niet dat de Voorzienigheid ons ooit enige Hernhutter heeft doen ontmoeten, behalve een zeker persoon, die scheen in die bende al te diep ingewikkeld te zijn, en welke wij, niet zonder enige gemoedelijke behandeling en ernstige waarschuwing, (waar de Heere van achteren Zijn genadige zegen nog op gelegd

heeft, zoals wij vertrouwen mogen) van ons lieten gaan. Wij oordelen het bij deze gelegenheid niet geheel onvoegzaam, ons gevoel van die Hernhutters Sekte hier eens neer te stellen, zoals wij dat voorheen hebben uitgedrukt in een Voorrede over de Goddelijkheid en het rechte gebruik van de Heilige Schrift, tegen alle Atheïstrij, Enthousiastrij en Pelagianenrij, gesteld voor het Eerste Deel van *George Hutchesons Verklaring van het Boek Job*. Daar schreven wij, bladzij 42:

N. B. *"En dit is ook dat beruchte onlangs uitgevonden Zijdeholletje, bloed, wonden, en al de daarvan ontleende figuren van die heilloze bende doorslepen Atheïsten en Enthousiasten, welke voor enige jaren in de wereld is komen opstaan onder de naam van Hernhutters of van de Moravische broedergemeente, en waardoor zo veel duizend onwetende en eenvoudige zielen reeds verleid zijn en nog dagelijks jammerlijk verleid worden. Waaronder er zeker maar zeer weinigen gevonden worden, die het vervloekte geheim van hun Enthousiastische Sociëteit enigszins recht verstaan, om hetwelk in de grond te vatten een ieders vernuft niet even schrande genoeg is, en niet even spiritueel, doordringend, scherp, krachtig en ten enenmale afgereden en bedorven. Want om een recht Atheïst of Enthousiast te zijn, is zeker een stoute en een sterke geest nodig, zoals het sterke en welgestelde ogen moeten zijn, die in de Zoon zullen zien, wanneer dezelve helder op de middag schijnt. Zolang als er bij die rampzalige mensen nog maar enig Schriftuurlijk denkbeeld van de formele zaken van het Christendom, en nog maar enige natuurlijke indruk of een gering overblijfsel van het ingeschapen waarachtige idee van het geducht Goddelijk Wezen in de geest blijft hangen en zweven, zolang is er nog een deksel, een wolk, een duisternis, die hen belet, om in de wezenlijke kracht en grondeloze diepte van het Atheïstme of Enthousiasme rampzalig in te storten. Maar zodra als zij slechts in het punt van een gehele Goddelijke verlatting komen, en vlak in de strik van de duivel vallen, dat zij het aangeboren denkbeeld van een heilige Godheid en van een heilig Woord voor een tijd geheel als uitschudden en afleggen, dan komen zij eerst in 't geheim van alles, en roepen geheel in verrukking, en dronken van de helse betovering van de satan uit: ik heb het gevonden! Ik heb het gevonden! En dan zijn van dat ogenblik af alle letteren en alle wijzen, vormen, gedachten en uitwendige vertoningen, schikkingen, middelen, bedrijven en oefeningen van Religie bij hen als schaduwen geheel en al verdwenen, want zij zijn nu gekomen in de oorspronkelijke kracht, en in het waarachtige middelpunt, en in de eigen essentie of het wezen van alle Religie, God Zelf. De allerheillooste boosheid en verdoemenswaardige satansbedriegerij enz."*

NB. (2) Maar wat nu de zaak zelf van die bovenaangehaalde passage belangt, het heeft ons waarlijk niet anders dan vreemd kunnen voorkomen, dat mensen, die wij graag voor verstandig begeren te houden, daar ook enige bedenkelijke aanmerkingen op schijnen te maken, even alsof dit niet recht genoeg, naar de waarheid van de leer, door ons zou zijn voorgesteld. Indien wij hun mening niet verkeerd begrepen hebben, dan schijnen zij te willen stellen, dat het uitgestorte bloed van de gewonde zijde van de Zaligmaker, in Zijn dood, niet mede tot uitwerking en tot volkomen voltrekking van onze verzoening gestrekt zou hebben, maar slechts alleen tot een bewijs van de waarheid van Zijn dood. Nu, indien dit werkelijk hun mening is, dan moet het hen ook bekend zijn, dat wij met de Bijbel, en met de gehele rechtzinnige Christenheid, van een geheel ander gevoel zijn, en dat wij voorzeker achten (gelijk wij in die passage zeggen), dat tot het bloed van het Nieuwe Testament, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der

zonden, Matth. 26:28, ook inzonderheid dat bloed van des Heeren Jezus dood behoort, en dat het bloed, dat Hij levend gestort heeft, op zichzelf alleen, het volkomen verzoeningsbloed niet is, noch zijn kan; ja, dat iedere druppel van dat dierbare bloed van Christus, in Zijn leven en in Zijn dood, enkel van Hem vergoten is tot vergeving der zonden. Hoewel dat bloed van Zijn gewonde zijde de mensen wel verstrekte tot een bewijs van de waarheid van Zijn dood, strekte het toch ook bij God tot verzoening van de zonden der wereld.

Dit is ons gevoelen, en wij weten niet, dat er van deze zaak in onze Gereformeerde Kerk ooit anders gevoeld is. En wat aangaat, dat de Zaligmaker stervende heeft uitgeroepen: *het is volbracht*, dat verstaan wij, (als men het eigenlijk naar de letter opvat), maar alleen van hetgeen Hij tot onze verzoening en verlossing te volbrengen had in Zijn leven. Zo volgde nu Zijn dood daarop als het laatste en volkomen besluit van Zijn Middelaarsvoldoening en vernedering voor onze zonden. En deze Zijn dood houden wij voor het grote verzoeningslijden, zolang als dezelve geduurd heeft. En achten dus, dat de Heere Jezus in dat grote lijden waarlijk bezig geweest is, tot aan het einde van Zijn dood of opstanding toe, en dat Hij aldus dood zijnde, zijn dierbaar bloed ook vergoten heeft tot vergeving van de zonden van Zijn gelovigen. Ja, wij oordelen dit stuk van een zodanig gewicht, dat wij genoodzaakt zijn te zeggen, dat degenen, die daar anders van gevoelen, dan zeker in dezen dele geen rechtzinnige bevating kunnen hebben van de heilige verzoeningsleer. En voor het overige zal zelfs de eenvoudige lezer zo wij hopen, in die aangehaalde plaats van ons werkje helder kunnen zien, dat wij daar alleen handelen van de noodzakelijkheid van Christus' dood, zonder welke al Zijn ander lijden geen volkomen voldoening voor onze zonden had kunnen zijn.

Voorts hebben wij de waarde lezer in dit voorbericht niet anders te berichten, dan dat wij hartgrondig zouden wenschen, dat hij dit werkje, door de Goddelijke genade, met een heilzame vrucht en stichting voor zijn ziele mocht lezen. En mogelijk zal hij er zich niet verkeerd bij bevinden, indien hij telkens, op iedere rustdag, of in de week dat gedeelte van de waarheid aandachtig begeert na te lezen, hetwelk in de Kerk dan verhandeld is. Ach, *dat velen de waarheid zo betrachtende, in de liefde alleszins mochten opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus, Ef. 4:15. Dat geve de Vader der barmhartigheid aan al Zijn uitverkorenen, in Zijn geliefde eniggeboren Zoon! Amen.*

THEODORUS VAN DER GROE.

Kralingen, 19 maart 1753.

Vervolg van het DERDE HOOFDSTUK.

Wij vangen de afgebroken arbeid van onze *Bijbelse Toetssteen* ter beproeving van de ware en valse genade weer aan, waarin wij nog verder op een onderscheiden wijze in het zuivere licht van de waarheid de rechte weg des levens zouden trachten aan te wijzen, die de verstandigen naar boven leidt, opdat hij afwijke van de hel, Spr. 15:24. Voorwaar, die maar het gewicht van dusdanige onderneming, en wat er voorts behoort tot een voorspoedige uitvoering van dezelve, enigszins mag inzien, zal het niet vreemd of ongevoegelijk vinden, indien wij onder een gevoelige aandoening van onze onbekwaamheid hier deze gemoedelijke uitdrukking vooraan stellen, hoe zeer wij zelf achten, de genadige besturing en bijstand van de Geest der waarheid verder nodig te hebben! *En dat toch de eeuwig levende Zoon van God (Die aan Zijn arme dienaren zo veel bemoedigende toezeggingen van Zijn Goddelijke ondersteuning in de dienst van het Evangelie heeft gegeven), ons ook een verstandig hart wil verlenen, om de wetenschap op te zoeken!* Spr. 15:14. *En dat wij door Zijn genadige voorbeding van de hemelse Vader geheiligd mochten worden in de waarheid!* Joh. 17:17.

Wanneer wij alleen op onze eigen zwakheid en op de zwaarte en aangelegenheid van het opgenomen werk zouden blijven zien, en hoeveel licht en genade van geestelijke onderscheiding daartoe immers nodig is, dan zouden wij licht gereed zijn, om deze arbeid, zelfs in het midden, te laten steken. Waaromtrent het ons ook waarlijk aan geen verzoeken heeft ontbroken. Maar de bewustheid welke wij mogen omdragen van de wil des Heeren, en van onze verbinding aan Zijn heilige dienst en aan de zaligheid van der mensen onsterfelijke zielen, daarbij de ondervinding van Zijn goedertieren bijstand in dat gedeelte van het werk, dat door ons verricht is, zijn voor ons zoveel opwekkende aanmoedigen, om op een verdere zegen van Christus te blijven hopen. De wind van de Heilige Geest blaast toch, waarheen Hij wil, Joh. 3:8. Indien dezelve dan ook nog belijft te blazen, en enige stralen van Zijn hemels licht genadig uit te zenden in onze dorre beenderen, wat zou Hem dan beletten, om die levend te maken? Voorzeker die adem van de Almachtige kan immer de zwakke raderen van een laag kruipend, geesteloos gemoed licht genoeg bewegen, dat zij zich ook zullen wenden om te gaan, waarheen de Geest hen wil besturen, Ezech. 1:20. *Laat dan de redenen mijns monds, of die van mijn pen, en de overdenking mijns harten welbehaaglijk zijn voor Uw aangezicht, o Heere, mijn Rotssteen en mijn Verlosser!* Ps. 19:15.

Wij achten, dat het niet ondienstig zal zijn, hier kort aan te wijzen, waar wij de draad van onze verhandeling met het *eerste deel* van dit werk hebben afgebroken, en hoe wij die met dit ander of *tweede deel* zullen aanvangen. Wij zijn nog bezig met de gronden aan te wijzen en te openen, aan welke een ieder de oprechtheid van zijn geloof in zijn eigen gemoed zou beproeven. Want omdat de boete, het geloof en de bekering de drie voorname zuilen zijn van het ware christendom, dat gebouwd is op het fundament van de Apostelen en Profeten, waarvan Jezus Christus de uiterste Hoeksteen is, Ef. 2:20, dient het zelfonderzoek, hetwelk de mensen in acht zouden nemen over hun eeuwige staat, dan bijzonder omtrent deze drie stukken met alle ernst aangelegd te worden. De ware boete, of een hartgrondige vernedering over de zonde, bereidt de weg tot een oprecht geloof, en dat baant ook weer de weg tot een ongeveinsde bekering van 's mensen hart en wandel. En deze drie Goddelijke genaden hangen zo nauw en zo vast aaneen, dat zij elkander dragen en ondersteunen, en wat er ontbreekt aan de ene, dat

zal ook ontbreken aan de andere. Indien maar alleen de boetvaardigheid niet diep genoeg is ingegaan en geworteld in de grond des harten, door de werking van de Heilige Geest, zal er ook anders niet, dan een los en geveinsd waangelooft uit groeien, hetwelk bij een noodzakelijk gevolg, ook weer slechts een lichte zomervrucht van een haast verdwijnende schijnbeking zal te voorschijn brengen. Die voor velen de strik des duivels is, waarin zij gevangen worden gehouden tot het eeuwige verderf. Daarom hebben wij van de ware boete of overtuiging van zonde, welke de grond moet leggen voor de ander genadeweldaden van de Geest, ook eerst gehandeld in het *tweede hoofdstuk* van ons werkje. Waarna wij in het *derde hoofdstuk* zijn overgegaan tot de verhandeling van het waar zaligmakende geloof, als zijnde Gods geordineerde weg en middel tot onze inwendige vereniging met Christus, en daarom van onze gehele verlossing en eeuwige zaligheid door Hem. Hier vonden wij, naar de leiding van de Catechismus, vier voornamen zaken tot overweging, te weten:

1. De kennis van Jezus Christus als onze Middelaar en Verlosser, door Wie onze harten bereid worden tot het geloof.
2. Het geloof zelf, waardoor wij Christus met al Zijn weldaden aannemen, en Hem ingelijfd worden.
3. Onze genadige rechtvaardigmaking, voortkomende uit het geloof.
4. De versterking van ons geloof, door middel van de sacramenten.

Nadat eerst de zaligmakende kennis van Christus en van Zijn heilig Middelaarsambt door ons geopend is, zijn wij vervolgens gekomen tot een omstandige verhandeling van het geloof zelf, zoals de Heilige Geest, door middel van het Evangelie dat werkt in de harten van de ware uitverkorenen, welks wezenlijke aard of natuur eerst aangewezen hebbende, zijn wij vandaar overgegaan tot haar onderscheiden geestelijke werkzaamheid, zoals die meer bijzonder gaat, omtrent de voornamen Evangelische geloofsgronden of voorwerpen. Deze zijn vervat en samengetrokken in het korte sommier van de twaalf artikelen. Welker wezenlijke inhoud wij gebracht hebben tot twee hoofddelen. Waarvan het een handelt van God Zelf, en het ander van enige Goddelijke dingen of weldaden van Zijn genade.

Belangende het eerste gedeelte van de twaalf geloofsartikelen, dat handelt van God Zelf, en hoe het oprecht Christengeloof omtrent Hem tot zaligheid werkzaam is, dat scheidt zich weer vanzelf in drie delen, naar de drie hoogwaardige Personen in het Goddelijk Wezen: Vader, Zoon en Heilige Geest.

Daarom wij dan ook eerst van God de Vader gehandeld en omstandig. aangewezen hebben, hoe het waar geloof jegens Hem, als de almachtige Schepper en Onderhouder van hemel en aarde, geestelijk werkzaam is.

Vanwaar wij toen verder overgegaan, zijn tot het geloof in de Zoon van God, van Wiens namen, naturen en onderscheiden staten in het sommier van het geloof gehandeld wordt. Welke voegzame orde wij in acht namen, hebben wij dan eerst in het licht gesteld, hoe het geloof werkzaam is jegens *de beide Namen* van Christus, daarna hoe het handelt met Zijn beide naturen. En zijn eindelijk overgegaan tot overweging van *de staten* van de Heiland, waar wij gehandeld hebben van de staat van Zijn vernedering in zes onderscheiden trappen, omtrent ieder van welke wij de rechte en wezenlijke werkzaamheid hebben aangewezen. En hiermee besluiten wij dan ons, eerste deel.

ZONDAG 17

Vr. 45. Wat nut ons de opstanding van Christus?

Antw. Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding den dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Ten ander worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven.

Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding.

Daarom maken wij hier dan nu weer de aanvang met het overwegen van de luisterrijke verhoging van de Zaligmaker, en hoe het geloof van de heiligen zich daaromtrent geestelijk gewoon is te oefenen. Wij hebben van Hem geleerd, *hoe een iegelijk, die zichzelf verhoogt, zal vernederd, en die zichzelf vernedert zal verhoogd worden*, Luc. 14:11. Wat een wonderlijke omkering van zaken! Op de verhoging zal een droevige vernedering, en op de vernedering zal een blijde verhoging volgen! Het een is doorgaans het geval van de trotse godlozen en geveinsden, die van de gevaarlijke steilte, welke hun onbesuisde hoogmoed beklommen heeft, zelfs in dit leven, met een Haman door een rechtvaardig oordeel van God neergestoten worden in de diepe afgrond van een rampzalige ellende en verderf. En dan heet het: *Hoe worden zij in een ogenblik tot verwoesting, nemen een einde, worden te niet van verschrikkingen!* Ps. 73:19. Maar het ander geval is gewoonlijk het lot van de oprechte godzaligen, die langs de weg van een lage vernedering, door allerlei smartelijk kruis en tegenspoed, eindelijk van de genadige hand van hun hemelse Vader gevoerd worden op het toppunt van een onverderfelijke eer en heerlijkheid. Ja sommigen van hen worden ook zelfs hier in de tijd met een Jozef door de Goddelijke voorzienigheid wel eens opgevoerd uit de diepste ellenden tot een zeer voorspoedigere en aanzienlijke staat. Aldus is onze gezegende Heere en Zaligmaker, het Hoofd van de gemeente, ook eerst allerlaagst vernederd tot de dood des kruises, ja tot de neerdaling ter helle toe, opdat Hij het rantsoen betaalde voor onze zonde, waarna God Hem tot onze volkomen en eeuwige verlossing ook weer uitermate heeft verhoogd, en Hem met een zulke oneindige macht en heerlijkheid heeft bekleed, *dat nu in Zijn naam alle knie dergenen, die in de hemel en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, zich op het eerbiedigst moet buigen, en alle tong moet belijden, dat Jezus Christus de Heere zij tot heerlijkheid Gods des Vaders*, Fil. 2:9, 11.

De eerste Adam had zich door de verfoeilijke en gruwelijkste hoogmoed in het Paradijs op het aanraden van de duivel zodanig getracht te verheffen, dat hij ook zelf, naast de allerhoogste God, op Zijn troon wilde gaan zitten, en niet langer goevond, om zich als een afhankelijk schepsel van zijn Schepper te laten regeren. En juist dit heeft hem met zijn gehele nakomelingschap in de allerdiepste afgrond van rampzalige smaadheid en ellende neergestort, zodanig, dat zij allen zonder onderscheid, voor eeuwig de duivel hadden moeten dienen, en een hoop amechtige slaven moeten zijn van de vervloekte slang, die op haar buik kruipt, en het stof van de aarde lekt.

Maar zie de tweede Adam uit de hemel, de Heere Jezus Christus, is van daar neergekomen, en heeft Zichzelf op het allerlaagst vernederd voor de snode verheffing van de eerste Adam, die aards was uit de aarde, en zijn hele nakomelingschap, totdat de hemelse Vader zeide: *het is genoeg Mijn Zoon, ter voldoening van Mijn geschonden en ontheiligde Majesteit. Sta weer op uit het stof, en van de lage grond, en*

zet U hier naast Mij op Mijn hoge troon, waar Ik de satan en al Uw vijanden onder U stelle, opdat zij U zijn tot een voetbank van Uw voeten. En toen is Christus aanstonds uitermate zeer verhoogd geworden, en die Goddelijke Zoon is zo heerlijk begonnen te schijnen aan het firmament des hemels, dat geen geschapen menselijk oog, ja ook niet de heilige Engelen, waarin Hij klaarheid gesteld heeft, die heldere glans zou kunnen verdragen, zonder de diepste neerbuiging, en zonder met de Psalmist uit te roepen in een verrukkende verwondering: *O, Heere, onze Heere, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde; Gij, die Uw Majesteit gesteld hebt, boven de hemelen!* Ps. 8:12.

Deze luisterrijke verhoging van de Heere Jezus Christus uit de modderkuil van Zijn grondeloze vernedering is nu voor het oog van het geloof weer een zeer heilig en aanbeddelyk wonder van Goddelijke Majesteit en heerlijkheid. Voorwaar, wat ontdekt het, in het geestelijke licht van het Evangelie, niet al onuitsprekelijke schatten van macht en hoogheid, van wijsheid en gerechtigheid, en van genade en zaligheid in deze eniggeboren Zoon van de eeuwige en algenoegzame Vader! Het is maar weinig, wat de geestelijkste en verlichtste kinderen Gods daarvan hier beneden aanschouwen en genieten kunnen, en toch is het oneindig meer, dan hetgeen zij zouden vinden in het gezicht en genot van duizend werelden. Een verhoogde Christus te zien zitten op de troon van de Vader, o, wat is dat voor een gezicht! En wie zal ons kunnen zeggen, indien de Geest der genade en des geloofs het ons niet zelf inwendig leert, wat het toch is, Hem met de beide armen van een gemoed, dat ontvonkt is door vurige kolen en vlammen des Heeren, liefelijk te omhelzen, als de Beminde onzer zielen, en als onze eeuwig levende Heiland en Verlosser? Voorzeker, dan moet ook het edelste en dierbaarste schepsel, dat wij nog aankleven onder de zon, wel spoedig van de troon van ons hart afklimmen, opdat de gezegende Zone Gods daarop mocht zitten. Als maar die heerlijke Immanuël eens blinkende aan ons verschijnt, door Zijn Geest, uit Zijn koninklijk paleis, met de glans van het Evangelie, en als Hij dan Zelf onze rechterhand wil vatten, om ons in Zijn binnenkamer te leiden, dan kunnen wij het ijdele schepsel, dat verdwijnt zoals een schaduw, onmogelijk langer vasthouden, maar dan breken de sterkste koorden in stukken, en wij treden het verachtelijke stof van de wereld met onze voeten, en roepen uit met een heerlijke en onuitsprekelijke vreugde, welke geen wereldling immer gekend heeft: *Eeuwige Zone Gods! Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen; genade is uitgestort in Uwe lippen; Uw troon, o God, is eeuwiglijk en altoos; de scepter Uws Koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid,* Ps. 45:3, 7. En met de Bruid: *mijn Liefste is blank en rood. Hij draagt de banier boven tienduizend,* Hoogl. 5:10. Laat eerst de Geest der wijsheid onze duistere ogen openen, opdat de verlichting van het Evangelie van Christus heerlijkheid onze harten bestrale, 2 Kor. 4:4, dan zullen wij van deze dingen iets recht verstaan, welke de natuurlijke mens niet kan begrijpen, omdat ze geestelijk onderscheiden worden, te weten, met een verstand, dat door Gods Geest Zelf verlicht wordt in het helderschijnend licht van het Evangelies, waarvoor de schaduwen van de aardsgezinde denkbeelden haastig vlieden, 1 Kor. 2:14. Ach, konden wij nu met Jozua ook de schoenen uittrekken van onze voeten, en op onze aangezichten neervallen op deze heilige plaats, waar de Vorst van het heir des Heeren ons zou verschijnen, om ons enig gezicht van Zijn heerlijkheid te geven! Joz. 5:14, 15.

Gelijk de Heere Jezus langs *onderscheiden trappen* is afgeklimmen naar Zijn uiterste vernedering, totdat Hij zo laag bij ons arme zondaren gekomen is, dat Hij onze rechterhand mocht aangrijpen, om ons uit dat grondeloze verderf, waar wij eeuwig in verzonken lagen, met kracht uit te rukken, eveneens is Hij uit de diepe afgrond van de verbrijzeling ook weer langs *verscheiden trappen* opgeklimmen tot de uiterste

verhoging, welke Hij reeds bezit, en die Hij nog verder zal bezitten in Zijn heerlijke toekomst en verschijning met de Engelen Zijner kracht. Er zijn eigenlijk vier trappen van Zijn luisterrijke verhoging, welke voor het ware geloof de volste fonteinen van troost en zaligheid zijn, en die daarom nooit aandachtig genoeg door ons kunnen nagespeurd worden, aangezien er toch niet minder dan een eeuwigheid tot derzelver overweging zal nodig zijn. Wij zullen nochtans niet verder van die heilige waarheden van het Evangelie behandelen, dan zoveel als nodig is, om de eigenlijke werkzaamheden daaromtrent duidelijk in het licht te stellen. Want wij zijn nog bezig met de schriftuurlijke kenmerken voor te dragen, waaruit een ieder de deugdelijkheid van zijn eigen geloof aandachtig zou beproeven.

1. De eerste trap van des Zaligmakers verhoging is *Zijn opstanding uit de doden*. Dezelve is een artikel des geloofs van het bijzonderste gewicht, waar het al bij staat en valt. *Want indien Christus niet opgewekt is, zo is dan, zegt de Apostel, onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof*, 1 Kor. 15:14. De dood heeft geheerst van Adam tot Mozes toe, en is ook verder doorgegaan tot alle mensen, die in Adam gezondigd hebben, ja, zij heeft ook de Vorst des levens, de tweede Adam, Jezus Christus, geenszins verschoond, maar heeft Hem in het stof der aarde neergeworpen. Maar indien dezelve over Hem had blijven heersen, zoals die nog blijft heersen over het gestorven vlees van de eerste Adam (wiens ziel toch reeds bij God is opgenomen in heerlijkheid), dan was daar ook zelfs geen schaduw van een enige hoop van zaligheid voor ons meer overgebleven. En er zou dan tussen het christendom en het heidendom zoveel onderscheid niet meer gevonden worden, waarom men het een toch verkiezen zou boven het andere. Maar zie, zoals Jacob eens zeide, wanneer hij vernam, dat Jozef nog leefde, en dat hij van God gesteld was tot een heerser in een ver gelegen land: *het is genoeg, mijn zoon Jozef leeft nog*, Gen. 45:28, zo mag een waar gelovige, die Jezus' opstanding geestelijk inziet, op het getuigenis van het Evangelie hier ook met een onuitsprekelijke vreugde uitroepen: *het is genoeg nu mijn Heere Jezus leeft, en nu het zeker is, hetgeen de Geest der waarheid getuigt, dat Hij, opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft, en dat de dood over Hem niet meer heerst*, Rom. 6:9. *Dit is alles, wat ik verlangen of begeren kan. Laat vrij nu alles sterven, wat sterven moet, dat kan mij in het minst niet schaden, want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin*, Phil. 1:21.

De wereld is gereed genoeg, om die heilige waarheid van Jezus opstanding te belijden, en het de discipelen na te zeggen, de Heere is waarlijk opgestaan, Luc. 24:34. Al wie de christelijke naam draagt, geeft licht zijn toestemming aan het heldere getuigenis, dat wij van die waarheid in het Evangelie ontmoeten. En toch is die gezegende opstanding een zo heerlijk en verbazend werk van Gods onnaspeurlijke macht en wijsheid, dat waarlijk veel te groot is voor zo'n gewoon geloof, als de blinde wereld los wil toebrengen, en zich daarmee tevreden houdt. Het zijn alleen Gods uitverkoren kinderen, welke Hij naar Zijn grote barmhartigheid heeft wedergeboren, tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden, 1 Petrus 1:3, die deze grote waarheid hartgrondig zullen geloven, omdat Christus ook Zelf door Zijn Geest in hun harten is opgestaan. Maar al wie zodanige genade niet waarlijk ondervindt, die gelooft van Zijn opstanding niet meer tot zaligheid, dan ook de duivelen daarvan zullen geloven.

De Apostel roept uit met de hoogste verwondering en aanbidding: *en buiten alle twijfel, de verborgenheid der Godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees*, 1 Tim. 3:16. Hij ziet daar wel bijzonder op de verborgenheid van de menswording van

Christus, maar toch moet zijn opstanding uit de doden door ons ook aangezien worden in zeker opzicht, als een nieuwe openbaring van de Godheid in het vlees, veel heerlijker zelfs, dan die van Christus komst in de wereld. Niet dat wij enigszins menen zouden, dat de personele vereniging van Christus Godheid met de aangenomen mensheid wezenlijk verbroken of vernietigd zou zijn geweest in Zijn dood, of dat anders de twee naturen in de Heere Jezus toen even zo vaneen gescheiden werden, zoals de twee delen van Zijn mensheid, ziel en lichaam werden vaneen gescheiden, zodat er tussen dezelve geen ander vereniging bestaan, dan die van de natuurlijke grondbetrekking op elkaar, naar de wijze van de gestorven mensen. Die zo iets wil stellen, zou licht de ongerijmste dwalingen invoeren tot verderf van de gehele leer, als welke op die vaste grondslag onbewegelijk rust, dat de dood van onze Heere Jezus Christus (door Hem geleden in het vlees), toch waarlijk de dood is van de Immanuël of Godmens, en dienvolgens een prijs of rantsoen van een oneindige waardigheid en verdienste, algenoegzaam tot verlossing van het gehele uitverkoren mensdom. Wat immers niet anders kan zijn, dan door middel van de ongeschonden vereniging van de twee naturen in Christus, ook zelfs in Zijn dood. Want de Godheid bleef toen nochtans onveranderlijk verenigd, niet slechts met Zijn menselijke ziel in de hemel, maar ook zelfs met Zijn gestorven lichaam in het graf, dat wel de dood, maar geen verderf heeft ondergaan.

Niettemin is het ook zeker, dat, wanneer de Heere Christus Zijn ziel voor ons in de dood uitgestort, Zijn hoogwaardige Godheid Zich toen voor een tijd heeft afgescheiden van Zijn ontzield en verbroken vlees, niet met haar personele vereniging, maar *met de heilige invloed* van haar personele werking, waarmee zij te voren in het vlees gewoond had. Welke inwoning nu ophield, zolang als de dood over dat gestorven vlees heerschappij voerde. Eveneens, als iemand voor enige tijd uit zijn huis of woning uitgaat en dat leeg laat staan, zich elders ophoudende, wanneer het evenwel zijn huis blijft, waarin hij tot ons weer terugkeert, zo is met de dood van de Zaligmaker de heerlijkheid des Heeren geweken uit de tabernakel van Zijn aangenomen vlees, latende dat vlees voor enige tijd als leeg van die werkzame invloed, waarmee zij te voren in hetzelfde pleegt te wonen. Maar aanstonds met de gezegende opstanding openbaarde zich de hoogwaardige Godheid weer, opnieuw in het vlees. De heerlijkheid des Heeren daalde toen weer neer in Zijn gestorven menselijk lichaam, om daar nu in te wonen op een veel heerlijker wijze tot in de eindeloze eeuwigheid. Van stonden aan werd dat onverderfelijk vlees van de eniggeboren Zoon Gods uit het stof des doods toen weer opgewekt, en werd van een nederige broze Tabernakel, zoals dezelve voorheen geweest was, nu ten enenmale veranderd in een vast onverbreekbaar gebouw, in een tempel der ere, ja in een heilige woning van de Allerhoogste, veel schoner en luisterrijker, dan de hemelen zelf. Dit was die hoge Goddelijke verborgenheid, waarvan de Apostel Johannes uitriep, als hem de heilige Stad, het nieuwe Jeruzalem, vertoond werd, neerdalende van God uit de hemel: *en ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar Tempel, en het Lam*, Openb. 21:22. O! Wie is machtig, om de heerlijkheid van Christus enigszins te bevatten of uit te drukken, met welke Hij in Zijn opstanding is bekleed geweest, en waarmee Hij Zich weer als van nieuws, is komen openbaren in Zijn vernederd en verbrijzeld vlees? De Engelen zelfs, die altijd voor Gods troon zijn, en wier woning is in het heilige der Heiligen, boven het gouden verzoendeksel, zijn toch zeer begerig in deze dingen in te zien, omdat zij nog maar een klein stukje van de zaken mogen verstaan van die omgeschapen heerlijkheid van Christus zalige opstanding.

Helaas! wat zouden wij arme, kruipende maden en wormen, die maar lemen hutjes bewonen, en die nog zo veel duizend mijlen van de hoogte der hemelen af zijn, met onze zwakke vleselijke ogen daar dan veel bijzonders van kunnen naspeuren? Wij vinden in de Heilige Schrift gewag gemaakt van de grote wonderwerken van de oude Profeten, hoe zij in de kracht van de almachtige God ook zelfs de doden hebben doen opstaan uit hun graven. Maar wat zijn deze toch waarlijk geheel gering en nietige dingen, als men ze zou vergelijken bij de heilrijke opstanding van de gezegende Heere der heerlijkheid. Zij zijn daarbij niet meer te achten, dan de minste druppel aan een emmer. Ook zelfs de opstanding der doden van het gehele menselijke geslacht ten jongste dage zal wel een zeer uitmuntend, heerlijk werk van God zijn, groter dan daar ooit gezien is, maar echter in vergelijking van de opstanding van Christus kan het nauwelijks in aanmerking komen, om ietwat genoemd te worden. Een deel stofjes weer bijeen en in een heilige orde te schikken tot hun natuurlijk grondformeersel, en daar een geringe menselijke ziel, welke reeds geschapen en verheerlijkt is, weer in te storten, ach, wat mag dat toch zijn bij de opwekking van een zodanig gestorven vlees, hetwelk de eigenlijke en personele Tempel is van de heerlijke inwoning van de eeuwige Godheid? Zodanig is deze zaak, dat wij arme zondige mensen niet meer geestelijk van die opstanding van onze Zaligmaker immers zullen kunnen verstaan, als wij inwendig binnen in onze harten waarlijk beschenen worden met de glansrijke zonnestrallen van Zijn Goddelijke heerlijkheid. Hier is ook waarachtig, hetgeen de Psalmist zegt: *bij U is de fontein des levens, in Uw licht zien wij het licht*, Ps. 36:10. Alsof hij zei: wij zien of kennen immers niets recht van de Heere Jezus Christus, de Fontein des levens, die bij God is, anders, dan in het licht van de Goddelijke heerlijkheid zelf. *Want God is Licht, in Hem is gans geen duisternis*, Joh. 1:5. Indien de Zon der Goddelijke heerlijkheid dan niet zelf op onze duistere zielen neerschijnt, zo zullen wij van de opstanding van de Heiland geen andere, dan enkel aards- en vleesgezinde denkbeelden kunnen maken, waardoor ons verdorven gemoed geenszins vernieuwd of waarlijk geheiligd zal worden van de Geest der heiligmaking.

Och, of de blinde en geesteloze naamchristenen eens recht konden zien, dat zij van die Goddelijke opstanding, die zij menen zó te weten, te geloven en te belijden, toch in waarheid nooit zoveel wezenlijk gekend hebben, als hen geestelijk met Christus kon opwekken en levendig maken voor het toekomstige genot van een eeuwige gelukzaligheid!

Want dat is alleen het onwaardeerbaar voorrecht van de oprechte Christen-gelovigen, op wie de Geest van God, de Geest der heerlijkheid rust, waardoor zij de dodelijke duisternis van de satan in Christus reeds hebben overwonnen, en gekomen zijn tot de bezitting van de witte keursteen, *en van de nieuwe naam, welke niemand kent, dan die hem ontvangt*, Openb. 2:17. Hun geloof (als zijnde een waarachtig licht, van de Heilige Geest ontstoken binnen in hun ziel), dringt dan ook zelfs door de dichtste nevelen van de aardse denkbeelden, die het gemoed van alle kanten omringen, zodanig heen, dat het enig waarachtig gezicht mag nemen van die grote verborgenheid van Christus heerlijke opstanding, welke naast Zijn dood, de volle fontein der zaligheid is, en roept dan vrolijk uit: *gewis nu weet en geloof ik zeker, hoe weinig ik dat Goddelijk wonder ook mag begrijpen, dat mijn Verlosser Jezus leeft, en dat Hij ten derde dage, na Zijn bitter en schandelijk sterven, door de almachtige kracht van de eeuwige Goddelijke Drieëenheid, van de doden weer opgewekt is, en dat de dood niet meer over Hem, maar Hij over de dood eeuwig zal heersen*. Hiervan houdt een oprecht geloof zich ten volle verzekerd, op grond van de heilige Evangeliewaarheid, welke Gods eigen getuigenis is, waarin het niet mogelijk is dat Hij liegen of ons arme

mensen bedriegen zou. Het is de levendige en krachtdadige invloed van Christus Geest binnen in het hart, waaruit dit geloof geheel zijn oorsprong, wezen, werkzaamheid en toeneming steeds bekomt. En hoezeer het door de verzoeken soms ook al mocht aangevallen, geschud en verzwakt worden, zo zal het toch nooit geheel bezwijken, of eindelijk ophouden, omdat Christus Zelf nooit zal ophouden in hen te leven door Zijn Geest.

En vandaar is het, dat een waar gelovige uit die zalige opstanding van Christus ook steeds, naar mate van de geestelijke kracht en werking van zijn geloof, al die dierbare nuttigheden trekt, die het Christendom aanbrengt. Want het enkel historisch geloof van deze gewichtige waarheid van het Evangelie zou geenszins heilzaam of zaligmakend kunnen zijn. Wat mocht het ons toch baten, indien wij zeker wisten en geloofden, dat de Heere Jezus Christus van de dood zeer heerlijk is opgestaan, en dat Hij nu die eeuwig-levende Heiland en Verlosser is, indien wij onszelf die opstanding niet oprecht gelovig konden toe-eigenen door een ware geestelijke gemeenschapsoefening met de levende Christus in onze zielen? Voorwaar, zo geloven immers de duivelen en verdoemden ook. Ze zijn van Zijn eindeloze macht en heerlijkheid wel genoeg verzekerd, maar dit kan niet anders dan hun verdoemenis verzwaren, en die tot in alle eeuwigheid verzegelen. Ook omdat zij het minste waarachtig geloof niet bezitten, om zichzelf de genade en het voordeel van Zijn opstanding tot hun verlossing toe te eigenen. Indien de rampzalige verworpelingen ook maar de minste oprechte zucht van zo'n toe-eigenend geloof waarlijk konden voortbrengen uit het binnenste van hun gemoed, dan zou hun zeker ook geschieden naar hun geloof. En zo mochten zij door de verdiensten van Christus dan ook uit het onderste van de hel nog eens weer verlost, in de zalige vreugde des hemels opgevoerd worden. Maar welk geloof in de hel ook wezen mag, daar is toch in 't geheel geen toe-eigenend geloof, met vertrouwen, hoop en liefde, omdat de Heilige Geest daar nooit werd uitgezonden door het Evangelie, zoals geschiedt in de wereld. Het geloof der toe-eigening en van het ware zielsvertrouwen is alleen aan de uitverkorenen eigen, die geordineerd zijn tot het eeuwig leven, Tit. 1:1; Hand. 13:48. Deze, de Heilige Geest door middel van het Evangelie in hun harten ontvangende, geloven niet slechts de gewisse waarheid van de opstanding van de Zaligmaker, maar zij eigenen zich tevens de zaligmakende vruchten en voordelen van dezelve geheel toe, en omhelzen de Heere Jezus met een hartelijk vertrouwen, als hun eeuwig levende Koning en Verlosser, en geven zichzelf ook geheel aan Hem over. En dit maakt hen dan waarlijk één plant met Hem, niet slechts in de gelijkmaking Zijns doods, *maar ook in de gelijkmaking Zijner opstanding*, Rom. 6:5. Zonder deze gemeenschap met Christus, is er gewis voor niemand enige zaligheid te verkrijgen of te hopen. Aan de boom van Zijn gezegende opstanding groeien de allerheerlijkste vruchten van de zaligheid, welke het levendige geloof daarvan gedurig zal plukken en eten tot onuitsprekelijke verzadiging. De Catechismus brengt deze (vraag 45) tot drie hoofdzaken, welke ons hier staan in te zien.

Ten eerste, houdt het waarachtig geloof zich verzekerd, dat de Heere Jezus door Zijn opstanding de dood heeft overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, welke hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken.

Tevergeefs was het gehele lijden en sterven van Gods eeuwiglevende Zoon, in het vlees, voor de zonden van de wereld, geweest, indien Hij slechts zo vast gelegen had in de macht van de dood, dat Hij zichzelf van die banden en kluisters van de hel niet weer volkomen had kunnen losmaken. Als het geweld van de dood niet was vernietigd geworden door de Goddelijke macht van Christus en van de almachtige Vader, dan zou het koninkrijk van de satan ook nooit hebben kunnen verbroken worden, en dan

had de Leeuw, uit de stam van Juda, die sterkgewapende nimmer kunnen overwinnen, om hem zijn vaten te ontroven. De heerschappij van de satan, welke hij van nature voert door de zonde over het gehele mensdom, rust enkel op de grondslag van de dood, die de bezoldiging der zonde is, Rom. 6:23. Maar de genadeheerschappij van de Heere Jezus Christus over al Zijn uitverkoren gelovigen rust onveranderlijk op de vaste grondslag van het eeuwige leven, dat Hij voor hen verworven heeft.

Hierom moest Hij, die de eniggeboren Zoon des Vaders is, dan nu de dood eerst Zelf ondergaan, en zich midden in deszelfs vreselijke macht en geweld zo diep neerwerpen, dat Hij door dit helmonster als ingezwolgen en geheel verslonden werd. Ja, het was nodig tot voldoening van de wrekende Goddelijke gerechtigheid wegens onze zonde, dat Hij Zijn aangenomen vlees gewillig aan de satan overgaf, om van Hem vast gekluisterd te worden met de banden en ketenen van de dood, opdat Hij, zo vastgebonden zijnde, dan beide de satan en de dood met Zijn sterke handen en eeuwige armen nu mocht aangrijpen, en die verslonden tot overwinning. Verlossende Zijn eigen vlees eerst uit de donkere kerker van de dood, en dat opwekkende tot een eeuwig Goddelijk leven, ja tot een fontein des levens voor al Zijn gestorven uitverkorenen, welke Hij vervolgens ook eens met Zich zou opwekken. O, wat aanschouwt het geestelijk oog van het ware geloof hier dan geen onuitsprekelijke macht, en een grondeloze volheid van genade en heerlijkheid in de Heere Jezus en in Zijn heilrijke opstanding uit de dood!

De gelovige ziel, deze grote en heilige verborgenheid aandachtig overwegende in het helderschijnend licht van de Geest, zal hier dan drie dingen bijzonderlijk gewaar worden, waar zij nooit genoeg bij stil kan staan, om er een rechte kennis tot zaligheid van te nemen.

1. Zij wordt levendig daarin geleid, hoe rampzalig de gehele mensheid van nature door de zonde ligt neergezonken in de heersende macht van de dood, en hoe vast de satan alle Adamskinderen nu gebonden en gescheiden houdt van de levendige God, die zichzelf toch gewillig gesteld hebben ter gehoorzaamheid van de zonde tot de dood, Rom. 6:16. En dat dit eindeloos zo gebleven zou zijn, zonder hoop op zaligheid, indien de Heere Jezus Christus niet waarlijk Zelf gestorven was in het vlees, en ook weer door Gods rechterhand was opgewekt. Opdat, gelijk de dood is door één mens tot verdoemenis, zo ook de opstanding der doden zou zijn door één mens tot verlossing, 1 Kor. 15:21. Nooit zal een gelovig gemoed dit met een geestelijke aandacht van nabij kunnen inzien, zonder de rampzalige ellende van de onbekeerde zondaren hartelijk te betreuren, die nog met zoveel gerustheid en vergenoeging in die akelige dood der zonde, onder de verschrikkelijke toorn van de almachtige God, en in het uiterste gevaar van de hel, helaas, kunnen blijven leven. Wat is de heerlijke genade Gods zo een ziel dan wonderlijk dierbaar, en hoe genegen is zij dan om eeuwig uit te roepen tot lof en grootmaking van haar barmhartige Zaligmaker: *Die ons uit zo grote dood verlost heeft, en nog verlost, op Welken wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal*, 2 Kor. 1:10.
2. Hiernaast aanschouwt de gelovige de Heere Jezus ook, als die zegepralende Held en Overwinnaar van al de helse machten, die met Zijn opstanding uit de dood, *de dood te niet heeft gedaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie*, 2 Tim. 1:10. Wat een zalig en troostrijk aanschouwen is dat! Hier ziet de ziel, die gelooft, nu de heerlijkheid van God, wanneer zij de duivel en de dood voor eeuwig neergeveld ziet liggen onder

Christus' voeten, en van Hem, als Zijn gemuilbende slaven ziet omgeleid worden. *Gewis roept het geloof uit, hier wordt de dood van mijn machtige Zaligmaker geheel vertreden en verslonden tot overwinning, 1 Kor. 15:54. Ik zie Hem zegepralende verrijzen uit het stof, en al de doodsbanden geheel in stukken scheuren, omdat het niet mogelijk was, dat Hij van dood in hun macht en geweld langer gehouden zou worden, Hand. 2:24. Met wat Goddelijke heerlijkheid wordt mijn Immanuël hier niet bekleed! Beide leven en dood worden Hem in handen gegeven, om Hem te dienen tot een scepter, waarmee Hij zal heersen tot in alle eeuwigheid.* Gelukkige zielen, aan welke deze almogende Heere nu maar zijn hand belooft te leggen, om hen mede te rukken uit de kaken van de dood! *Want zoals de Vader de doden opwekt en levendig maakt, zo maakt ook de Zoon levend, dien Hij wil, Joh. 5:21.* Als maar het licht van Zijn heerlijkheid helder mag opgaan over degenen, die zitten in het land van de schaduwen des doods, Matth. 4:15, dan kan de dood over hen in eeuwigheid geen heerschappij meer voeren.

3. Eindelijk aanschouwt het geloof hier de Heere Jezus, als de Heere, onze Gerechtigheid, Jer. 23:6, *Die overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking, Rom. 4:25.* Er is tussen Christus' dood en Zijn opstanding een nauw, onverbreekbaar verband. Zijn dood is het eigenlijke losgeld, of het betaalde rantsoen voor de zonden van de gelovigen, en daarom moest deze dan ook vooraf gaan. Maar opdat hen dit gewichtig rantsoen nu dadelijk tot hun rechtvaardiging en eeuwige verlossing mocht toegerekend worden, was het noodzakelijk, dat Christus, als het Hoofd van het lichaam, namelijk van de gemeente, eerst opgewekt werd, en *dat Hij het Begin was, de Eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in allen de eerste zou zijn, Kol. 1:18.* De rechtvaardiging van het Hoofd heeft moeten voorgaan voor die van de leden. De gerechtigheid van het gehele lichaam van de gemeente is moeten neergelegd en besloten worden in het verheerlijkte Hoofd, Jezus Christus, opdat ze vandaar mocht uitvloeien tot al de leden in het bijzonder; zo spoedig als zij door de Geest des geloofs dat volzalige Hoofd zouden ingelijfd worden. Dit is de grote verborgenheid van Christus' heilrijke opstanding, die door ons niet anders, dan door het geloof zelf geestelijk kan gekend worden. *Wij wandelen hier alleen door geloof, en niet door aanschouwen, 2 Kor. 5:7.* Het geloof, zover het levendig en oprecht is, is een zodanig zuiver hemels licht, waarbij wij, ziende in de spiegel van het Evangelie, enigszins bemerken, wat een grondeloze volheid van gerechtigheid, van geest en leven, en van genade en zaligheid er waarlijk is gelegd van de eeuwige Vader, in onze Middelaar Jezus, uit kracht van Zijn verdiensten, wanneer Hij Hem uit de doden heeft opgewekt. En hoe dit geschied is tot zaligheid van alle uitverkoren gelovigen, opdat Christus altijd voor hen zou leven, en aan hen allen Zijn Heilige Geest zou schenken, om hen Zichzelf in te lijven, en om hen Zijn verworven gerechtigheid met al Zijn andere heilgoederen, voor eeuwig deelachtig te maken.

En zo is Christus' opstanding dan de ware grondslag, niet slechts van de genadige rechtvaardigmaking en van vrede, troost en heiligheid, maar ook van de gehele zaligheid van de gelovigen in tijd en eeuwigheid. Wat de Apostel ons wil te kennen geven, *waar hij de ware wedergeborenen toeigent de vraag van een goede consciëntie tot God door de opstanding van Jezus Christus, welke is aan de*

rechterhand Gods, opgevaren ten hemel, de Engelen en machten Hem onderdanig gemaakt zijnde, 1 Petrus 3:21, 22.

Wat ziet het heilige oog van het ware geloof hier al onuitsprekelijk dierbare wonderen van zaligheid in de Heere Jezus, en in Zijn heilrijke opstanding uit de dood! Hoe vast blijft een geestelijk gemoed daar niet op staren! Voorwaar, al wie dit Goddelijke Voorwerp van een opgewekte Christus, Die door lijden is volmaakt geworden, enigszins voor zijn aangezicht heeft, en dat zelf mag aanschouwen in het zuivere licht van het Evangelie, die wordt dan met zodanige glansrijke stralen van Goddelijke heerlijkheid omschenen, dat hij als blind gemaakt wordt voor het aanschouwen van de dode en nietswaardige schepselen. Hoe wij hoger in de Geest met Christus mogen klimmen op deze berg, hoe meer de wereld zal raken onder onze voeten, en haar vergankelijke dingen verdwijnen zullen uit onze ogen.

Het is te beklagen, dat het arme Christenvolk doorgaans nog veel te blind en te vleselijk is voor zulke heilige en hemelse gezichten van Christus Goddelijke heerlijkheid! De satan weet hun zinnen nog al te zeer te betoveren met de glans van het blinkende stof der aarde. Wie kan zulke ellendigen beschouwen, zonder aan de voeten van Christus neer te zinken in diepe schaamte en droefheid?

Ten tweede, trekt het geloof van de Heilige Geest van de opstanding van de Heiland ook dit zalige voordeel, dat de gelovigen door Zijn kracht ook opgewekt worden tot een nieuw leven.

De eerste mens Adam, door wie beide de zonde en de dood in de wereld zijn ingebracht, is wel in de schepping tot een levende ziel geworden, wanneer God hem uit het stof der aarde geformeerd hebbende, een redelijke en onsterfelijke geest in zijn neusgaten kwam inblazen. Maar de laatste Adam Christus, is in de herschepping niet alleen Zelf uit de dood levend gemaakt door de sterke rechterhand des Heeren, maar Hij is ook geworden tot een *levendmakende Geest* voor al Zijn uitverkoren gelovigen, aan welker dode zielen Hij Zichzelf in de tijd geestelijk komt openbaren, 1 Kor. 15:45. Hij is die Boom des levens, geplant in het midden van het hemelse Paradijs aan de zijde der rivier, Openb. 22:2. Waaraan niet alleen de heerlijke vrucht der gerechtigheid en van het eeuwige leven vast, maar die ook de Hem ingeënte takken van de wilde olijfboom afgehouden (die in het aardse paradijs gestorven is), weer levend maakt door de Geest des geloofs, en hen ook levende vruchten in Hem doet voortbrengen, zonder ooit te sterven, Joh. 11:26. Dit is de geestelijke kracht van Christus' opstanding, welke de heilige Paulus alleen begeerde te kennen, *met de gemeenschap van Zijn lijden, en de gelijkvormigheid van Zijn dood of hij enigszins mocht komen tot de wederopstanding der doden*, Filip. 3:10, 11. Dezelfde kracht ondervinden ook alle gelovigen, een ieder naar de mate van zijn genade, zo velen, als er de Heere Jezus waarlijk ingelijfd en één plant met Hem gemaakt worden in de nieuwigheid des Geestes. Want zo ras komen zij als doden door een Goddelijke trekking van de Vader tot Christus, en horen de stem des Zoons Gods in hun harten, of zie, zij leven ook aanstonds, Joh. 5:25. *Hij geeft hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Zijn hand rukken*, Joh. 10:27. Wat een dierbaar en zalig leven is het, hetwelk de arme gelovigen bij Christus vinden, als Hij Zelf door Zijn Geest in hen komt wonen, en tot hun zielen zegt: *Gij zult Mij zien, want Ik leef, en gij zult leven*, Joh. 14:19. Nooit was er op de wereld een bruidegom, die aan zijn dierbare bruid het leven, dat zij eenmaal verloren had, terug kon geven, al mocht hij haar een geheel koninkrijk kunnen toebrengen. Maar hier is een bruidegom, die veel schoner is dan de mensenkinderen: Immanuël is Zijn naam, Die neemt Zich een

dode bruid aan, een gruwelijke slavin van de duivel, vertreden liggende in haar bloed, en wanneer Hij haar rechterhand aangrijpt, maakt Hij haar voor eeuwig levend, verlost haar door Zijn Goddelijke kracht uit de heerschappij van de satan, brengt haar in Gods zalige gemeenschap, en verzoent haar met Hem, en roept haar toe: *Ik ben de opstanding en het leven, die in Mij geloofd, zal leven, al ware hij ook gestorven*, Joh. 11:25. Ja, Hij schenkt haar ook een hartelijk geloof, om Hem te omhelzen, als haar levend Hoofd, met Wie haar leven verborgen is in God, Kol. 3:3. Immers dit doen zonder onderscheid alle ware gelovigen. Zij komen tot de Heere Jezus, als tot de Fontein des levens, het Brood des levens en de Boom des levens, ja, als de Vorst des levens.

"Ik ben, zegt de gelovige ziel, met Christus gekruist, en ik leef; Maar niet meer ik, maar Christus leeft in mij, Gal. 2:20. Mijn Zaligmaker bezit de volheid van alle gerechtigheid en Goddelijk leven. Hij is het leven Zelf; *want Hij en de Vader zijn Eén*, Joh. 10:30, en Hij is de eeuwiglevende Middelaar tussen God en mensen. Nu ik slechts de hand van het geloof op Hem mag leggen, en voor eeuwig gemeenschap aan Hem mag hebben door de Heilige Geest, nu heb ik ook zeker het eeuwige leven, Zijn opstanding is ook mijn opstanding, Zijn leven is mijn leven, Zijn God en Vader is ook mijn God en Vader, Joh. 2:17. Zijn gerechtigheid, Zijn volheid, Zijn heerlijkheid, Zijn Geest en alles wat Hij bezit, is ook zeker mijn goed, omdat Hij de mijne is, en ik ook de Zijne ben. Er is tussen Christus en mijn ziel immers de allernauwste vereniging, die in eeuwigheid niet zal verbroken worden. Hoewel ik in mijzelf maar een arm, rampzalig, dood en doemwaardig zondaar ben, zo ben ik toch met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is, tot de heerlijkheid des Vaders, zo ook in nieuwigheid des levens wandelen zou, Rom. 6:4. Ik heb, zegt de gelovige, alle dingen mogen verzaken en schade rekenen, en ik acht die maar drek te zijn, opdat ik alleen mijn dierbare Zaligmaker zou gewinnen. En nu ik Hem geniet, nu heb ik alles. Hij leeft in mij, en ik in Hem, en ik ben verzekerd, dat noch leven, noch dood mij van Hem zal scheiden. Laat nu sterven dat sterven moet, het is mij genoeg, dat mijn Verlosser leeft, dat mijn Jezus leeft in alle eeuwigheid. Al moest ik ook geheel alleen in de wereld staan, mij zou niets ontbreken, naardien de algenoegzame God Zelf in de mensheid voor mij gestorven en opgewekt is, 2 Kor. 5:15."

Voorwaar, zij bedriegen zich, die menen, dat het met de eigen aard en de natuurlijke werking van het oprechte geloof, ook nog anders zou gelegen zijn, dan wij hier voorstellen. Want wij handelen nu niet van de bijzondere toevallen, aanvechtingen, ongesteldheden, zwakheden en ander wisselvalligheden, aan welke het geloof op sommige tijden ook maar al te veel onderhevig is, zelfs in de beste van Gods kinderen, daar zal, zo wij hopen, naderhand gelegenheid voor komen, om met opzet iets van deze dingen te spreken, als wij in overweging zullen nemen, hoe de Heilige Geest het geloof versterkt door het gebruik der sacramenten (Vraag 65).

Want het is immers een vaste regel in het onderzoek en in de behandeling van alle zaken, dat men altijd eerst het eigen wezen van de dingen zorgvuldig moet bepalen, eer men overgaat tot de bijzondere toevallen en omstandigheden, welke dat wezen aanhangen, en die bij hetzelfde kunnen zijn en niet zijn, blijvende het wezen toch onveranderlijk hetzelfde. Al wie deze regel niet nauwkeurig in acht neemt, die is ook niet bekwaam ter verkrijging van enige wetenschap, of om zuivere en wel onderscheiden denkbeelden van zaken in zijn verstand te vormen. En hier vandaan ontstaan ook al die verkeerde en verwarde begrippen, die zo vaak gemaakt worden,

niet slechts van de eigenlijke natuur en werkzaamheid van het ware geloof, maar daarnaast ook door een noodzakelijk gevolg van de gehele waarheid van het Evangelie, overmits men het eenvoudige grondwezen van de enkele en bijzondere toevallen in het geloof niet naar behoren weet te onderscheiden, maar die beide zeer verkeerd ondereen vermengt, en even uit zodanige vermenging van allerhande geloofsbeschrijvingen gaat formeren, welke het vaste en onveranderlijke wezen of de natuurlijke werking van het oprechte geloof naar de zin van de Heilige Schrift toch geenszins komen uit te drukken.

Maar wij willen graag, dat onze rechte mening in de gedurige voordracht van de wezenlijke en geestelijke geloofswerkzaamheid tot een toetssteen van beproeving goed opgevat en begrepen mocht worden, zoals wij zulks elders (ziet eerste deel blz. 234) ook uitdrukkelijk vermaand hebben. Het is hier toch al eveneens gelegen (om de zaak met een gelijkenis op te helderen), alsof men zou handelen van de natuurlijke staat en conditie van de mensen, hoe hij leeft en zich beweegt, eet en drinkt, slaapt en wandelt, en zijn werk verricht. Dan zou men hem immers aanmerken in zijn gewone staat van gezondheid, en niet, zoals hij soms ligt op een ziekbed, of aan een kwijnende ziekte gaat. Zo handelen wij doorgaans ook van de geestelijke staat en werkzaamheid van de ware gelovigen, zoals zij leven in Christus, en zo als zij doen en handelen in een rechte en gezonde staat van het geloof. Daarin willen wij de Heilige Schrift navolgen, die van de gelovigen en van het geloof ook in deze voege zal spreken, ten einde een ieder een bekwame Toetssteen mocht voor ogen hebben, waaraan hij de ware toestand en gelegenheid van zijn geloof nauwkeurig zou beproeven, en zo de blijvende zwakheden, ongestalten en ander gebreken in het ontdekkende licht van de Geest onderscheiden mocht kunnen bemerken. Een Toetssteen moet ons toch het rechte allooi van het goede goud aanwijzen, waarop men dan zorgvuldig zijn oog zal slaan, om van de eigenlijke hoedanigheid van het goud, dat men begeert te beproeven, te kunnen oordelen, hoe dicht het daarbij komt, of hoe ver het daarvan afwijkt. Zo zoeken wij met deze Bijbelse Toetssteen dan ook gedurig het rechte allooi van het zuivere goud des geloofs van onze lezers aan te wijzen, om een ieder met des Heeren zegen in de beproeving en besturing van zijn eigen geloof behulpzaam te zijn. Waar men dan ook gedurig wel op te letten heeft, om geen verkeerd oordeel over onze zaken te vellen.

Ten derde, trekt het waarachtig geloof ook nog deze dierbare nuttigheid uit de opstanding van de Heere Jezus, dat dezelve een zeker pand is van onze zalige opstanding.

Er zal van het artikel van de opstanding der doden op zijn plaats nader moeten gehandeld worden. Daarom komt hier slechts in aanmerking, hoe de oprecht gelovigen door die heilige opstanding van Christus een geheel troostvolle verzekering bekomen van hun eigen gelukzalige opstanding ten jongste dage. Daar kunnen zij, indien zij Hem maar recht gelovig blijven aanhangen, niet aan twijfelen. Want zo zeker, als de Heere Jezus, eenmaal gedood zijnde in het vlees, weer levend gemaakt is door de Geest, 1 Petrus 3:18, zo zeker zullen der gelovige gestorven lichamen ook weer in zalige heerlijkheid ten jongste dage, door de kracht Gods, opgewekt worden, volgens de duidelijke leer des Apostels: *en indien de Geest desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door Zijn Geest, Die in u woont*, Rom. 8:11. En waarlijk het Evangelie bezorgt hier het geloof zulke vaste Goddelijke gronden, om zich op te vestigen. Welke recht aangegrepen en vastgehouden zijnde, alle twijfeling

noodzakelijk als rook verdrijven zullen. Wij zullen hier de drie voornaamste slechts kort voorstellen.

1. Het Evangelie verzekert ons, dat de Heere Jezus Christus uit de doden is opgewekt, als de Eersteling dergenen die ontslapen zijn, 1 Kor. 15:20. En dat door Zijn opstanding de gehele massa van Zijn gelovig volk ook geheiligd is tot een zalige opstanding, ter bestemder tijd, in Zijn navolging. Want indien de eerstelingen heilig zijn, zo is het deeg heilig, dat is de gehele massa, waarvan zij genomen en afgezonderd zijn, Rom. 11:16. Dus moeten alle gelovige kinderen van God, wanneer zij ontslapen zullen zijn, op dezelfde wijze eens weer van de doden opgewekt worden, zoals als Christus, de eersteling in Zijn opstanding uit de doden is opgewekt, *zijnde Hij het Hoofd des lichaams, namelijk der gemeente. Hij, die het begin is, de Eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in alles de eerste zou zijn*, Ef. 1:18.
2. Ook verzekert ons het Evangelie, dat Christus, als de waarachtige Borg en Middelaar van Zijn gelovigen is opgewekt, ten einde het eeuwige leven, dat Hij door Zijn dood voor hen verworven heeft daar te stellen, en hun hetzelfde door Zijn Geest alleszins deelachtig te maken, niet alleen in de eerste opstanding der bekering, Openb. 20:5, maar ook in de opstanding ten laatsten dage, Joh. 11:24. Waarop de Apostel ziende, zegt, *dat Christus voor ons gestorven en opgewekt is*, 2 Kor. 5:15. Dat is, tot voordeel en tot zaligheid van al Zijn ware gelovigen, opdat Hij hen ook volkomen van alle geweld des doods eens zou verlossen, en hen eeuwig, beide naar lichaam en ziel, in heerlijkheid met Hem zou doen leven.
3. En eindelijk verzekert ons het Evangelie ook, dat Christus opgewekt is, als het levend Hoofd van Zijn gelovigen, hetwelk dan al de gestorven leden te Zijner tijd ook eens zal bevoeien met Zijn Geest, en hun vernederd lichaam zal veranderen, *opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam*, Filip. 3:21. Want het is immers niet mogelijk, dat Hij een levend Hoofd van dode leden zou zijn, welke Hij niet mede zou opwekken, om deel te hebben aan het heerlijk en onverderfelijk leven, dat Hij bezit, en voor hen verworven heeft. Daarnaast moet Hij als het Hoofd ook een eeuwige heerschappij voeren over Zijn eigen leden, en dezelve zodanig besturen en regeren, dat zij bekwame werktuigen mochten zijn van Zijn en van des Vaders heerlijkheid. *Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beide, over doden en levenden heersen zou*, Rom. 14:9. Daarom moeten de gestorven lichamen van de gelovigen dan ook weer door de Geest van Christus zeer heerlijk verrijzen en opgewekt worden uit het stof der aarde ten jongste dage, ten einde eeuwig in volmaakte heiligheid en gelukzaligheid van hun Goddelijk Hoofd geregeerd te worden, en zij ook al hun leden eindeloos voor Hem stellen zouden tot wapenen der gerechtigheid.

Maar hoe zou het toch nu mogelijk zijn, dat een waar gelovige al zulke vaste Goddelijke gronden als deze oprecht zou kunnen aangrijpen, en zich daarop neerzetten, zonder zich te verzekeren van zijn eigen opstanding met Christus en door deszelfs almogende kracht ten jongsten dage? Waarlijk, het ware de hoogste ongerijmdheid zoiets te denken. Nee, het geloof, zich vast grondende op het waarachtig getuigenis van het Evangelie, weerstaat dan niet alleen, maar overwint hier ook door de Goddelijke genade alle twijfeling, en breekt daar eindelijk met kracht door heen, zoals de zon heenbreekt door alle donkere wolken en nevelen. En het roept dan vrolijk uit: *nu ik zeker weten en geloven mag, dat mijn Heere Jezus opgestaan is uit de dood, nu wil of mag ik ook geenszins twijfelen aan mijn en aller gelovigen zalige opstanding ten laatste dage, als de wormen mijn huid doorknaagd zullen hebben. Het*

kan immers niet wezen, dat mijn Jezus zou leven, en dat ik, die Zijn arm, gelovig uitverkoren schaapje ben, hetwelk Hij met Zijn dierbaar bloed van de dood reeds heeft vrijgekocht en levend gemaakt door Zijn Geest, nochtans eeuwig zou moeten sterven, en aan de akelige banden van de dood vast gekluisterd blijven liggen. Ach, nee; al waren er geen duizenden beloften in het Evangelie, die mij en alle ware gelovigen van het eeuwige leven naar lichaam en ziel in de Heere Jezus Christus vast verzekeren, zo is toch alleen Zijn opstanding een onbedrieglijk onderpand en waarborg van onze zalige opstanding. Hier wil ik mij door Zijn genade zo geheel op verlaten, dat, zo ras mijn uurtje gekomen zal zijn, ik zelf al zingende en juichende in mijn getrouwe Zaligmaker wilde gaan sterven, en mijn vermoeid hoofd alsdan gerust neerleggen op Zijn onveranderlijke liefde en bezworen trouw, dat Hij zeker aan mijn ontslapen vlees te Zijner tijd zal doen, zoals Hij mij en al Zijn ware gelovigen heeft beloofd. Hieraan wil ik in het minst niet twijfelen, en ik wil ook dood noch duivel, hel noch graf, noch eeuwigheid vrezen, maar mij alleen gelovig vasthouden aan mijn dierbare Heiland en Verlosser, mijn Opstanding en mijn Leven, Die al deze machtige vijanden voor mij reeds heeft overwonnen.

Hoe zalig is het niet te sterven, wanneer de Heere Jezus Zijn arme gelovigen met Mozes leidt op de berg, waar zij dan het heerlijke land der belofte, hetwelk van melk en honig vloeit, van verre zien liggen, en nu op de oever van de eeuwigheid ook kunnen zeggen: *Ik ben niet meer in de wereld. Ik kom tot U, heilige Vader, Joh. 17:11.* Wie zou hier ook niet uitroepen: *mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot? Job 19:27.*

Wisten het de arme wereldlingen eens, die dit ellendige aardse leven nog zo liefhebben, zij lieten dan zeker wel alles varen, om anders niet te doen, dan zich slechts van stonde aan tot zo'n gelukzalig sterven, door Gods genade, ernstig te bereiden.

Echter, wat hebben wij van die heerlijke opstanding van Christus hier toch nu gezegd, waar de bedrogen **geveinsden of waangelovigen**, ook geen kennis van nemen en zich op beroemen zouden? Voorwaar, zij zullen immers dit alles ook lezen en toestemmen, en zeggen dat zij die heilige waarheden ook geloven, en dat hun zielen daar wonderlijke blijdschap en vertroosting uit hebben mogen scheppen op sommige tijden. Ja, dat die hen ook wel eens als een voorsmaak hebben doen genieten van hun toekomstige gelukzaligheid. Wie zal toch in staat zijn om nauw te bepalen, hoe ver de ongelukkige tijdgelovigen het soms wel eens kunnen brengen in het smaken van de hemelse gaven? Hebr. 6:4. Als maar de zon van het ijdele waangeloof zodanig helder en glansrijk schijnt, dat niet slechts het verstand, maar ook al de zinnen en genegenheden daar liefelijk door beroerd en levendig door ontvonkt en in beweging gebracht worden, dan hebben de geveinsden hun verkwikkende zomerse dagen, waarin zij bloeien als een boom, ja als Jona's wonderboom, welke opschoot in één nacht. Hoewel er tussen de geveinsden een groot onderscheid is.

Sommigen, die geleid worden door een Wettische Geest, die men daarom *wettische geveinsden* mag noemen, hebben die kunst zo niet geleerd van zich des Heilands opstanding en deszelfs dierbare vruchten toe te eigenen, omdat zij te vast hangen aan het begrip van letter en wet, en aan de uitwendige betrachtning daarvan. Zij letten meer op het: *doe dat en gij zult leven*, dan op het: *geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden*.

Maar de *Evangelische geveinsden*, die met wet en letter zo veel niet ophebben, maar die zichzelf liever plegen te blakeren in de warme zonnestralen van het Evangelie, en van de liefde en genade van Christus, weten zich met Zijn opstanding wonderlijk te

vermaken, het zalige heil daarvan met blijdschap te beschouwen, en dat op hun wijze dan ook te omhelzen, te roemen, te beminnen. Ja, men vindt er ook genoeg onder hen, wier licht en genietingen, gestalten en gaven, zodanig zijn, dat zij daarmee het ware volk van God, de treurige Sionskinderen, soms ver voorbij streven, en zoals arenden hoog in de lucht vliegen, terwijl deze laag gezeten zijn als de eenzame mussen op het dak. Men heeft hier slechts acht te geven op een zeker volk, bij ons bekend onder de naam van *bedorven Mystieken*, van welke nu in onze tijd, gehele benden door de wereld lopen, die meest van de satan geworven worden uit het geslacht van de huichelaren. Hetwelk toch het bekwaamste uitschot en het vruchtbaarste teelsel is voor de verrotte Mystiekerij.

De gehele grondleer van deze basterdchristenen ligt toch enkel opgewonden in hun schone, maar vervloekte geheim van *een levende Christus in het hart*. Dit is de spil waar de gehele Mystieke Religie op draait. Het is zeker, en die maar enige gelegenheid gehad hebben, om dit geslacht van mensen wat nader te leren kennen, zullen licht toestaan, dat er onder hen gevonden worden, die genoeg begaafd zijn met een doorslepen talent, om van de heilige verborgenheid van Christus en van Zijn opstanding, leven, verdiensten, genade, liefde en heerlijkheid, enz. op een wijze te spreken, waardoor zij, indien het anders mogelijk ware, ook de uitverkorenen verleiden zouden. Christus en Zijn dood en leven, met de volheid van genade en zaligheid, die er in Hem is, liggen hun als in de mond bestorven, zoals de wereld in de mond van de ander mensen. Zij hebben hun geest aan dat betoverde denkbeeld van Christus in de ziel, ongevoelig zodanig gewend, dat dit eindelijk als hun element en leven zelfs geworden is. Het vloeit en stroomt bij hen als het bloed door de aderen. Hun zinnen worden van dat schijngeestelijke licht als beziel, en alles wat zij nu zien dat beschouwen zij in dat licht, en fatsoeneren de gehele waarheid dan alleen naar hetzelfde. Het is hun als de zalving, die hun alle dingen doet weten en naar dat hun vaten voller worden van die olie, worden zij steeds levendiger en geestelijker en dan beginnen zij als luchtige wolken naar boven te drijven, totdat zij eindelijk komen in de kring van hemelse gezichten en verrukkingen. En hier worden het dan wonderlijke mensen, die haast niet anders meer denken, spreken en doen dan hetgeen geestelijk is. Nu menen die misleide en betoverde zielen, dat zij gekomen zijn tot de rechte opstanding, en in de Geest en het leven van Christus. En hier achten zij dan het middelpunt van de ware vrede van de ziel en van de gelukzaligheid gevonden te hebben, waar zij het valse denkbeeld, of het vleselijke wezen, afleggen, en waar het voorhangsel van hun ogen wordt weggeschoven, dat alles bedekt en alles bederft. Schrikkelijk en deerniswaardig bedrog van de satan! hetwelk hun wijs maakt, dat zij nu zelfs een vergoddelijkte hoedanigheid en een zuiver hemelsgezind wezen aannemen, waarin zij niets gemeens meer hebben met het lage stoffelijke, dierlijke, zinnelijke, hartstochtelijke, wisselvallige, enz. En zie, dit noemen zij dan hun God, hun Christus, hun Bijbel, religie, waarheid, Evangelie, en hun alles in allen. En als zij daar gekomen zijn, dan zijn alle vormen en gedaanten van Godsdienst hun gelijk geworden, want zij hebben dan met die dingen niets meer te doen, zomin als met zonde, duivel, dood, hel of vloek. Dat alles verdwijnt nu bij hen als een hoop duistere nevelen, zodra maar de zon van dat verleidende licht helder in hun binnenste is gaan schijnen, en hun zinnen terdege ontvonkt zijn geworden met dat vreemde vuur van de helse begoocheling. Hoewel toch sommigen listig genoeg zijn, om dit voor een tijd nog zo te ontveinzen, uit bijzondere inzichten van voordeel als anders, en om die arme Formalisten, die nog ellendig smoren in de modder van de letter zonder geest, enigszins tegemoet te komen. Voorwaar, als de geheime kabinetten van die gruwelijke verborgenheid der

ongerechtigheid in het helderschijnend licht van de Geest der waarheid, eens enigszins van nabij voor onze ogen geopend werden, dat wij de diepe grond van dit heilloze bedrog van de satan aandachtig konden naspeuren, dan mochten wij hier licht een groot boek schrijven, dat maar door zeer weinigen recht verstaan zou worden, omdat hen de gedachten van de satan nog zo weinig bekend zijn. Maar hetgeen wij hier genoemd hebben, achten wij, dat genoeg zal zijn, om ons enig denkbeeld te geven, hoe ook de geveinsde waangelovigen met die Goddelijke verborgenheid van de opstanding van de Zaligmaker uit de dood veelszins weten te handelen op een wijze, welke aan het oprechte Christengeloof ten enenmale gelijkvormig schijnt.

En toch is hier al weer een allerwezenlijkst onderscheid tussen beide, ja, het westen kan niet verder afwijken van het oosten, dan het waangeloof in de grond verschilt van het oprechte geloof van de wedergeborenen. Maar niemand, dan die een waarachtig wedergeborene is, zal dat onderscheid ooit recht kunnen vatten, *want de geestelijke mens onderscheidt alle dingen*, 1 Kor. 2:15.

Het zou omstandig, en in veel bijzonderheden kunnen aangewezen worden, maar het wezenlijke daarvan is hierin gelegen, dat de geveinsden met al hun geloof omtrent de Heere Jezus Christus en Zijn zalige opstanding uit de dood, nochtans onveranderlijk vast blijven liggen in de geestelijke dood van het zondig eigenzelf, waar zij nimmer uit opgewekt worden, tenzij door een almachtig wonderwerk van de vrije genade Gods, die zich over hen beliefde te ontfermen. *Dit is*, zegt de Zaligmaker, *het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt*, Joh. 17:3. Maar de geveinsden en waangelovigen hebben het waarachtige licht van de Heilige Geest niet, waarbij men de Vader en de Zoon tot zaligheid leert kennen. Zij ontvangen daar zelfs, in hun staat volhardende, het minste straaltje niet van. Ach nee! *Deze zijn waterloze fonteinen, wolken door een draaiwind gedreven, denwelke de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt*, 2 Petrus 2:17.

De ellendigste en zwakste kinderen van God, aan welke men naar buiten nauwelijks enige gedaante of heerlijkheid van het Beeld van Christus zal kunnen bespeuren, bijzonder in een tijd van dodigheid en van geestelijke verlating, bezitten dan nochtans in de verborgen grond van hun harten, veel meer waarachtige kennis van de Vader en van de Zoon, dan zelfs de schranderste en verlichtste huichelaar, die ooit in de wereld gevonden is. Al vloog hij ook als een Cherub met zijn luchtige denkbeelden tot boven het zwerk des hemels. Er is waarlijk in de tranen van Gods ellendige kinderen altijd nog veel meer Goddelijk licht, dan in de verhevenste lofzangen van de geveinsden. De hele grondslag van hun schone Christendom is toch maar een vals flikkerlicht, ontstoken door de gaven van de Geest, en een rampzalige verblinding van de satan, waardoor hun zinnen betoverd worden, *dat zij altijd rijk en verrijkt zijn, en geens dings gebrek hebben*, Openb. 3:17. Zij zien hun waarachtig gemis van Christus niet, maar hoe hoger zij vliegen op de vleugelen van hun gewaande licht, hoe zij dichter komen aan de hel en aan de eeuwige duisternis. Zij liggen in het eigenzelf dodelijk vermoord, en toch menen zij zalig te leven in Christus. Wilt gij er slechts de proef van nemen? Bewijs hen alleen die eer en hoogachting niet, welke zij van u verwachten, en die zij menen dat hun zeker toekomt, maar beziet, of gij hen die vlerken, waar zij zo hoog mee vliegen, eens een weinig mocht afkorten. Dan zullen zij u weldra te kennen geven, hoeveel zij waarlijk in hun binnenste omdragen van het heilige beeld van een zachtmoedige en nederige Zaligmaker, waar zij zo veel gesprek van weten te voeren. Er is niet meer nodig, dan slechts zo veel kennis aan dit ellendig

volk te krijgen, dat wij achter het diepe geheim raken van hun boezemzonde, die hun naast aan het hart gelegen is, om daar dan met een zuivere behandeling, naar christenwijze ernstig op aan te leggen. Gewis dan zal men haast en wel genoeg bespeuren, dat ook de teerste en blinkendste huichelaars nog zeer grote liefhebbers van zichzelf zijn, en dat zij de kunst om de schuld te verbloemen van hun Paradijsvader meesterlijk geleerd hebben. Om kort te gaan, het *eigen ik* is het rechte leven van de geveinsden, dat zij nooit, voor dat er eens een dag van Gods heerkraft in hun zielen komt, zullen afleggen. Dit is hun troetelkind, hetwelk zij kunstig genoeg in de fijnste luieren van de Evangelische waarheden weten te bakeren, zo, dat men het licht voor een echt kind zou houden. Tast hun dan slechts met goede voorzichtigheid terdege aan dien hartader, dat zij u niet ontglippen kunnen, hoe zeer zij ook praten, en flemen en spartelen mogen, en arbeidt maar alleen, om dit hun lieve troetelkind voor de voeten van Christus ter dood te brengen, dan zult u zeker bevinden, dat deze geestelijke mensen een scherp gevoel hebben. En dat zij over zichzelf ongewoon teerhartig vallen, veel meer dan u ooit gedacht zou hebben. Zij zullen u dan doen zien, dat zij voor niets in de wijde wereld meer bevreesd zijn, dan voor een recht ontdekkend licht, waarbij het grondgeheim van hun gehele staat zonder verschoning te voorschijn wordt gebracht, en waar zij niet verder tegen praten kunnen. Indien u het tere gelaat van de huichelaars aandachtig gadeslaat, dan zult u hem het vuur der verbolgenheid zien glinsteren uit zijn ogen, en de vriendelijkheid van zijn gezicht zal nu gemengd zijn met zulke trekken van inwendige spijt en wraak, dat voor u genoegzame waarschuwingen zullen zijn, dat u zijn gunst en lof van nu aan geheel verloren hebt.

En indien u hem dan ooit enige van uwe geheimen mocht toevertrouwd hebben, wees verzekerd, dat gij reden zult hebben om u daarover te beklagen. Want als men deze mensen de schaapsvacht eens zodanig afgelicht heeft, dat zij die nu niet weer kunnen omhangen, en bijzonder, als dat geschiedt in tegenwoordigheid van anderen, dat het niet heeft kunnen verborgen blijven, dan moet men van hen anders niet verwachten, dat zij ons nu ook met der daad betonen zullen, dat zij wolven zijn, en dat zij hun gladde tong ook scherper kunnen wetten, dan een fijn lancet. Ach, wat is het droevig te zeggen, een Christendom bij zich te dragen, waarmee men als de vleermuizen in zijn hol moet kruipen, zo gauw als maar het licht van de dag komt aanbreken! Kan er ook iets ellendiger en deerniswaardiger zijn, dan altijd in de schaduw van de begoocheling van de satan om te wandelen, en niets meer te haten en te vlieden dan Gods waarachtig licht? En evenwel altijd te verkeren met een denkbeeldige Christus, die gedurig zweeft in onze hersenen. Is er ook iets, buiten de almogende genadehand van de eeuwig levende en ontfermende Zone Gods, dat machtig zou kunnen zijn, om zulke doodsbeenderen, welke door de verdervende kracht van de ijdele inbeelding reeds meer dan half vergaan zijn, nog eens zalig op te wekken tot de opstanding des eeuwigen levens?

Hoe gelukkig zijn dan **de ware wedergeborenen**, die deel gekregen hebben aan de eerste opstanding van Christus in hun harten, en die door de wet der wet gestorven zijn, om nu geestelijk voor God te leven! Naar mate dat zij in het leven van de Middelaar mogen opwassen en bevestigd worden, zullen zij hun eigen leven al meer haten en afleggen, *en door de Geest de werkingen des lichaams doden*, Rom. 8:13. De huichelaar wil hen als zijn broeders en zusters vriendelijk kussen, maar zij weten al te goed, wat hun die doding van het vlees nog dagelijks moet kosten, en wat kracht van Christus' opstanding er nog steeds in hen moet uitgaan, dan dat zij door deszelfs flemend Sibboleth, zo licht zouden bekoord worden. Zij mogen ook voor een tijd omdolen bij de reeën en hinden des velds, maar dit teder volk zal het hun, met hun

luchtige hielen en met de wijde sprongen, die zij over alles doen, welhaast moe genoeg maken. En als zij nu met hen niet meer overweg kunnen, dan mogen zij wel op hun hoede zijn voor hun kunstig hoornwerk. Maar het best is, dat de genade hier ook zorggedragen heeft, dat het arglistig slangenzaad aan het zaad der vrouw geen ander nadeel kan doen, dan het de verzenen slechts te vermorzelen, opdat hetzelfde te meer met Christus in het leven zou heersen. *Want wij weten dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn*, Rom. 8:28.

Wij hebben ons met de stof van des Zaligmakers opstanding een weinig opgehouden, omdat dezelve, als zijnde de voorname grondslag van het Christendom, ons als tot een gepaste inleiding heeft kunnen verstrekken voor onze volgende verhandeling. Want alles wat wij nu verder van de waarheid van het Evangelie zullen voorstellen tot voltooiing van onze Bijbelse Toetssteen, met de zegen des Heeren, rust toch al geheel op dit vaste Fundament van een levende Christus, Die gestorven zijnde voor onze zonden, uit de dood weer opgewekt is om onze rechtvaardigmaking. In Zijn dood is het Oude Testament geëindigd, en heeft de Wet der schaduwen, in inzettingen bestaande, hare vervulling reeds bekomen. En in zijn opstanding is het Nieuwe Testament opgericht, en heeft de Wet des Geestes, die in Christus Jezus is, haar aanvang genomen. Het was een wonderlijk besluit van Gods oneindige wijsheid, dat, wanneer Christus' gelovigen nog in hun kinderlijke staat waren, gedurende het Oude Testament, zij dienstbaar zouden zijn onder de eerste beginselen der wereld, Gal. 4:3. En dat hun geloof en Godsdienst ten enenmale onder een aardse gedaante en onder een deksel van uitwendige schaduwen besloten zouden liggen. Daarom was het toen ook nodig, dat Gods volk een schaduwachtige Middelaar, of voorbeeldige en zienlijke hogepriester had, die voor hen in het aardse Heiligdom, met handen gemaakt, gedurig moest intreden, niet met zijn eigen, maar met vreemd bloed. En die daarom hier op de aarde ook bestendig zijn verblijf moest houden. Nu, onze Heere Jezus Christus heeft, beide met Zijn gezegende dood en met Zijn opstanding, de allerheerlijkste verandering gebracht over Zijn kerk, waar zich hemel en aarde eindeloos over moeten verwonderen, wanneer Hij het Oude Testament ging vernietigen, en dat tevens met het Voorhangsel van Zijn eigen vlees aan het kruis geheel in stukken scheurde, ten einde het Nieuwe Testament in die plaats in te voeren. Dit is *het Koninkrijk der Hemelen*, dat reeds in Johannes' tijd nabij gekomen was, Matth. 3:2. Hier ontving het geloof en de gehele Godsdienst van Gods kerk, nu als een nieuwe gedaante, en alles wat tevoren aards en vleselijk was, werd nu hemels en geestelijk. Dit Nieuwe Testament vereiste dan ook noodzakelijk een hemelse Middelaar en Hogepriester, de Heere Jezus Christus Zelf, Die hier op aarde Zijn verblijf niet kon hebben, maar Die met Zijn eigen bloed moest ingaan in het ware heiligdom des hemels, dat zonder handen gemaakt is, om daar voor de zonden van al Zijn uitverkoren gelovigen een eeuwige verzoening te doen, en hun Voorbidder te zijn bij de Vader. Ja, Die daar ook als Priester op Zijn troon moest zitten, om Zijn kerk door Zijn Woord en Geest te beheersen en te beschermen, Zach. 6:13. En zo leidt ons dit tot de hemelvaart van Christus.

ZONDAG 18

Vr. 46. Wat verstaat gij daarmede: Opgevaren ten hemel?

Antw. Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.

Vr. 47. Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, zoals Hij ons beloofd heeft?

Antw. Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

Vr. 48. Maar zo de mensheid niet overal is waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

Antw. Ganselijk niet; want dewijl de Godheid door niets kan ingesloten worden en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans niettemin ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.

Vr. 49. Wat nut ons de hemelvaart van Christus?

Antw. Ten eerste dat Hij in den hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten ander dat wij ons vlees in den hemel tot een zeker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen. Ten derde dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken wat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet wat op de aarde is.

Tot de tweede trap van de luisterrijke verhoging van de Zaligmaker, zijnde Zijn Hemelvaart, dat een ander zeer gewichtig artikel is van het heilig geloof, zonder welker rechte kennis, gelovige omhelzing en godzalige betrachtning niemand ooit een waar Christen zal mogen zijn. De Heilige Geest heeft ons door Lukas ontwijfelbaar geopenbaard, dat onze hoogwaardige Zaligmaker, *nadat Hij geleden had, Zichzelf aan Zijn geliefde Apostelen levend vertoond heeft, met veel gewisse kentekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan*, Hand. 1:3. Zoveel tijd heeft de getrouwe Heiland hier op de wereld enkel willen vertoeven, ten einde het gelovige Christenvolk een ontwijfelbare verzekering te geven van de gewisse waarheid van Zijn opstanding. En om alzo het fundament wel vast in de grond neer te leggen, waar alles voortaan onwankelbaar op zou rusten. Deze was die Petra, waarop Hij Zelf nu Zijn gemeente zou bouwen, zodat de poorten der hel dezelve in der eeuwigheid niet zouden kunnen overweldigen, ja, daar ook niet een steen immermeer van afrukken, Matth. 16:18. De satan, die boze leugengeest, wel genoeg bemerkende, dat Christus' opstanding het vaste fundament zou zijn van Zijn koninkrijk, hetwelk al de koninkrijken der wereld eens vermalen zou, en zelf in alle eeuwigheid zou bestaan, Dan. 2:44, heeft daarom aanstonds een armhartige toeleg gemaakt, om door middel van de overste der Joden en van de Romeinse wachters de helderschijnende zon van Jezus' glorievolle verrijzing uit de dood en uit het graf met een dikke wolk van leugens te bedekken. Maar ziet, de eeuwige waarheid en wijsheid Gods heeft die boze toeleg ras verijdeld, met haar verheerlijkte mensheid hier nog zolang op aarde te plaatsen, niet elders in een hoek, maar vlak voor de ogen van haar leerlingen, met welke zij al die tijd genoegzaam omwandelde, te samen at en dronk en troostrijke redenen hield, en ander gewisse kentekenen overvloedig toereikte, totdat er geheel geen twijfel aan de opstanding meer kon vallen. Daarna de dierbare Heiland toen eindelijk van ons gegaan en opgevaren is naar de hemel. Zijnde voor de ogen van Zijn jongeren van de aarde ten hemel

opgevaren, waar Hij ons ten goede is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden (Vraag 46).

Zijn aanbiddelijke wijsheid heeft het nodig geacht, tot versterking van het Christengeloof, om voor de ogen van Zijn Apostelen, en mogelijk ook van Zijn ander jongere discipelen, ten hemel te varen, en terzelfder tijd hun Zijn Engelen toe te zenden, om hen wegens dit zijn afscheiden te vertroosten, zoals ons dat verhaald wordt, Luk. 24:50, 51 en Hand. 1:9-11.

Wat nu de uitwendige manier of wijs betreft van Zijn Hemelvaart, dat begeert het oprecht Christengeloof niet vleselijk nieuwsgierig te onderzoeken, zoals veel tijdgelovige en beschouwende naam-Christenen plegen te doen, maar hoe zuiverder het geloof werkt, hoe het hier eenvoudiger handelt. Wetend *dat het de Geest is, Die levendig maakt, en dat het vlees niet nut is*, Joh. 6:63. Het gemoed van de Christen acht het genoeg, door ontwijfelbaar zeker en waarachtig te houden, op het Goddelijk getuigenis van de Heilige Geest, dat de Heere Jezus, ten einde van veertig dagen na Zijn opstanding, lichamelijk van hier gegaan is, verlatende deze wereld, en Zijn heilige mensheid overbrengende en plaatsende in de hemel, om daar te blijven tot de jongste dag.

"Ik behoef", zegt een waar gelovige, hier meer niet van te weten. En dit weet ik zeker, omdat ik het zo geschreven vind in het levendige eeuwigblijvend Woord van God. Willen anderen hier nu over de bijzondere wijze van mijns Heeren en Zaligmakers hemelvaart nog vleselijk onder elkaar blijven filosoferen en twisten, zij mogen dat doen, maar ik laat mij daar geenszins in. Ik ben tevreden als ik maar vast mag geloven, dat mijn Heere Jezus Christus, waarachtig mens en waarachtig God is, en dat Hij, naar Zijn menselijke natuur, niet meer op aarde is, maar dat Hij, naar Zijn Godheid, majesteit, genade en geest, nimmermeer van ons wijkt (Vraag 47). Van beide word ik verzekerd door Zijn waarachtig Woord, en daarom begeer ik het beide ook volstandig en hartelijk te geloven, zonder enige twijfeling."

En zo verwerpt het geloof dan ook ten enenmale die ongerijmde dwaling van de *alomtegenwoordigheid van Christus' mensheid*. "Nee", zegt het geloof, "dat leert het Evangelie ons niet. Het dit is alleen een louter menselijk verdichtsel van degenen, die afgeweken zijn van de eenvoudigheid, die in Christus is, zich dwaaselijk inbeeldende, dat, indien de mensheid van de Zaligmaker niet overal was, waar de Godheid is, die twee naturen in Hem dan van elkander zouden gescheiden worden. Daar het immers zeker genoeg is uit de eigenlijke vereniging van Christus' naturen in één Persoon, dat iedere natuur haar bijzondere wezenlijke eigenschappen in die vereniging onveranderlijk blijft behouden. En dat daarom, mitsdien de Godheid onbegrijpelijk en overalteenwoordig is, noodzakelijk ook moet volgen, dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en toch evenwel persoonlijk met haar verenigd blijft in de hemel, waar de mensheid nu haar vaste verblijf genomen heeft (Vraag 48).

Het ijdel en dartzel waangeloof van de **ongeheiligde letterkundigen** vermaakt zich graag in de spitsvondige bespiegelingen van de hogere Evangelische verborgenheden, dezelve schoeiende op de smalle leest van het vleesgezinde vernuft, en is dan genegen *om allerlei vragen op te werpen, die dwaas en zonder lering zijn, en twisten voortbrengen*, 2 Tim. 2:23. En hierin bestaat mogelijk een voornaam gedeelte van de schone Christengeleerdheid, welke sommigen zo ijverig najagen, die toch waarlijk veel verstandiger zouden handelen, indien zij het meer toelagen op een eenvoudig waar geloof, dan op een vleselijk redeneerkundig onderzoek van de hoogwaardige

zaken van het Evangelie. Een zielverlichtende en heiligende geloofsbeschouwing, inwendig bestuurd door Gods Geest, zal het met een geleerde onwetendheid waarlijk veel verder brengen, dan de schranderste en nauwkeurigste bespiegeling van de vleselijke rede immer zou mogen doen, met al haar uitmuntende wijsheid. Het is toch Gods welbehagen, om de kinderkens te openbaren, wat Hij voor de wijzen en verstandigen verborgen heeft, Matth. 11:25. De genade zal ons leren, *bij de kennis matigheid te voegen*, 2 Petrus 1:6, *en wijs te zijn tot matigheid, zoals als God een iegelijk de mate des geloofs gedeeld heeft*, Rom. 12:3. Want al wat wij meer weten dan wij waarlijk geloven, is maar een ijdele en winderige wetenschap, welke men aan de deur van het Evangelie moet afleggen, wanneer men daar wil binnentreden, 1 Kor. 3:18. Zeker, *het dwaze Gods is wijzer dan de mensen*, 1 Kor. 1:25. Indien slechts die éne grondregel, door de Goddelijke genade, eens goed gekend en geloofd en betracht werd door degenen, die roem willen dragen in de Godgeleerdheid, zou er mogelijk het honderdste part van de twisten en verdeeldheden over de zaken van de Religie niet onder ons zijn, die men nu, helaas, bespeurt! *Want velen, zichzelf uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden*, Rom. 1:22, en hebben met hun wijze hoofd en arbeidzame handen nauwelijks iets anders uitgevoerd, dan dat zij het kleed van Christus jammerlijk hebben vaneen gescheurd, en gemaakt dat het arme volk, dat graag zijn leidlieden volgt, allerwegen met de stukken en brokken heengelopen is. En wie zal die nu weer ordentelijk samenvoegen?

Een oprecht hemelsgezind gemoed zal veel liever bij het geestelijke geloofslicht die dierbare verborgenheid van de hemelvaart van de Zaligmaker aandachtig willen overleggen, en trachten uit die allerkostelijkste bloem van de allerliefelijkste honig te zuigen. Als Christus hier Zelf de ziel wil leiden in de school van Zijn Geest, en het boek van het Evangelie in haar hand wil geven, en de zegelen daarvan openbreken en haar ogen reinigen dat zij er recht in lezen kan, dan zal men haar wel spoedig horen uitroepen: *o, wat onbegrijpelijke wonderen van Goddelijke heerlijkheid worden mij hier al weer vertoond in deze heldere spiegel van de doorluchtige hemelvaart van mijn Immanuël, Die zo pas tevoren voor mij ter helle was neergedaald! Uit de hel zelf is niemand ooit opgeklimmen in de hemel, maar de Heere van de hemel, de eeuwige Zoon van de Vader, de gezegende Verlosser van de wereld is neergekomen, en is ter hel neergedaald, en is toen weer opgevaren ten hemel. Wat een wonderlijke omwenteling is dat niet geweest!*

Wat zijn dit geen verbazende geheimen uit de grondeloze afgrond van de wijsheid en de kennis Gods! Voor de wijste van de koningen waren *de weg van een arend in de hemel, en de weg van een slang op een rotssteen te wonderlijke dingen*, welke hij bekende niet te weten, Spr. 30:18, 19. Maar als wij die dingen hier eens geestelijk overnemen, dan zullen wij nog wat anders zien. In de neerdaling ter hel van onze Zaligmaker kroop de duivel, de oude slang, boven op die Rots der eeuwen, en dacht die Rots Zelf te verslinden. Maar in Zijn hemelvaart ligt de kop van de slang vermorzeld onder de Rotssteen, en de weg des Arends is in de bovenste hemel. Wie moet hier nu ook niet zeggen, deze dingen zijn voor mij te wonderlijk? Ach! wat zal een aardsgezind verstand, dat nog nimmer omschenen werd van het zuivere licht van de hemel, hier toch begrijpen kunnen van deze onbegrijpelijke hemelse heerlijkheden?

Het geschiedt zelfs niet dan al te veel, dat er verlegen en bekommerde zielen zijn, die daar jammerlijk zuchten bij zichzelf: *helaas! dat de Heere Jezus nog in de wereld was,*

en met ons omwandelde, zo mocht ik hopen, dat ik Hem elders vinden zou, om mij aan Zijn voeten neer te werpen, en Hem te smeken, dat Hij zich mijner ook wilde ontfermen. Maar waar zal ik, arm blind schepsel Hem nu toch zoeken? Want ik kan niet geloven, dat Hij in genade op mij zou neerzien, en dat Hij mijn ellendig roepen en zuchten wil horen. Althans ik zie of gevoel niets van Hem, enz. Deze zijn de nare klachten en uitboezemingen van het zielverdervend ongelooft, dat met Thomas eerst wil zien en voelen en tasten, eer het een woord uit de mond der waarheid als waarachtig wil aannemen, en zich daar geheel op verlaten.

Maar geheel anders handelt dat edel en ongeveinsd geloof, hetwelk een zuivere vrucht van de Geest is. Dat laat zulke armhartige gedachten varen, zijnde met Apollos onderwezen in de weg des Heeren, Hand. 18:25. Het strekt zijn hals omhoog, als de paarden in de wagens van Farao, Hoogl. 1:9, en roept dan uit: *o! dat mijn dierbare Zaligmaker na Zijn opstanding uit de dood van hier opgevaren is naar de hoge hemel, en dat Hij daar nu is gaan wonen in het paleis van Zijn heerlijkheid! Dat is voor mij een alleraanbiddelijkst wonder van Goddelijk heil en vertroosting, waar mijn arm hart ook zelfs het duizendste gedeelte niet van kan bevatten.* Zeker, waar het oog des geloofs zich ook heenwendt, hetzij op de voorzeggingen en schaduwen van het Oude Testament, hetzij op de Persoon van Christus, hetzij op de heerlijke vruchten van Zijn hemelvaart zelf, Gods kinderen moeten alleen zeggen, het is ons nut, dat Hij heengegaan is, *en dat Hij Zijn Majesteit gesteld heeft boven de hemelen*, Ps. 8:2. Ongelukkig waren wij, indien Hij op de wereld bij ons gebleven was, want dan zou de weg naar de hemel voor ons nog geheel gesloten zijn, die Hij nu wijd geopend heeft! Want:

1. *Eerst.* De voorzeggingen van de oude profeten, onder welke die van David, Ps. 47 en 68:19, bijzonder uitmunten, vorderden noodzakelijk, dat de Heere Jezus, nadat Hij geleden had, weer ten hemel voer. Want God had die grote weldaad aan de kerk beloofd, en Zijn waarheid kan immers niet feilen? Een belofte van Hem is zo goed als de zaak, die beloofd wordt, wat de zekerheid betreft. Ook vereisten het de schaduwen of voorbeelden van het Oude Testament, als van Henoeh, Jozef, Mozes, David, Elia, van de hogepriester, en zijn ingang in het Heilige der heiligen, van de staf van Aaron, en van de gouden kruik met manna, welke beide achter het tweede voorhangsel in het Heilige der heiligen moesten weggelegd worden voor het aangezicht des Heeren, Hebr. 9:4. Deze waren allen levendige figuren of afbeeldsels van de luisterrijke hemelvaart van Christus. Maar hoe zou de zaak zelf dan nu toch hebben kunnen ontbreken? *Het zij immers wel verre daar vandaan, zegt het geloof, dat de Heere Zijn volk met ijdele schaduwbeelden zou hebben willen bedriegen.* Zij hebben immers die hemelvaart, door de Geest tevoren geloofd, wetende dat God getrouw was in Zijn beloften. Daarom heeft het zo moeten geschieden, naar het geloof. Mijn Jezus heeft de schaduwen doen vlieden, en het Evangelie daargesteld, wanneer Hij opgevaren is ten hemel, en Zijn Geest vandaar heeft uitgezonden in Zijn kerk.
2. *Ten tweede.* Niet minder vereiste de bijzondere hoedanigheid van des Heilands Persoon, dat Hij in de hemel Zijn verblijf ging houden, nadat Hij Zijn middelaarswerk hier op aarde verricht had. De Goddelijke wijsheid heeft aan alle dingen verblijfplaats geordineerd, overeenkomstig hun aard en gelegenheid. De eerste mens was aards uit de aarde, hierom gaf Hij hem ook de aarde tot zijn

woonplaats. *Maar de tweede Mens Christus is de Heere uit de hemel*, 1 Kor. 15:47. Hij is enkel hemels, vs. 48, niet alleen naar Zijn Godheid, welke met het stoffelijke aardse wezen niets gemeens heeft, maar ook naar Zijn mensheid, die, ontvangen zijnde uit de Heilige Geest, zo van een bovennatuurlijk en hemels beginsel is, en ook door de opstanding van alle aardse natuurlijke bewegingen geheel afgelegd heeft, opdat al Zijn ware gelovigen, die het beeld van de aardse gedragen hebben, ook het beeld van de hemelse dragen zouden, vs. 49. Daaruit volgt dat de hemel dan ook het rechte element, en de gevoeglijke woonplaats van onze hemelse Zaligmaker, waar hij dan ook noodzakelijk weer heen moest trekken, zodra hij het werk van onze verlossing op de aarde verricht had. Dat gewichtig werk vereiste Zijn tegenwoordigheid voor enigen tijd hier bij ons, maar Hij was daar als buiten Zijn natuurlijke rustplaats, want naar Zijn eigenlijke en oorspronkelijke staat moest Hij met Zijn heilige en hemelse mensheid Zijn vast verblijf en woning ook nergens hebben, dan in de hemel. Zoals wij dat, zelfs in de geschapen natuur alleszins bemerken, hoe alle dingen weer terugkeren naar hun eigenlijke standplaats, die overeenkomstig is met hun aard, zodra als maar de oorzaken of hinderpalen, welke hen daaruit gevoerd en gehouden hebben, voor een tijd weer weggenomen worden. Zó was het ook in alle manieren geheel gevoeglijk, dat onze Heere Jezus Christus weer vertrok naar de hemel, en deze wereld verliet tot aan de tijd van de wederoprichting aller dingen, zodra als de oorzaak, die hem van daar had doen neerkomen, ophield. Hierom zeide hij: *Ik ben van de Vader uitgegaan en ben in de wereld gekomen, wederom verlaat Ik de wereld, en ga heen tot de Vader*, Joh. 16:28. Wat zijn het dan geen arme, vleselijke gedachten van de hoge Goddelijke Zaligmaker, als men Zijn lichamelijke tegenwoordigheid nu nog in de wereld zou wensen? O, dit is een gewis teken, dat onze harten nog zeer aardsgezind zijn, en dat wij, indien al iets, echter nog zeer weinig van Christus en van de hemel kennen!

3. *Ten derde*. Ook vorderen de heilige Middelaarsambten van de Heere Jezus, op allerlei wijze, dat Hij heeft moeten opvaren, ver boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou, Ef. 4:10. Hij is, zoals wij weten, nu onder het Evangelie de hoogste Profeet, Priester en Koning van het ganse menselijke geslacht, dat Hem gelovig erkent en bemint. En de plichten van alle drie van Zijn Goddelijke ambten vereisen Zijn tegenwoordigheid nu ook alleszins in de hemel. Hetgeen de Apostel van Hem zegt, dat, *indien Hij op aarde ware, Hij Zelf geen Priester zijn zou*, Hebr. 8:4, is ook, in geen mindere kracht en waarheid, op Zijn Profetisch en Koninklijk ambt toepasselijk. Hij zou niet één van die drie hoogwaardige ambten hebben kunnen bedienen of uitvoeren, tot zaligheid van Zijn kerk, indien Hij hier op de aarde gebleven was.

A. Beschouwen wij Hem als de grote *Heilprofeet* en Leraar der gerechtigheid, die aan de Evangeliekerk beloofd is, Joël 2:23, naar Wie een ieder moet horen, Deut. 18:15; Matth. 17:5, en in Denwelken al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn, Kol. 2:3, dat grote ambt vereist zeker dat de Christus des Heeren Zijn tegenwoordigheid, door al de eeuwen, bestendig hield in de bovenste hemel. Een houten of een stenen predikstoel is gepast genoeg voor een aards profeet of leraar, om vandaar in Zijn lage standplaats aan het volk, dat Hem hoort, het Evangelie te verkondigen. Maar deze hoogverheven Leraar paste geen ander predikstoel, dan de opperste troon der Goddelijke Majesteit in de hemel. Om vandaar Zijn stem te verheffen, als het geruis van veel wateren, als

de stem van de Almachtige, Ezech. 1:24. Zijn stem moest niet slechts gehoord worden in het Joodse land, maar het geluid van Zijn Evangelie moest ook uitgaan over de gehele aarde, *en deszelfs woorden tot de einden der wereld*, Rom. 10:18. De satan had de wereld geheel vervuld met de helse duisternissen van onwetendheid, afgoderij en vervloekte godloosheid, en hij had alle volkeren en natiën met die ijselijke ketenen vast gekluisterd. Maar de almachtige Zoon van God, hebbende die slang de kop vermorzeld, is toen opgevaren in de hoogte, om vandaar, als de Zon der Gerechtigheid, de aarde te verlichten met de glansrijke stralen van Zijn Goddelijke heerlijkheid. Zoals van Hem voorzeggd was: *Hij zal niet verdonkerd worden, en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld, en de eilanden zullen naar Zijn leer wachten*, Jes. 42:4. Voorzeker, zegt een waar gelovige, *indien mijn Heere Jezus niet opgevaren was ten hemel, zo waren dan de apostelen, de profeten, de evangelisten en al de andere leraars maar donkerbrandende kaarslichten geweest, en een deel flikkersterren aan het firmament des hemels, door welke de duistere wereld en mijn onwetende ziel geenszins hadden kunnen verlicht worden, of een enig straaltje ontvangen van Zijn genade en heerlijkheid. Maar nu mijn Zaligmaker door de hemelen is doorgedaan, Hebr. 4:14, heeft Hij de schatkamer des hemels, die vast verzegeld waren, wijd geopend, en Zijn Heilige Geest van daar neergezonden in de wereld, om allen te verlichten, dat zij mogen verstaan, welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, die alle dingen geschapen heeft door Jezus Christus, Ef. 3:9. Nu schijnt het eeuwig ongeschapen licht onder de mensen, waar alle duisternissen van de satan voor moeten vlieden. Gelukkige wereld! Zalige zielen, welke van deze opgang uit de hoogte bezocht worden! Lukas 1:78.*

B. Maar ook vereiste het *priesterlijk ambt* van Christus, dat Hij heeft moeten opvaren ten hemel. Het is toch zeker, dat een ieder Priester zijn heiligdom moet hebben, waar hij intreedt met het bloed van zijn geslachte offerande, ten einde de Godheid, Die hij eert, te verzoenen en dezelve toegenegen te maken voor het volk, dat Zijn dienst gebruikt en aanhangt. Zo heeft 's werelds grote Hogepriester, de Heere Jezus Christus, noodzakelijk ook Zijn heiligdom moeten hebben, overeenkomstig de natuur van Zijn opperste priesterambt, hetwelk hij aangenomen heeft voor ons te bedienen, en welk heiligdom geen ander heeft kunnen zijn dan het hoge heiligdom des hemels, *waar Hij eenmaal ingegaan is door Zijn eigen bloed, een eeuwige verlossing teweeg gebracht hebbende*, Hebr. 9:12. Als de allerhoogste en heiligste Priester, komt Hem ook het hoogste en zuiverste Heiligdom toe, waar de eeuwige Godheid Zelf woont. Hij is geen tijdelijk Priester, maar de Priester in der eeuwigheid, naar de onvergankelijke ordening van Melchizédék. Hebr. 5:6. Daarom moet Hij noodzakelijk ook een eeuwig heiligdom hebben, waar nimmer een sterfelijk Priester in gediend heeft, zijnde de eeuwige Tabernakelen des hemels, Lukas 16:9. Hij is door geen menselijke hand gezalfd en geordend, zoals de priesters van Levi, maar Hij is onmiddellijk ingewijd, door de hand van de opperste en almachtige Vader. Daarom heeft Hij ook niet moeten ingaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld des waren, maar in de hemel zelf, om te verschijnen voor het aangezicht Gods, voor ons, Hebr. 9:24. Ja, Hij is ook geen bijzonder Priester, voor een zeker volk, of taal, of natie, met uitsluiting van anderen, maar Hij is de algemene Priester van het ganse menselijke geslacht, dat in Zijn Naam gelooft, zijnde Hij hun aller Borg en Voorspraak bij de Vader, die

een Verzoening geworden is voor onze zonden, en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld, 1 Joh. 2:1, 2. Daaruit volgt dat Hij dan ook een algemeen heiligdom moet hebben, ten dienste van Zijn algemene kerk, verspreidt in de gehele wereld, hetwelk geen ander kan zijn, dan dat grote huis Zijns Vaders, waarin veel woningen zijn, Joh. 14:2. Daar heeft onze dierbare en eeuwiglevende Hogepriester dan ook moeten heen gaan, dragende in de een hand dat onwaardeerbare kostelijke kruisbloed van het geslachte offer van Zijn Eigen lichaams, en in de ander hand dat allerliefelijkste reukwerk van Zijn heilige voorbeding, om daarmee te verschijnen voor het aangezicht Gods. Wondere heerlijke ingang van onze gezegende Aäron in dat hoge hemelse heiligdom! Wat is dit niet een onbegrijpelijk gezicht voor het oog des geloofs! Nu is de ware Verzoendag gekomen. Laten nu alle heilige en gelovige zielen, in hemel en op aarde, vrolijker zingen en hun stem verheffen dan toen David de Ark des Verbonds overbracht in de burcht Sion, om te wonen in 't midden der gordijnen, 2 Sam. 7:2. Dit is nu de vervulling: *God vaart op met gejuich, de Heere met geklank der bazuin. Psalmzingt Gode, psalmzingt onzen Koning, psalmzingt. ja duizendmaal psalmzingt; want God is een Koning der ganse aarde; psalmzingt met een onderwijzing*, Ps. 47:6-8. Zou onze Heere Jezus Christus dan ook nog op de aarde zijn gebleven? Arme, ongelukkige wereld, als uw Hogepriester en Verlosser maar alleen een werelds heiligdom verkoren had voor het heiligdom der woning van de Allerhoogsten!

C. Eindelijk vereiste ook *Zijn koninklijk Ambt*, dat Hij opvoer ten hemel. Een troon van stoffelijk goud, versierd met parelen en edelgesteenten, is goed genoeg voor die goden der aarde, die de adem dragen in hun neusgaten en die van de troon treden in het graf. Maar wilt gij, o blinde mensjes van de wereld! en gij, o kleingelovigen, deze geduchte Alleenheerser ook op zo een nietige en verachtelijke troon plaatsen? En zou u dan ook begeren om in Zijn koninkrijk naast Hem te zitten, de een aan Zijn rechter-, en de ander aan Zijn linkerhand? Ach, wat arme gedachten! *Alzo zegt de Heere: De hemel is Mijn troon en de aarde is de voetbank Mijner voeten; waar zou dat huis zijn, dat gijlieden mij zoudt bouwen? Al bouwde gij ook duizend zulke tempelen ineen, zoals die van Salomo, waar is de plaats Mijner rust? Want Mijn hand heeft al deze dingen gemaakt en al deze dingen zijn geweest, spreekt de Heere*, Jes. 66:1, 2. Het is allemaal maar een hoop stofjes, wil Hij zeggen, die Ik vertreedt met Mijn voeten. *Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen*, Kol. 1:16.

Deze Koning der koningen moest dan gaan zitten op een troon, waar zon, maan en sterren, wolken en winden slechts het onbepaalde verwulfsel van zijn. *Onze God is toch in de hemel, Hij doet al wat Hem behaagt*, Ps. 115: 3. Dit moest van onze koninklijken Zaligmaker dan ook zeker en waarachtig zijn, zoals straks in het artikel van Zijn zitting ter rechterhand Gods nader gezien zal worden.

4. *Ten vierde*. Niet minder bespeurt men ook de noodzakelijkheid van Christus' hemelvaart, wanneer men die heerlijke voordelen aandachtig overweegt, welke het gehele lichaam der gelovigen, door de Heilige Geest, verzekering krijgt, uit die luisterrijke verheffing van deszelfs gezegend Hoofd. De Catechismus stelt ons

daarvan drie voorname nuttigheden voor, die nooit diep genoeg van ons ingezien, noch hoog genoeg gewaardeerd kunnen worden.

Ten Eerste, dat Hij in de hemel, voor het aangezicht Zijns Vaders, onze Voorspreker is.

Wij arme, doemwaardige zondaren hebben, in het heilig hof des hemels, een alvermogenende Advocaat of Voorspreker nodig, zijnde Immanuël Zelf, Die al onze zaken voor de troon van de eeuwige Godheid getrouw moet waarnemen. Brengend daar Zijn eigen bloed, naast Zijn hoogwaardige voorbedding, om alle genade en barmhartigheid van de hemelse Vader voor ons te verwerven. Hij is die Engel, welke de heilige Johannes zag, staande aan het Altaar, hebbende een gouden Wierookvat, aan Wien veel reukwerk werd gegeven, opdat Hij het, met de gebeden aller heiligen, zou leggen op het gouden Altaar, die voor de troon is. Met dat gevolg, *dat de rook des reukwerks, met de gebeden der heiligen, opging van de hand des Engels voor God*, Openb. 8:3, 4. Dit is het heiligste en luisterrijkste gezicht, dat er in de hemel te zien is, namelijk, de grote Verbondsengel, Christus Jezus, als de ware Hogepriester van Zijn gelovige en uitverkoren kerk, de dienst verrichtende voor de troon van God. Zonder deze dienst van de eeuwige Middelaar, in de hemel achter het tweede voorhangsel, zou daar geen zaligheid of enig waarachtig heil kunnen zijn in de wereld, ofschoon alle geschapen Engelen met brandende wierookvaten voor het menselijk geslacht gedurig stonden aan het altaar. Maar *nu wij deze Voorspraak bij de Vader hebben, Jezus Christus, de rechtvaardige, die een Verzoening geworden is voor onze zonden*, 1 Joh. 2:1, 2, nu moeten al de Genadekabinetten des hemels aanstonds wijd geopend worden voor alle gelovigen. Ja, voor de kleinsten zelfs die op Hem maar een hartelijk vertrouwen stellen. De Heere van de hemel roept hen toe: *Ik zal u geven de schatten, die in de duisternis zijn en de verborgen rijkdommen, opdat gij moogt weten, dat Ik de Heere ben, Die u bij uw naam roept, de God Israëls*, Jes. 45:3. Het oprecht zielsgeloof van de arme christenen, die nergens anders enig steunsel meer vinden, grondvest zich nu geheel in de Geest op deze hemelse dienst van Christus, en verlaat zich daarop met een stil vertrouwen, en verwacht nu allerlei nodige genade van boven uit de hemel in nederige lijdzaamheid. Het werpt gedurig ootmoedige gebeden en dankzeggingen, met zuchtingen, kermingen, tranen en klachten, en alles wat het maar heeft, in dat gouden Wierookvat des Engels, Die voor de troon staat aan het altaar. Ja, het werpt zichzelf ook eindelijk daarin, en valt met het kranke en vermoeide hoofd dan neer op de borst van de getrouwe zondaarslievende Middelaar Jezus. Wonderlijke handel, tussen de hemel en de aarde! Niet één gebed raakt er verloren, ja, niet één gelovige traan of zucht van een arm kind van God, nu Christus in de hemel is, als de machtige Patroon en Zaakbezorger van Zijn gelovigen; Die tot hen allen zegt: *zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt wordt*, Joh. 14:13. O! hoe mag de allerzwakste en armste gelovige, die er in de wereld is, *nu met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade, opdat hij barmhartigheid moge verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd!* Hebr. 4:16. Want de ontfermende Zone Gods ontvangt in de hemel ook gaarne de ellendigste zuchtingen van Zijn zwakke, stamelende kinderen, die geen rust kunnen vinden voor het hol van hun voet. Hij wacht maar om hen genadig te zijn, en Hij heeft een oneindige waardigheid en verdienste bij Zijn Vader, alzo, *dat Die Hem altijd hoort en Hem niets wil weigeren, wat Hij maar verzoekt voor Zijn gelovigen*, Joh. 11:42. Ja, de Vader zelf heeft hen ook lief, omdat zij Zijn eniggeboren Zoon liefhebben, in Welke Hij Zijn welbehagen heeft. En omdat zij waarlijk geloofd hebben, dat Die van Hem is uitgegaan, Joh. 16:27.

Zo kan er dan nu aan de zaligheid van de arme zondaren, die maar alleen hartzondig geloven, en die door de Geest geleid worden, niets ontbreken, noch in de tijd, noch in de eeuwigheid, omdat de Heere Jezus ten hemel gevaren is, *nu volkomen kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft, om voor hen te bidden*, Hebr. 7:25. *Dit alleen is genoeg, ja overgenoeg, zal het geloof zeggen. Nu mijn Heere Jezus, mijn Voorspreker in de hemel is, laat dan vrij de satan, mijn boze aanklager, in de hel zijn, ik zal hem en zijn aanklachten niet vrezen. Maar ik zal, met mijns Heilands gerechtigheid bekleed, mijn hoofd nu vrijmoedig opsteken. Want, wie is het die verdoemt? Christus is 't, Die gestorven is, ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt*, Rom. 8:34.

2. Ten tweede. *Een ander heerlijke nuttigheid van Jezus' hemelvaart is, dat wij ons vlees in de hemel nu tot een zeker pand hebben, en dat Hij, als dat Hoofd, ons Zijn lidmaten ook tot Zich zal nemen.*

Dit is voorwaar een kostelijke olie van vertroosting voor de treurige Sionskinderen, veel meer, dan onze zwakke pen machtig is uit te drukken. De wereld is voor hen als een barre, onvruchtbare woestijn, vol krijtend gebrek, moeite en ellende. Zij wonen daar nog uit van de Heere in het zondige vlees. De zonde doet hen de meeste tijd van hun leven tranenbrood eten en bittere wateren drinken. Maar wandelende midden in alle hun omzwervingen, met de staf van de Evangelische beloften in de hand van hun geloof, leunen zij daarop, als zij zeer vermoeid zijn, en verwachten dan met lijdzaamheid, op het einde van hun reis door deze grote woestijn, eens een beter vaderland, namelijk, *de stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is*, Hebr. 11:10. Zij vergeten nooit het Woord van hun getrouwe Zaligmaker, dat Hij, voor Zijn vertrek van hier, tot hen allen gesproken heeft, zeggende: *En wanneer Ik henen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt daar Ik ben*, Joh. 14:3. Dit wonderlijke Woord behelst een hele schatkamer van rijke beloften van zaligheid, die daarin als opgesloten liggen voor het volk; *hetwelk de eerstelingen des Geestes heeft, zuchtende in zichzelf, en verwachende de aanneming tot kinderen, namelijk, de verlossing huns lichaams*, Rom. 8:23. Het verzekert hun allen van een gewisse en altijddurende inwoning in de hemel, zodra als zij scheiden van de aarde, op grond van hun waarachtige en onafscheidelijke vereniging met hun hemels Hoofd Christus, door de Geest des geloofs. Want evenals de man met zijn gehele bezitting en heerlijkheid het eigendom van de vrouw is, door de onverbreekelijke band van een wettig huwelijk, zo is ook de gehele Persoon van Christus, met al Zijn Goddelijke heerlijkheid en algenoegzaamheid, het eigendom van alle ware gelovigen. Het geloof zal de hand van geestelijke toe-eigening immers leggen, beide op de Godheid en op de mensheid van de Heere Jezus, Hem omhelzende als Immanuël, of als God geopenbaard in het vlees. Dat heilig vlees van de Zone Gods, eenmaal op de aarde geofferd tot een Zoenoffer voor veler zonden, en nu verheven in de hemel tot de hoogste heerlijkheid, is dan ook het eigen vlees van de gelovigen, die alle leden van Zijn lichaam zijn, van Zijn vlees, en van Zijn benen, Ef. 5:30. Daarom moet hun vlees, dat zo nauw door de Geest met Christus vlees verenigd is, dan ook eens eindeloos bij hetzelfde in de hemel wonen, en in volmaakte heerlijkheid gelijkvormig gemaakt worden, Filip. 3:21. Daarom is het dat de gelovigen dat heilige en verheerlijkte vlees van Christus in de hemel dan nu ook niet anders kunnen aanmerken, dan als een zeker pand, dat zij daar hebben voor de Troon, om hun van de toekomstige bezitting van de Hemel voor eeuwig te verzekeren, en dat Hij als dat Hoofd, hun, Zijn lidmaten, ook eens tot Zich zal nemen.

Dit kan voorwaar niet missen, zegt een gelovige ziel door de Heilige Geest, zo zeker als mijn Heere Jezus reeds in de hemel is, zo zeker zal ik, arm, zondig schepsel, door Zijn genade, daar ook eens zijn. Ik moet bij mijn hemels Hoofd wezen. Dat Hoofd is niet volmaakt zonder Zijns leden. Laat de duivel de zijnen bij zich hebben in de hel, maar Christus moet de Zijnen ook bij zich hebben in de hemel. Hij is daar reeds heengegaan, om mijn woning en die van al Zijn gelovigen in dat huis Zijns Vaders voor eeuwig te bereiden. Zie, Hij is de Voorloper, Die voor ons ingegaan is in het binnenste voorhangsel, om dat open te schuiven, en ons de weg te banen naar het hemelse heiligdom, Hebr. 6:20. Wat buigt gij u dan neer, o mijne ziel! en wat zijt gij dikwijls al zo onrustig in mij? Nog maar een zeer weinig tijd, en dan zult gij hier Boven in eeuwige vreugde bij uw beminde Zaligmaker zijn, en Hem zien zoals Hij is, 1 Joh. 3:2. Dan zullen uw tranen, uw moeiten, uw strijden en worstelingen, uw smaadheden en verdrukkingen, en al uw ellenden voor altijd ophouden, en geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn. En de troon Gods en des Lams zal daar in zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen, Openb. 22:3.

Ziet, zo zijn de oprechte gelovigen dan nu reeds in hope zalig geworden, Rom. 8:24, en zij vliegen als geestelijke arenden, op de vleugelen van hun geloof, soms zelfs in de hemel, en verliezen dan de wereld uit hun gezicht, met al wat in de wereld is. O, zalig leven des geloofs, als Christus en de ziel van een arme gelovige elkander reeds liefelijk kussen en omhelzen in de hemel! Dit is het, dat de Apostel noemt: *En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in de hemel in Christus Jezus, Ef. 2:6.* Wat een wonderwerk! Wij zijn nog ellendig in de wereld, wij dwalen nog ellendig om in die akelige woestijn, en toch zijn wij nu al mede gezet in de hemel. Hoe toch? *In Christus Jezus, zegt de Apostel. Ons Hoofd, ons eigen vlees, Christus Jezus, met Wie wij zo nauw verenigd zijn door de Geest des geloofs, is reeds in de hemel en woont daar. Daarom zijn wij ook reeds burgers en burgeressen van de hemel en hebben daar onze wandel, Filip. 3:20. Terwijl wij nog kruipen als wormen op de aarde, zijn wij reeds gezet in de hemel. Laat ons dit maar geloven, zo zullen wij Gods heerlijkheid zien, en ook vurig naar de hemel steeds verlangen!*

3. Ten derde. *Eindelijk trekt het geloof ook nog die onwaardeerbare nuttigheid van Christus hemelvaart, dat Hij ons Zijn Geest tot een Tegenpand zendt, door Wiens kracht wij zoeken dat daar boven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.*

Wat kan er nu, in alle manier, toch meer verzekerd zijn, dan de zaligheid van de uitverkoren gelovigen? En hoe zou hen dezelve toch kunnen ontgaan, indien zij daarvan zulke twee hoogwaardige en allerheiligste Goddelijke onderpanden bezitten, zoals het vlees van hun Zaligmaker boven in de hemel, en Zijn Geest, binnen in hun harten, beneden op de aarde? Gelukkige zielen, die daar deel aan mogen hebben! Wie van hen moet hier niet onder wegzinken in een heilige verwondering, en uitroepen met de Psalmist: *o, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen! dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen?* Ps. 31:20. Christus houdt hun zaligheid voor hen vast in de hemel, en hangt die als een kroon der rechtvaardigheid daar voor hun ogen op, in Zijn verheerlijkt vlees, waarmee Hij nu gezeten is aan de rechterhand des Vaders. En Hij werkt die door Zijn Geest ook reeds aanvankelijk in hen, hier op de aarde. Wonderlijke verborgenheid! Waar wij alle vleselijke gedachten in zouden verliezen, als wij daar veel gelovig op konden staren. Hij neemt Zijn vlees van ons weg, en brengt dat over in het hemelse Heiligdom, het daar stellende voor het aangezicht van de allerheiligste Godheid, Die niet woont in Tempelen met handen gemaakt, Hand. 17:24. Bovendien zendt Hij ons Zijn Geest in

Zijn plaats, *opdat ook Zijn leven in ons sterfelijk vlees zou geopenbaard worden*, 2 Kor. 4:11, *opdat wij niet naar het vlees wandelen zouden maar naar de Geest*, Rom. 8:1. Zolang als Hij Zijn vlees hier bij ons hield op de aarde, zagen de gelovigen ook meest op dat vlees, en zo strekte het hun toen als een donker voorhangsel voor de glansrijke heerlijkheid van Christus, zodat die door het oog des geloofs zeer weinig recht gezien kon worden. En toen was het: *de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was*, Joh. 7:39. Maar dat voorhangsel van het vlees van de grote Middelaar werd zodra niet gescheurd in Zijn dood, en weer hersteld in Zijn opstanding, en toen weggenomen en omhoog opgetrokken in het heiligdoms des hemels, of zie, de Geest des Heeren, de kracht des Allerhoogsten, werd aanstonds gezonden in de wereld. Zoals Hij ons bij Zijn heengaan beloofd had, zeggende: *het is u nut, dat ik weg ga, want indien ik niet weg ga, zo zal de Trooster tot u niet komen, maar indien ik heen ga, zal Ik Hem tot u zenden*, Joh. 16:7.

Christus' hemelvaart heeft de hemel geopend, en die geopend zijnde, is er een gulden regen des Geestes neergedaald op het droge aardrijk, *zoals de dauw van Hermon, die neerdaalt op de bergen van Sion*, Ps. 133:3. Die heeft daar een ganse heerschaar doen tevoorschijn komen van boodschappers van een goede tijding van apostelen, profeten, evangelisten en van herders en leraars, Ef. 4:11. Die als de kanalen of springaders zijn, door de eigen hand van de verheerlijkte Koning Jezus uitgehouwen, om al de plaatsen van de bewoonde wereld en zelfs de schraalste landen en de onvruchtbaarste heiden der afgodische natiën door middel daarvan te besproeien met de wateren des levens, zodat deze ras in edele beemden en lusthoven en in bloeiende christenkerken werden veranderd. Toen werd de voorzegging van de profeten vervuld: *in de woestijnen zullen wateren uitbarsten en beken in de wildernis. En het dorre land zal tot staande wateren worden en het dorstige land tot springaders der wateren*, Jes. 35:6, 7. En vandaar zijn ook de gaven van de Geest tot ons gekomen, die van nature immers heidenen zijn. Want de Messias, *opgevaren zijnde in de hoogte, heeft gaven genomen, om uit te delen onder de mensen, ja ook de wederhorigen, om bij Hem te wonen*, Ps. 68:19. Zo menig oprecht christengelovige als er in de wereld is, *is nu ook zelf een tempel van de Heilige Geest*, 1 Kor. 3:16, *en een woonstede Gods in de Geest*, Ef. 2:22. En diezelfde Geest, welke zij door de prediking des geloofs eenmaal ontvangen, wijkt nooit weer van hem, Joh. 14:16, omdat Hij hun geschonken word, als een Tegenpand van Christus, in hun harten. Waarmee Hij hen, als Zijn eigendom, dat Hij door Zijn bloed verkregen heeft, genadig komt verzegelen, zoals de Apostel dit zonder onderscheid getuigt van alle ware gelovigen: *in Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, Die het Onderpand is van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid*. Ef. 1:13, 14. Zie ook Cap. 4: 30. Christus zet het merk van Zijn Goddelijk Beeld op hun aller zielen, nadat Hij hun inwendig wederbaart en vernieuwt door Zijn Geest, waaruit die nauwe gemeenschap tussen Hem en hen dan geboren wordt, *wonende Hij Zelf door het geloof in hun harten*, Ef. 3:17, *en zo hangen zij de Heere van hun zijde ook aan, dat zij één Geest met Hem zijn*, 1 Kor. 6:17. En mitsdien Christus nu in de hemel is aan de rechterhand des Vaders, zo werkt Zijn Geest dan ook een hemelsgezinde gestalte in Zijn leden, die op de aarde zijn en die gedurig van hun hemels Hoofd de geestelijke invloeden ontvangen. Als de Geest des geloofs doet Hij hun geloof, door het zorgvuldig gebruik van de evangelische middelen, dan ook steeds aanwassen en toenemen, zodat zij in hetzelfde allengs meer geworteld worden en meer vastigheid bekomen. Naarmate hun geloof aanwast, sterft de liefde der wereld ongevoelig in hen. *Want al wat uit God geboren is overwint de wereld, en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons*

geloof, 1 Joh. 5:4. Christus is het Licht der wereld. Hoe meer Hij dan Zijn inwoning neemt in onze ziel door Zijn Geest, hoe Hij ons meer bevindelijk onderwijst van 's werelds ijdelheid, ledigheid en van deszelfs alleszins, ellende en rampzaligheid, dat *die toch geheel ligt in het boze*, 1 Joh. 5:19. Waartegen Hij ons dan zoveel doet smaken in de Geest van Zijn zoete hemelse liefde en gemeenschap, dat onze zinnen en genegenheden liefelijk bewogen en hemelwaarts getrokken worden tot onze allerdierbaarste Zaligmaker. Wij aanschouwen Hem dan hoe langer hoe meer in Zijn gadeloze schoonheid en heerlijkheid. De Zon der Gerechtigheid gaat steeds hoger over ons op, *en wij worden dan naar datzelfde beeld in gedaante ongevoelig ook vernieuwd en veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest*, 2 Kor. 3:18. En langs die weg krijgen wij dan, door een gedurige strijd en worsteling, een toenemende overwinning over de wereld en over de inwonende verdorvenheid. Onze harten worden allengs van de aardse banden losgemaakt door het hemelse leven van Christus, waar zij nu in overgaan. Wij krijgen een geringe achting voor de zichtbare dingen en voor alles wat maar een stoffelijk en vergankelijk wezen heeft. Het alleruitmuntendste schepsel zelfs verliest nu zijn glans en aangenaamheid en komt ons zo bekoorlijk niet meer voor dan wel voorheen, toen de satan onze arme, blinde zielen zo gebonden hield in deszelfs betoverende strikken. Onze dagelijkse smarten en verdrukkingen en die dodingen, welke wij altijd in het vlees met ons moeten om dragen, zijn de gezegende hulpmiddelen, door welke de wereld ons gemaakt wordt als een bange en nare woestijn.

O, zegt de ziel en zucht ook duizendmaal, wat is mij deze wereld niet een benauwde plaats! Wat zwerf ik daar niet ellendig om onder de dorre doodsbeenderen! Wat ontmoet ik daar niet een grondeloos gebrek van de Geest! Wat al ijdelheid, godloosheid en geveinsdheid! Hoe bitter valt mij dat lichaam dezes doods! Rom. 7:24. En dat gruwelijk hart, dat onheilig vlees, hetwelk ik overal met mij voer! Ach, wanneer zal ik dat eens afleggen? Wanneer zal ik eens bij mijn heilige Zaligmaker in de hemel zijn? Hoe lang zal ik hier nog wonen bij de geesteloze wereldkinderen, de vijanden van mijn Heere, die Hem dagelijks kruisigen? Mijn Jezus zal immers haast komen, laat ik Hem toch stil verbeiden, Hij zal nog maar een weinig vertoeven. O, ik weet immers in Wie ik geloofd heb, ik weet aan Wien ik mijn arm hart geheel verbonden en overgegeven heb en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot die dag, 2 Tim. 1:12. Als ik zat zal zijn van onrust en van kwelling, van smaadheid en ellende, van zonde en duisternissen, van gebrek en mishandelingen en van duizend tegenspoeden, welke ik hier geleden heb, dan zal mijn Verlosser mijn ziel uitrukken uit deze ruisende kuil. Hij zal mij (wonderlijke genade) dan bij Zich opnemen in de hemel. Daar zal ik niet meer zondigen, daar zal de satan mij niet meer verzoeken, daar zal ik de Heere niet meer missen, daar zal de wereld mij niet meer haten, noch enig schepsel mij meer verleiden. Alles, alles zal dan heilig zijn, ja eindeloos volmaakt heilig. Wat zal ik, doodbrakende worm, toch meer spreken? zoals Hij het mij heeft toegezegd, zo zal Hij het ook doen. Ik zal nu al zoetkens voorttreden al mijn jaren, vanwege de bitterheid mijner ziel, Jes. 38:15.

Deze is die zalige werking van Jezus' Geest, die ons doet bedenken de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn, Kol. 3:2. Gelukkig volk van God, in welker harten deze gebaande wegen zijn en dat zulke edele vruchten mag plukken van Christus' hemelvaart! Dan wordt eerst de kracht gesmaakt van Zijn dierbare belofte: *En Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot Mij trekken*, Joh. 12:32. Och gij gelovige zielen, lijdt dan maar geduldig alle verlies naar het vlees, als

gij daardoor maar iets van deze winst bekomen mag! Klaagt niet al te zeer over uw kruis, als het u mag voeren naar de hemel. Vindt uw hemelse Vader goed, uw weg rondom met doornen te betuinen, dan zal uw Zaligmaker u ook prijzen en van u zeggen: zoals *de lelie onder de doornen, zo is mijn vriendin onder de dochteren*, Hoogl. 2:2. Indien de wereld u wil afsterven, omdat zij niets aan u heeft, wees er maar niet eens bedroefd over, maar laat ze sterven. O, of wij meer geestelijk gezind waren, wij lieten haast alles sterven, als Jezus maar in ons mocht leven. Wij zouden dan maar goede moed hebben en meer behagen hebben, om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen, 2 Kor. 5:8. Maar wie anders dan de hemelse Geest des Vaders en des Zoons zal ons die zalige les kunnen leren?

Deze zijn dan de dierbare nuttigheden, welke het christengeloof trekt uit die Goddelijke hemelvaart van 's werelds gezegende Zaligmaker. Hoe meer de arme kinderen Gods dezelve overwegen, hoe meer waarachtige troost zij daaruit zullen scheppen in hun ellendige droefenissen. *Heere!* zegt een hemelsgezind gemoed, *bij deze dingen leeft men en in alle deze is het leven van mijn geest*, Jes. 38:16.

Zij die gewoon zijn bij de ijdelheden te leven, zullen gereed zijn, om het maar voor talmerijen te achten en voor onnuttigheid redeneren. Want het is hun alles als een verzegeld boek, waar zij niet in lezen kunnen. Hoe zouden de onzienlijke dingen van Christus en van de hemel toch naar de smaak kunnen zijn van de vleeselijk gezinde wereld? **De schijnheilige zelf en de ijdele praatchristenen** zullen hier snel hun bekomst vinden. Zij hebben de stukken van hun religie al wel genoeg geleerd. Dat Christus in de hemel opgevaren is, zulks weten en geloven zij zonder een brede meditatie. Helaas, hoe walgen veler harten niet van dit hemelse manna! Het is maar waarheid zeggen zij, welke men op de leest van zijn verstand zolang en breed kan trekken als men wil. Arme zielen, indien u het zout van de heilige Evangeliewaarheid al reeds smakeloos geworden is, waarmede zal het dan gezouten worden? O, laf Christendom! Wat is al uw geestelijk gepraat toch anders dan het wit des dooiers? U kunt het gezonde Bijbelvoedsel niet verdragen, omdat uw zielen gewoon zijn met as gevoed te worden en omdat de maag van uw hart reeds bedorven is door de draf van de verleidende inbeelding.

Maar daar is een ander soort van ongelukkige geveinsden, welker geest altijd hinkt en kreupel gaat op twee gedachten en gewoonlijk zweeft tussen hemel en aarde. Deze mensen zullen ras hun toestemming geven aan een Evangelische verhandeling van 's Heilands hemelvaart, want zij hebben ook smaak gekregen in die Goddelijke waarheid. Zij hebben enige bevatting gekregen van het geheim dat daar in steekt. Dat licht van de hemel heeft hun denkbeelden aan de buitenste kant ook liefelijk beschenen en het heeft hun zinnen en hartstochten op een aangename wijze beroerd. Ja, zij werden van de heldere glans van die Goddelijke waarheid wel eens zodanig bestraald, dat het wonderlijk met hen toe ging. Het was eveneens alsof zij Christus zelfs in de hemel met hun ogen aanschouwden en alsof Hij van daar met Zijn heerlijkheid op een bijzondere wijze aan hen kwam verschijnen. Daar zijn er ook onder die bedrogen zielen, die van Christus' verschijning weten te spreken, als hadden zij Hem onder de een of ander gedaante lichamelijk zelf aanschouwt. Wij zwijgen van een zeker volk, hetwelk de Satan in zodanig weet te begoochelen, dat zij niet dan van gezichten en verschijningen van de Heere Jezus dromen en hoe zij ook soms als in de hemel opgenomen worden. Voorwaar, wat kan een levendige verbeeldingskracht van bedorven hersenen in een bedrieglijk en schijngeestelijk licht van de satan niet al zeldzame en wonderlijke dingen zien! En wie is machtig om de grondeloze diepten

van zo'n hels bedrog na te speuren? De Apostel heeft het Christendom ook ernstig gewaarschuwd *tegen de geestelijke boosheden in de lucht*, Efeze 6:12. Wat zijn dit toch voor dingen? In de grondtekst lezen wij eigenlijk *de geestelijken der boosheid in de bovenhemelse of in de bovenhemelse plaatsen*. En toch blijven wij hier al even wijs, wat wij er door verstaan zullen, indien wij door het ware licht van de Geest niet enigszins onderwezen worden, hoe er ook bovenhemelse boosheden van de satan zijn, zowel als aardse en oneraardse boosheden. Die *bovenhemelse boosheden* zijn allerverschrikkelijkste gruwelen en diepten van het listige bedrog van de duivel. Als de mens in de grond van zijn gemoed geheel onvernieuwd en vleselijk blijft en niet waarlijk treedt uit zijn oude, vervloekte natuurstaat en toch een hemelse glans en gedaante en een schijngeestelijk Christendom aanneemt, als de satan de geest is en de engel des lichts, die de snaren kunstig spant en de raderen van het gemoed beweegt, om de mens het onderwijs te geven in de bovenhemelse dingen van Christus en van het evangelie. Daar is hij dan in de rechte school om dit slag van hemelse boosheid, helaas, ongelukkig te leren tot zijn eeuwige verblinding en verderf. Want daar zijn geen mensen in de wereld wier bekering in alle manier bezwaarlijk en zeldzamer valt dan van die rampzalig geestelijk gezinden, welker harten de satan eenmaal terdege dronken heeft gemaakt uit die beker der zwijmeling. Daar volgt dan gewoonlijk een geest des diepen slaaps op, Jes. 29:10, en dan komen er ras in het gemoed allerhande dromen en schimmen en schaduwbeelden zonder einde, totdat het ellendige volk in die maalstroom geheel versmoord en te gronde gaat.

Maar, diezelfde alvermogende hand, die in den beginne tussen het licht en tussen de duisternis een waarachtig onderscheid gesteld heeft, heeft hier ook een wezenlijk onderscheid gesteld tussen de zuivere geloofswerkzaamheid van Zijn Geest in de harten van Zijn uitverkoren kinderen en tussen allerlei listig satansbedrog in de harten van de rampzalige geveinsden. Want als zij nu ook geestelijk op hun wijze met de hemelvaart van Christus handelen, zo zal toch de ondeugende verrotheid, van hun werk in deze drie dingen altijd openbaar worden wanneer er maar licht is om het te bezien.

1. Zij weten niet wat het is, een oprecht gelovig gebruik van Hem te maken, als hun Voorspreker in de hemel, voor het aangezicht van Zijn Vader. Zij mogen de letter van die heilige Evangelieleer ook wel genoeg bevatten, maar zij weten geen raad om dezelve met hun gemoed, tot zaligheid, gelovig te praktiseren. Omdat hun geest, door een levendig gevoel van de last van de zonde en van de vloek van de wet, nimmer geheel vernederd en verslagen is geworden, zoals alle ware gelovigen dit ondervinden, zijn zij dan ook nooit in het geval of de gelegenheid geweest, waarin zij het eigenlijke geloofsgebruik van de hemelse verdiensten en het Middelaarsambt van Christus, recht bevindelijk hebben kunnen leren tot verkrijging der zaligheid. Een gelovige, die waarlijk arm van geest is, zal met zijn hart alleen steunen op de Heere Jezus, en hij grijpt gedurig, in geloof, Zijn Zoenoffer en Voorbedding aan, als hij waarlijk tot de Goddelijke Majesteit zal naderen. En hij laat zich dan zo van Hem, als Middelaar, door de Geest en door de beloften van het Evangelie tot de geopende troon der genade in ware boetvaardigheid leiden. Maar een huichelaar rust altijd heimelijk op zijn licht, gaven, genietingen en gestalten. Als de wind van waan en inbeelding slechts enigszins helder in zijn zeilen blaast, dan is hij vrijmoedig in zijn toenadering tot God. Dan meent hij, is Christus wel zijn Middelaar en Voorbidder bij de Vader, hoewel hij Hem toch metterdaad als zodanig niet nodig heeft, en ook geen hartelijk vertrouwen des geloofs op Hem stelt. Het is de

geveinsden niet mogelijk, hun hoofd en hart zo laag te buigen voor een Middelaar, die de arme verloren zondaars inleidt tot God. Zij gaan wel bezijden Christus heen tot de Vader, maar nooit door Hem. Christus is voor hen, zoals het oog van een naald voor een kermel. De armoede zal best leren bedelen, maar een geveinsde weet van geen geestelijke armoede, en daarom weet hij ook niet wat het te zeggen is: *totnogtoe hebt gij niet gebeden in Mijn naam. In dien dag zult gij in Mijn naam bidden*, Joh. 16:24, 26. Nochtans weten zij wel een kunstig gesprek van deze dingen te voeren.

2. Ook verstaan zij niet recht wat het in heeft, de Heere Jezus in de hemel te hebben, als een zeker Pand van hun waarachtig aandeel aan de hemel en van hun toekomstige zaligheid door Hem. Want, of hun eigen gemoed, hoe weinig zij er ook naar mogen luisteren, veroordeelt hen toch heimelijk, dat er geen ware geloofsgemeenschap bestaat tussen Christus en hun zielen, en dus kunnen zij zich met hun kwade consciëntie geenszins op Hem, als op een zeker Onderpand, gerust verlaten. Maar zij blijven altijd hangen en dobberen tussen hoop en vrees, zoals als veler rampzalig lot is, of anders worden zij, door het glinsterend schijnsel van het verleidend waangeloof wel zodanig verblind, en zinken dan met hun geest zo diep in het rampzalig bedrog van de satan, dat hij zich de gemeenschap van Christus lichtelijk inbeelden, en die zichzelf toe-eigenen op een valse grond. Dan verwachten zij namaals ook een erfdeel in de hemel, en stellen vast dat hun Zaligmaker hun plaatsen daar zeker bereid heeft. Maar zie, zij omhelzen Hem nochtans nooit in een ware armoede des geestes als hun Goddelijk Hoofd en vlees in de hemel, en zij vertrouwen niet met een waarachtig hart op Hem alleen, als op een zeker Onderpand, dat hen van de eeuwige zaligheid vast verzekert. Wat anders is het waar, hartelijk vertrouwen van een arm gelovig gemoed op Christus, met oprechte liefde, eerbied, hoogachting en standvastige aankleving, en met een ernstige poging om Hem in alles steeds te behagen, om alles voor Hem te verzaken, en om Hem alleen, als een algenoegzaam Deel, te omhelzen; en wat anders is een losse inbeelding en een vals vertrouwen, spruitende uit de bedrieglijke gronden van het verderfelijke waangeloof. Waar het gemoed dan heimelijk op blijft rusten, zonder een hartelijke liefde en hoogachting voor de Heere Jezus, en zonder Hem, door de Geest des geloofs, standvastig aan te kleven. Hoewel de vijgenboom van de aardse genietingen niet mocht bloeien, en er geen vrucht aan de wijnstok mocht zijn, Hab. 3:7. Helaas, indien de gronden van der geveinsden ijdel vertrouwen op Christus maar eens zo sterk geschud worden, dat zij beginnen te waggelen en weg te zinken, dan zal men snel genoeg gewaar worden, hoe vast zij Hem, als hun Hoofd en Onderpand in de hemel, waarlijk hebben omhelsd en aangehangen. Want wat is de verwachting van de huichelaar? *Zal God zijn geroep horen als de benauwdheid over hem komt? Zal hij zich verlustigen in de Almachtige? Zal hij God aanroepen t' aller tijd?* Job 27:8-10.
3. Eindelijk, de geveinsden zullen met al hun werkzaamheid omtrent Christus en Zijn hemelvaart nimmermeer geraken tot een ware hemelsgezinde gemoedsgestalte, zoals de vrucht van de Geest is in de oprechte kinderen van God. De beste hemelsgezindheid van de huichelaar is toch maar een nagebootst bedrieglijk konterfeitsel, en wezenlijk niet anders, dan slechts een vergulde of vergeestelijkte aardsgezindheid. Zij mogen de grove vleselijkheid verzaken, maar zij verzaken nooit de fijne vleselijkheid. Al mesten zij zichzelf niet, zoals

ander wereldkinderen, met de vuile draf van de aardse wellusten, rieken zij toch altijd aan de subtiele geesten van het ijdele wereldwezen, hetwelk hun rechte element is. En wanneer zij al mogen schijnen zoveel niet op te hebben met de grote wereld van de zienlijke schepselen, zo hangen zij toch de kleine wereld van hun *eigenzelf* onafscheidelijk aan. Eigen lof en eer, eigen zin en wil, gemak en genoegen, licht en wijsheid, gaven en hoedanigheden, en de gehele omtrek van geestelijke gestalten, genietingen en werkzaamheden, waarbij zij gewoon zijn te leven, deze dingen zijn de Dagonen welke zij dienen en waar de genade van Christus nooit krachtdadig aan gewerkt heeft, om dezelve te verbreken. Die hen deze afgoden wil zoeken te ontnemen, en het alles in het rechte licht, als blinkende zonden, bij hen zou behandelen, die zal dan wel snel gewaar worden, van wat fatsoen dezer mensen hemelsgezindheid is.

Kortom, de tegenspoed mag de tijdgelovigen doen verlangen naar de hemel, en hen doen wensen om bij Christus te zijn, maar in de zomerse dagen van hun gewenste voorspoed, wanneer zij in eer en achting zijn, willen zij liever genoeglijk van Christus en de hemel spreken, dan naar beide sterk verlangen. En als zij toch van hier moeten scheiden, dan zouden zij wel allemaal graag zeggen: *ik zal in mijn nest de geest geven, en ik zal de dagen vermenigvuldigen als het zand*, Job 29:13. Daar hebt u de grond en wortel van de zaak en al de rest is maar een glinsterende vertoning.

ZONDAG 19

Vr. 50. Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?

Antw. Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelven daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijk Kerk, door Wien de Vader alle ding regeert.

Vr. 51. Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antw. Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.

Vr. 52. Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?

Antw. Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even Dezelve, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al den vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit den hemel verwacht, Die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.

3^e trap van Christus' verhoging

Nu komen wij tot de derde trap van de verhoging van de Zaligmaker, namelijk, Zijn *Zitting aan Gods rechterhand*. Er is tussen Zijn Hemelvaart en Zijn Goddelijke heerlijkheid een allemouwst verband, omdat Hij tot dat einde ten hemel is gevaren, om aan de rechterhand van de almachtige Vader, voor ons te gaan zitten. De Heilige Schrift voegt die beide trappen van Zijn Verhoging daarom ook zo nauw tezamen zeggende: *de Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods*, Mark. 16:19. Een lagere plaats in de hemel paste Hem niet, *Die de Heere der heerlijkheid is*, 1 Kor. 2:8. Hoe zouden hem anders al de Engelen Gods kunnen aanbidden? Hebr. 1:6. En hoe zouden de inwoners der aarde dit gebod ook hebben ontvangen, *dat zij de Zoon eren zouden, zoals zij de Vader eren*, Joh. 5:23, indien Hij aan de voetbank van des Vaders troon was gaan neerzitten, en niet op de troon zelf, naast Hem aan Zijn rechterhand? Voorwaar, zij verstaan van de gehele verborgenheid van de Christenreligie niets recht, die aan onze gezegende Heere Jezus Christus een mindere eer en macht willen toeschrijven, dan aan de allerhoogste en eeuwige Vader, Die Hem uit Zijn eigen Wezen van alle eeuwigheid heeft gegeneerd *en Hem voor ons heeft gemaakt tot een Heere en Christus*, Hand. 2:36. De Apostel leidt Zijn luisterrijke verhoging in de hemel daarom af uit die heilige gronden van Zijn eeuwig Goddelijk Zoonschap, en van Zijn Middelaarsbediening, als hij die heerlijke beschrijving van Hem maakt, zeggende: *Dewelke, alzo Hij is het afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonde door Zichzelf teweeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit, in de hoogste hemelen*, Hebr. 1:3. Hierdoor wordt onze hoogwaardige Middelaar, Christus Jezus, dan verklaard, een waar Goddelijk Middelaar te zijn, en dat Hij Jehovah, de Heere Zelf is, het eeuwig zelfstandig Woord van God, *Door hetwelk alle dingen geschapen zijn*, Joh. 1:3. Ware Hij een Middelaar geweest van lager conditie, zo zou Hij dan aan Gods hoge rechterhand nimmermeer hebben gezeten. Want tot de Engelen, die Zijn voortreffelijkste en heiligste schepselen zijn, zegt Hij wel: *Die Zijn Engelen maakt geesten, en Zijn dienaars een vlamme des vuurs. Maar tot den Zoon zegt Hij: Uw troon, o God! is in alle eeuwigheid, de scepter Uws Koninkrijks is een rechte scepter*, Hebr. 1:7, 8. Tot de Zoon zegt Hij: *Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten*, Ps. 110:1.

Maar tot de Engelen zegt Hij: staat hier voor Mijn troon, om Mij te dienen om Mijn welbehagen te doen, gij duizendmaal duizenden, en tien duizendmaal tienduizenden,

Dan. 7:10. Dat verschilt nog oneindig meer, dan hemel en aarde van elkaar verschillen. Onze Heere Jezus is gezeten op de troon, en Gods Engelen staan voor de troon. Maar hoe? Heeft de Vader der geesten dan ook een rechterhand? Gewis, Hij heeft een rechterhand van enkel macht, van majesteit en van heerlijkheid. *De rechterhand des Heeren is verhoogd, de rechterhand des Heeren doet krachtige daden*, Ps. 118:16. Wat is dat geen onbegrijpelijke en verbazende rechterhand, *waarmee Hij koningen verslaat ten dage Zijns toorns!* Ps. 110:5. Het geloof ziet hier niet vleselijk op een menselijke hand, maar op een Goddelijke hand, die alle dingen heeft geschapen en die hemel en aarde aan *een enkel niet* heeft opgehangen, en dan beeft het voor die hand, en kruipt onder deszelfs dierbare schaduw, zeggende: *o God! Gij Zelf zijt mijn Koning, gebiedt de verlossing Jacobs*, Psalm 44:5. Maar hoe is dat evenwel te verstaan, dat Christus niet aan de linker-, maar aan de rechterhand van de Majesteit Gods is gaan zitten? Zal de Zoon van de Koning Zich ook zetten aan de rechterhand van Zijn Vaders op de troon? Al zulke en duizend ander ongerijmde denkbeelden vormt zich het spelend, vleselijk vernuft, om de hoogste Heere te aanschouwen, die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, hetwelk geen mens gezien heeft noch zien kan, 1 Tim. 6:16. Maar ziet, het hemels licht des geloofs verdrijft weldra al die donkere nevelen van de lage menselijkheid, en ontdekt iets van het vreselijk Wezen van Jehovah God aan onze arme, blinde zielen, in het aangezicht van de Heere Jezus Christus. En dan aanschouwen wij de troon Gods en des Lams, en de Heilige Geest met Zijn hemelse gaven en genade, uit dezelve voort komende, als een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, Openb. 22:1. O! Wat een wonder heerlijk en ontzagelijk gezicht van de eeuwige Godheid is dat niet! Vader, Zoon en Heilige Geest, bezitter, van dezelfde troon!

Het is goed, in een algemene letterlijke verklaring, de spreekmanier van het zitten van onze Heere Jezus Christus aan de rechterhand Gods af te leiden van de ruime tronen van de aardse monarchen en overheden, die weleer in het Oosten en elders heerschappij voerden, waar de koningen zelf gezeten waren in het midden van de troon, en hun mederegenten of kroonprinsen, of een of ander van het koninklijke huis op dezelfde troon aan hun rechterhand, tot een teken, dat deze allernaast aan de koninklijke macht en hoogheid waren, en dat zij, of metterdaad, ook deel in de regering hadden, of enkel eershalve daar zaten, *zoals Salomo zo zijn moeder aan zijn rechterhand deed zitten*, 1 Kon. 2:19.

Maar als wij deze dingen nu al weten, dan hebben wij ook nodig, dat de Heilige Geest ons gemoed nog duizendmaal hoger doe klimmen, boven alle stoffelijke tronen, heerschappijen en machten der aarde, om een zaligmakend inzien te bekomen in de allerheerlijkste verborgenheid, van welke wij hier handelen. Want als wij zelfs al de gehele wijde aardbodem doorgetogen waren, en als onze ogen eens al de doorluchtige monarchen die daar de scepter zwaaien, hadden zien zitten op hun gouden tronen, blinkende van edelgesteente, voorwaar, dan hadden wij nog niets anders gezien, dan een deel glinsterende stofjes der wereld. Een hemelsgezind oog zal zich daarvan afwenden, om te zien op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus, dewelke voor de vreugde die Hem was voorgesteld, het kruis heeft verdragen en de schande veracht, *en is gezeten aan de rechterhand des troons Gods*, Hebr. 12:2. Hier aanschouwt het dan de wezenlijke heerlijkheid, de fontein van alle heerlijkheid. Wij moeten een Christus zien, gezeten op de troon, aan de rechterhand des Vaders, of wij zien slechts ijdele, verleidende schaduwbeelden. Gelukzalige zielen! welke in navolging van de vier Dieren, *hier ook vleugelen hebben, die van binnen vol ogen zijn*, Openb. 4:8.

De Catechismus geeft ons van dit artikel een korte en zakelijke verklaring. Vraag 50, lerende, *dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als dat Hoofd van de Christelijke Kerke, door hetwelk de Vader alle dingen regeert.*

Als de eniggeboren van de Vader, zat Hij reeds aan Zijn rechterhand, eer de wereld was, Joh. 17:5, en als de Christus des Heeren, het Hoofd der Gemeente moest Hij ten hemel gevaren zijnde, tot die luisterrijke eerstaat en tot die hoge Goddelijke macht ook mede verheven worden. Zodra Hij Zijn uitverkoren gemeente door de prijs van Zijn dierbaar bloed verlost en verkregen, en de reinigmaking onzer zonden door Zichzelf nu teweeg gebracht had, kwam het Hem ook toe, als Hoofd en Koning, over Zijn Kerk te heersen en op een troon te zitten, oneindig hoger dan alle aardse tronen, zijnde de troon van de eeuwige Vader, uit Wien alle dingen zijn. Indien ook zelfs de allerminste *van Gods kinderen namaals in de hemel met de Zone Gods zullen zitten in Zijn troon, Openb. 3:21, en een onverwelkelijke kroon der heerlijkheid zullen beërven, 1 Per. 5:4, ja, een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Kor. 4:17, hetwelk geen oog nog aanschouwd heeft, met wat een oneindige macht, en heerlijkheid en eer heeft de allerhoogste Vader Zijn eigen Zoon dan niet gekroond, als Hij Hem gezet heeft tot Zijn rechterhand in de hemel, ver boven alle overheid, en macht en kracht, en heerschappij, en alle naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst, en alle dingen Zijn voeten onderworpen, en Hem der Gemeente tot een Hoofd gegeven heeft boven alle dingen!* Efeze 1:20-22.

Wat een ruim en breed veld vindt het geloof hier dan weer, om te weiden in de ongeschapen heerlijkheid van Christus! En toch is het alles maar een flauw en donker schemerlicht, in vergelijking van die onmiddellijke aanschouwing van de Koning der ere Zelf, zoals Hij van ons namaals eens gezien zal worden in de hemel. *Want wij zien nu door een spiegel in een duistere reden, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht, 1 Kor. 13:12.* En echter kan het sterkste en helderste geloof die gloeiende stralen van Christus heerlijkheid, afschijnende van de spiegel van het Evangelie, hier nauwelijks verdragen, maar de ogen daarvoor sluitende, roept het uit in diepe aanbidding en verwondering: *o, eeuwige Vader! Gij hebt Hem een weinig minder gemaakt dan de Engelen, en hebt Hem met eer en heerlijkheid gekroond; Gij doet Hem heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alles onder Zijn voeten gezet, Ps. 8: 6, 7.* Het was het zuchtend geloofsgebed van de kerk van het Oude Testament, in het luisterrijke voorbeeld van de koning Salomo: *o, God! geef de koning Uwe rechten, en Uwe gerechtigheid den Zoon des konings, zo zal hij Uw volk richten met gerechtigheid, en Uw ellendigen met recht, Ps. 72:1, 2.* Zij verlangde om de aardse goden en machten, die op de stoel van Mozes zaten, geheel afgezet, en de eeuwiglevende Zone Gods, de ware Salomo, de grote Verbonds-Middelaar, op de troon des Vaders verhoogd te zien, en dat Hem het gebied over de kerk en over de gehele aarde eens in handen werd gegeven. Maar ziet die zalige en langgewenste tijd is ook gekomen, wanneer onze Heere Jezus Christus, na het volbrachte verzoeningswerk, is gaan zitten in de hemel, aan des Vaders rechterhand. *Nu heeft God Zijn Koning gezalfd over Sion, de berg Zijner heiligheid, Ps. 2:5, 6, en heeft Hem de scepter Zijner sterkte gezonden, zeggende: heerst in 't midden Uwer vijanden, Ps. 110:3. Nu moet in de Naam van Jezus zich alle knie buigen dergenen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn en alle tong moet belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders, Fil. 2:10, 11.* O, wat een onbegrijpelijke hoogheid en

heerlijkheid! Alles, alles zonder onderscheid, wat maar slechts een wezen bezit, is nu gesteld onder de voeten van deze machtige Alleenheerser, *uit Wiens mond een scherp zwaard gaat, opdat Hij daarmee de heidenen slaan zou. En Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij dezen Naam geschreven: Koning der Koningen en Heere der heren*, Openb. 19:15, 16. Indien wij maar de eerste letteren van deze onbegrijpelijke Naam enigszins recht kunnen spellen of lezen, dan zullen wij zien, hoe hemel, aarde, hel, zee en winden, en alles wat er wordt gevonden in de ganse schepping, zich zeer laag neerbuigen, ja, ook beven voor de koninklijke scepter van onze Immanuël, Jezus Christus. En wanneer deze ontzagelijke Koning ons Zijn gulden genadescepter dan ook toereikt in de beloften van het Heilig Evangelie, en ons zelf, door Zijn Geest, tegemoet komt treden, om onze ziel liefelijk te omhelzen en te kussen, dat ze in de groeve der vertering niet komen, werpende al onze zonden achter Zijn rug, Jes. 38:17. Ja, als Hij ons niet los wil laten, voordat wij geheel ontvonkt en brandende zijn van heilige liefde jegens Hem, zal dan ook iemand, die zodanige geestelijke en zalige ontmoetingen nooit zelf heeft ondervonden, in staat zijn, om ons te zeggen, wat er dan wel omgaat tussen Christus en de zielen van Zijn gelovigen in de binnenkamers van des Konings Paleis? *Kom, kom, zegt dan het geloof, en ziet en proeft en smaakt dat de Heere goedertieren is. Gaat uit en aanschouwt, gij dochteren Sions, de Koning Salomo met de kroon, waarmee Hem zijn moeder kroonde op de dag zijner bruiloft en op de dag der vreugde zijns harten*, Hoogl. 3:11. *Weg nu met alle geschapen heerlijkheid en met het geluk van weinige uren! Hier zie ik mijn wonderlijke Heere Jezus, de Bruidegom van mijn ziel, mijn Verlosser, de Koning der koningen, de eeuwige Schoonheid en Heerlijkheid des Vaders, op de troon der tronen zitten. Zalig gezicht! Ik zie hier alles voor hem neerbuigen, Engelen, geesten, mensen, duivelen, keizers en koningen, en al wat redelijk en onredelijk, levend en levenloos is. Ik zie Hem niet slechts, maar ik omhels en geniet Hem; ik zeg tot Hem: mijn Heere, en mijn God*, Joh. 20:28. *Ik werp mijn vermoeide ziel neer in Zijn armen, ik rust in Zijn schoot. En zie, deze Koning voert mij in Zijn wijnhuis, en maakt mij dronken van Zijn liefde, die beter is dan de wijn. Hij leidt mij in tot de eeuwige Vader, de God van alle genade. O, wat een glansrijke Majesteit! Wat een allesoverklimmende heerlijkheid! Wat liefde en vermaak! Welke beken en stromen van hemelse wellusten! Deze God is mij een hulp geweest, en in de schaduw Zijner vleugelen zal ik vrolijk zingen*, Ps. 63:8.

Kortom, nu Jezus op de troon des Vaders gezeten is, en Hij, als het Hoofd der Gemeente, alle dingen regeert, *nu is Gods Koninkrijk niet meer spijze en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heilige Geest*, Rom. 14:17. Laat maar het geloof van Gods kinderen op de Evangelische beloften wel versterkt en bevestigd worden, dan zal het zeker waarachtig zijn, *dat onder de regering van deze Koning de rechtvaardige bloeien zal, en de veelheid van vrede, tot dat de maan niet meer zij*, Ps. 72:7. Nu mag de gelovige zichzelf en zijn gehele weg vrij gerust overgeven aan de wijze en heilige besturing van zijn Koninklijke Zaligmaker, en in geen ding meer bekommerd wezen. Het ga dan ook in de wereld, het ga met de Kerk, zoals het gaat. O, nu de heerschappij gelegd is op de schouder van de Zone Gods en nu Hij gezeten is op een eeuwige troon, waar alle tronen en machten ganselijk aan onderworpen zijn, nu is er anders niet meer nodig, dan slechts een waarachtig, ootmoedig en stil geloof, om deze Koning Salomo te zien regeren, te laten regeren en maar geheel voor Hem neer te buigen. Gelukkige zielen, die dit zalige geklank des vredes hebben leren kennen! Uw Jezus zit in de hemel aan des Vaders rechterhand en meer behoeft gij niet te weten. *Dewijl Hij uw Heere is, zo buigt u voor Hem neer*, Ps. 45:12.

Maar deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus in de hemel, brengt Zijn gelovige onderdanen, (volgens Vraag 51), nog twee ander allerdierbaarste nuttigheden aan.

1. *Eerstelijk, dat Hij, door Zijn Heilige Geest, in ons Zijn lidmaten de hemelse gaven uitgiet.*

Het hoofd is de vergaderplaats van de zinnen en van de levendige geesten van het lichaam, vanwaar al de leden onophoudelijk bezielde en bevoeid, en in hun levendige kracht, beweging en werkzaamheid geheel bestuurd worden. Neem slechts het hoofd weg, dat afscheidende van het lichaam, zo sterven ook dadelijk al de leden. De heerlijkheid van het lichaam rust dan geheel in het hoofd, zonder welk het lichaam niet anders zou zijn dan een dode romp. Maar Christus is het geestelijk Hoofd van alle levendige gelovigen, zijnde, door de Geest des geloofs, zo nauw en onafscheidelijk met dezelve verenigd, als immer enig hoofd met zijn lichaam verenigd kon zijn, Ef. 1:22; Kol. 1:8. Deze verborgenheid is groot, Ef. 5:32, en naast die van de hoogwaardige Drie-eenheid en van de heilige vereniging van de twee naturen in Christus, is er geen grotere, noch heerlijker verborgenheid elders te vinden. Zoals nu de Heere Jezus het Hoofd der Gemeente is, *zo is Hij ook de Behouder des lichaams*, Ef. 5:23. Die hetzelfde van Zijn hemelse troon, *waar de zeven Geesten zijn*, Openb. 1:4, gedurig doorziet en verzorgt van alle hemelse gaven of zalige invloeden van het geestelijke leven; door middel van de instelling van het Heilig Evangelie, om al Zijn leden te verlichten, te rechtvaardigen, te heiligen, te vertroosten en te versterken, te leiden en te besturen, en hen tot zaligheid te verzegelen en te beschermen, enz. Evenals een Koning op zijn troon enkel zorgt voor de welstand en het behoud van zijn onderdanen, zo zorgt onze Heere Jezus Christus, *Die gezeten is aan de rechterhand des troons der Majesteit in de hemelen*, Hebr. 8:1, ook, zonder ophouden, voor al Zijn uitverkoren volk en gelovigen, en Hij slaat Zijn ontfermend oog gedurig op hen neer. Hij is voor hen de grondeloze Oceaan van alle zegeningen, en rondom Zijn troon is de regenboog van de Goddelijke algenoegzaamheid, Openb. 4:3, en de stromende Rivier van het water des levens, klaar als kristal, vloeit dan onder uit de troon, om Zijn wijngaard van rode wijnen, en iedere plant, die daarin wast, alle ogenblikken te bevochtigen, Openb. 22:1; Jes. 27:3. O! Wonder goedertieren, getrouw, machtig en allerhoogste Zaligmaker! Laten nu de harten en tongen van alle gelovigen eindeloos zingen: *Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen, in den hemel in Christus*, Ef. 1:3. Laten zij nu enkel arbeiden, door Zijn Geest, om de waarheid betrachtende in liefde, alleszins op te wassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus, Ef. 4:15. Dan zullen zij gedurig, *uit Zijn volheid, genade ontvangen voor genade*, Joh. 1:16, ja, ook zelfs midden in alle gebrek, toch vervuld worden tot al de volheid Gods; *bekennende steeds de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat*, Ef. 3:19. Belieft die wijze hoogwaardige Majesteit Zijn arme gunstgenoten geen ruime portie te schenken van aardse gaven en zegeningen, het komt er immers niet op aan, als de Koning de schatkamers van Zijn Geest maar ruim genoeg voor hen openstelt, dat zij mogen voorzien worden van hemelse gaven. Wat verliezen wij er toch bij, als Hij de wereld van ons wegneemt, om ons de hemel te schenken? Indien gij dan o christenen, *met Christus zijt opgewekt, zoekt de dingen die boven zijn, daar Christus is zittende aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn. Want gij zijt*

gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God, Kol. 3:1-3. Houd dan maar gelovig vast aan Christus, uw Koninklijk Hoofd, kleef aan Hem, vertrouw op Hem, wacht op Hem, leef in Hem, en volg Hem na, en geef uzelf maar geheel aan Hem over. Het Lam, dat in 't midden des troons is, zal u dan weiden, en zal uw Leidsman zijn tot de levende Fontein der wateren, en God zal alle tranen van uw ogen afwissen, Openb. 7:17.

Waarom wilt u dan treuren en jammerlijk klagen, arme gelovigen? Nu uw Jezus op de troon des Vaders zit, weet nu, dat de Heere is God. *Gaat in tot Zijn poorten met lof, in Zijn voorhoven met lofzang, looft Hem, prijst Zijnen Naam. Want de Heere is goed, zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid, en zijn getrouwheid van geslacht tot geslacht, Ps. 100:3-5.* Het is wel zo, dat Christus' Bruid hier op de wereld aan alle kanten van veel machtige vijanden nog omringd is, die enkel op haar verderf toelagen, en dat ieder ellendig gelovige hier in zijn kleine omtrek, zo van binnen als van buiten, wel mag aangezien worden als een belegerde stad, Jes. 1:8. Maar ook hiertegen schept het geloof uit dit Artikel van Jezus' zitten aan Gods rechterhand steeds een wonderlijke troost, en trekt daarvan ook deze ander nuttigheid, namelijk

2. *Een stil vertrouwen, dat Hij ons met Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.* Eén gelovig gezicht van Christus' koninklijke macht en heerschappij in de hemel, met een ware toe-eigening op het gemoed, verdrijft alle lage, zondige vrees uit de harten van de gelovigen, en maakt hen moedig en onversaagd als jonge leeuwen. O, wat bezit de Immanuël niet een macht! *Hem is alle macht gegeven in hemel en op aarde, Matth. 28:18. De Heere heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd, en Zijn Koninkrijk heerst over alles, Ps. 103:19.* Hij heerst over zonde, satan, hel en dood, over tronen en heerschappijen, en over al de bewegingen en besturingen van de geestelijke en lichamelijke schepselen. Het moet alles voor Zijn macht en scepter buigen, en Hem aanbidden, Die leeft in alle eeuwigheid. Al Zijn en Zijner gelovigen vijanden liggen vast gekluisterd aan de voetbank van Zijn troon, en Hij voert Zijn geduchte heerschappij in het midden van hen, Ps. 110: 1, 2. Niemand van hen kan, zonder Zijn wil, een hand of vinger verroeren. Mag dan dit lied van alle ware gelovigen, ook niet gezongen worden in het land: *Wij hebben een sterke stad, God stelt heil tot muren en voorschansen?* Jes. 26:1. Laat nu vrezen wie vrezen wil en wie vrezen moet, *want voor de vreesachtige en ongelovige is de poel, die brandt van vuur en sulfer, welke is de tweede dood, Openb. 21:8.* Maar wat zijt gij vreesachtig, gij klein gelovigen? Matth. 8:26. *Uw Koninklijke Zaligmaker is gezeten, naast de Vader, in het midden van de troon.* Geloof u dat? Dan behoeft u nergens voor bevreesd te zijn, want Hij leert zich als een vurige muur van alle kanten, rondom u, en gij wordt van Hem in de kracht Gods bewaard, door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd. Verheug u dan ook in Hem, alhoewel nu een weinig tijd (zo het nodig is) nog bedreefd zijnde door menigerlei verzoeking, 1 Petrus 1:5, 6. Christus heeft immers Zijn gehele Woord voor u vervuld met de dierbaarste beloften van Zijn machtige hulp en troost, en dat Hij Zijn arme volk, hier op de wereld, altijd zal bedekken met de schaduw van Zijn hand. En dat Hij hen zodanig zal beschutten en beschermen tegen al hun geestelijke en lichamelijke vijanden, dat die hen aan hun zaligheid het minste leed niet zullen kunnen doen, *dat de poorten der hel hen niet zullen overweldigen, Matth. 16:18.* En dat niemand hen uit Zijn hand zal rukken, Joh. 10:28. Een waar gelovige, dit alles in de geest aandachtig bij zichzelf

overwegende, roept dan uit met een vrolijk juichend hart: *Ik vertrouw op God, ik zal niet vrezē, Ps. 56:5. Ik zal tot den Heere zeggen: mijn Toevlucht en mijn Burgt, mijn God, op welken ik vertrouw, Ps. 91:2.*

En zal ook iemand machtig zijn, om die zalige stilheid en vrede, die blijdschap en troost, die veiligheid en onbekommerdheid en die gehoorzaamheid en aankleving enz. recht uit te drukken, welke de gelovige ziel geniet, als zij gezeten in de schuilplaats des Allerhoogsten, vernacht in de schaduw des Almachtigen? Ps. 91:1. *O zegt zij dan, mijn Jezus is Koning in der eeuwigheid, Hij zit op de troon des allerhoogste Gods; niemand kan Hem daar afstoten, en niemand kan mij ook scheiden van Zijn liefde en gemeenschap. Al keerde alles wat er is ook ten onderste boven, als mijn voeten maar vast mogen staan op deze Rotssteen, dan zal ik niet wankelen. Ik wil de Heere Jezus maar laten regeren, en vrees voor geen verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard, Rom. 8:35. Want Hij zal mij redden van de strik des vogelvangers, van de zeer verderfelijke pestilentie. Hij zal mij dekken met Zijn vlerken, en onder Zijn vleugelen zal ik betrouwen. Zijn waarheid is een rondas en beukelaar, Ps. 91:3, 4.* Wat dit alles te zeggen is, dat kan de genade ons, op de posten van een heilige ondervinding, maar alleen recht doen verstaan.

De geveinsde **waangelovigen** zullen doorgaans ook veel op hebben met dit artikel, en daar al hun troost uitscheppen. Zij spreken graag van de macht en hoogheid van Christus en van Zijn regering, van het groot geluk van Zijn onderdanen, van de hemelse goederen, van Zijn koninkrijk, enz. Daar zijn er zelfs, die altijd roemen van hun koning. Zij zijn des Konings kinderen, en zij leven maar alleen voor hun Koning. Zoals Hij hen bestuurt en regeert, zo is het altijd goed, zij zijn met Hem verenigd. Dat gesprek loopt zeer glad en gemakkelijk op een hoge geestelijke toon. Duizend schone zaken weten zij te zeggen van het Christendom met een flegma van teerheid, waarmee zij de eenvoudige zielen lichtelijk innemen. Maar dit werk mag zo kunstig lopen, als het wil, het kan toch de toetssteen van het licht der waarheid geenszins verdragen. Bezie het blinkende gelaat van de geveinsden, als God u daar genade toe wil geven, maar terdege van nabij, dan zult gij weldra bemerken, dat al hun geestelijke schoonheid in de grond slechts een vals en bedrieglijk blanketsel is. Hoe teer hun praktijk en handel hier ook tegen mogen liggen, en hoe verloochend aan alles, het loopt toch heimelijk en luchtig daarheen, dat zij graag zelf op de troon zitten. Hun lage nederigheid is maar een verdoemelijke trotsheid. Zij dromen veel van Christus soevereine regering, en toch houden zij het roer van hun ranke scheepje, zolang zij immer kunnen, altijd zelf in handen. En menigeen van hen stuurt het eindelijk zeer ongelukkig op het strand of in de wal, en dan zijn alle krachten nodig om het lekke vaartuig daar weer af te brengen in het ruime water. Men kan dit schijngeestelijke volk nooit beter leren kennen, dan op die posten, wanneer zij eens in bijzondere zwarigheden of verlegenheden geraken op de een of ander wijze, waar zij geen raad weten, om er zichzelf uit te redden. Dan zou hun het geloof van dit artikel van Jezus zitten aan Gods rechterhand eerst recht te pas komen, om dat in stilheid des geestes nu te oefenen, en daarnaast hun gebruik alleen te maken van de rechte middelen en wegen.

Maar helaas, zo hadden zij het nooit bedoeld. Hun geloof mocht goed zijn in de zomer van voorspoed, om dan schone bladeren en bloesems te dragen, maar in de winter van tegenspoed kan het tegen de koude lucht niet. Zegt nu aan deze mensen, dat zij Christus toch maar moeten laten regeren, dat Hij omhoog op de troon zit, en het goed maken zal, dat zij maar stil en geduldig op Hem moeten wachten, en alleen zorgvuldig

Zijn heilige weg houden, enz. Gij zult hun dan waarlijk moeilijke vertroosters zijn, indien u er ook niet wat anders bij kunt doen, om ook te luisteren naar hun voorstellen, om er de hand aan te helpen lenen, dat zij haast en wel gered mogen worden, zoveel mogelijk is. Ja, als de nood maar eens terdege bij hen aan de man komt, dan zult u ook wel genoeg bespeuren, dat een huichelaarsconsciëntie geheel niet teer valt op de verkiezing van de middelen, waarlangs maar enige hulp mocht verkregen worden. Wij moeten voor dit geslacht van mensen nooit meer op onze hoede zijn, dan wanneer zij zich bevinden in enige drukkende verlegenheid, en als zij ons nodig hebben. Die zich dan maar enigszins wil inwikkelen in hun zaken, heeft wel met duizend ogen toe te zien, om van hen in geen kromme kronkelwegen lichtelijk gesleept te worden, want hoe geestelijker zij dan praten, hoe gevaarlijker het is, om naar hun Sirenegezangen te luisteren. Menige eenvoudige ziel heeft dit, helaas ondervonden, als het te laat was, en als men moest klagen, dat zodanige mensen veel bekwaamer zijn, om rechte Atheïsten, dan rechte Christenen te maken. Kortom het is een zekere waarheid, dat de beste tijdgelovigen, die er mogen zijn, in de grond van hun harten niets meer haten, dan de heilige en soevereine regering van onze Heere Jezus Christus, zij mogen er ook de geestelijke liederen van opzingen. Laat Hij slechts alleen regeren tegen hun zin en laat Hij maar tegen hen zeggen: *Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen*, Jes. 55:8. Laat Hij hun beminde afgoden dan ook, één voor één, aantasten, om die van de troon te werpen, en hun zelf ten laatste ook daarbij, dan zal men weldra hun klaagliederen horen, en hen breed horen spreken van hun verdrukking en van het onrecht, dat hun geschiedt. Dan worden zij ook gestraft met smart op hun leger, Job 33:19, en in plaats van stil te kirren, zoals de duiven, brommen zij wel, zoals de beren, Jes. 59:11. Dan zal hun bevalligheid smelten als een mot, totdat zij eindelijk vermoeid worden van langer op te roeien tegen de sterke stroom van de Voorzienigheid. En wie kan ons zeggen, waar zij dan eindelijk wel naar toe zullen sturen? Dit alles komt van het spelend vernuft van de huichelaar, hetwelk die Goddelijke leer van Jezus' zitting aan Gods rechterhand, naast de gehele waarheid van het christendom, zo gemakkelijk heeft kunnen begrijpen, zonder dat hij de knieën van zijn hart voor de ontzagelijke Majesteit, Die op de troon zit, recht gebogen heeft. Het is de onzalige kunst van de geveinsden, dat zij zich met een denkbeeld van Christus zo familiaar weten te maken, dat zij Hem zelfs op het laatst niet meer achten, en dan ontzien zij niet, met hun boezemzonden zelfs voor Zijn aangezicht te koesteren. Voorzeker al wie met de Heilige Zone Gods wil verkeren, zonder een innerlijke beving voor Zijn geduchte Hoogheid, welke Hem belet om toe te geven ook in de minst bekende zonde, die heeft reeds aangevangen zijn voet op het huichelaarspad te zetten. Laat dit vrij van een ieder geloofd worden, dat Christus niet slechts een genadig en beminnelijk, maar ook een ontzagelijk en vreselijk Koning is, dat Hij in beide die hoedanigheden alle koningen der aarde oneindig ver overtreft, en dat Hij nooit iemand tot Zijn heilige gemeenschap laat komen, wien Hij ook niet aanstonds dat woord in kracht op het hart drukt: *het verderf Gods was bij mij een schrik, ik vermocht niet, vanwege Zijn hoogheid*, Job 31:23. Indien de mensen slechts deze les niet praktisch en hartgrondig weten en leren, en ook in hun wandel met der daad uit te drukken, dan zijn hun beste licht, gaven en deugden gewis zeer zorgelijke dingen. Want hoe dit kompas ook wijst, het trekt toch altijd naar de streek van *waarachtige geveinsdheid*, wat ons 'gemeenzaam met Christus' doet worden, echter zonder een bevend ontzag voor Zijn geduchte Majesteit, om Hem met onze zonden toch niet te vertoornen. Een huichelaar zal voor Zijn aangezicht niet komen, hij mag zich inbeelden, wat hij wil, Job 13:16.

De 4^e trap van Christus' verhoging. Zijn wederkomst

Nu volgt de vierde trap van de verhoging van de Zaligmaker, welke nog, als een toekomstige weldaad, in geloof van ons verwacht wordt, Zijn wederkomst, om te oordelen de levenden en de doden. Het betaamt Hem, Die verhoogd is tot de enige Verlosser en Koning van Zijn Kerk, ook de opperste Richter te zijn van alle vlees, Jes. 33:22. De hemelse Vader, de Fontein der eeuwige Godheid, geeft het alles in de hand van Zijn eniggeboren Zoon over, ten einde, om als Middelaar de wereld te verlossen, te regeren en te richten. *Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven, Opdat zij allen den Zoon eren*, Joh. 5:22, 23. Christus, de Middelaar bestuurt beide, de genade en de gerechtigheid van de Drie-enige God. *Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben, wanneer Hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle macht en kracht. Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben*, 1 Kor. 15:24, 25.

Dit zal in volkomenheid eerst geschieden op de jongste dag, dan wanneer de heerlijke en almachtige Zone Gods zal gezeten zijn op de troon van de Vader, om de wereld in gerechtigheid te richten. Hij voert dat hoge Goddelijke richterampt nu dagelijks uit over Zijn Kerk en over alle schepselen. Het geloof ziet Hem steeds op Zijn hoge Richterstoel zitten, *en de ellendigen des volks richten, de kinderen der nooddriftigen verlossen en de verdrukker verbrijzelen*, Ps. 72:4. Maar dit alles is slechts weinig, bij dat grote en heerlijke werk, hetwelk onze Heere Jezus Christus eens zal doen in de doorluchtige dag van het laatste algemene gericht; *wanneer God de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door een Man, Dien Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de dood opgewekt heeft*, Hand. 17:31. Nu voert Christus heerschappij, en richt op des Vaders troon, en neemt daar het dagelijks gericht van de hemel waar, in de weg van de Voorzienigheid en van Zijn Middelaarsregering. Maar dan zal Hij Zijn grote Zitdag houden, als Hij Zijn ontzagelijke Richterstoel zal neerzetten op de wolken, en Hij zal komen in Zijn heerlijkheid, en alle engelen met Hem, wanneer al de volkeren voor Hem zullen vergaderd worden, Matth. 25:31, 32.

Van die grote dag, en van het heerlijke werk, dat de Zoon des mensen daarop zal uitvoeren, kond wellicht met de bijstand des Geestes een geheel boek vol geschreven worden, en dan zou daar nog nauwelijks eens het duizendste gedeelte van kunnen genoemd worden. Maar het is geheel niet veilig hieromtrent met al te grote nieuwsgierigheid bezet te zijn. Want indien het zeker is, dat wij zelfs de eerste trappen van de verhoging van onze Zaligmaker, helaas nog maar zeer weinig kunnen verstaan, wat wilden wij ons dan ophouden, om een duidelijk en omstandig begrip te krijgen van de hoogste trap van Zijn verheerlijking? Het geloof van de heiligen is van een zedige en neerbuigende aard, dat neigt het aangezicht weldra ter aarde, om de heerlijkheid van Christus te aanbidden, wanneer die hemelse Zon slechts enige van haar heldere lichtstralen door of van achter de wolken van de Evangelische beloften op onze zielen neerwaarts schiet en dan komt er altijd een diepe schaamte en beving in het gemoed voor de vlekkeloze Majesteit en heiligheid des Heeren. Dit maakt, dat zelfs de meest verlichte en geestelijke gelovigen in hun zondige, aardse stand nog

maar zeer weinig van Christus heerlijkheid kunnen zien, ook als Hij soms blinkende door Zijn Geest aan hen verschijnt. Zij zien toch maar altijd als door een spiegel in een duistere rede, 1 Kor. 13:12. En dat houdt hen steeds arm en nederig bij zichzelf, wanneer de rampzalige geveinsden in een donker schemerlicht van de Geest hun aanzichten omhoog verheffen en dodelijk opgeblazen worden.

Hoe zou ik dan toch kunnen weten, zegt een ootmoedig christengelovige, met wat een doorluchtige statie en Goddelijke heerlijkheid mijn heilige Zaligmaker hiernamaals eens op de wereld zal komen, om levenden en doden te oordelen en hoe de zomen van Zijn Koninklijke mantel de Tempel dan zullen vervullen, Jes. 6:1, daar ik nu nauwelijks een straaltje kan verdragen van Zijn mindere heerlijkheid? Hoe schemeren mijn zwakke ogen niet, als ik Hem van verre zelfs nu zie zitten op de troon des Vaders, waar Hij Zijn gewoonlijke gerichtsdagen houdt. Wat zou ik dan toch kunnen aanschouwen van hetgeen immers geen oog nog gezien en geen oor nog gehoord heeft. Wat wonderbaar gezicht wordt voor mij bewaard, wanneer ik het aangezicht van mijn Zaligmaker in gerechtigheid eens zal aanschouwen, en verzadigd zal worden met Zijn beeld, als ik zal opwaken, Ps. 17:15. Ik zal eerst mijn doorknaagde wormenhuid geheel afleggen, en dan zal ik Hem aanschouwen uit mijn verheerlijkte vlees, Wie ik voor mij aanschouwen zal, Job 19:25, 26. En tot zolang zal ik, als een blinde Barthimeüs aan de weg, waar mijn Zaligmaker nu voorbij gaat, blijven zitten bedelen, en hierna zal ik dan ook eens zitten met Lazarus in Abrahams schoot.

Ondertussen zal het geloof door de genade van de Geest op alle mogelijke wijze met die Goddelijke waarheid van de luisterrijke verschijning van de Heiland, of wederkomst ten oordeel voordeel trachten te doen, beide tot vertroosting en tot heiligmaking. En dat komt al uit die geestelijke grond van de ware geloofsgemeenschap met Christus, waarin alle oprechte kinderen van God hier reeds mogen staan en leven. Buiten die gemeenschap is het niet mogelijk, dat wij een bestendige, zielheilgende troost zouden kunnen scheppen uit dit Artikel. Voorwaar wie twijfelt aan de grond van zijn aandeel aan de Heere Jezus, die kan zich in zodanige staat geenszins hartgrondig met Zijn heerlijke komst ten oordeel verblijden of vertroosten. Integendeel, zal de allerderbaarste waarheid hem veeleer tot verschrikking zijn. Want indien zij ook de blinde en verharde consciëntie van de heidense stadhouder lichtelijk zeer bevreesd kon maken, Hand. 24:25, wat zou zij dan niet doen aan die het Christendom belijden, wanneer de hand van God dezelve maar eens op hun onverzoende gewetens wilde leggen? Deze schrik des Heeren heeft er menigeen bewogen tot het geloof, die anders nooit, met een ware ernst, aan Christus en de zaligheid gedacht zouden hebben, 2 Kor. 5:11. Maar voor het rechte Christenvolk is diezelfde waarheid als een altijd springende Fontein van de allerderbaarste geestelijke vertroosting, indien zij daar maar stil gelovig mogen bij neer zitten, om er dat heilige gebruik van te maken. Hetwelk de Catechismus ons hier aanwijst.

Waar ons te letten staat, beide op de komst van Christus ten oordeel, en op het grote en doorluchtige werk, dat Hij dan zal verrichten, tot eeuwige zaligheid van al Zijn uitverkoren gelovigen.

Aangaande Zijn toekomst, daaruit ontvangt de christengelovige deze gewisse troost, door de genadige werking van de Geest, in zijn ziel dat hij, in alle droefenis en vervolging met opgerichte hoofde, even Denzelven, die Zich tevoren om zijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van hem weggenomen heeft, tot een Richter uit de hemel verwacht.

1. De gezegende komst van onze Heere Jezus Christus hier op de wereld, om het laatste gericht van God te houden over alle vlees, ten jongsten dage, is voor het treurige Sionsvolk, dat eenmaal door Zijn bloed verzoend en gerechtvaardigd, en door Zijn Geest vernieuwd en geheiligd is tot de gehoorzaamheid van het ware geloof, niet anders dan een blijde tijding uit verren lande. Zij hebben hier reeds een zalig eigendom gekregen aan Christus. Hij is hun waarachtig Hoofd en zij zijn alle leden van Zijn lichaam, zoals voorheen reeds is aangewezen. Zij hebben de heerlijkste blijken van Zijn Goddelijke liefde voor zich al reeds ontvangen in Zijn eerste komst in de wereld, om te volbrengen het werk van hun verlossing. Toen heeft Hij, als hun getrouwe Borg, Zichzelf gesteld voor het gestrenge gericht van de hoge en heilige God. Daar is Hij om hun zonden veroordeeld geworden, en heeft Gods vloek en toorn voor al Zijn gelovigen gedragen, en heeft hen de gerechtigheid en het eeuwige leven verworven. En dit alles heeft Hij hun door Zijn Geest ook dadelijk toegepast, hen zo nauw met Zich verenigende, en Zelf komende wonen in hun harten door het geloof, en hen zoveel dierbare onderpanden en verzegelingen schenkende van hun zaligheid en van Zijn onveranderlijke liefde.

Laat het geloof van de christenen, door de kracht des Geestes, hier dan nu maar leven en werken volgens zijn wezenlijke aard, o, hoe onuitsprekelijk heerlijk en troostlijk zal ons die zalige verschijning en toekomst ten oordeel van Christus dan niet zijn! Hoe zeer zullen de arme gelovigen midden in alle droefenissen en tegenspoeden van dit aardse leven, daar dan niet dagelijks naar verlangen! Of zou ook een ziel, die gelooft, angstvallig kunnen vrezen voor het heilig genadegericht van haar liefderijke Zaligmaker, Die om hun zaligheid, Zichzelf gesteld heeft voor dat wrekende gericht van de Goddelijke rechtvaardigheid, waar Hij een vloek geworden is voor hun zonden? Dit is wel eigen aan de zwakheid, welke nog veelszins, ook in het beste geloof, gevonden wordt. Deze maakt, helaas, dat ook de oprechte kinderen van God, de verzegelden des Heeren, in een uur van verzoeking en van duisternis lichtelijk zullen vrezen voor de heerlijke Majesteit en gerechtigheid van Jezus Christus. En indien zij al zozeer niet mochten vrezen voor Zijn geduchte komst, zo kunnen zij er dan toch evenwel die levendige en zielheilgende troost zo niet uit scheppen, welke een welgesteld geloof daar uit scheppen zal.

O, roept een gelovig christen uit, wat is die toekomstige verschijning van mijn Heere Jezus Christus, op het einde der wereld, mij niet onuitsprekelijk beminnelijk en dierbaar! Wat een rijke schatkamer, ja, volle oceaen van Goddelijke vertroosting opent die zalige komst voor mijn bedrukte ziel! Laten de godlozen en ongelovigen daar vrij voor vrezen, want zij hebben daar wel reden toe, mijn Heere is voor hen als een verterend vuur, en zij zullen voor Zijn ontzaggelijk hemels gericht niet kunnen bestaan. Onze God zal komen en zal niet zwijgen, een vuur voor Zijn aangezicht zal verteren, en rondom Hem zal het zeer stormen. Hij zal roepen tot de hemel van boven, en tot de aarde om Zijn volk te richten: Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande, Ps. 50:3-5. Maar hoe zou ik toch vrezen voor de heerlijke toekomst van mijn Ziels-Bruidegom? Deze zal immers mijn Bruiloftsdag wezen, mijn eeuwige verlossingsdag. Wat zal ik arm, zuchtend schepsel dan niet een zaligheid genieten. Met wat een kroon van heerlijkheid zal ik dan gekroond worden! Wat een genadige Richter zal ik daar voor mij ontmoeten op de wolken des hemels! Ach, dat mijn arm, benauwd hart het toch eens recht kon geloven, en juichen en opspringen van vreugde in God mijn Zaligmaker! Mochten mijn stomme mond, mijn stamelende lippen het eens kunnen uitspreken! Dat eens die duistere schellen van mijn ogen afgelicht werden, en dat dikke vleselijke voorhangsel, waar ik, blinde worm, nu nog zo jammerlijk mee bedekt ben! Want zie, nu zal Hij immers voor mij heengaan, en

ik zal Hem niet zien, en Hij zal voorbijgaan en ik zal Hem niet merken, Job 9:11. Wat is dat droevig! Mijn liefste Heere Jezus, het enige Heil van mijn ziel, staat nog achter de muur van mijn zondig vlees, kijkende uit de vensteren, blikkende uit de traliën, Hoogl. 2:9. Hij spreekt ook gedurig tot mij en Zijn lippen druipen steeds van honing en van honingzeem. Maar de ellendige wereld maakt nog zo veel geraas in mijn hart en in mijn oren, dat ik niet recht verstaan kan, wat Hij zegt. Nochtans weet ik, dat Hij al reeds op weg is, om tot mij te komen. Ik weet, dat Zijn komst voor mij, en voor al Zijn gelovige kinderen, zeer heerlijk en genadig zal zijn, en dat er voor de armen verwachting is, Job 5:16. Indien Zijn heilig aangezicht nu reeds blinkt van zulke gulden stralen van barmhartigheid en liefde, hoe zal het dan wel blinken, als Hij ons zal opwekken ten uiterste dage? O, Hij is nabij, Die mij rechtvaardigt. Al ziet schoon mijn duister oog Hem niet, zo riek ik toch de reuk van Zijn klederen, die is als de reuk van Libanon. Zijn woord, Zijn belofte, ja, Zijn eed liggen daar voor mijn aangezicht, en klinken steeds zeer lieflijk in mijn hart, als Hij mij de oren opent. Ja, ik kan het onmogelijk uitdrukken, hoe wonderlijk mijn gemoed op sommige tijden, in de tederste liefdesuitgangen, tot Hem wordt getrokken en van het lage schepsel losgemaakt. Dan is mij de toekomstige verschijning van mijn Heere Jezus boven alles dierbaar. Dan roept mijn hart en mijn vlees uit tot de levende God: Kom haastig Heere Jezus, verschijn blinkende en vertoef niet langer!

Voorwaar, het oprecht geloof is een hoog verheven, wonderlijk, Goddelijk ding, en het is geheel niet vreemd dat de blinde wereld daar zo over disputeert. Het is de zuivere gave Gods, door welke wij uit genade zalig worden, *niet uit de werken, opdat niemand roeme, Ef. 2:8, 9. Het is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet, Hebr. 11:1.* Wij moesten minder arbeiden, om die geestelijke verborgenheid aan de mensen uit te leggen, en wij moesten meer ootmoedig voor hen bidden, dat de hemelse Vader hen die wilde leren verstaan door Zijn Geest. Zo veel is er immers van waar, *dat al de dingen mogelijk zijn, dengene die gelooft, Marc. 9:23.* Een gelovige kan duizend jaren gemakkelijk aanzien als één dag, en dan kan hij zich in de zalige komst van Christus ten oordeel, al reeds verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, 2 Petrus 1:8. En hoe ellendiger en droeviger hier zijn lot is, hoe meer geestelijke vertroosting hij dan zal scheppen, *verwachtende de zalige hoop, en de verschijning der heerlijkheid des groten Gods en onzes Zaligmakers Jezus Christus, Die Zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, Tit. 2:13, 14.* Deze hartelijke verwachting zal de gelovige oefenen met een opgericht hoofd. Hij zal zijn hoofd dan oprichten, beide uit het stof en uit de zonde. De liefde van Christus doet hem worstelen om, zo veel hij immers kan, uit beide uit te kruipen, en zijn zwak hoofd in verlangen op te steken naar die heilige en volzalige dag van zijn verlossing.

Hij heeft meer dan duizend gewichtige redenen, om naar die gezegende dag te verlangen. De wereld is hem een nare gevangenis en een bange en vreemde plaats. Het lichaam der zonde drukt hem uitnemend zwaar. Zijn verdriet wast dagelijks aan, en zijn genoeglijke dingen smelten ongevoelig weg onder zijn hand. Daar blijft niets over voor zijn treurige geest, dan een bitter water van ellende. Hij woont hier in een dorstig land. Bijzonder wanneer hij leeft in een vervallen en geesteloze tijd, waarin het christendom er zo uitziet, als een nare en akelige vallei, vol doodsbeenderen. Hoe zucht en treurt zijn arme geest dan niet over een lauwe Laodicese kerk, welke Christus haast uit Zijn mond zal uitspuwen? *O, roept zijn bange ziel dan veeltijds uit, wat dodige middelen zijn hier niet! Hoe struikelt de waarheid op de straten! Hoe zit de verdoemelijke schijnheiligheid op de troon! Wat is er een blindheid en godloosheid,*

een ongevoeligheid en onverbeterlijkheid onder de mensen! Wat een naar wezen heeft alles! De Heere woont niet meer in het midden. Ik ben in de wereld als in een droevig gast- of ziekenhuis, waar alles met de onreine plaag van de melaatsheid geslagen is, en aan de dodelijke zondepest jammerlijk krank ligt. De beste van hen is als een doorn, de oprechtste is scherper dan een doornheg, Micha 7:4. Zoals een reiziger die inkeert om te vernachten, zo ben ik zelf in mijn eigen huis en familie. Mijn nabestaanden houden op, en mijn bekenden vergeten mijner. Mijn huisgenoten en mijn dienstmaagden achten mij voor een vreemde, een uitlander ben ik in hun ogen, Job 19:14, 15. En wat woel en wurm en tob ik, arm schepsel, niet, om er doorheen te kruipen! Met wat al drukkende bekommernissen en benauwde zorgen ga ik niet steeds beladen! Hoe moet ik alle dagen op mijn wacht staan, en mijn mond als met een breidel bewaren! Hoe zeer passen ze op mijn hinken! Wat leef ik nog uit van de Heere! Hoe bang zit ik hier gekerkerd in dat zondig vlees! Mijn ziel is voor Hem als een dorstig land, Ps. 143:6. O, wat een strijd en worsteling! Wat een moeite en droefenis! wat al kruis en zuchten! wat al angst en kwelling! Ik ben een roerdomp der woestijn zoals geworden, ik ben geworden als een steenuil der wildernissen. Ik waak, en ben geworden als een eenzame mus op het dak. Mijn vijanden smaden mij al de dag: die tegen mij razen, zweren bij mij. Want ik eet as als brood, en ik vermeng mijn drank met tranen, Ps. 102:7-10.

En als er ook nog duizend ander klachten op dit register gesteld worden, dan zal het nog niet vol zijn. Wat kan er dan toch zijn, dat de arme, bedrukte gelovige ziel, zo een ellendige vreemdeling in Mesech, ook nog langer zin in dit tijdelijke leven zou hebben? En dat hij niet liever naar de zalige toekomst en verschijning van de Heere Jezus vurig zou verlangen en reikhalzen? Laten de wereldskinderen hun aangezichten naar de aarde nijgen, want die is toch hun deel. Maar laten de oprechte hemelskinderen, die vertrouwen dat Christus hun deel en rotssteen is, hier met opgerichte hoofde gaan, wetende dat hun verlossing nabij is, en dat de zaligheid hun nu nader is, dan toen zij eerst geloofd hebben, Rom. 13:11. Laten zij steeds wachten op de komst van hun Heere, als die daar het allergrootste belang in hebben. *Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn; dan zal Hij het op het einde voortbrengen en niet liegen. Zo Hij vertoeft verbeidt Hem, want hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven. De rechtvaardige zal door zijn geloof leven, Hab. 2:3, 4.* Zo zeker als onze Heere Jezus is gekomen in Zijn eerste komst, zo zal Hij ook eens komen in Zijn tweede komst. Hij zal ons geen wezen laten. Hij zal Zijn Kerk met geen valse belofte bedriegen. Hij zal niet trouweloos handelen met Zijn waarde Bruid, aan welke Hij Zijn bloed en Geest tot een trouwring heeft geschonken. Het geloof gesterkt door de genade, draagt zich mannelijk, dat werpt de vrees en twijfeling van zich weg, en houdt zich vast, met Mozes, *als ziende den Onzienlijke, Hebr. 11:27.*

2. Daarnaast strekt ook het grote en doorluchtige werk, hetwelk de Zaligmaker in Zijn komst op de jongste dag zal verrichten, de ware gelovigen niet minder tot een grond van geestelijke vertroosting, *dat zij Hem dan tot een Rechter uit de hemel verwachten, die al Zijn en hun vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar hen, met al de uitverkorenen, tot Zich in de hemelse blijdschap en heerlijkheid nemen zal.*

Hier op aarde heeft het godzalig christenvolk zeer veel machtige en bittere vijanden, die hen als bijen steeds omringen, Ps. 118:12. Hoe vromer zij daar leven en hoe oprechter zij ijveren voor Gods eer, hoe het getal van hun vervolgers ook aanwast, zodat zij zullen uitroepen: *Aanzie mijn vijanden, want zij vermenigvuldigen, zij haten mij met een wrevelige haat. Bewaar mij en red mij, Ps. 25:19, 20.* De satan, die Gods grootste vijand is, is ook hun grootste vijand. Hij heeft hun Zaligmaker de verzenen

vermorzeld, en hij moet ook hen de verzenen vermorzelen. En hoewel hij nu ook reeds geketend ligt, als een genuilbande slaaf, aan de voetbank van Zijn troon, zo heeft hij nog macht genoeg behouden, om de gehele wereld, en alle boze onheilige mensen, tegen hen op te rukken, en om te maken, dat degenen, die hen haten zonder oorzaak, en die hen zoeken te vernielen, meer zijn dan de haren huns hoofds, Ps. 69:5. Een waar Christen moet ze in de grond, allemaal aanzien en houden voor zijn gezworen vijanden, die niet leven en wandelen door de Geest van Christus, ook zelfs, die zich geveinsd aan Hem onderwerpen. Hij heeft, behalve zijn Drie-enige God, anders geen waarachtige vrienden in de genade, dan de heiligen en heerlijken, die op de aarde zijn, en die boven in de hemel zijn. Deze zijn eeuwig en onveranderlijk zijn oprechte vrienden. Maar buiten deze heeft hij geen vrienden, dan slechts die zo geheten worden. Alle godlozen, alle onbekeerden en alle hypocrieten en halfbekeerden zijn zeker naar de geest zijn vijanden, en dat zullen zij hem bij iedere gelegenheid ook betonen, als God het maar wil toelaten. Hij mag dagelijks gemeenzaam met hen omgaan, in een kerk en godsdienst met hen samen komen, aan dezelfde tafel des Verbonds met hen aanzitten, en een ambt met hen bedienen, ja, in de nauwste gemeenschap en familiebetrekking met hen staan, maar hij moet toch altijd bij hen waken en op zijn hoede zijn, als een goed krijgsknecht van Christus. Zijn getrouwe Meester roept hem gedurig toe: *Geloof een vriend niet, en vertrouw niet op een voornaamste vriend, bewaar de deuren uwsmonds voor haar, die in uw schoot ligt*, Micha 7:5. Deze is de heilzame les, welke zij allen gedurig hebben waar te nemen, die Godzalig wil leven in Christus.

O, vijandige wereld, gij adderengebroedsel, wat zijt gij een krom en verdraaid geslacht! Uwe beste vriendschap is toch maar een verniste en vergulde vijandschap, uw schoon gelaat is maar een verleidend goochelspel! Hij heeft voorwaar, de wereld nog niet leren kennen, die er dit opschrift niet op lezen kan: *Zijn mond is gladder dan boter, maar zijn hart is krijg. Zijn woorden zijn zachter dan olie, maar dezelve zijn blote zwaarden. Werpt uw zorg op de Heere, en Hij zal u onderhouden. Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankelt*, Ps. 55:22, 23. Of zou daar ook een ware en bestendige vrede kunnen opgericht worden tussen het vervloekte slangenzaad en tussen het gezegende vrouwenzaad? Wat gemeenschap heeft toch het licht met de duisternis? Of wat samenstemming heeft Christus met Belial? Christus' volk en het volk van de Satan zijn immers twee bijzondere volken, hoe dicht zij ook mogen bijeenkruipen.

Kaïn en Abel waren vijanden, hoewel zij ook broeders waren, en samen woonden in één huis. Ezau en Jacob waren voor altijd, door een eeuwig onveranderlijk besluit, wijd genoeg vaneen gescheiden, toen zij nog samen besloten zaten in één buik. Wat zal men hier nu van zeggen? Anders dan dat de gelegenheid van Christus' Koninkrijk het zo vordert. *Want Hij is niet gekomen om vrede te brengen op aarde, maar het zwaard. Hij is gekomen om de mensen tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn*, Matth. 10:33-36. Wie zich daar niet naar kan voegen die kan ook geen waarachtig christen zijn. Want een christen moet het daar toch brengen, door de hemelse genade van zijn Zaligmaker, dat hij niemand meer moet kennen naar het vlees, ja, ook Christus Zelf niet, indien hij ooit eens recht gelukkig zal worden; 2 Kor. 5:16.

Ondertussen hebben Gods kinderen van zo een grote menigte van vijanden hier op aarde uitnemend veel te lijden. Deze zijn de werktuigen van hun dagelijkse

verdrukking. Zij kunnen met hen onmogelijk in vrede leven, hoe zeer zij dat ook mogen zoeken. *Ik ben vreedzaam*, zei de Psalmist, *maar als ik spreek, zij zijn aan de oorlog*, Ps. 120:7. De wereld ligt toch geheel in het boze, en leeft alleen in den boze, 1 Joh. 5:19. En daarom haat zij ook het licht, en kant zich tegen de ware Godzaligheid, want een iegelijk, die kwaad doet, haat het licht en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden, Joh. 3:20. En hier vandaan is nu die gedurige strijd tussen Gods volk en tussen de wereld, waarin zich de satan stelt aan het hoofd van de wereld, en Christus aan het hoofd van de Zijnen. Maar op het einde moet het heten: *Kinderkens gij zijt uit God, en hebt hen overwonnen; want Hij is meerder, die in u is, dan die in de wereld is*, 1 Joh. 4:4. En deze moeilijke strijd hebben de ware Israëlieten hier niet alleen te strijden met Gebal en Ammon, en Amelek, Palestina, met de inwoners van Tyrus en de ander godlozen en ongelovigen, de openbare vijanden van hun Heere, maar ook met de tenten Edoms en der Ismaëlieten, Moab en de Hagarenen, dat is, met alle geveinsden, Hypocrieten, Farizeeën en met het gehele geslacht van de praatchristenen en opgeblazen heiligen, welke in het hart samen beraadslagen en tegen hen een verbond gemaakt hebben, Ps. 83:6-8.

Het placht toch altijd het droevig lot van de kerk te zijn, allermeeft verdrukt en vervolgd te worden van haar geveinsde broederen. De haat van de huichelaren tegen de oprechte Godzaligen was altijd de hevigste en onverzoenlijkste haat. De fijnste doornen zijn de scherpste doornen, en de magerste muggen zullen het felst steken. Hiertegen is geen beter hulpmiddel, dan een stille, gelovige lijdzaamheid, en om maar dicht te kruipen onder de genadevleugelen van Christus. En dan moeten Gods kinderen hun bittere beker drinken, totdat die uitgedronken zal zijn. Er zit niet anders op. Zij moeten hun strijd doorstrijden, hun loop voleindigen, hun wonden ontvangen en de lidtekens dragen, totdat zij afgedankt zullen worden, en de kroon hun gegeven zal worden. En wie hier dichtst geplaatst wordt bij zijn grote Veldheer, die zal ook de meeste sterke en de meeste troost genieten, en er het gelukkigst doorheen komen. Maar die altijd achter wil blijven, en overal omzien naar een veilige en geruste schuilplaats, die zal weinig eer inleggen, en de wateren zullen de schuilplaats overvloeien, Jes. 28:17. Wij moeten maar eens uitgeleid worden op het vlakke veld, waar de vijanden ons en wij hen recht in het aangezicht kunnen zien, en dan moeten wij maar weten, dat wij strijden of sterven moeten. Dit is de kortste en beste weg. Helaas, indien wij nog willen vrezen voor 's werelds haat, laster, bespottung en voor haar grimmige toorn of macht, en dat wij soms teveel in de strijd verliezen mochten, of dat ons enig kwaad of ongeluk zou overkomen, of wat het anders ook wezen mocht, dat ons kleinmoedig en versaagd zou doen zijn, dan zullen wij gewis niet veel voordeel aan de zaak van Christus, noch aan onze eigen zaligheid kunnen doen. Maar de Heere, Immanuël, voert de Zijnen Zelf in de strijd en aan de vijand, en helpt hen ook tegen de vijand, en bestuurt de strijd voor hen. Al strijdende leren zij strijden en worden op de posten best geoefend. Door de tijd, door de genade en door de ondervinding, worden zij eindelijk een beter slag van soldaten, en beginnen wat van de handel te verstaan, en voor een kleinigheid zo niet meer te vrezen. Nochtans valt de strijd tegen zoene hoge en bedorven wereld van geveinsden en van zondaren de arme christengelovigen geheel moeilijk en bezwaarlijk, veelmeer dan zij machtig zijn om uit te drukken. Want zij slepen overal zo een zwak, onwillig en zondig vlees met zich, waarin toch geen goed woont, en zij hebben soms te worstelen met uitnemende zwarigheden en beproevingen. Hun vijanden zijn boven hun hoofd en beneden hun voeten, voor hun aangezicht en achter hun rug, en aan beide zijden, ja, ook binnen in hen. Zij staan dikwijls alleen in de voorspits, en hebben zelden rust. En indien zij al

niet strijden, zo moeten zij toch waken en arbeiden, en dikwijls veel gebrek en zware lasten dragen. O indien u eens in mocht treden in de gesloten binnenkamers van veel kinderen van God, u zou dan ook wel mogen zeggen: *en ziet, daar waren de tranen der verdrukten, en dergenen die geen vertrooster hadden, en aan de zijde hunner verdrukkers was macht; zij daarentegen hadden geen vertrooster*, Pred. 4:1. Daar schijnt altijd geen helder licht in de tenten van de rechtvaardigen, maar zij worden soms wel in de onderste kuil gelegd, in duisternissen en diepten en neergedrukt met al Gods baren, Ps. 88:7, 8.

Hij moet zelf een wedergeboren en geestelijk Christen zijn, die van der Christenen strijd en oefening recht zal kunnen oordelen, en die zich verstandig zal dragen tegen een ellendige, Ps. 41:2. Wat is het dan niet een zalige verwachting, welke deze ellendige strijders hebben op de doorluchtige verschijning en toekomst van de verheerlijkte Zaligmaker! Die doet hen, midden in hun aardse strijd, een altaar der hoop bouwen, en Zijn naam noemen: *de Heere is mijn Banier*, Exod. 17:15. Als maar de Geest des geloofs in hun raderen is, dan keren zij zich lichtelijk om en draaien naar boven toe. Dan zingen zij een lied en heffen een Psalm op, en roepen uit: *Wij zullen juichen over uw heil en de vaandelen opsteken in de Naam onzes Gods*, Ps. 20:6. Mijn alvermogende Verlosser, de Rechter van de ganse aarde, zal eens komen rijden op de wolken, op de vleugelen des winds. Hij zal eens zitten op de hoogste troon, op de stoel des gericht. Dan zullen alle volkeren voor Hem verschijnen, de goeden en de kwaden, en Hij zal het recht onder hen uitspreken. Wat zal dit een grote en doorluchtige dag zijn!

Dan zullen ook al mijn arme zaken gevonnist worden. Mijn dierbare Heere Jezus zal dan de twistzaken uitwijzen, welke ik hier op de wereld gevoerd heb met al mijn hele en halve vijanden. Helaas, ik heb, wanneer ik leefde in Mesech, geen recht kunnen krijgen op mijn processen. Zij hebben mijn onnozele en gemoedelijkste handelingen steeds misduidt en mij voor een verderver en voor een man van krakeel aangezien, als een waanwijze en als een die vleselijk handelde, was ik in hun ogen. Mijn klachten, mijn tranen en al mijn benauwde zielsworstelingen hebben zij versmaad, mijn lijden en verdrukkingen hebben zij niet geacht. Ja, mijn oprechte en zuiverste verrichtingen, mijn tederste en heiligste oefeningen en mijn innigste liefde, getrouwheid, medelijden en ontferming, mijn lijdzaamheid en standvastigheid zagen zij altijd aan als ijdele dweperijen en vertoningen. Zij hebben mijn ziel zo dikwijls doen kermen en doen kirren als een duif. *Heere, Gij hebt gezien de verkeerdheid die men mij aangedaan heeft; oordeel mijn rechtzaak*, Klaagl. 3:59. O, hoe heeft mij die valsheid verdrotten, dat schijnheilig wezen, die doorslepen geveinsdheid! Hoe werd mijn oog doorknaagd van verdriet, verouderd vanwege al mijn tegenpartijders! Ps. 6:8. Ik vond geen medelijden bij hen. Indien zij al openlijk de spot niet staken met mijn banden en ellenden, met mijn zwakheden en struikelingen, zagen zij toch wel ras een splinter in mijn ogen; maar de balk in hun eigene ogen zagen zij niet. Ik werd moede van smaadheid, van mishandeling en van verwarring. De Heere hield mijn ogen wakende, en ik moest op Hem steeds wachten, zoals de wachter op de morgen, en zwijgen stil, hoe zeer de geest mijns buiks mij ook benauwde.

Maar zie, in die gezegende dag van mijns Heeren toekomst zullen al die dingen veranderen. Dan zal het licht der zon helder aan de hemel schijnen, en al die helse duisternissen zullen weggevaagd worden. *Mijn God zal dan ieders werk in het gericht brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed of hetzij kwaad*, Pred. 12:14. Dan zal Hij

niet meer stilzwijgen en houden Zich als een dove, die niet hoort. *Want gij, o Mijn schapen, zo zegt de Heere, ziet, Ik zal richten tussen klein vee en klein vee, tussen de rammen en de bokken*, Ezech. 34:17. En niet alleen zal Hij richten, maar Hij zal het oordeel ook uitvoeren op het einde. Hij zal mij, met al Zijn uitverkoren schapen, dan tot Zich nemen in de eeuwige hemelse blijdschap en heerlijkheid. Daar zal ik dan geen vijanden meer hebben, noch geveinsde vrienden, want al mijn vijanden zullen dan geworpen worden in de onderste kuil der hel en der eeuwige verdoemenis. Dan zal ik weiden voor de troon van God en van het Lam, met al de heilige en zalige hemelingen, daar zal ik dan neerliggen, en niemand zal mij verschrikken, Job 11:19. Ach! Of ik het maar eens recht kon geloven, en mij in al mijn zwarigheden en droefenis, daar gedurig mee kon vertroosten!

Getrouwe Heere Jezus, geef toch, dat het Artikel van Uw wederkomst ten oordeel mijn altoos springende fontein van zielheilgende troost mag zijn, en dat ik daarbij mag neerzitten, als ik moede en mat zal wezen!

Dan, ook hier komen **de geveinsde mensen** en de kreupele waangelovigen al weer achteraan hinken, om een blijde zomerse dag te maken van die heilige toekomst des Heeren. Want zozeer weet de helse geest de blinde zielen te begoochelen, dat zij naar de dag van haar eeuwige verdoemenis, soms verlangen als naar een kroningsdag. Wat een dodelijk bedrog! Waarlijk, daar is in de geveinsdheid een verbazende macht van verblindings, die het betoverde volk de hel zelfs doet aanzien voor de hemel, en hen dan gemakkelijk doet slapen in het hart van de zee, en in het opperste van den mast, Spreuk. 23:34. Hoe zou het toch kunnen geschieden, dat des huichelaars verwachting zou vergaan, Job 8:13. Ja, ook zijn allersterkste hoop, Spreuk. 11:7, indien zijn hart niet opgezwollen was van verderfelijke inbeelding? Zij gaan dikwijls al zingende en huppelende naar de hel toe, zoals dronken mensen naar de gevangenis en als zij ontwaken ziet, dan is er verschrikking!

Gods kleingelovige en zwakke kinderen hebben hun vlagen van verzoeking, waarin zij voor de toekomst van Christus lichtelijk zullen beven, hoewel zij niets kwaads van Hem te duchten hebben. Maar de ellendige geveinsden hebben hun vlagen van bedrog, waarin zij, met opgericht hoofd, zullen verlangen naar die vreselijke dag, hoewel zij niets goeds van Hem te hopen hebben. Mag men hiervan ook niet wel zeggen: *ik heb knechten te paard gezien, en vorsten gaande, als knechten op de aarde?* Pred. 10:7. Ik heb de heilloze geveinsden naar de geduchte toekomst van de Heere Jezus ten oordeel zien verlangen, en ik heb de arme Godzaligen daar voor zien beven? Ik heb de bruiloftskinderen zien schrikken voor hun langgewenste en blijde trouwdag, en ik heb de bastaardkinderen vrolijk zien huppelen over de dodelijke dag van hun bezoeking, wanneer zij eeuwig verstoten zullen worden? Zo ondersteboven kan dit rad omdraaien.

Maar als wij eens moede beginnen te worden van het langer aan te zien, dan leren wij hier, *dat zij, die met het hart huichelachtig zijn, toorn opleggen*, Job 36:13. Ach, of het geslacht van de bedrogen waangelovigen eens recht kon beven voor die doorluchtige dag van Christus, die brandende komt als een oven! Hoeveel gelukkiger mochten zij er dan wel aan toe zijn, om door vreze nog behouden, en als gegrepen te worden uit het vuur, dat hen anders eeuwig zal verslinden! Judas vs. 33. Zij mogen zichzelf hier ook zalven met de voortreffelijke olie der vertroosting, die maar alleen is voor het hoofd en voor het vlees van Aärons zonen, het koninklijke Priesterdom, maar, daar is meer dan één dode vlieg, die hun welriekende zalfolie ras zal doen stinken. Zij kunnen zich met des Heeren Jezus dierbare komst ten oordeel geenszins hartgrondig verheugen, zoals de oprechte gelovigen zulks plegen te doen, door de Heilige Geest. Hun blijdschap is

van licht allooï, *en gaat niet door tot de verdeling der ziel en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs*, Hebr. 4:12. Zij schijnt slechts zoals een koude maneschijn, en roert maar alleen de lichtste en bovenste delen van het gemoed. Indien maar eens de wateren der ellende en van in- en uitwendige verzoeking en aankomen, en beginnen op te rijzen als de rivier van Egypte, straks zullen dan de heldere vlammen van hun geloof, hoop en liefde, met al de zoete bewegingen, uitgeblust worden. De minste stormwind of plasregen van Gods toorn is lichtelijk in staat, om het steile gevaarte van hun bedrog zodanig neerwerpen, dat de beving hen aangrijpt, zoals de misdadigers, die heengeleid worden naar het gericht. Dan roepen zij ook uit: *Daarom zijn mijn lendenen vol van grote krankheid, bange weeën hebben mij aangegrepen, zoals de bange weeën van een die baart. Die schemering, daar ik naar verlangd heb, stelt Hij mij tot beving*, Jes. 21:3, 4. Hoezeer de geveinsde tijdgelovigen spelen mogen met het laatste oordeel, en zichzelf met de beschouwing daarvan ook mogen vermaken, het gaat toch niet van harte en ruim uit de borst, want zij voeren altijd de knagende worm van een onverzoende consciëntie heimelijk met zich om, die hun op sommige tijden veel meer benauwde kwelling van hun verborgen geveinsdheid doen uitstaan, dan zij wel aan iemand zouden durven openbaren. Maar zij zijn er nu in, en zij moeten er mee door, en de satan helpt hen over alle bolwerken heen, zolang zij maar enigszins kunnen.

Het gaat met het huichelachtige volk als met de landlieden, die de zware dijk van een rivier hebben te onderhouden. Als de vloed in de winter hoog rijst, dan kribben zij de dijk op en brengen alles aan, en werken met alle macht, om het water binnen zijn oevers in bedwang te houden, totdat de vaste dijk ten laatste echter wegzinkt of in stukken scheurt, en het land alom geweldig overstroomt wordt. Dan zoekt elk naar een goed heenkomen, zoveel hij immer kan, en menigeen verdrinkt er ellendig, of ziet zijn huis en have wegspoelen. Want dit is het rampzalig oordeel, dat God heeft uitgesproken over de geveinsdheid: *wanneer zij zullen zeggen het is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hen overkomen, zoals de barensnood een bevruchte vrouw, en zij zullen het geenszins ontvlieden*, 1 Thess. 5:3. Hoe menigeen heeft dit, tot zijn eeuwige ellende, zeer droevig ondervonden, als het te laat was?

2. Ook is de blijdschap van *de tijdgelovigen*, welke zij uit de komst van Christus ten oordeel mogen scheppen, geen ware zielverbeterende blijdschap, die het gemoed inwendig heiligt, zoals de geestelijke blijdschap is van alle oprechte Godzaligen. Ze zet hen niet aan, om in vreze te wandelen de tijd hunner inwoning, hoewel zij ook tot een Vader aanroepen dengene die oordeelt zonder aanneming des persoons, naar een iegelijks werk, 1 Petrus 1:17. Zij zien Christus' troon maar aan van de een zijde, als een Genadetroon, en niet van de ander zijde, als een troon des gericht, waar de aller heiligste gerechtigheid op geplaatst is. Indien zij al naar Christus' komst verlangen, doen zij dat zoals een eerloze vrouw, die naar haars mans thuiskomst, van een verre reis, verlangt, enkel om haar voordeel wil, maar zonder een oprechte begeerte, om haar ongeregeld leven te veranderen. De huichelaar bedenkt niet ernstig, dat al zijn verborgen gruwelen aan Christus bekend zijn, en dat Hij er zeker een gestrenge wraak over zal oefenen. Maar als hij zijn zonden slechts heimelijk en fatsoenlijk genoeg kan plegen, en dezelve kunstig kan vernissen met het inmengsel van een deel deugden en schone Godsdienstverrichtingen, dan beeldt hij zeker zich in, dat hij God zo wel bedriegen kan als de mensen. Althans hij hoopt dat de Heere het zo hoog van hem niet nemen zal. Hij heeft veel verschoningen voor zijn consciëntie, om die zoetvoerig in slaap te wiegen, en hij denkt ondertussen, vóór zijn heengaan uit de wereld, het alles al te maal nog eens af te wissen met een goede boetvaardigheid. Maar bij het geslacht

van de luiaard is altijd tijd genoeg om de handen aan het werk te slaan, *en hij is wijzer in zijn ogen, dan zeven die met reden antwoorden*, Spr. 26:16. En dit duurt meestal zó lang, totdat de consciëntie genoeg afgereden, en als met een brandijzer dichtgeschroeid is, zoals de Apostel zulks toepast aan de geveinsdheid van de leugensprekers, 1 Tim. 4:2. En voorwaar, dan is de staat van de huichelaar ten uiterste rampzalig. Dan mag er wel een drievoudig wee over hem uitgeroepen worden. *Die met een bedrieglijke hand werkt, wordt arm*, is het zeggen van de wijze koning, Spr. 10:4. Maar hoe de bedrogen geveinsde meer werkt, om als een heilige onder de mensen in de wereld te verkeren, hoe hij ook ellendiger en armer wordt, totdat hij ten laatste ziel en zaligheid en alles voor eeuwig verliest.

3. Eindelijk, *de tijdgelovigen* zullen naar de komst van de Heere Jezus ten oordeel doorgaans meer verlangen in tegenspoed, dan wel in voorspoed. Wanneer God hun slechts een goed deel wil geven in de wereld, dat zij in vrede en gezondheid, in eer en aanzien, in staat en vermogen mogen zijn, en als hun wijnstok en vijgenboom bloeien, en hun velden overvloedig vrucht mogen voortbrengen, dan mag Christus Zijn komst wel vrij uitstellen tot de late avond of tot middernacht. Ja, al kwam Hij ook zelfs in 't geheel niet, een geveinsd christen zou het Artikel van het laatste oordeel van levenden en doden, hoe veel hij daar mee op mag hebben, toch gemakkelijk genoeg kunnen overgeven, om uit de lijst van de Artikelen uitgewist te worden. Want aangezien zijn hart hem toch heimelijk veroordeelt, hoewel hij er nu niet naar begeert te luisteren, zo zal hij zijn vrede en troost dan uit deze heilige en ontzaggelijke waarheid zowel niet kunnen scheppen, als uit de ander waarheden van het Evangelie, maar hij zou die met een lichte belijdenis liever voorbijtrekken. Een geveinsde houdt meer van een verzoendag, dan van een gerichtsdag. Hij wil de Heere Jezus liever kussen als een zachtmoedige Koning, dan als een gestrengte Rechter. Het moet hem hier in de wereld al heel verkeerd gaan, dat hij acht van iedereen zeer bedrukt en benadeeld te worden, of daar moeten ander redenen zijn, die hem een tegenzin doen scheppen in dit aardse leven, indien zijn waangeloof hem zou aanzetten, om met enige begeerte naar de Richtelijke toekomst van de Zone Gods te verlangen, en te roepen: *kom haastlijk Heere Jezus!*

Om de zaak met een kort woord te zeggen: daar was nimmer enig huichelaar geboren die de verschijning van onze Heere Jezus Christus, uit zuiver heilige geloofsgronden, oprecht heeft kunnen liefhebben, 2 Tim. 4:12. En die daar zo'n dierbare troost en geestelijke blijdschap uit mocht scheppen, als de ware wedergeborenen, die allen verwachten, dat, als de overste Herder verschenen zal zijn, ze de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid zullen behalen, 1 Petrus 5:4. Indien deze ongelukkige mensen maar eens met enig waar ontdekkend licht kunnen inkeren in hun eigen gemoed, zij zouden dan zeker bevinden, dat zij hun zielsanker nog niet diep en vast genoeg geworpen hebben in het binnenste des Voorhangsels, waar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus, Hebr. 6:19, 20. Om dan onbevreesd, achter de Rotssteen des geloofs, de stormen af te wachten, en de schitterende bliksemstralen, welke de geduchte toekomst van de Zoon des mensen zullen vergezellen. Hoe zouden zij die dag kunnen verdragen, waarin Hij hun het masker van hun snode geveinsdheid voor eeuwig zal komen aflichten? En waarin zij te doen krijgen met een Rechter, die ogen heeft als een vlam vuurs? Openb. 2:18. Zij moeten voorwaar, al sterk omgeschud worden, - die in de zeef van het arglistig bedrog van de duivel leven en die niet meer zijn dan blote geveinsden en tijdgelovigen, - maar nochtans in een voorspoedige staat, in waarheid meer gaan verlangen naar het toekomstige dan naar het tegenwoordige leven.

En toch is het mogelijk hoewel niet veel voorkomend, dat dit in sommige huichelaars zo kan vallen. Op welke dit woord van de profeet ook wel toegepast mag worden: *Wee dien, die des Heeren dag begeren! Waartoe zal ulieden de dag des Heeren zijn? Hij zal duisternis wezen, en geen licht, Amos 5:18.*

Tot zover heeft de heerlijke staat van des Zaligmakers verhoging ons hier opgehouden. Want die maar eens zijn aangezicht met de Cherubim geneigd heeft naar dit gouden Verzoendeksel, die kan het daar zo snel niet weer van afwenden. *Het is toch des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou, Kol. 1:19, en dat al de schatten der wijsheid en der kennis, voor onze arme blinde zondaren in Hem verborgen zouden zijn, Kol. 2:3.* Hierom zal het geloof dan ook doorgaans bij dit alleruitmuntendst Voorwerp, de Heere Jezus Christus, langst stil staan, en kan zich aan Zijn geestelijke beschouwing en omhelzing nimmer genoeg verzadigen. O, Hij is de Bruidegom der Kerk, Hij bezit duizend allerbeminnelijkste schoonheden, Zijn gehemelte is enkel zoetheit, *en al wat aan Hem is, is gans begerlijk, Hoogl. 5:16.*

Men moet het ons dan toegeven indien wij wat meer papier genomen hebben tot beschrijving van Zijn lof, welke toch naar waarde niet beschreven kan worden, al hadden wij ook een blad voor ons zo groot als de gehele wereld. Miljoenen tongen en monden zouden het duizendste gedeelte van Zijn onbeschrijfelijke heerlijkheid nauwelijks kunnen uitspreken. Wat zal dan een enige stamelende tong hier verrichten! En nochtans, hoe gelukkig zijn ze niet, die hier mond en tong, en hand en pen, en alles graag willen lenen, om de blinde wereld te onderwijzen, wat voor een wonderlijke Zaligmaker de Heere Jezus Christus is!

Wat lust konden zij toch hebben, om een ijdel figuurspel van halve Godzaligheid in de wereld nu te spelen, zij, die eenmaal door de genade waarlijk voorgenomen hebben, met de Apostel, *om maar anders niet te weten, dan Jezus Christus en Dien gekruisigd?* 1 Kor. 2:2. In de hemel worden geen boeken meer geschreven, maar daar lezen zij allen te samen voor eeuwig in het Boek des levens, des Lams, Openb. 21:27. En laten zij hier buiten de hemel dan vrij klagen over onze langdradigheid, die klagen willen. Jezus Christus met Zijn Evangelie is een altijd springende Fontein. Hij werpt gehele stroomen en beken van wellusten uit. *Wie maar eens gedronken zal hebben van dit levendige water, die zal in eeuwigheid niet dorsten, maar het zal in hem worden een fontein van water springende tot in het eeuwige leven, Joh. 4:14.* Die bij deze Fontein Jacobs mag neerzitten, vermoeid van de reis, die zal niet meer veel lopen omzwerfen, om de drabbige wateren van de stinkende poel van de wereld gulzig in te drinken.

O, zegt de Bruid van Jezus, dit is mijn rechte leven, hier zou ik al het aardse lichtelijk kunnen vergeten. *Als een appelboom onder de bomen des wouds, zo is mijn Liefste onder de zonen; ik heb groten lust in Zijn schaduw, en zit er onder, en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet, Hoogl. 2:3.* Echter, het is weinig, wat de beste gelovige hier nu van Hem kennen of genieten kan, en toch overtreft het oneindig ver alles, wat een geschapen wezen ons kan geven. Wie zulks niet recht weet te onderscheiden, die is zeker nog een natuurlijk mens, de Geest niet hebbende.

ZONDAG 20

Vr. 53. Wat gelooft gij van den Heiligen Geest?

Antw. Eerstelijk, dat Hij tezamen met den Vader en den Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten ander dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste en bij mij eeuwiglijk blijve.

3. Nu leidt de orde der zaken ons tot de derde Persoon van het allerheiligste Wezen, uit Welk alle wezens hun oorsprong hebben, zijnde *God de Heilige Geest*. Hij is die hemelse Duif, Die neervloog uit de woning van de Allerhoogste, op de Zaligmaker der wereld, toen Hij van een menshand met water gedoopt was in de Jordaanstroom, Matth. 3:16. Maar Hij is ook al verschenen, om te zweven op de wateren, als God de aarde in den beginne grondvestte, *en toen er nog duisternis was op de afgrond*, Gen. 1:2. Helaas, de wereld, die deze Geest nooit ontvangt, ziet Hem niet, noch kent Hem, maar het waar gelovig en wedergeboren volk des Heeren kent Hem, want Hij blijft bij hen, en zal in hen zijn, Joh. 14:17. Maar deze geestelijke kennis is hier nog zeer gering, ook zelfs bij die verst daarin gevorderd mogen zijn.

Arme Christengelovigen, leert toch eens ernstig treuren over uw geestelijke blindheid, en dat uw hart en zinnen nog zo aards en vleselijk zijn, en dat u nog zo weinig weten kunt van de Geest Gods, Die u gemaakt heeft, *de adem des Almachtigen, Die u heeft levendig gemaakt*, Job 33:4. Wat mag het de mensen toch baten, dat zij wijze natuurkundigen zijn, en dagelijks arbeiden, om de aard en de hoedanigheid, de samenstelling en beweging, enz. van het stoffelijk wezen te onderzoeken? Deze is waarlijk op zichzelf maar een onedele en onvruchtbare wetenschap voor een Christenvolk dat geroepen wordt, om de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest, de Heere en Schepper van alles te kennen.

De Satan is listig genoeg om er velen met een schrandere natuurkennis zeer lelijk te bedriegen, hun wijsmakende, dat zij God in de schepselen gemakkelijk zullen vinden, terwijl hij hun slechts een vleselijke afgod vertoont, gevormd van hun eigen denkbeelden, waar zij zich dan voor neerbuigen. De arme mensen wroeten met hun edelste vernuft dan zolang in het stof, totdat zij eindelijk veel slimmer atheïsten worden, dan zij van natuur waren. En nu menen zij het grote geheim van de ware kennis gevonden te hebben. Maar het stof zal ons de Geest niet leren kennen, als ons de Geest niet eerst het stof leert kennen. Hoeveel dieper gij zult neerdalen in de ingewanden van de aarde, hoeveel verder gij van het licht van de zon zult afwijken, die zo helder aan de hemel schijnt.

O, dat ons de Geest des Heeren, door Zijn hemelse werking, ons eens mocht opleiden en uitvoeren uit het aardse stof van deze geschapen wereld, om ons iets tot zaligheid te leren kennen van het eeuwige ongeschapen Wezen! Zie, Hij is de Geest der Waarheid, *Die ons in alle waarheid leiden zal*, Joh. 16:13. Indien Hij in onze harten Zijn woning belieft te maken, zo zal Hij ons ook leiden tot de kennis van Zijn eigen Goddelijke natuur en van Zijn personele hoedanigheid, deugden, gaven en werken, naar de mate des geloofs, en van de eerstelingen des Geestes, welke de hemelse Vader hier een iegelijk wil toedelen, *als een onderpand van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid*, Ef. 1:14. Zij zullen meest kennen van de Heilige Geest en zalig van Hem, bewerkt en verlicht worden, die meest kunnen afzien van het ijdele stof en hun aangezichten naar Hem toekeren. Indien wij het zo ver mogen brengen, dat wij Gods goede Geest geen rust laten, totdat Hij Zichzelf aan onze zielen ontdekt, naast de Vader en de Zoon, dan zal ook de openbaring des Geestes gegeven worden, tot hetgeen dat oorbaar is, in de middellijke weg van het Evangelie, 1 Kor. 12:7.

Het oprechte Christengeloof is hier eveneens werkzaam omtrent de Heilige Geest, als omtrent de Vader en de Zoon; te weten, met een gelovige *kennis* (A) en met een gelovig *vertrouwen* (B). Het aanschouwt deze hoogwaardige Goddelijke Persoon met het oog van inwendige kennis, zoals Hij waarlijk is, en het omhelst Hem met de armen van een waar zielsvertrouwen, zoals Hij ons genadig geschonken wordt in het Evangelie. Wij zullen trachten, met des Geestes eigen hulp en genade, van ieder stuk een weinig te spreken.

A.

- a. Een waar Christen, die uit de Geest geboren is, gelooft van de Heilige Geest (volgens Vraag 53), *dat Hij samen, met de Vader en de Zoon, waarachtig en eeuwig God is*. Het is er geheel verre vandaan, dat Hij Jehovah's Geest slechts zou houden - met een zekere sekte van verbasterd Christenen, - voor een enkele deugd of kracht of eigenschap van het alvermogende Goddelijke Wezen, maar hij houdt en erkent Hem voor de eeuwige, waarachtige God, voor Jehovah de Heere Zelf, en wel voor de derde Persoon of bestaanbaarheid van de allerheiligste, hoogwaardigste Drie-eenheid En bidt Hem aan met een kinderlijk vertrouwen, als de Geest des Vaders en de Geest des Zoons. En hoe weinig hij die hoge Goddelijke Verborgenschap des Geestes, in het vlees van zijn aardse en zondige mensheid, nu ook mag begrijpen, zo wil hij die onbegrijpelijke waarheid nochtans vast geloven, enkel op het onfeilbaar getuigenis, dat hij daarvan ontmoet in het Evangelie en overal in de Heilige Schrift. Daar wordt hij door God Zelf verzekerd, *dat er Drie zijn die getuigen in de Hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest, en dat deze Drie één zijn*, 1 Joh. 5:7. Zie, zegt een waar gelovige, dit is immers het waarachtig getuigenis van Jehovah Zelf. Al stond dan dit getuigenis maar alleen in de Bijbel, en al stond er anders niet, zo zou het toch, door Gods genade, voor mij alleen genoeg zijn, om hetzelfde als een eeuwige waarheid oprecht aan te nemen en te geloven, en om alle twijfeling daaromtrent uit mijn hart uit te werpen. Want een enkel woord van de waarachtige God is voor mijn ziel een veel vaster grond om te geloven, dan al de vastigheid van hemel en aarde. Deze zullen eens moeten verdwijnen en vergaan, maar het Woord des Heeren, en zelfs de minste syllabe of letter ervan, zal blijven in der eeuwigheid, 1 Petrus 1:25. Nu dan, een gelovige vindt bij een naarstige onderzoeking, hoe de Bijbel zelfs vervuld is met de helderste en heerlijkste getuigenissen van die hoogwaardige Drie-eenheid in God en van dat aanbiddelijk bestaan van de Heilige Geest, als de derde zelfstandige Persoon in de Drie-eenheid Ja, hij vindt zelfs de allerheiligste verborgenheid van het Goddelijk Wezen reeds in de Doop, als een vast en onverbrekkelijk zegel des verbonds, gedrukt op zijn eigen voorhoofd.

Hoe, roept hij uit, zou ik dan niet waarlijk geloven in God de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest en Hem omhelzen, beide in eenheid des Wezens, en in de Drie-eenheid des Persoons? Daar dit immers de allereerste les geweest is, welke mijn barmhartige hemelse Vader al terstond heeft willen voor mijn ogen schrijven, zodra Hij mij, (die van nature een heiden en een vreemdeling van Zijn Verbond ben) door dat heilige Bondszegel van de doop heeft komen inlijven in de gemeenschap der uitverkoren christenkerk? Hoe zou ik aan dat vaste fundament van het Evangelie, (dat Vader, Zoon en Heilige Geest de enige, eeuwige waarachtige God zijn, de Schepper des hemels en der aarde), dan toch mogen twijfelen, zonder tevens mijn gehele christendom en zaligheid geheel te verzakten! Ach nee! De Heere helpe mij in Zijn Zoon, door Zijn Geest, de allerheiligste grondwaarheid toch eeuwiglijk vast geloven! Daar staat Jehova, de Drie-enige God, immers Zelf voor mijn ogen, in de doop van mijn gezegende Zaligmaker aan de Jordaan, Matth. 3:16, 17. En hier zie

ik Hem nog nader bij mij in mijn eigen doop, Matth. 28:19. Daarom: ga weg, satan; want daar staat geschreven: de Heere uw God, Vader, Zoon en Heilige Geest, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen! Matth. 4:10. En zie, daar wil ik mij bij houden, al zou de gehele wereld van dit geloofsartikel afwijken. Ja zegt de gelovige christen, ik begeer hier ook met niemand in een dispuut over te treden. Deze waarheid is het vaste en onveranderlijke beginsel, en het eerste grondartikel van het christendom. Zij mag nooit een disputabel materie zijn, en daarom zou ik, wat mij aangaat, ook nooit toestaan, dat dezelve op de lijst der geloofsverschillen in de christenkerk geplaatst werd. Zij moeten dit geloofsartikel ronduit aannemen, of zij moeten anders verdoemd, en voor geen christenen gehouden worden. Die hieraan nog twijfelt, en binnen in zijn gemoed bekommerd is, wat hij zal geloven, die moet tot de Bijbel en tot het gebed gaan, opdat hij uit genade mocht geholpen en genezen worden, door het middellijk onderwijs van het Evangelie en door de ogenzalf van de Heilige Geest.

Verder staat de gelovige, die de verborgenheid des Geestes aandachtig overweegt, hier ook stil bij zijn Goddelijke Naam, waarvan een rechte en genoegzame beschrijving gegeven wordt. Zowel van de personele Goddelijke Natuur van de Heilige Geest, en van de bijzondere manier van Zijn bestaan in het Drie-enige Wezen Gods, als ook van de eigenlijke aard en gelegenheid van Zijn ambt en werk, beide in de hele schepping en in de kerk. De enkele Naam van Heilige Geest is als een groot boek voor het geloof, om eeuwen lang, ja zonder einde in te studeren. Voorwaar, indien de hemelse wijsheid de eerste mens, die naar het Goddelijk beeld geschapen was, in het Paradijs heeft ingegeven, om alle schepselen met hun rechte naam te benoemen, overeenkomstig hun wezenlijke aard en hoedanigheid, hoe veel te meer heeft Die dan geen zorg gedragen voor het eigen, allerheiligste en allerheerlijkste Wezen, dat Het recht genoemd, en aan de mensen recht bekend werd, in de ondoorgrondelijke en volmaakte Drie-eenheid Dit werk heeft de eeuwige God Zelf willen verrichten. Hij liet het aan de mens over, om aan de nietige schepselen een naam te geven, zoals hij die noemen zou, maar Hij hield het voor Zichzelf, om dat te doen aan Zijn eigen Goddelijk Wezen, dat Hij maar alleen recht kon kennen. Daarom zijn de namen van Vader, Zoon en Heilige Geest de allervolmaakste en ontzaggelijke Wezensuitdrukkingen van Jehovah God, de Heere van hemel en van aarde, waar al het geschapene voor moet beven. En waarvan het de Engelen en de redelijke mensen toekomt, enige ware kennis te hebben, opdat zij de Heere der heirscharen behoorlijk mogen heiligen, *en Hij hun zo tot een Heiligdom zij, en niet tot een steen des aanstoets*, Jes. 8:13, 14

- b. En zie, juist in de geestelijke kennis van de drie heerlijke Namen van God ligt de ware middellijke grondslag van het eeuwige leven van een arme dode zondaar, Joh. 17:3. Want ofschoon Christus in die aangehaalde tekst maar alleen de Vader en Zichzelf noemt, aangezien Hij daar als Middelaar over de verlossing van Zijn uitverkoren gelovigen bijzonder met de Vader handelt, zo sluit Hij de Heilige Geest toch geenszins uit, zonder Wie niemand de Vader en de Zoon tot zaligheid ooit kan kennen. Want *Hij is de Geest der wijsheid en der openbaring, in de kennis van God van onze Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid*, Ef. 1:17. *En overmits wij kinderen zijn, zo heeft God ook de Geest Zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept, Abba, Vader*, Gal. 4:6. 1.

De eerste Persoon der eeuwig te prijzen Godheid heet dan Vader, omdat Hij in een bijzonder natuurlijk opzicht tot de Zoon, ja ook in het algemeen tot het Goddelijke

Wezen Zelf, als de eeuwige, algenoegzame Fontein en Springbron daarvan is. In Wie de ander twee aanbiddelijke Goddelijke Personen hun eeuwig, onafhankelijk, Goddelijk bestaan hebben, elk naar de aard en orde van Zijn Personele Goddelijkheid. En zo is Hij dan verder ook, met de betrekking tot de schepselen, en bijzonder tot de wedergeboren gelovigen, de allerhoogste Heere, Schepper en Onderhouder van alles; *één God en Vader, uit Welke alle dingen zijn, en wij tot Hem*, 1 Kor. 8:6; *één God en Vader van allen, die daar is boven allen, en door allen, en in allen*, Ef. 4:6. 2.

De tweede Persoon wordt de Zoon van God genoemd, omdat Hij de eeuwige, natuurlijke en de eniggeboren Zoon is van die allerhoogste Vader, en van Hem, op een allerheerlijkste en onbegrijpelijke wijze, Zijn Goddelijk Wezen en bestaan bezit in Zichzelf, Joh. 5:26. Aldus heeft de Zoon dan de grondslag van Zijn eeuwig Goddelijk Wezen in het eigen Wezen van de Vader, en de Vader geeft aan de Zoon het Wezen, dat Hij Zelf heeft. De Zoon is beide, *van* de Vader, en *in* de Vader, maar de Vader is alleen *in* de Zoon, en niet *van* de Zoon, Joh. 10:38; 14:9-11 en 17:21. Dit maakt het personele onderscheid tussen Vader en Zoon, en stelt nochtans de natuurlijke Eenheid van het Goddelijk Wezen voor Beiden en in Beiden.

De derde Persoon, van Wien wij hier handelen draagt de Naam van *Heilige Geest*. Welk woord Geest in de Bijbelse grondtaal, eigenlijk een *geblaas* of *wind*, of *de adem van een levendige mens* betekent. En zo is het een gepast woord, om ons het Personeel Goddelijke Wezen, of het bijzonder bestaan van de Heilige Geest onderscheiden aan te wijzen. hoe Hij als de *Levensadem* van de almachtige God is, Job 33:4, *de Geest Zijns monds*, Ps. 33:4, *Adem Zijner lippen*, Jes. 11:3. Die als zodanig op de allervolmaaktste en heerlijkste wijze uit het Goddelijke Wezen van de Vader en van de Zoon uitgaat, zoals de adem uitgaat uit de mond en neus van een mens die leeft. Hij is de natuurlijke Kracht en het Leven van de Allerhoogste, evenals de geest van de mensen ook zijn leven en kracht is. Want als zijn geest van hem is uitgegaan, wat is hij dan? Dan ligt bij immers dood in het stof neer. Zo leven Vader en Zoon ook door Hun beider Goddelijke Geest, en Zij doen en werken door Hem alle dingen in de natuur en in de genade. Niet alleen is Hij de eigen eeuwige Geest van de Vader, maar Hij is ook desgelijks de Geest van de Zoon, omdat de Vader en de Zoon Eén zijn, en hetzelfde Goddelijk Wezen bezitten, door de mededeling van de Vader aan de Zoon, Joh. 10:30. De Heilige Geest heeft dan Zijn uitgang en Zijn Persoonlijk bestaan in het Goddelijk Wezen beide van de Vader en *van* de Zoon, óf van de Vader *door* de Zoon, en dat eeuwig, onafhankelijk, onbegrijpelijk en allervolmaaktst. Hij is de *Geest van Beiden*, van de Vader en van de Zoon. Hij is de *Geest der waarheid*, die van de Vader uitgaat, maar niet zonder de Zoon, Gal. 4:6. De Apostel noemt Hem daarom ook de Geest van Beiden, daar hij zegt: *Maar gijlieden zijt niet in het vlees, maar in den Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe*, Rom. 8:9.

Nu, indien diezelfde Apostel elders oorzaak heeft, om te getuigen van de geestelijke vereniging van de gelovige gemeente met Christus, dat die een grote verborgenheid is, Ef. 5:32, hoeveel meer reden zal er dan niet zijn, om zulks te getuigen van deze allerhoogste verborgenheid van de Goddelijke Wezens, hoe de Vader is in de Zoon, en de Zoon *van* en *in* de Vader, en de Geest uit de Vader en uit de Zoon. Voorwaar het rechte verstand van deze Goddelijke onderscheidingen, of het Personele *bestaan* in het ene, enkelvoudig, allervolmaaktst Wezen Gods, en van de bestaanswijze van deze allergelukkigste Drie-eenheid is de grote en ontzaggelijke verborgenheid van alle

verborgenheden. Zo weinig als een kleine kan of emmer de wijde grondeloze Oceaan in haar geringe omtrek kan bevatten, zo min kan ook een eindig en geschapen verstand de heerlijkheid bevatten van het oneindige, ongeschapen Wezen van God. Nochtans, wat wij arme mensen hier niet kunnen verstaan, dat moeten wij toch op het allerzekerst getuigenis van de Drie-enige God, als ontwijfelbaar waar, door Zijn genade trachten te geloven.

Wij kunnen immers niet eens begrijpen, hoe de almachtige God in den beginne de wereld uit niets geschapen heeft, en toch is die waarheid oneindig minder van verborgenheid, dan de eeuwige generatie of voortteling van de Zoon uit de Vader, en van de eeuwige uitgang van de Geest van de Vader en van de Zoon. De schepping wijst ons slechts een almachtige daad of werk van God aan, maar die ander waarheid vertoont ons het almachtige Wezen God Zelf. Wat een oneindig onderscheid is dat niet! En nochtans, hoe handelt een christengelovige hier met de onbegrijpelijke waarheid van de schepping? De Apostel leert ons, hoe wij de waarheid, welke niet verstaan kan worden door de bevatting, echter kunnen verstaan door het geloof, als hij daarvan zegt: *door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het Woord Gods is toebereid, zo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden*, Hebr. 11:3. Zie, het geloof treedt hier in de plaats van het verstand, om de waarachtige God tot zaligheid recht te kennen, als de almachtige Schepper van de wereld.

Maar niet anders zullen wij met die onnaspeurlijke verborgenheid van het allerheiligste Opperwezen ook handelen. Wij zullen door de Goddelijke genade onze blinde ogen daar dicht voor toesluiten, en uitroepen: *door het geloof verstaan wij, dat de Vader de Zoon geteeld heeft in het eeuwig heden, en dat de Heilige Geest uitgaat van de Vader van of door de Zoon, en dat deze Drie aldus Eén zijn*. Zie, het geloof zal hier alleen ons verstand zijn, en zo zullen wij de Onzienlijke dan aanschouwen met een geloof door de liefde werkende, Gal. 5:6. Totdat het Hem hiernamaals behagen zal, ons een ander gezicht van Zijn heerlijkheid te geven, wanneer wij niet meer door geloof zullen wandelen, maar door aanschouwen, 2 Kor. 5:7. *Want wij zien nu als door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, zoals ook ik gekend ben*. Wat blijft er over? En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie, 1 Kor. 13:12, 13. Hiermee zullen wij dan nu ook tevreden zijn, en alleen trachten, om door de hemelse genade van onze Heere Jezus Christus in deze heilige deugden steeds te vorderen, opdat ook in ons het getuigenis van de Apostel waarachtig zij: *"Denwelken gij niet gezien hebt en nochtans liefhebt; in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde; verkrijgende het einde uws geloofs, namelijk de zaligheid uwer ziel,"* 1 Petrus 1:8, 9.

Inmiddels zal een waar gelovige zich dan niet minder eerbiedig en laag neerbuigen voor de Heilige Geest, dan voor de Vader en de Zoon. Want hij erkent Hem, ook naast deze, voor de eeuwige en waarachtige God, en voor de kracht des Allerhoogsten, Luc. 1:35. O, hoe dierbaar en ontzaggelijk is hem die Goddelijke kracht van de Heilige Geest! Hij is de almachtige Wind des hemels, op Wiens vleugelen de Godheid steeds wandelt. Indien de wereld zonder de lichamelijke wind niet zou kunnen bestaan, als dewelke aan het aardrijk duizend noodzakelijke voordelen toebrengt, veel minder kon die dan bestaan zonder deze wind des Geestes. Die werpt, door Zijn almachtig geblaas, alle overleggingen en alle hoogten van het menselijk vernuft temeer, welke zich verheffen tegen de kennis Gods, 2 Kor. 10:5. Van Hem is alle waarachtig leven, licht,

kracht, beweging, heiligheid en gerechtigheid, blijdschap en vrede, bescherming en zaligheid, die in de wereld gevonden worden. Het komt alles door het krachtig geblaas van deze hemelse wind des Geestes onder de Evangelische middelen en instellingen. De wereld is door de zonde in een akelige doodsvallei veranderd, maar als de Geest van de vier winden daarin komt, en als de Zoon Hem tot ons zendt van de Vader, dan blaast deze Goddelijke wind in de dode beenderen, dat zij levendig worden, Ezech. 37:9. Hij is de Noorden en Zuidenwind, als Hij ontwaakt, en de hof van de kerk komt doorwaaien, dan zullen de kostelijke specerijen weldra uitvloeien, en de edelste geloofsvruchten in de harten van de mensen overal te voorschijn komen, Hoogl. 4:16.

Zonder die adem van de Almachtige kan geen enkel gelovige leven of ademen. Zij leven allen door de Geest, en wandelen ook door Hem, Gal. 5:25. Want Hij is de Geest des levens in Christus Jezus, die ons vrijmaakt van de Wet der zonde en des doods, Rom. 8:2. Daarbij is Hij ook de alvermogende Goddelijke Werkmeester van de heiligmaking van de gelovigen, want Hij is ook de *Heilige Geest*. Hij herstelt door de genade van Christus dat heilige beeld van God weer in hun ziel, zodat zij, die eertijds walgelijk en onheilige zondaars waren, *nu afgewassen en geheilgd en gerechtvaardigd worden in de Naam van de Heere Jezus, en door de Geest onzes Gods*, 1 Kor. 6:11. De Vader heeft ons wel uitverkoren in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde, Ef. 1:4. Ook is de Zoon door Zijn verdiensten ons wel geworden wijsheid van God, rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing, 1 Kor. 1:30, maar wat voordeel konden wij, arme dode zondaren daar toch van trekken, zonder de heiligmaking des Geestes en het geloof der waarheid? 2 Thess. 2:13. De Vader is de Schepper, de Zoon is de Verlosser en de Heilige Geest is de Herschepper en Heiligmaker van de wereld der uitverkoren gelovigen. De Vader komt Zelf niet in de wereld, maar Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon in de wereld gezonden, opdat wij zouden leven door Hem, 1 Joh. 4:9. En de Zoon is van de Vader uitgegaan en in de wereld gekomen, maar Hij is daar niet gebleven. Hij heeft de wereld weer verlaten, en is heengegaan tot de Vader, Joh. 16:28. Ongelukkig was dan nu de wereld, als zij beiden de Vader en de Zoon moest missen! Maar zie, de Zoon, heengaande, heeft de Heilige Geest in de wereld gezonden van de Vader, Joh. 15:26, en dat, om eeuwig bij ons te blijven, en om de wereld nooit weer te verlaten, zoals de Zoon de wereld verlaten heeft, Joh. 14:16, 17. Hij is de Heilige Geest, die van de hemel gezonden is, 1 Petrus 1:12. Hij werkt de ware heiligheid, door de besprenging met des Middelaars bloed op de zielen, in al de gelovigen, die tevoren verordineerd zijn tot het eeuwige leven, en Hij bewaart en verzegelt die ook in hen tot de dag der verlossing, Ef. 4:30. *Door Hem hebben zij allen gemeenschap met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus*, 1 Joh. 1:3. En door Hem is Christus ook met ons al de dagen tot de voleinding der wereld, Matth. 28:20.

Wat een troostlijk besluit voor het Evangelie! En nog troostrijker is het besluit van de gehele Bijbel: *Die deze dingen getuigt, zegt: ja Ik kom haastiglijk, Amen. Ja kom, Heere Jezus*, Openb. 22:20. Tot zover wat de kennis van de Heilige Geest betreft.

B. Maar weinig mocht alle kennis en geloof des Geestes baten, indien die enkel maar bestonden in de *beschouwing*, zonder een oprecht *toe-eigenend hartsvertrouwen*, waardoor wij de Heilige Geest niet minder, dan de Vader en de Zoon eerbiedig omhelzen, op de belofte van het Evangelie, voor onze God en de Heilige Geest, en door de almachtige en getrouwe Werkmeester van onze zaligheid door Christus onze Heere. Ja, voor het gewis Onderpand van onze erfenis, tot de verkregen verlossing, tot

prijs Zijner heerlijkheid, Ef. 1:14. Daarom treedt het oprecht geloof van de uitverkoren kinderen Gods dan zeker ook nog een trede verder.

En een ieder van hen gelooft, naar de leer van de Catechismus, met een ware hartgrondige geloofstoe-eigening, *dat de Heilige Geest ook in het bijzonder hem gegeven is, opdat Hij hem door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, Hem trooste en bij hem eeuwiglijk blijve.*

Dit geeft alle leven, kracht, ziel en luister aan de zaak van het Christendom, die zonder dit eeuwig verloren zou zijn, zoals die in de hel reeds voor eeuwig verloren is, omdat, - hoedanig geloof daar ook gevonden mag worden - er nochtans het allerminste aasje van een waar toe-eigenend zielsvertrouwen op de Drie-enige God nimmer kan zijn. Zij liggen daar allen gebonden met de banden van de eeuwige verdoemenis, waar een oprecht toe-eigenend geloof hen zeker uit zou verlossen, indien het van de verworpen verdoemden in de hel slechts voor één ogenblik waarlijk kon geoefend worden. Want die *geloofd* zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, Mark 16:16. Maar de Heilige Geest wordt alleen gezonden in de *wereld*, om daar een zodanig heilig geloof in de harten van de uitverkorenen te werken. Maar nimmer daalde Hij neer in de poel des afgronds, die brandt van vuur en sulfer. Al wie dan, zonder een waar toe-eigenend geloofsvertrouwen van de Heilige Geest, uit de wereld gaat, die heeft nimmer enige verlossing door het bloed van Christus te hopen.

De Christengelovige gelooft en vertrouwt dan verder in de grond van zijn hart van de Heilige Geest, dat hij, uit Gods loutere genade, door Christus verdiensten, een ware eeuwigdurende gemeenschap aan Hem heeft; dat het Zijn Geest is in het bijzonder, dat hij door Hem ook gemeenschap heeft met de Vader en met Zijn Zoon, *en dat die Geest alle genade en zaligheid in zijn ziel werkt, en ook eeuwig tot zijn troost bij hem zal blijven.* Hij houdt zich hier geenszins tevreden met een algemeen historisch geloof over de Heilige Geest, dat Hij de Geest van de ander gelovigen, ja, van alle ware gelovigen is, die in hen, als in Zijn heilige tempelen, woont, enz. Dit kan hem geen rechte troost of zaligheid voor zijn eigen verloren ziel aanbrengen tegen zulke grote ellenden der zonde en zware verzoekingingen van de satan, waaronder hij zich zelf, helaas, bevindt te liggen. De gelovige moet zich dan de Heilige Geest ook noodzakelijk kunnen toe-eigenen in enige mate en kracht van een oprecht zielsvertrouwen, of anders moet hij zeker schrikken en beven, zo dikwijls hij slechts aandachtig overweegt, dat, *zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die Hem ook niet toekomt*, Rom. 8:9. Maar dat zóeen geheel van de Heere Jezus vervreemd en gescheiden is, en daarom ook van de gemeenschap van de Vader. In het ware Christengeloof zijn hier dan verder ook deze twee dingen aan te merken:

1. De gift, of mededelingen van de Heilige Geest aan alle oprecht gelovigen.
2. Het doeleinde, waartoe die Geest aan hen geschonken wordt, of het zalig werk, dat Hij aan hen komt verrichten.

1. Wat *de gift van de Heilige Geest* betreft, de waarheid daarvan is ten volle zeker uit het ganse getuigenis van het Evangelie, zoals ook uit het inwendige gevoelen zelf, dat de gelovigen hiervan dragen in hun harten, door de Goddelijke vruchten en werkingen des Geestes, die bij hen gevonden worden. Die allerbarmhartigste hemelse Vader heeft drie zeer grote en oneindig heerlijke genadegeschenken voor al degenen, welke Hij tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelf, naar het welbehagen van Zijn wil, Ef. 1:5, te *weten Zichzelf en Zijn Zoon en Zijn Geest*. Groter geschenken dan deze kan Hij hun niet geven, en minder kan Hij

hun ook niet geven, indien Hij hen van rampzalige slaven van de Satan voor eeuwig tot Zijn geliefde kinderen wil wederbaren, en hen het beeld Zijns Zoons gelijkvormig wil maken. Want dan hebben de arme gelovigen niet minder dan de Drie-enige God Zelf nodig: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Zonder de Zoon kunnen zij met de Vader geen gemeenschap hebben, en aan de Zoon krijgen zij geen gemeenschap, anders dan door de Heilige Geest, die hen de Zoon gelovig inlijft. Allereerst komt dan *de Heilige Geest* in hen, door de prediking des geloofs, Gal. 2:2, uit kracht van des Vaders eeuwige liefde en van des Zoons voldoening. En die Geest leidt hen tot Christus, door het geloof, en Christus leidt hen, als Middelaar, tot de Vader. Langs deze vaste orde van het Evangelie, vloeiende uit de hoogwaardige Drie-eenheid Zelf, worden de uitverkoren gelovigen allen zalig gemaakt indertijd.

Van nature zijn en leven zij allen geheel zonder de Geest. Dan bezielt hen de geest des satans en der wereld. O, hoe rampzalig is hun staat dan! Zij zijn dood door de misdaden en de zonden, waarin zij wandelen, naar de eeuw dezer wereld, naar denoverste der macht der lucht die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, verkerende in de begeerlijkheid huns vleses, en doende de wil des vleses en der gedachten, en zijnde van nature kinderen des toorns, zoals ook de anderen, die verworpen zijn, Ef. 2:1-3. Maar als nu de tijd der minne aangekomen is voor hun zielen, dat de zaligmakende genade Gods hen komt beschijnen, dan breidt Hij de vleugel van Zijn barmhartigheid over hen uit, en schenkt hun die onwaardeerbare gave van Zijn Heilige Geest, namelijk de Geest der waarheid, Welke de wereld niet kan ontvangen, Joh. 14:17, Dien uitzendende op de voorbedding en door het zoenoffer van Zijn Zoon in hun hart. Vandaar dat Hij *de Geest des Zoons* genoemd wordt, Gal. 4:6. Aanstonds komt die Goddelijke Geest Zich dan met de geest van de gelovigen nauw verenigen, hen innemende en makende tot Zijn tempel. *En weet gij niet*, vraagt de Apostel de gelovigen, *dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?* 1 Kor. 3:16. Zou u dan van uw eigen inwendige en geestelijke staat zodanig onkundig zijn, wil Hij zeggen, dat u geheel niet weten zou, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is, Dien gij van God hebt, *en dat gij uws zelfs niet zijt?* 1 Kor. 6:19. Welke gedachten moet u dan toch maken van uzelf, indien gij van uzelf zou oordelen? Voorwaar, de Apostel vindt het geheel ongerijmd, dat iemand een waar gelovig christen zou zijn, en dat hij toch niet weten zou, dat hij een heilige tempel des Geestes is.

O! nee, zegt een arm oprecht gelovige, *wanneer ik zelfs in mijn hoogste duisternis en droevigste aandoeningen ben, zo kan ik toch mijn zalige heilstaat in Christus nog niet ten enenmale wegwerpen, maar ik begeer door Gods genadige bijstand dan ook nog mijn geestelijke vrijmoedigheid en mijn gewisse roem der hoop onveranderlijk te bewaren en vast te houden tot het einde toe*, Hebr. 3:6. *Ik begeer dat nimmermeer op te geven of los te laten, dat ik, ja waarlijk, voor eeuwig een woonstede Gods in de Geest ben*, Ef. 2:22, *en dat ook de liefde Gods in mijn hart uitgestort is, door de Heilige Geest, Die mij is gegeven*, Rom. 5:5. *Dit is de volle Fontein van al mijn troost en zaligheid, dat ook aan mij, die een arm verloren en gans rampzalig zondaar ben, de Geest des Vaders en des Zoons gegeven is uit de schatkamer der eeuwige liefde en van de heilrijke verdiensten van mijn Zaligmaker. O, ik mag mij ook verblijden, niettegenstaande al mijn benauwde droefenis en twijfelmoedigheden, waar ik, helaas, dikwijls in moet leven, dat mijn onwaardige naam ook geschreven is in de hemelen*, Luk. 10:20, *en dat de Geest Gods mij gemaakt, en de adem des Almachtigen mij levend gemaakt heeft*, Job 33:4. *Ik heb die alles overwinnende Goddelijke kracht van de Heilige Geest in mijn ziel immers ook ondervonden, en wat Hij aan de dode zondaren komt verrichten, als Hij hen nu zaliglijk opwekt en levend maakt met Christus.*

Ja, ik ondervind nog gedurig, hoe die wind des Geestes in mijn binnenste Zich verheft, dan eens als een scherpe Noordenwind, en dan weer als een zachte Zuidenwind, en hoe liefelijk Hij mijn ziel dan Zelf wil leiden in een effen land van eeuwige Goddelijke liefde en genade, Ps. 143:10, waar mijn specerijen dan ook uitvloeien. Ach! hoe noodzakelijk en hoe dierbaar is mij die hemelse wind des Geestes! Hoe ellendig moeten mijn vruchten vergaan en verdorren, zonder Hem! Als de wind alleen niet waait, dan hangen mijn zeilen slap, en dan staan de wieken en raderen van mijn hart stil, dan mis ik mijn zaligste leven het liefelijke gevoel van de tedere omhelzing van mijn hemelse Bruidegom. Hoe zou ik dan niet geloven, zegt een ware arme van geest, dat ook mij de Heilige Geest gegeven is, daar ik toch niet kan leven zonder Hem. En hoe zal ik mijn goedertieren hemelse Vader en mijn getrouwe Zaligmaker immer ook oprecht dankbaar kunnen zijn voor zo een groot geschenk van Zijn Heilige Geest, indien ik slechts ongelovig zou staan aan Zijn genade? Waarlijk, er was nooit een snoder en gruwelijker ondankbaarheid jegens God, dan even het heilloos ongeloof. Mijn Zaligmaker zal de allerbitterste en vervloekte kruisdood voor mij sterven, om mij Zijn Heilige Geest en alle zaligheid te geven, en ik zou zo grotelijks ondankbaar zijn, van niet eens te willen erkennen, wat Hij voor mij, doemwaardige zondaar, gedaan, en wat Hij aan mij zo genadiglijk geschonken heeft. O, hoe moet mijn arm hart daar immers niet voor beven! Ziet, zo staat het dan buiten twijfel, dat een waar gelovige zijn gemeenschap aan de Trooster, de Heilige Geest, zowel als aan de Vader en de Zoon ook zeker hartgrondig moet geloven, en zich van dit zijn plechtanker nooit moet laten afdrijven, hoe onstuimig de winden der verzoeking schoon ook mochten waaien binnen in zijn hart. De Geest Zelf houdt de ware gelovigen hier altijd vast, en de Heere Jezus bidt ook voor hen, dat hun geloof nimmermeer zal ophouden. Daarom zal ook, die zwak in het geloof is, vastgesteld worden, want God is machtig hem vast te stellen, Rom. 14:4. Maar zonder de genade alleen zou het weldra gedaan zijn, ook met het sterkste geloof.

2. De voorgestelde waarheid zal nog nader aan ons blijken, als wij verder ook in overweging nemen het heerlijke werk van de Heilige Geest, dat Hij door Zijn Goddelijke kracht verricht in de harten van de gelovigen, en waartoe Hij hun van God geschonken wordt. De Catechismus roert daar alleen drie dingen van aan, waarin hij het gehele werk des Geestes tot der gelovigen zaligheid hoofdzakelijk besluit.

Hoe Hij ons met Christus en Zijn weldaden door het geloof verenigt

Eerst.

De Heilige Geest wordt de uitverkorenen gegeven, opdat Hij hun allen, zonder onderscheid, door een oprecht geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt. *Hij is de Geest des geloofs*, 2 Kor. 4:13. Waar Hij dan tot zaligheid in de harten van de mensen werkt, daar ontsteekt Zijn almachtige kracht, werkende door de wet en door het Evangelie, het waarachtige licht des geloofs, zoals daarvan op zijn plaats (vraag 65) nader gehandeld zal worden. Hij is de Geest van Christus, wanneer nu diezelfde Geest, die in Christus woont, ook in ons zijn intrek neemt, dan kan het niet anders wezen, of Hij moet ons door het geloof zo nauw met Hem verenigen, *dat wij de Heere aanhangen, en één Geest met Hem zijn*, 1 Kor. 6:17. Want hieraan kennen wij, *dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft*, 1 Joh. 4:13. Indien wij slechts enige algemene gaven of deugden, of weldaden van de Heilige Geest ontvingen, zo zouden wij dezelve lichtelijk kunnen genieten, buiten de zalige gemeenschap van de Heere Jezus. Want op die wijze bezitten ook de tijdgelovigen en de verworpenen veel algemene gaven, en krachten, en bewegingen, en aandoeningen

van de Heilige Geest. Maar als de Zoon Gods Zelf schenkt, dan komt Hij Zelf in ons, en woont nu door het geloof in onze harten, Ef. 3:17. De Geest is als de band der volmaaktheid, welke ons alleen zeer nauw met Hem verenigt door het geloof, wat Hij in ons werkt, en dagelijks versterkt. Stefanus was een man, vol des geloofs en des Heiligen Geestes, Hand. 6:5. Zie, waar de Geest is, daar is ook het geloof, en waar het geloof des Geestes is, daar moet ook zeker een ware gemeenschap met Christus zijn, want het geloof is de hand van de ziel, die Hem aangrijpt. Daardoor treden wij geheel uit onszelf, en geven ons geheel aan Christus over, en omhelzen Hem voor ons algenoegzaam Hoofd en onze Verlosser, en stellen op Hem en Zijn verdiensten alleen ons vertrouwen, en leven zo in Hem en door Hem. En zo wij dan nu met de Heere Jezus Christus verenigd, en met Hem getrouwd door de Geest des geloofs. Wij zijn in Hem, en Hij woont in ons, en door Hem hebben wij allen ook gemeenschap met de Vader. O, zaligste zielsvereniging! Dit maakt de armste gelovigen, ook zelfs in hun ellendige staat, nog de allergelukkigste mensen te zijn van deze wereld. En laat nu dit hun geloof vrij beproefd worden door menigerlei verzoeken, het zal er maar des te zuiverder en vaster door worden. *De beproeving huns geloofs is immers veel kostelijker dan des gouds, hetwelk vergaat, en door het vuur beproefd wordt*, 1 Petrus 1:7. Een geloof, waar Gods Geest de Werkmeester en Bevestiger van is, zal nimmermeer kunnen vergaan, al zou het zelfs ook beproefd worden door de scherpe vlammen van het helse vuur. En daarom blijft dan ook de zalige gemeenschap van de gelovigen met de Heere Jezus Christus eeuwig bestendig, ja ze neemt nog dagelijks toe naar de geestelijke wasdom des geloofs, totdat het dan eindelijk ook moet heten: *Geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in 't geloof*, Kol. 2:7. Wat een onnaspeurlijke, Goddelijke rijkdom brengt de Heilige Geest de kinderen Gods hier door niet aan! Want terwijl Hij hen aldus inlijft en bevestigt in de ware gemeenschap des geloofs met Christus, zo maakt Hij hen allen langs die weg de gelukzaligste bezitters en deelgenoten van al Zijn heerlijke weldaden. Daar is toch in het geestelijke huwelijk van de Heere Jezus met Zijn dierbare gelovigen een ware en bestendige gemeenschap van goederen. De gelovige, gesterkt in de Heilige Geest (want niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest, 1 Kor. 12:3), legt de hand van eigendom beide op de Goddelijke Persoon des Zaligmakers én op Zijn oneindige algenoegzaamheid, en eigent die in geloof zichzelf toe. En zegt met een zeer heerlijke en onuitsprekelijke vreugde en roem des geloofs: zie, nu bezit ik, arm doemwaardig schepsel, de Zoon en de Vader en de Heilige Geest, bij de gehele volheid van God. Wat zou mij toch nu ontbreken? Wat zou ik nu meer begeren? *Die God is ons een God van volkomen zaligheid*, Ps. 68:21. O, wat is dat niet te zeggen! *Wat oog heeft toch gezien, wat oor heeft gehoord, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben*, 1 Kor. 2:9. Dit is rijk te zijn in het geloof en erfgenen des Koninkrijks, Jac. 2:5.

Laten de arme wereldskinderen nu hun schatten vergaderen, en dan uitermate trots en opgeblazen zijn om hun nietige rijkdom, daar zij toch niet rijk in God zijn, Luk. 12:21. Ellendige waan! Omdat de goedertieren Vader, Die ook zijn snoodste en rampzaligste vijanden goed wil doen, hen een brok van een aardse zegen met Zijn linkerhand heeft toegeworpen, en hen op een ijdele erecoel geplaatst heeft, daarom beelden die dwaze mensen zich nu in, dat zij het voornamelijk en gelukkige volk van de wereld zijn, waar alle man het hoofd laag voor neer moeten buigen. En toch, helaas, missen zij de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest naast het ware geloof, en alle licht, leven en zaligheid. O, arme mensen! De ellendigste Christen in Christus is duizendmaal rijker en gelukkiger, dan gij allen te samen zijt. *Welaan nu, gij rijken, weent en huilt over uw*

ellendigheden, die over u komen. Uw rijkdom is verrot, en uw klederen zijn van de motten gegeten geworden. Uw goud en zilver is verroest, en hun roest zal u zijn tot een getuigenis, en zal uw vlees als een vuur verteren, Jac. 5:1-3. De Geest is het, die ons rijk moet maken, en niet het goud en het zilver dat vergaat. Hij schenkt ons het geloof en daardoor schenkt Hij ons ook Christus met al Zijn hemelse weldaden. En al wat minder is, is maar een verrotte rijkdom. Daar is niet een genade, welke de Zoon voor de arme gelovige zondaren verdiend heeft, of de Heilige Geest schenkt hun die nu reeds aanvankelijk, en al wat zij nog niet dadelijk bezitten kunnen, omdat het kabinet van hun harten daar veel te klein voor is, dat bezitten zij toch evenwel zeker genoeg in hun gezegend Hoofd, de Heere Jezus. Hun heerlijkste pand is bij Hem weggelegd, en dat bewaart Hij nu voor hen, om het hun eens namaals te geven, 2 Tim. 1:12. Hierom draagt de Heilige Geest ook de Erennaam van die heerlijke genaden die er in Jezus zijn, welke Hij ons door Zijn dood en gehoorzaamheid verworven heeft. Hij is de Geest van al die genade, dat is, Hij is de milde Uitdeler en Werkmeester ervan in de harten van de uitverkorenen, die Hij met het ware Hoofd zo nauw verenigt. Wat is Hij dan een rijke, een machtige en goedertieren Geest! Het gesloten goud kan voor Hem niet gegeven worden, en met zilver kan Zijn prijs niet opgewogen worden, Job 28:15. Wij hebben dan maar alleen die Heilige Geest nodig, om de Drie-enige God en alles met Hem te bezitten in de tijd en in de eeuwigheid. O, wat een onbeschrijfelijk Geschenk is de Heilige Geest dan niet van des Vaders en des Zoons ondoorgrondelijke liefde! Gelukkige gelovigen, die deze Geest bezit! Ellendige wereld, die Hem niet kent! Wat bezit u toch anders, dan hetgeen een heilige maar aanziet als schade en drek? Natuurlijke mensen, de Geest niet hebbende, Judas v.19. Al was het ook een koning op zijn gouden troon, indien hij alleen zodanige naam moet dragen, dan is zeker een arme bedelaar als Lazarus aan de deur van de rijke man, wiens zweren van de honden gelekt werden, wel duizendmaal voortreffelijker en gelukkiger schepsel!

Van Zijn inwendige vertroosting

Ten tweede.

De Heilige Geest is ook de Goddelijke Trooster van de gelovigen, die hen wordt gegeven, opdat Hij hen troost. Daar is in de wijde wereld ook niet een druppel van ware troost voor enige zondaarsziel, welke niet komt van deze Geest. De satan geeft de wereld een valse troost, die zo is, zoals wanneer een hongerige droomt, en ziet, hij eet, maar als hij ontwaakt, zo is zijn ziel ledig, Jes. 29:8. En met dit bedrieglijk lokaas sleept hij zijn tienduizenden voor eeuwig in de hel. Maar de Heilige Geest is als Noach: *Deze zal ons troosten over ons werk, en over de smarten onzer handen, vanwege het aardrijk, dat de Heere vervloekt heeft,* Gen. 5:29. De Vader der barmhartigheid, de God aller vertroosting, 2 Kor.1:3, heeft, om ons arme zondaren te vertroosten, vanwege onze droevige zondeval, Zijn eigen en eniggeboren Zoon voor ons in de wereld gezonden, en Hem ter dood laten kruisigen. De Zone Gods, door Wie onze vertroosting overvloedig is, 2 Kor. 1:5, heeft om ons te troosten, Zijn eigen bloed vergoten, en heeft voor ons de beker des toorns, vol bittere gal en alsem, leeg gedronken.

Maar, noch de barmhartigheid van de Vader, noch het bloedig lijden van de Zoon hadden ons iets kunnen baten, zonder de komst van de Trooster, de Heilige Geest, in de wereld en binnen in onze zielen. Laat God ons vrij Zijn eeuwig liefde, en laat Christus ons Zijn dierbaar hartenbloed schenken, maar wij arme, dode zondaren zullen daar niets aan hebben, indien de Heilige Geest ons ook geen licht, geen leven en ware troost wil schenken. Want zonder Zijn hemelse gaven kunnen wij immers noch in de Vader noch in de Zoon geloven met een waarachtig hart. Wij zijn zo dodelijk arm, dat

wij met minder niet geholpen en vertroost kunnen worden, *dan met de genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes*, 2 Kor. 13:13.

Zonder die laatste Goddelijke weldaad kunnen de twee anderen ons in genen dele recht tot zaligheid vertroosten of tevreden stellen. Laten wij onder het liefelijk geklank van het Evangelie ook dagelijks nog zo veel horen van des Vaders liefde en van des Zoons genade, maar wat waarachtige vertroosting of blijdschap zullen onze ellendige en treurige harten daar toch van trekken, zonder de zalige gemeenschap van de Geest des Vaders en des Zoons? Hij moet immers de Goddelijke liefde in onze harten uitstorten, en ons de verworven genade van de Heere Jezus zó indrukken en inplanten, dat wij ook zelf nu een geestelijk leven des geloofs leven, in de eeuwigdurende gemeenschap van de Vader en de Zoon.

Hoe waarchtig is de Heilige Geest als de ware Trooster van de uitverkoren gelovigen! Hij woont steeds in hen om te verlichten, te versterken en levendig te maken, en om hen te leiden tot Christus, de algenoegzame Fontein van de ware vertroosting, en hen steeds nauwer met Hem te verenigen. Want die ons met al de ware gelovigen bevestigt in Christus en ons gezalfd heeft, is God, *Die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven*, 2 Kor. 1:21, 22. Waar dan deze dierbare vreugdeolie op het hoofd van de treurige Sions-kinderen middellijk wordt uitgestort, wat al Goddelijke en onuitsprekelijke vertroosting worden daar genoten? Ja, de minste druppel van die heilige olie des Geestes, in een gelovig hart, zal daar veel meer waarachtige en allerzaligste troost op de posten van de verdrukking aanbrengen, dan de gehele wereld machtig is te geven. Wanneer de Zuidenwind des Geestes waait, dan brengt Hij lange zomerse dagen van troost, van vrede en van zaligheid met zich. Dan verdrijft Hij onze donkere wolken en nevelen, of indien Hij die al niet verdrijft, dan maakt Hij, voor het dorre en droge aardrijk van onze zielen, een zeer milde regen van hemelse genade gereed, opdat wij zouden zingen: *de rivier Gods is vol water. Gij maakt Zijn opgeploegde aarde dronken: Gij doet ze dalen in zijn voren*, Ps. 65:10, 11.

En dit is niet alleen zo voor anderen, zegt een waar gelovige, maar ook voor mij, ja, voor mij, ellendige en verloren zondaar, die immers geen enkele druppel ware troost voor mijn verslagen ziel elders weet te vinden, buiten mijn dierbare Zaligmaker, en buiten Zijn Evangelische beloften, en de invloed en de werking van Zijn Geest. Waar zou ik mij dan wenden, die met zo een zwaar pak van zonden en droefenissen nog jammerlijk ben beladen, als ik alleen die liefelijke genade vertroosting van de Heilige Geest geheel moest missen? En als ik geen aanmoedigende grond kon vinden in het Evangelie, om daar stil ootmoedig op te wachten? Wie zou toch mijn getrouwe en almogende Leidsman zijn door de ongebaande wildernis van deze wereld? Wie zou mijn bewaarder en de schaduw aan mijn rechterhand zijn, in duizend gevaren en verzoeken? Wie mijn licht en leven, mijn kracht en hulp, mijn rechtvaardigheid, vrede en blijdschap? Wie mijn toevlucht en rotssteen, en de hoorn mijns heils, als ik maar alleen zonder de Heilige Geest moest zijn en leven? Helaas, dan was ik immers een geheel hulpeloos en troosteloos schepsel. Dan mocht mijn Zaligmaker alleen wonen in mijn hoofd, maar Hij kon dan niet wonen in mijn hart. En wat mocht ik meer dan een valse troost van de duivel genieten, of in 't geheel geen troost? En indien ik dan ook nog in zo'n staat moest blijven door mijn ongelovigheid, hoe veel gelukkiger was ik dan niet, zo ik nooit geboren was geweest? Maar nee! mijn ziel houdt gewis die waarheid voor zeker vast, en begeert die nooit los te laten, dat ook op mij de geest der heerlijkheid en de Geest Gods rust, 1 Petrus 4:14, en dat die heilige zalfolie ook op mijn krank hoofd is uitgegoten door de genadehand van mijn dierbare Verlosser. O,

dat ik leerde, hoe ik mijn Goddelijke Trooster moet aanhangen. Hem volgen en gehoorzamen, Hem nimmermeer bedroeven of uitblussen, maar mij geheel aan Hem overgeven en toevertrouwen, en hoe ik steeds op Zijn genadige bezoeken en vertroosting heilbegerig zal wachten!

Van Zijn bestendig verblijf bij de gelovigen

Ten derde.

Ook is de Heilige Geest aan de ware gelovigen gegeven, om bij hen eeuwiglijk te blijven. Dit haalt de knoop van alles toe. Weinig is de grote vreugde en zaligheid, welke men immer genieten mocht, indien dezelve maar alleen niet bestendig en eeuwig is. De eerste Adam heeft ons dit met zijn ongelukkig voorbeeld wel genoeg geleerd in het Paradijs. Hij genoot daar veel meer gelukzaligheid, dan enig kind van God hier op de wereld ooit genoten heeft, of immer zal genieten, voor de toekomst van de Heere Jezus Christus ten oordeel. Maar hoe lang toch genoot hij die? Voorwaar, het was slechts voor een ommezien tijd, en toen geraakte hij door de zonde alles kwijt, en werd een rampzalige slaaf van de satan, tevens met al het zaad, hetwelk in zijn lendenen toen besloten zat. En wat zou hij, en wat zou de gehele wereld geweest zijn, die uit hem is voortgekomen, indien de wijsheid, de barmhartigheid, de macht en al de deugden van de Drie-enige God niet geleidelijk gezorgd hadden voor een Middel van verzoening en van verlossing? Maar zie hier nu de heerlijke vrucht van de bloedige Offerande van onze Zaligmaker aan het kruis, Daardoor heeft Hij, voor al Zijn gelovigen de Geest en het eeuwige leven verworven, en schenkt hun die Geest tot een vast onderpand en Bewaarder van hun zaligheid, Die zij nooit geheel zullen kunnen verliezen, al verloren zij ook alles.

Hoeveel verschilt dit niet van de bediening des doods onder het Oude Testament? Deze in letteren bestaande, en in stenen ingedrukt, was wel in heerlijkheid, maar zij had geen vast en duurzaam wezen, en niets daarvan was blijvend of bestendig. Zij was een letterlijke bediening, die te niet gedaan werd. Een bediening des doods, welke heeft moeten sterven met al haar heerlijkheid, zodra als de tijd der verbetering was gekomen. Het waren maar schaduwen, die eens allemaal verdwijnen moesten, wanneer het Lichaam zou gekomen zijn. Maar de bediening des Geestes des levens, in Christus Jezus, blijft in heerlijkheid, 2 Kor. 3:11. Dit is het eeuwige Zoutverbond, hetwelk nooit zal te niet gedaan worden, en daarom zal de Geest van dat Verbond dan ook nooit van de kerk of van een enige ware gelovige weer wijken, maar Die zal, naast het Goddelijke woord, altijd bij hen blijven, tot in der eeuwigheid. Het nieuwe Verbond des Geestes, rust op deze onveranderlijke voorwaarde, en is daarin van het Oude Verbond der Wet onderscheiden, Jes. 59:21. De gehele verlossing en zaligheid van de gelovigen hangen enkel daaraan, dat zij de eenmaal ontvangen genade van de Heilige Geest nooit weer verliezen, maar dat zij veel eer in haar bezitting hoe langer hoe meer bevestigd, en zo opgebouwd worden tot een woonstede Gods, in de Geest, Ef. 2:22.

Want hun heiligmaking is een aanhoudend werk van de Geest, en deszelfs gehele grond, voortgang en voleinding rusten geheel op Zijn getrouwe bewaring en krachtdadige Goddelijke invloed in de ziel, welke Gods kinderen van zichzelf ontberen. Zij hebben niet alleen in zware afwijkingen, maar ook in hun dagelijkse zwakheden en struikelingen, gedurig nodig om met David te bidden: *Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uw Heilige Geest niet van mij*, Ps. 51:13. Niet dat God Zijn beminde kinderen ooit van Zijn Heilige Geest zou willen beroven, en toelaten dat zij weer enkel natuurlijke mensen werden, maar hij wil om die grote genade van Zijn Geest gedurig ernstig van hen verzocht en gelovig gebeden worden, en hij wil dat zij de noodzakelijkheid van Zijn genade en hun diepe onwaardigheid altijd zouden

erkennen, en dat zij Hem met hun zonden en zorgeloosheid niet zullen bedroeven, noch Zijn zalige werking in hun zielen verhinderen en uitblussen.

Voorwaar, het is een heilloze leer, die daarheen strekt om de vaste en bestendige inwoning van de Heilige Geest in de harten van de ware gelovigen, uit Pelagiaanse dwaalbeginselen, te bestrijden en om een volslagen afval der heiligen in de Christenkerk in te voeren. Dienende tot ondermijning niet slechts, maar tot een gehele omkering van de vaste Evangelische gronden van de Christelijke troost. Om welke voor ons te verwerven, de Zoon van God Zijn dierbaar bloed vergoten, en de bittere kruisdood geleden heeft. *Gewisselijk* zegt een oprecht gelovige, *indien die heerlijke belofte van de bestendige genade en inwoning des Geestes*, (Joh. 14:16, 17, 1 Joh. 2:27 en elders), *maar slechts aan de Christenkerk in het algemeen gedaan was, en niet ook in het bijzonder aan mij en aan ieder wedergeboren gelovige, dan was het al geheel gedaan met mijn troost en zaligheid. Als het mogelijk was, dat ik de Heilige Geest door mijn zonden of door des Satans verzoeking en 's werlds verleiding weer geheel uit mijn hart kon verliezen, en dat ik zo ook voor eeuwig weer los mocht raken van mijn heilig Hoofd, de Heere Jezus Christus, en van Zijn en mijn Goddelijke Vader, en van al Zijn zaligmakende goederen en weldaden, o, dan kon ik immers geen ogenblik van mijn eeuwige zaligheid meer recht verzekerd zijn! Maar dan had ik weer ontvangen een Geest der dienstbaarheid, tot vreze, die mij in een onuitsprekelijk nare angst altijd zou doen leven, zonder immermeer mijn hoofd uit de onnoemelijke ellende van dit aardse leven te kunnen oprichten, wetende dat mijn Verlosser nabij is. Ja, dan waggelde ook steeds het vaste Fondament, de Petra, waar ik op gebouwd ben.*

Onzalige Leer! Dit dodelijk vergift bederft het gehele Christendom. Zij broeden basiliscus-eieren uit, en zij weven spinnewebben, die van hun eieren eet, moet sterven, en als het in stukken gedrukt wordt, daar barst een adder uit, Jes. 59:5. *Ik vervloek al zulke heilloze ketterij, en ik wil niet horen, dat er iets zou zijn, dat mij van de genade van mijn Heere Jezus, van de liefde Gods en van de gemeenschap des Heiligen Geestes immer geheel zou afscheiden. Ik laat zodanig geloof over voor de vreesachtige, de ongelovige en gruwelijke leugenaars, wier deel is in de poel, die brandt van vuur en sulfer, welke is de tweede dood, Openb. 21:8. Maar mij aangaande, ik ben reeds zalig gestorven in de Geest, en mijn leven is met Christus verborgen in God, Kol. 3:3. Ik ben met mijn hemelse Brudegom, die Immanuël geheten wordt, ondertrouwd in eeuwigheid, Hos. 2:18. Ik wil van geen scheiden horen. O, nee! eeuwig, eeuwig moet Hij de mijne en ik de Zijne zijn. Eeuwig moet Zijn Geest wonen in mij, eeuwig moet Zijn Goddelijk licht mijn ziel beschijnen, Zijn genade mij vertroosten, Zijn liefde mij verwarmen, Zijn bloed mij reinigen en Zijn scepter mij regeren. Zo zeker, als de Drie-enige God in Zijn Wezen nooit vaneen scheidt, zo zeker moet ik van Hem nooit scheiden. Ik, arm, verloren schepsel, moet in Zijn kracht bewaard worden, door het geloof, tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in de laatste tijd, 1 Petrus 1:5. Hier wil ik mij in verheugen, met een zeer heerlijke en onuitsprekelijke blijdschap. Deze is al mijn troost. Daar wil ik mijn vermoeid hoofd gerust op neerleggen, en geven mij zo geheel gelovig over aan mijn Goddelijke Trooster, de Heilige Geest, en werpen mij neer in de liefelijke genedearmen van mijn getrouwe Heere en Zaligmaker, waar niemand mij ooit uit zal kunnen rukken, Joh. 10:28, 29. O, zo doe mij de Heere, en zo helpe Hij ook Zijn gelovigen, van nu aan tot in eeuwigheid! Amen.*

Hoe de geveinsde tijdgelovigen Zijn algemene gaven ook deelachtig worden en in hem geloven

Echter, het ongelukkige geslacht van de geveinsde waangelovigen van allerhande soort houdt zich vast aan dit artikel van de Heilige Geest, en het nestelt al kunstig in de lommerrijke schaduw en in de takken van deze hoge boom.

Om ons hier niet op te houden met de wettische geveinsden, die altijd werken uit een Pelagiaans gereformeerde grond van *eigen kracht en gerechtigheid*, en die met de uiterlijke gaven, instellingen en middelen van de Heilige Geest doorgaans wel genoeg tevreden zijn. Deze mensen leggen het er zo niet op toe, om onderscheid te maken tussen de uitwendige religie en tussen de inwendige genade, of tussen de letter en de geest. Daarom zijn zij ook om de waarachtige inwoning van Gods Geest en om Zijn Goddelijke werking en invloed in hun ziel nimmermeer verlegen. Zij geloven maar eens voor altijd, wat Heilige Schrift ons openbaart van de Heilige Geest, en doen een gezonde belijdenis van die waarheid, en dan eigenen zij zich de Heilige Geest met Zijn gaven en weldaden toe, en zetten dan verder alle wijsheid en vromigheid, welke zij achten te bezitten, en gedurig in het werk te stellen, geredelijk op rekening van Zijn genade. En zo woelen en wurmen zij dan met de waarheid en religie zelf al voort, en brengen hun eigen gerechtigheid van alle kanten op één hoop samen, waar zij dan nu bovenop, of in het midden gerust gaan neerzitten, en verwachten, als goede christenen, op zijn tijd ook eens zalig te worden, het genoeg oordelende als zij, van de Enthousiasterij, Mystiekerij en van dat soort van geestelijkheid maar gezworen vijanden zijn.

Maar geheel anders loopt het werk van de *Evangelische* geveinsden en van al dezulken, die het waangeloof hoger in top halen. Deze leggen op de letter zo geen bijzonder gewicht, maar hebben meest op met de Geest en met Zijn werk en verborgen kracht. Maar, die beide recht in de balans te houden, zodat de Geest de letter steunt, en de letter de Geest dient, is hetgeen zij nog niet hebben kunnen leren, wat zij ook mogen geleerd hebben. De blinkende voeten van de waangelovigen glijden op dit enge pad van het Christendom steeds uit, of meer naar de kant van de letter, of meer naar de kant van de Geest, maar in het midden, waar het allersmalst is, en waar de verstandige veilig naar boven treedt, weten zij het onmogelijk recht te houden. Een Evangelisch geveinsde neemt dat woord van de Apostel graag tot zijn zinspreuk: *dat de letter doodt, maar dat de Geest levendig maakt*, 2 Kor. 3:6.

Echter, helaas, deze dwalenden van geest lopen doorgaans al te ver van de letter af, dan om er waarlijk van gedood te worden, en om er gedurig van gedood te worden. Een zwaard, dat doden zal, moet diep in het vlees of in het hart gestoken worden, en dat gaat zo gemakkelijk geenszins toe. Ook maakt de Geest niet levendig, wanneer de letter niet eerst recht gedood heeft. Hanna de profetes, zou ons deze les beter leren, waar zij zegt: *de Heere doodt en maakt levendig, Hij doet ter hel neerdalen, en Hij doet weder opkomen*, 1 Sam. 2:6. De Heere doet het beide met Zijn eigen Goddelijke hand, als wij het geestelijk en toepasselijk verstaan op de zaak van het Christendom. Hij doodt en doet ter hel neerdalen, door de scherpe letter van de Wet, die toch al vervloekt en ter hel verdoemt, wat onder haar bereik en macht besloten is, Gal. 3:10. En Hij maakt ook levendig, en doet weer opstaan, door de Geest van het Evangelie, al degenen, welke Hij in genade ontvangt en aanneemt, en welker zielen Hij met het ware geloof in Christus wil beschenken. Maar zulke heilige, hoogverheven dingen gaan zo los niet toe, en zo gemakkelijk en vermakelijk niet, als de ellendige waangelovigen zich daarvan een denkbeeld maken. Neen, de Geest, die het vlees komt

doden en kruisigen, behandelt dat werk zo niet met zoete en vrolijke inbeeldingen, maar wel met een zeer gevoelige en hartdoordringende kracht, die vlees en bloed zal kosten, ja, huid en leven en de allerliefste begeerlijkheden. Het moet allemaal door de letter ten ondergebracht en gedood worden, indien wij waarlijk, en niet in schijn, door de Geest zouden leven en wandelen. Hier is dan ook waarachtig: *Hij doet smart aan, en Hij verbindt; Hij doorwondt, en Zijn handen helen*, Job 5:18. Ach, of de bedrogen geveinsden eens recht konden verstaan, wat voor een Trooster en Werkmeester de Heilige Geest toch is, en wat diepe wonden Hij in de harten van de zondaren maakt, en hoe lang Hij die ook wel, om ze te zuiveren, wil openhouden, eer Hij Zijn verzachtende en genezende oliën aanbrengt! Dan hun verbijsterd verstand is doorgaans veel te geestelijk en te Evangelisch opgeblazen, dan dat zij daarvan iets recht zouden begrijpen. Hun luchtige weerhaan draait altijd naar de warme streken van het aangename zuiden, en wanneer die toch ook soms in het noorden vast moet staan, dat hij daar niet uit kan komen, dan zal het licht een stormachtig weer maken met gure koude.

Wat zal hier dan in de grond toch het waarachtig onderscheid zijn tussen de oprechte en de waangelovigen? Want beide beroemen zij zich van de Heilige Geest, en beide willen zij ook voor Hem leven en wandelen. Dit onderscheid is gemakkelijk genoeg te bespeuren, waar slechts het Goddelijk licht van 's Geestes Bijbelse waarheid de zielen van de mensen enigszins helder beschijnt. De oprechte gelovigen bezitten beiden de Geest en Zijn genaderijke gaven en hemelse weldaden. Maar de geveinsde gelovigen bezitten alleen enige algemene gaven en weldaden van de Geest, en niet de Geest Zelf. Dit is het eigenlijke onderscheid. In genen woont en werkt Gods Geest, maar in dezen werkt Hij slechts alleen. Genen zijn heilige Tempelen, en dezen zijn slechts algemene werktuigen van de Geest. Dezen worden van de Geest bewogen. Genen zijn zelf in de Geest, namelijk in Zijn ware en zaligmakende gemeenschap. Maar dezen ontvangen en genieten alleen ietwat van de Geest. Van Bileam wordt er gezegd, dat de Geest Gods op hem was, Num. 24:2, en hoe zonderling werkt hij, als een Profeet des Heeren, van Gods Geest verlicht en bewerkt? Wat tijdgelovige in de wereld geniet nu zulke heerlijke gaven des Geestes, als deze man genoten heeft? En toch, wat was hij met dat alles meer dan een heilloos geveinsde, een dwaas profeet, die het loon der ongerechtigheid liefgehad, en de rechte weg verlaten heeft? 2 Petrus 2:15. Van de Koning Saul lezen wij ook, dat de Geest des Heeren vaardig werd over hem, en dat hij profeteerde, 1 Sam. 10:10. En toch heeft hij zelf met zijn gedrag genoeg getoond, dat hij maar een snood en godloos huichelaar geweest is, van wie daarom Gods Geest ook geweken is, toen een boze geest des Heeren hem verschrikte, 1 Sam. 16:14. Wie nochtans zou hem niet lichtelijk voor een heilige hebben aangezien, wanneer de Geest toch weer bij hem neerkwam, te Najoth in Rama, waar hij ook zelfs zijn klederen uittoog, en profeteerde voor het aangezicht van Samuël, en bloot neerviel, diezelfde ganse dag en de ganse nacht? En toen men daarom zeide: *Is Saul ook onder de Profeten?* 1 Sam. 19:24. Wat gedachten zullen wij ook maken van zijn boden of knechten, welke hij uitzond met een moordzuchtig voornemen tegen David, als wij mede van hen lezen: en de Geest Gods was over Sauls boden en die profeteerden ook? vs. 20. Immers zal die algemene regel van deze ook waarachtig zijn geweest: *Een heerser die op leugentaal acht geeft, al zijn dienaars zijn goddeloos*, Spr. 29:12. Zie, zo kan dan ook Gods Heilige Geest neerkomen op de geveinsden en godlozen, en hen zelfs tot profeten en in schijn tot vrome en heilige mensen maken. Want de wind blaast ook hier, waarheen hij wil, Joh. 3:8. Wanneer wij ook van het volk Israël in de woestijn getuigd vinden, hoe zij Gods Heilige Geest smart aangedaan en gemaakt hebben dat

Hij hun in een vijand verkeerd is, en dat Hij ook Zelf tegen hen gestreden heeft, Jes. 63:10, zo zal zulks dan zeker ook zijn opzicht hebben op de algemene gaven en weldaden des Geestes, welke velen van hen in die tijd ontvangen hebben, als de bediening van de Wet met zulke bijzondere tekenen van Gods tegenwoordigheid eerst werd ingevoerd.

Ook kan het niet tegengesproken worden, hetgeen de Apostel bevestigt van de geveinsde en afvallige christenen, dat zij verlicht worden, de hemelse gaven smaken en de Heilige Geest deelachtig worden, Hebr. 6:4. En wie zal niet moeten toestaan, dat ook Judas die onder de Apostelen was, en die mede het Evangelie gepredikt heeft, zoals de anderen, niet slechts een bijzondere roeping, maar ook de algemene gaven des Geestes tot de verrichting van zijn ambt ontvangen heeft? Ja, daar is niet aan te twifelen, of daar zullen geveinsden genoeg zijn in de eerste christenkerk, die voortreffelijke gaven van de Heilige Geest hadden ontvangen zonder door dezelve nochtans waarlijk geheiligd te zijn geweest. Op de zodanigen heeft de Apostel immers het oog, waar hij spreekt van de Zone Gods te vertreden, en het bloed des Testaments onrein te achten, waardoor men geheiligd was, en de Geest der genade smaadheid aan te doen, Hebr. 10:29. En mogelijk zullen zodanige huichelaars ook onder de Galaten geweest zijn, welke eens door de algemene gaven des Geestes verlicht geweest zijnde, het Evangelie aangenomen hadden, maar die van dezelfde Apostel beschuldigd worden, dat zij zo uitzinnig waren, daar zij met de Geest begonnen hadden, dat zij nu met het vlees voleindigden, Gal. 3:3.

En wat is die onberouwelijke en onvergeeflijke zonde of lastering tegen de Heilige Geest, waar de Zaligmaker ons zo nadrukkelijk voor gewaarschuwd heeft, Matth. 12:31, 32; Markus 3:28, 29; Lukas 12:10, anders dan wanneer de mensen moedwillig, en met opzettelijke boosheid te zondigen tegen zodanig licht, gaven, krachten en werkingen van de Heilige Geest, als hun genadiglijk verleend worden, en welke hen konden overtuigen van de waarheid van het Evangelie? De Apostel stelt ook voor als een mogelijk geval, hoe men wel de talen der mensen en der engelen zou kunnen spreken, en de gaven der profetie hebben, en al de verborgenheden, en al de wetenschap weten, ja ook al het geloof hebben, zodat men bergen verzette, en dat men nochtans zonder liefde, en dus maar een snood geveinsde voor God zou zijn, 1 Kor. 13:1, 2. Zo is dan uit dit alles ten volle zeker, dat ook de geveinsden en tijdgelovigen veel heerlijke en voortreffelijke maar enkel algemene gaven van de Heilige Geest ontvangen, waardoor zij dan ook wel voor enige tijd nuttige dienaars en werktuigen van de Geest in de kerk en onder de mensen kunnen zijn en ook lichtelijk voor heilige en vrome mensen zullen gehouden worden, tot zo lang, dat zij zichzelf eindelijk anders openbaar komen maken. Maar met hoedanige gaven van de Geest de geveinsden ook al voorzien mogen wezen, en hoe zeer zij ook als heilige en uitstekende mensen in de wereld mochten geacht worden, ja wat aanmerkelijk voordeel Christus koninkrijk van hen mocht trekken, zo is het toch niet minder zeker, dat zij met dat alles maar ongelukkige geveinsden voor God zijn en blijven zullen, en dat hun eeuwige verdoemenis even daarom ook veel zwaarder zal zijn, dan die van andere mensen. Al was het dan ook, dat zij hier op de wereld nimmer openbaar zouden worden, maar veeleer met een reuk van heiligheid en van bijzondere achting onder de mensen zo ten grave gingen.

Het is genoeg, dat de alwetende God hen kent, die de harten en nieren beproeft, en dat zij Dien niet zullen bedriegen. Zij zijn, met al hun geestelijke gaven en glinsterende vertoning, toch ver genoeg van de ware en oprechte gelovigen onderscheiden, in deze vier dingen:

1. De Heilige Geest zelf wordt hun nooit gegeven, zoals Die gegeven wordt aan de uitverkorenen, naar de voorkennis Gods des Vaders, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus, 1 Petrus 1:2. Zowel als de soevereine, barmhartige Vader hun van Zijn algemene aardse zegeningen een mild deel wil schenken, wil Hij hun ook Zijn algemene geestelijke zegeningen soms rijkelijk meedelen, waardoor hun staat dan ook wel eens zeer aanzienlijk en voortreffelijk in de wereld gemaakt kan worden, en zij ook uiterlijk een gedaante bekomen, zeer gelijkvormig aan Gods heilig volk, het uitverkoren geslacht, het koninklijk priesterdom, 1 Petrus 2:9, maar van binnen, in de grond van hun harten, blijven zij waarlijk geesteloos en onheilig, naardien zij niet komen in de ware gemeenschap des Geestes. Hun uitwendige hoedanigheden, vermogens en werkzaamheden worden door de gaven van de Geest wel werkelijk vernieuwd en als geheiligd, maar Zijn zaligmakende genade wederbaart en verandert nooit de inwendige grond van hun gemoed, tenware dan dat zij te eniger tijd mochten komen tot een oprechte bekering. Wat anders is het, geestelijke gaven te bezitten, en wat anders, geestelijke mensen te zijn, 1 Kor. 2:15, en zodanigen, die eeuwig verenigd en als getrouwd zijn, in een weg van genade, met de Heilige Geest, zoals als met de Vader en de Zoon.

2. De Heilige Geest maakt de geveinsden Christus en al Zijn weldaden, door middel van een oprecht geloof, ook niet waarlijk deelachtig. Zij mogen al schoon zichzelf, door de bedrieglijke werking van het waangelooft, de Heere Jezus Christus, met Zijn zalige weldaden, zoals toe-eigenen, en het daarvoor houden, dat zij een deugdelijk recht en eigendom aan Hem bekomen. Maar het is en blijft altijd slechts een ijdele waan, en Christus zal ook eens tot hen zeggen, zoals Hij sprak tot de dwaze maagden: *Voorwaar zeg Ik u, Ik ken u niet*, Matth. 25:12. Het is te vergeefs, dat de geveinsden hun gemeenschap aan Christus willen besluiten uit enige geestelijke gaven, welke zij van Hem genieten, want men kan veel van zulke gaven van Christus hebben, en nochtans Christus Zelf missen. Heel wat anders is de ware inlijving des geloofs in Christus, door de Heilige Geest, als wij in 't geheel nog geen geestelijke gaven of enige genade van Hem bezitten, behalve de oprechte armoede des geestes, waardoor wij bereid worden om Christus Zelf, met al Zijn weldaden gelovig te ontvangen, in de diepe grond van een ledig hart. De waangelovigen tellen gewoonlijk eerst hun geestelijke rijkdom op, en maken dan daaruit een besluit van eigendom aan de Heere Jezus. Maar de ware gelovigen doen dit laatste altijd veiligst, als zij eerst hun geestelijke armoede wel opgerekend hebben. Zij beginnen, waar ook het Evangelie begint, dat zegt: *Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen*, Matth. 5:3. Kortom, stelt al de geestelijke gaven en verlichtingen welke de beste geveinsde ooit kunnen hebben eens bijeen ter neer, en maakt er een net en breed register van, zo zal het allemaal toch geen Christus, geen rechtvaardigmaking, heiligmaking, noch vaste grond van zaligheid kunnen uitbrengen, maar alleen een bedriegelijke schijn en een vals besluit van dat alles.

3. Ook zal Gods Geest de harten van de geveinsden nooit zalig of heilig vertroosten. Indien zij zelfs al opspringen in de vlagen van een schielijke blijdschap, en vrolijk zingen, ja, ook al het bekoorlijke vermaak genieten van

een fijn en kunstig geweven waangeloof, zo is het toch die ware zielentrost nog niet, die heilige vreugdeolie welke Gods Geest, door de belofte van het Evangelie, zo liefelijk en zo mildelijk uitstort in de gewonde en verslagen harten van de arme christengelovigen, die toch met niets minder ooit tevreden zullen zijn, dan met Christus Zelf, Hem omhelzende en drukkende in de geestelijke armen van het geloof. Voorwaar, de ijdele troost van de huichelaar, welke hij weet te scheppen uit de bronnen van algemene gaven van de Geest, mag schijnen wat die schijnen mag, dezelve is toch maar een lichte, valse en onvolkomen troost, een gepleisterde troost, welke niet kan doordringen tot de inwendige delen van het gemoed om die zalig te verlichten, te besproeien, te heiligen en te ontvonken in de zuivere liefde Gods. De geestelijke vreugde van de tijdgelovigen is wel een zoete en gemakkelijke vreugde, maar zij verzoent en reinigt en geneest het hart niet in de grond van duizend inklevende verdorvenheden en van de heimelijke boezemzonden, die daar altijd nog met vermaak gekoesterd en levendig gehouden worden. Daar staat aangetekend van de discipelen, dat zij vervuld werden met blijdschap en met de Heilige Geest, Hand. 13:52. Zij genoten des Geestes Goddelijke troost en blijdschap, en de Geest Zelf. Met beide werden zij geheel vervuld, met de Heilige Geest en met Zijn vertroostende hemelse gaven. Maar de tijdgelovigen genieten een zekere blijdschap van geest, maar nooit de Geest Zelf, *Welken de wereld niet kan ontvangen: want zij ziet Hem niet, noch kent Hem niet*, Joh. 14:17. O, hoe menigeen zal er nu wel liggen in de eeuwige helse verdoemenis, die toch ook de algemene troost van des Geestes mindere gaven en verlichtingen, hier op de wereld dikwijls genoten heeft! Al wie dan in waarheid kan zeggen: ik arm ellendig zondaar, moet de gehele Drie-enige God in eigendom bezitten, Vader, Zoon en Heilige Geest, of anders kan ik mijn troosteloze ziele immers nergens mee geholpen en vertroost krijgen. En als ik Hem alleen bezit dan heb ik troost genoeg, al moest ik alles missen. Ziet, wie dit zo kan zeggen, uit de grond van zijn hart, die is dan eerst recht geschikt voor de ware geestelijke troost, waarvan zelfs de minste druppel veel meer zalige zielheilgende vrede en blijdschap zal aanbrengen, dan alle ander vertroosting van de Geest, met welke ook de slimste huichelaren lichtelijk zullen vertroost worden.

4. Eindelijk is het ook zeker, dat hoewel de Heilige Geest ook mocht werken in de geveinsden, Hij toch niet eeuwig bij hen blijft. Zijn algemene gaven, welke zij alleen genieten, zijn dat bestendig wezen niet, dat voor de oprechten is weggelegd, Spr. 2:7. Het zijn maar zomervruchten, in een aangename tijd geplukt, maar die snel verrotten. Zoals de verloren Zoon al zijn goed in zondige wellust doorbracht, en toen zelfs zwijnendraf moest eten en daarna honger lijden, eveneens handelen de geveinsden ook. Zij verteren hun schone geestelijke gaven in hun vleselijke wellust: de een in grover, de ander in fijner wellust. Het huichelaarsleven heeft geen lange duur, hun bladeren vallen reeds af in de herfst, en als de winter des doods aankomt, dan sterft ook hun wortel. Dit komt, omdat Gods Geest Zelf niet woont binnen in hun hart, en hen met Christus niet heeft opgewekt tot de opstanding des eeuwigen levens. Ach, wat is zulks niet te zeggen! De duivel heeft immers in de beginne de Heilige Geest ook gehad, wanneer hij eerst geschapen werd, maar hij heeft die voor eeuwig ongelukkig verloren. Zo zullen de verworpen geveinsden het ook alles allemaal eens eeuwig verliezen, wat zij van de Heilige Geest ooit ontvangen of genoten hebben. Hoe past dan ook niet op hen: *Wee u, die verzadigd zijt! want gij zult*

hongereren. Wee u, die nu lacht! want gij zult treuren en wenen, Luc. 6:25. Zodra de Geest Gods van hen geweken zal zijn, zal er ook een boze geest des Heeren komen, die hen zal verschrikken. Menig fijn doorslepen huichelaar heeft zulks eerst helaas, nog droevig ondervonden, eer hij zijn woonstede op de wereld heeft verlaten. Ja menigeen heeft er zich, zoals Saul, dan ook wel gedood met zijn eigen zwaard. Daar zijn voorwaar geen ongelukkiger mensen op de gehele aardbodem dan de geveinsden, zodra de Heilige Geest van hen geweken is, en wanneer zij hun huichelaarsrol nu hebben uitgespeeld. O, hoe smartelijk liggen zij dan wel neer, als de almachtige hand van de vertoornde God hen nu doet wandelen in de spranken van het vuur, dat zij aangestoken hebben! Jes. 50:11. Niemand kan weten, dan de rampzaligen zelf, wat het te zeggen is, wanneer een dichtgeschroeide consciëntie nu eindelijk is beginnen te ontwaken, tegen het aannaderen van de grote en vreselijke eeuwigheid, en als zij nu die nare sententie moeten horen: *Maar u zal Ik tot een grote schrik stellen, en gij zult er niet meer zijn, Ezech. 26:21.* Ach, of de ontfermende God wilde geven dat velen nog eens bijtijds mochten zien, in wat een dodelijk gevaar zij zichzelf steken, zodra zij maar het begin gemaakt hebben, om geestelijk te zijn zonder de Geest!

Hiermee zal dan, zo wij achten, de voornaamste materie van het geloof nu genoeg van ons geopend zijn, en een ieder die anders maar verlichte ogen zijns verstands ontvangen heeft, zal daaruit nu duidelijk genoeg kunnen afnemen, hoe het oprechte Christengeloof zich onderscheidenlijk werkzaam gewoon is te oefenen, beide met kennis en vertrouwen jegens de heilige Drie-enige God, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en hoe men hetzelfde ook op vaste Schriftuurlijke gronden van allerlei bedrieglijk waan- of tijdgeloof zal kunnen afzonderen.

Daarom gaan wij nu over tot de ander geloofszaken, welke de twaalf Artikelen bij het geloof in God nog verder worden voorgesteld, als behorende tot de korte hoofdsom van het Evangelie, dat van ons geloofd moet worden.

Hier vinden wij dan nu beide de Christelijke kerk en de voornaamste Goddelijke weldaden, welke aan dezelve tot zaligheid geschonken worden, eensdeels *in*, en anderdeels *na* dit leven. Maar met welker verhandeling wij ons minder breed zullen ophouden, daar de reeds geopende Evangeliewaarheid vlak genoeg op zal schijnen, om ons de zuivere mening aanstonds grondig te ontdekken.

Van de kerk en haar weldaden

Van de heilige algemene Christelijke kerk

ZONDAG 21

Vr. 54. Wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijk Kerk?

Antw. Dat de Zone Gods uit het ganse menselijk geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van den beginne der wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven.

Vr. 55. Wat verstaat gij door de gemeenschap der heiligen?

Antw. Eerstelijk dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Heere Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. Ten andere dat elk zich moet schuldig weten zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te wenden.

Vr. 56. Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Antw. Dat God om de genoegdoening van Christus, al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmee ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

1. Het geloof (dat in de Drie-enige God eigenlijk berust, als op zijn onbewegelijk fundament), ontmoet hier het Artikel van de heilige algemene Christelijke Kerk, nu eerst tot een voorwerp van deszelfs geestelijke beschouwing en troostrijke omhelzing. Niet dat het alzo met vertrouwen in de Kerk zou geloven, als het gelooft in God, Vader, Zoon en Heilige Geest. Maar het geloof doet hier twee dingen:

1. *Het gelooft de waarheid van de Kerk, en neemt die hartgrondig aan op het getuigenis van het Heilig Evangelie.*
2. *Het eigent zich die waarheid verder ook toe, vertrouwend in het bijzonder mede een waarachtig en bestendig aandeel te hebben aan de Christelijke Kerk.*

a. Alzo neemt het geloof dan eerst een rechte kennis van die heilige Evangeliewaarheid, en stelt als ontwijfelbaar bij zichzelf vast dat er een heilige algemene Christelijke Kerk is, en dat die zodanig is, als de Schrift ons leert. Voorwaar een allerwonderlijkste en liefelijkste samenvoeging. Van de hoge Drie-enige God ziet het geloof van de Christen hier nu aanstonds op de Kerk. Het heeft eerst de Goddelijke Bruidegom aanschouwd, Jehovah de Heere der heerscharen Zelf, en nu gaat het zich verlustigen in een geestelijk gezicht van de bruid, welke deze Bruidegom heeft, Joh. 3:29, van de koningin, die aan Zijn rechterhand staat, in het fijnste goud van Ofir, Ps. 45:10. Indien eens een engel tot Johannes zei: *Komt herwaarts, ik zal u tonen de Bruid, de Vrouw des Lams*, Openb. 21:9, zo mag hier nu ook wel gezegd worden: *komt herwaarts, en aanschouwt de heilige, algemene, Christelijke Kerk.*

- (1) Zij wordt *heilig* geheten, uit hoofde van haar ware geestelijke gemeenschap met de heilige Drie-enige God, Die haar tot Zijn Kerk of Gemeente heeft aangenomen, en Die ook Zelf met Zijn genade en met Zijn Woord, ordonnantiën en zegen in haar woont, waardoor zij dan ook op alle wijze waarlijk geheiligd wordt, en van al haar oprechte leden ook gezegd moet worden: *de tempel Gods is heilig, welke gij zijt*, 1 Kor. 3:17. Het is toch waarachtig van het gehele gebouw van die Kerk, dat het bekwamelijk samen gevoegd zijnde, opwast tot een heilige Tempel in de Heere, Ef. 2:21. Naast God en Zijn heilige Engelen,

kan er niets heiliger van ons gezien worden, dan de Kerk van Christus, hier op aarde en in de hemel. Haar natuur en instelling en gehele gelegenheid zijn zodanig, dat de heiligheid des Heeren daar alleszins op geschreven staat, Zach. 14:20. Zij is de heilige Stad, het nieuwe Jeruzalem, dat neerdaalt van God uit de hemel, toebereid als een Bruid, die voor haar Man versierd is; en in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, Openb. 21:2, 27.

- (2) Zij heet de *algemene* Kerk, niet slechts omdat dezelve door de gehele wereld nu verspreid is, onder alle volken, en talen, en natiën: Parthers, Meders, Elamieten, en die inwoners zijn van Mesopotamië, enz. Hand. 2:9-11; wonende niet meer afgezonderd in het Joodse land, maar onder alle heirscharen der Heidenen in al de werelddelen. Waarom ook gezegd wordt: *Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen, die Mij kennen. Ziet, de Filistijn en de Tyriër met de Moor, deze is aldaar geboren*, Ps. 87:4. Maar ook omdat die Kerk allervast samen gevoegd is, door een heilig algemeen geloof, en gebouwd op het fundament van de Apostelen en Profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen, Ef. 2:20. Zij is de algemene Moeder van alle ware Christengelovigen, volkomen gezond en rechtzinnig in het geloof en in de belijdenis van de gehele Christenwaarheid, en alzo mag zij uit dezen hoofde ook wel met recht geheten worden een gemeente, die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, maar die heilig en onberispelijk is, Ef. 5:27.
- (3) Ook wordt dezelve de *Christelijke* Kerk genaamd, omdat deze de enige ware Kerk van de Heere Jezus Christus is, Wien zij als haar Goddelijk Hoofd getrouw aanhangt, van Wie zij steeds bewaard en beschermd wordt, Wiens Evangelie zij vrijmoedig belijdt, en naar Wiens heilige leer en ordonnantiën zij ook alleszins bestuurd en geregeerd wordt, en om haar met deze Eernaam dan tevens ook te onderscheiden van de Joodse, Heidense, Mohammedaanse en zelfs van de Antichristelijke Kerken, die als zo vele Synagogen des satans zijn, Openb. 2:9.

A. Van deze Kerk houdt het geloof nu voor vast (Vraag 54), *dat de Zoon van God uit het ganse menselijk geslacht Zich een gemeente tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Woord en Geest, in enigheid des ware geloofs, van den beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt*. In deze beschrijving zijn bijkans zo veel Goddelijke zaken of waarheden, als er woorden zijn; en daar kon met een uitgebreide verhandeling van dezelve wellicht een geheel boek vol geschreven worden. De gelovige neemt hier in acht:

?? Wie de Kerk vergadert.

?? Welke Hij vergadert.

?? Waaruit Hij vergadert.

?? Waardoor en waarin en wanneer die vergadering der Kerk geschiedt.

?? En hoe Hij, die de Kerk vergadert, haar ook beschermt en onderhoudt.

(1). De grote Zoon Gods vergadert de Kerk, en roept haar samen. Hij is de Koning Salomo, Die deze heilige Tempel bouwt van levendige stenen, van uitgehouwen stenen, en die haar op saffieren grondvest, Jes. 54:11. Deze is zo veel meerder heerlijkheid waardig geacht dan Mozes, als degene die het huis gebouwd heeft, meerdere eer heeft dan het huis, Hebr. 3:3. Hij is de eniggeboren Zoon van de eeuwige Vader, de Middelaar Gods en der mensen, die de gemeente Gods heeft verkregen met Zijn Eigen bloed, Hand. 20:28. Hij is gezeten aan des Vaders rechterhand, als wij

tevoren zagen, daarom komt het Hem alleen ook toe, om de Tempel des Heeren te bouwen, het sieraad te dragen, en te heersen op Zijn Troon, en ook Priester te zijn op Zijn Troon, Zach. 6:13. Hij mag zich daartoe van allerhande middelen en werktuigen, in alle tijden, op alle plaatsen, en op alle wijzen, zoals Hem dat behaagt, vrijelijk bedienen, maar Hij blijft alleen de opperste Heer en Werkmeester van al het werk. Zonder Hem werd niemand ooit een levendig lidmaat van deze Kerk. Hij is ook de Petra, de uiterste Hoeksteen, de beproefde Steen, en de vaste Grondslag, waar de gemeente op gebouwd, wordt, Matth. 16:18, 1 Petrus 2:6, Jes. 28:16. O, laat ons dan arbeiden om Hem, Die het Hoofd is der gemeente boven alle dingen, Ef. 1:22, alleenlijk maar recht te leren kennen, dan zullen wij dan de Goddelijke heerlijkheid van dat gezegende en almachtige Hoofd overvloedig zien neerdalen op de Kerk, welke Zijn Lichaam is, en de vervulling Desgenen, die alles in allen vervult, Ef. 1:23.

(2). Dit Goddelijk Hoofd vergadert nu al Zijn Leden tot Zich, die samen uitmaken een gemeente, ten eeuwige leven uitverkoren. De Kerk van Christus is een verenigd volk of Sociëteit van uitverkoren gelovigen, welker namen alle tezamen zijn geschreven in het boek des levens, voor de grondlegging der wereld, Fil. 4:3; Openb. 13:8. Zij is de algemene vergadering, en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, Hebr.12:23. Dit maakt de Kerk een geheel uitmuntend en voortreffelijk lichaam en het edelste gedeelte, ja de heerlijkheid van het mensdom: *een uitverkoren geslacht, een Koninklijk Priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk*, 1 Petrus 2:9.

(3). Het overige mensdom is maar een onheilige en verworpen hoop, die het zegel van de almachtige God niet hebben aan hun voorhoofden, maar het zegel des Satans. Niet een van deze kwam immer in het binnenste heiligdom van de Kerk. De beste belijdenis bracht hen nooit verder dan in het buitenste voorhof. Gods vrije en eeuwige genadeverordening is hier het plan, waar alles in de uitvoering naar geregeld wordt. *Evenwel het vaste Fundament Gods staat, hebbende dit zegel: de Heere kent degenen, die Zijne zijn*, 2 Tim. 2:19. En dus moest het hier dan ook heten: *Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven*, Ps. 65:5. Indien slechts iemands naam niet gevonden wordt in het Boek des Levens des Lams, dan zal hij in de ware Christenkerk geen hoger graad ooit beklimmen, dan die van een blinkende huichelaar. En toch verkiest de hoogwaardige Zoon Gods nu onder het Evangelie het ganse menselijke geslacht, om uit die grote massa of menigte Zijn Kerk te vergaderen. Gedurende de stoffelijke Tempel, naar Gods ordinantie, is blijven staan in het Joodse land, waren het ook maar alleen de Joden en weinige Jodengenoten, uit welke de kerk toen vergaderd werd. Maar zodra als dat schaduwachtige gebouw, naast de oude godsdienst, geheel vernietigd was, met de tijden der verbetering, gordde de Koning Jezus Zijn zwaard recht aan de heup, en is voorspoedig gaan rijden op het woord der waarheid, Ps. 45:4, 5. Toen werd de gehele aardbodem voor Hem opengesteld, om aldaar de Tempel van Zijn Kerk op te richten, en de Satan heeft Hem plaats voor plaats moeten inruimen, en overal voor Zijn aangezicht moeten vlieden. Gelukkige wereld! Gelukkig mensdom! nu de allerhoogste Heere der heerlijkheid Zijne heilboden wijd en zijd zal uitzenden met dit bevel: *Gaat henen in de gehele wereld, predikt het Evangelie alle creaturen*, Mark. 16:15. Van toen af heeft God Jafeth beginnen uit te breiden, of te lokken, dat hij is gaan wonen in Sems tenten, Gen. 9:27. Van toen aan werd aan de onvruchtbare, die niet gebaard heeft toegeroepen: *Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt, maak geschal met vrolijk gezang, en juich, die geen barensnood gehad hebt, want de kinderen der eenzame zijn meer dan*

de kinderen der getrouwde, zegt de Heere. Maak de plaats uwer tent wijd, en dat men de gordijnen uwer woningen uitbreide, verhinder het niet; maakt uw koorden lang en steek uw pinnen vast in, Jes. 54: 1. Ja, van toen af is de Kerk een grote schare beginnen te worden, die niemand tellen kan, uit alle natiën, en geslachten, en volken, en talen, staande voor de Troon en voor het Lam, Openb. 7:9. En daar is geen land op de aarde waar de Christelijke kerk nu niet veilig wonen en groeien kan, als de Zone Gods het maar belieft te bevelen. De domme en goddelooste heidenen zijn zelfs nu bekwaam om goede onderdanen van Zijn Koninkrijk te zijn, wanneer Hij maar slechts uit deze stenen Abraham kinderen wil verwekken, Matth. 3:9.

(4). Hij gebruikt in de vergadering en opbouw van Zijn Kerk de middelen van Zijn Woord en Geest. Met deze twee stokken, (die ook billijk Liefelijkheid en Samenbinders geheten mogen worden), weidt deze goede Herder Zijn gelovige schapen, Zach. 11:7. Hij zendt Zijn Woord uit, met Zijn liefelijk genade-evangelie, in alle landen van de bewoonde wereld, en dat geluid dringt door, als het geluid van een sterke bazuin, tot de einden der aarde, tot de vergelegenen aan de zee. Waarbij de Heilige Geest dan komt van de vier winden des aardrijks om het ongetemde heidense veulen van Silo's ezelin vast te binden aan de edelste Wijnstok van de Evangeliekerk, Gen. 49:11. Ja, een ieder waar gelovige ontvangt beide Gods Woord en Geest. Die twee gaan in de opbouw en in de bestiering van de Christelijke kerk altijd samen, en zullen van haar mond niet wijken, noch van de mond haars zaads, noch van de mond van het zaad van haar zaad, (zegt de Heere) van nu aan tot in eeuwigheid toe, Jes. 59:21. Eveneens als voormaals geschiedde bij de plechtige inwijding van Salomo's tempel, wanneer de priesters eenparig trompetten en zongen, om een eenparige stem te laten horen, werd het Huis des Heeren vervuld met een wolk, en de priesters konden vanwege die wolk niet staan om te dienen, want de heerlijkheid des Heeren had het Huis Gods vervuld, 2 Kron. 5:13, 14. Dit was een figuurlijke type of schaduwachtig afbeeldsel van hetgeen eens namaals zou geschieden door Christus Woord en Geest onder het Evangelie, in de ware tempel gebouwd door Hem Die meerder is dan Salomo.

(5). Voorwaar, Hij bouwt geen verward Babel, als Hij Zijn Kerk bouwt, maar een allernetst en welgeordend gebouw, hetwelk Hij al gelijk neerstelt, opricht, tezamen voegt en beschermt in de enigheid van het ware geloof. Dit is het groot wondergeheim van deze gehele handel: één Kerk, door één Geest, in één geloof. *Want toch één Lichaam is het en één Geest; gelijkerwijs zij alle tezamen ook geroepen zijn tot één hope harer beroeping. Eén Heer, één geloof, één Doop, één God en Vader van allen,* Ef. 4:4-6. O, wonderlijke eenheid! Hier bidt de ware Hogepriester van Gods Huis steeds om in de hemel, zeggende, dat zij allen Eén zijn, gelijkerwijs Gij Vader in mij, en ik in U, dat ook zij in ons Eén zijn, Joh. 17:21. Dit maakt al de schoonheid en vastigheid van de kerk en van haar ware leden, dat er ook van een zo grote schare, van allerlei tongen en natiën, en van zo vele duizenden, ja honderdduizenden steeds naar waarheid moet gezegd worden: en der menigte die geloofde, was één hart en één ziel, Hand. 4:32. Hierin vermaakt Zich de hemelse Bruidgom, als Hij Zijn Bruidskerk aanziende, haar aldus roemt en verheft: *Een enige is Mijn Duive, Mijn volmaakte, de enige harer moeder, zij is de zuivere dergene, Die haar gebaard heeft; als de dochters haar zien, zo zullen zij haar welgelukzalig roemen,* Hoogl. 6:9. Niemand zal ooit die Goddelijke waarheid in kracht en waarheid recht verstaan, dan die ook zelf een waar gelovig en wedergeboren lidmaat van de Christelijke kerk is, en die ook reeds met al de oprechte christenen aanvankelijk is gekomen tot de *enigheid des geloofs en der*

kennis van den Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus, Ef. 4:13. Er mag wel een goede eenheid zijn van uiterlijke belijdenis en van kerkgemeenschap, maar deze is die enigheid des Geestes niet, vs. 3, waardoor alle heilige christengelovigen dezelfde liefde hebben, van één gemoed en van één gevoelen zijnde, Fil. 2:2. Hetzelfde ongeveinsd geloof, dat ons met de Heere Christus het Hoofd zeer nauw verenigt, verenigt ons ook inwendig in de Geest met al Zijn gelovige en uitverkoren leden, en maakt het al tezamen één kudde en één Herder, Joh. 10:16.

Maar al wie met de grond van zijn gemoed, door de Goddelijke genade, niet waarlijk vast staat in dat ene allerheiligste geloof, Judas vs. 20, die komt dan ook zeker nooit geestelijk in zalige eenheid des geloofs, waar de heilige christenkerk in vergaderd wordt. De zodanigen mogen bijwoners zijn, ja ook al een tijd lang bij ons voor geliefde broeders en zusters gaan, met de gouden christenkroon op het hoofd pronken, maar vroeg of laat, zal hun blinde, geveinsde en vleselijke handel het wel genoeg openbaar maken, - waar slechts het helder licht des Geestes schijnt - dat deze nooit echte Sionskinderen of ware medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods waren, Ef. 2:19; overmits zij geen huisgenoten des geloofs zijn, Gal. 6:10. Het mag dan al voor een tijd zo nauw bijeen kruipen als het immers mag, en het scherpziende oog mag hierdoor deszelfs eenvoudigheid of wat het anders wezen mocht, ook al lichtelijk misleid en bedrogen worden, dat het een verguld en blinkend koper aanziet voor fijn goud, maar er blijft nochtans tussen de oprechte en de geveinsde gelovigen altijd een middelmuur des afscheidels, welke nooit waarlijk verbroken of weggenomen zal worden, dan alleen door de levendige Goddelijke kracht van Christus bloed en Geest in de ziel. En hoe nauw zij nu ook al tezamen verenigd zijn in een kerk en in een christendom, zo zal Hij Die Zijn wan in Zijn hand heeft om Zijn dorsvloer te doorzuiveren, het kaf toch eens afscheiden van het koren en dan zal Hij de schapen aan Zijn rechterhand stellen, en de bokken aan Zijn linkerhand, Matth. 3:12, en 25:32, 33. Maar vóór het Christus' tijd is, zal men van hen die willen arbeiden om de geveinsdheid te ontdekken en om het kromme recht te maken, ook wel naogend zeggen met waarheid: *Zij hebben tarwe gezaaid, maar doornen gemaaid; zij hebben zich gepijnigd, maar niet gevorderd, Jer. 12:13.*

6. Inmiddels is de hoogwaardige Zone Gods met dit grote werk van de vergadering van Zijn Kerk in de enigheid van het ware geloof alzo steeds bezig, van den beginne der wereld, tot aan het einde. Hij heeft de wereld zelf slechts geschapen in de korte tijd van zes dagen, en Hij hield op de zevende dag Zijn heilige rust, en stelde toen ook de gezegende Sabbatdag in. Maar tot het scheppen en voltooien van Zijn uitverkoren Kerk wil Hij wel een tijd aanleggen van tienmaal zoveel eeuwen. Hieraan wil Hij bestendig arbeiden, zo lang de wereld zal staande blijven.

*En met wat een onnaspeurlijk heerlijk en Goddelijk beleid Hij dit werk van de opbouw van Zijn Kerk bestuurt en geheel zal voltooien in de omtrek van zeven opeen volgende solemnele verbondsonderhandelingen met hen op zovele bijzondere tijden, zulks is van ons als een voorname en algemene uitlegregel van de profetische waarheid van de Heilige Schriftuur breedvoerig aangewezen in een bijzondere verhandeling over de zeven tijdperken van Gods Verbond, als de sleutel der profetiën, gesteld voor het tweede deel van **George Hutcheson's Verklaring van de twaalf kleine profeten.***

Men kan daar zien, hoe de opperste wijsheid haar huis zodanig gebouwd heeft, dat zij hetzelfde geheel wil neerstellen op zeven gehouwen Verbondspilaren, Spr. 9:1. Wat is dat gebouw der Kerk dan niet een luisterrijk wondertoneel van Goddelijke

heerlijkheid! waar de almogende Zoon Gods zo vele eeuwen aan wil arbeiden, en niet eer ophouden voordat Hij alles zal voltooid hebben, en Zijn zevende of laatste Verbondspilaar zal stellen aan het einde van de tijd, en aan de ingang van de eeuwigheid, waar het dan in volle kracht zal heten: *Die overwint zal alles beërven, en Ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een Zoon zijn*, Openb. 21:7.

Indien dan ook enkel door het algemene licht van de natuur Gods onzienlijke dingen, van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien worden, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, Rom. 1:20, voorwaar, daar is bij het heilige licht des Geestes in de Kerk nog heel wat anders te zien, waar nu door de gemeente Gods veelvuldige wijsheid de overheden en de machten in de hemel bekend gemaakt wordt, naar het eeuwige voornemen dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus onze Heere, Ef. 3:10, 11.

De wereld en de Kerk zijn de twee grote pronkstukken van Jehovah's oneindige kracht en Goddelijkheid. Maar men mag met waarheid wel zeggen, dat het geestelijk kerkgebouw het stoffelijk wereld-wezen zó geheel verre in heerlijkheid overtreft als Christus almogende hand daar langer aan gewerkt heeft, en voorts aan werken zal tot des werelds einde. Dan geen vleselijk, maar alleen een hemels oog zal dit onderscheid recht bemerken, naardien de Kerk des Konings dochter, toch verheerlijkt is inwendig, Ps. 45:14, en van haar Maker en Man, de Heere der heirscharen, ook zelfs dit getuigenis ontvangt: *Mijn Zuster, o Bruid! Gij zijt een besloten hof, een verzegelde fontein*, Hoogl. 4:12.

(7) Is het dan wel wonder, dat diezelfde Goddelijke hand, die de Christelijke Kerk alzo vergadert, haar dan ook steeds beschermt en onderhoudt! Dit laatste is de kroon op het werk, en geeft er recht het wezen en de vastigheid aan. Want indien de satan nu slechts diezelfde macht nog behield, welke God hem eens vergunde in het Paradijs, om het gelovige uitverkoren mensdom nogmaals weer ten val te brengen, en als maar de Zoon Gods dan Zelf niet gedurig voor de behoudenis van Zijn kudde wilde waken, o, dan ware het immers snel gedaan met Zijn heilige Kerk hier op aarde! Maar sedert eenmaal die sententie uit Gods mond over de satan is uitgesproken, dat hem de kop vermorzeld zal worden van het gezegende Vrouwenzaad, Gen. 3:15. En sedert zulks ook met der daad gelukkig door Hetzelve is volbracht, heeft die brullende leeuw wel steeds met opengesperde kaken rondom gelopen, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8; maar het is hem nog nimmer gelukt. En het zal hem ook niet gelukken, één enige van des Heeren Jezus beminde lammeren uit Zijn hand te rukken. De heilige algemene Christelijke Kerk, en ieder bijzonder lid van dezelve is nu gedekt met de dierbare schaduw van de Goddelijke almacht. De eniggeboren Zoon, die in des Vaders schoot is, wil haar Zelf altijd beschermen en onderhouden. Men zal, zegt Hij, *nergens leed doen of verderven, op de ganse berg Mijner heiligheid*, Jes. 11:9. *Te dien dage zal er een wijngaard van roden wijn zijn; zingt van denzelve bij beurte. Ik, de Heere, behoede dien, alle ogenblik zal Ik hem bevochtigen; opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag*, Jes. 27:3. O, wat geniet Christus gezegende Kerk hier dan niet een onuitsprekelijke gerustheid en veiligheid! En hoe mag ieder waar gelovige wel vrolijk zingen, zelfs in het midden van alle vijanden, en midden in alle verdrukkingen en gevaren: *Ik ben een muur en mijn borsten zijn als torens. Toen was ik in Zijn ogen als een, die vrede vindt*, Hoogl. 8:10. Of zou het ook niet waarlijk alsoo zijn, dat te dien dage dit lied gezongen zal worden in het land: *Wij hebben een sterke Stad; God stelt heil tot muren en voorschansen?* Jes. 26:1. In één woord, het is genoeg, dat de Heere Jezus Christus, Die op des Vaders troon gezeten is, als Borg verbonden staat voor Zijn eigen werk, en dat ook Zijn eigen mond tot ons heeft

gesproken: *op deze Petra zal ik Mijn Gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen*, Matth. 16:18. Laat dan ieder oprecht gelovige zijn hoofd, op dit waarachtig Middelaarswoord, vrij gerust neerleggen, en het daar maar op wagen, al zou de wereld dan ook zelfs het ondersteboven gekeerd worden.

Van het geloof dat men een levendig lidmaat daarvan is

B. Dan, helaas! wat zal zulks de ziel van een arme, verlegen zondaar toch kunnen baten, dat hij dit alles allemaal zo weet, en dat hij in het algemeen als waarachtig en Goddelijk ook alles zo gelooft, indien hij slechts alleen geen grond van *een waar toe-eigenend vertrouwen* in zijn eigen gemoed gewaar mag worden, *dat hij ook in het bijzonder, even zowel als alle andere heilige kinderen van God, tot die gelukzalige uitverkoren Kerk van Christus behoort, en van Hem, door Zijn Woord en Geest, daartoe ook al reeds zeker vergaderd is, in de enigheid van het ware geloof?* Voorwaar, de satan weet immers ook genoeg de gelegenheid van de Christelijke Kerk, en hij kan ook niet twifelen aan de gewisse waarheid van één enig dier Goddelijke dingen, welke daar nu van ons gezegd zijn. Maar wat troost of zaligheid zal hij voor zichzelf uit de wetenschap en uit zodanig geloof ook kunnen trekken? Immers niet meer, dan zovele rampzalige verworpenen uit de mensen, die met een *historische* kennis en geloof van die waarheid zeer ongelukkig naar de hel zijn gegaan. Het waar geloof, dat blijvend zaad Gods in het hart doet hier dan verder nog wat anders omtrent dit artikel van de Kerk. Want voor hetzelfde gelooft en vertrouwt ook ieder heilig Christengelovige, volgens onze Catechetisch, kerkelijke geloofsleer, *dat hij van dezelve een levendig lidmaat is, en eeuwig zal blijven.*

Uitwendige belijders.

In alle tijden is het zo geweest, dat zich een grote menigte van uitwendige belijders, van onwedergeborenen, van geveinsde sleur- en naamchristenen en ook van een fijner slag van huichelaren tot de Kerk placht te voegen. Deze alleen zijn in de grond maar dode lidmaten van de Kerk, wat levendige bewegingen zij schoon naar buiten ook mogen vertonen. Al dit volk, van zo verschillende soort en conditie, maakt dan ook niet anders dan een enkel dode en geesteloze Gemeente uit: een vallei vol beenderen, die zeer dor zijn, en die toch echter in de uiterlijke waarneming van het Religie-wezen geen klein gewemel en geraas verwekken, naderende de beenderen, elk been tot zijn been, terwijl het van allen toch gezegd moet worden: *maar er was geen geest in hen*, Ezech. 37:1, 2 en 7, 8. En deze is de lauwe Laodicese kerk, die noch koud noch heet is, en welke de Heere Jezus uit Zijn mond wil spuwen, Openb. 3:15, 16.

Christengelovige

Maar, ach neen, zegt een uitverkoren en geroepen Christengelovige, *mij arme zondaar, die ik voorheen ook maar een dood en verrot lidmaat van de Gemeente was, is nu de beste genade geschied, dat ik hartgrondig mag vertrouwen en geloven, door mijn barmhartige Zaligmaker, dat Hij mij ook Zelf een levendig lidmaat van Zijn geestelijk Lichaam en Gemeente heeft gemaakt, en mijn dode ziel van het vlakke des velds, waar ik jammerlijk vertreden lag in mijn bloed, heeft opgenomen in Zijn eeuwige liefdearmen. O, hoe dwaalde ik eertijds ook als een verloren schaap! Ik kende de stem niet van mijn goede Herder, Die Zijn leven stelt voor de schapen. Ik zat hoog, op de steile top van Amana, van Senir en Hermon, en zwierf ongelukkig om in de woningen der leeuwinnen, op de bergen der luipaarden*, Hoogl. 4:8. *Aldaar voedde ik*

mijn ziel met as, en het bedrogen hart leidde mij ter zijde af, Jes. 44:20. Maar ziet het wonder van Zijn grote liefde over mij. Zijn goede Geest heeft mij bij de hand genomen en mij veilig naar omlaag geleid in een effen land, Ps. 143:10. Hij heeft mij gevoerd in het wijnhuis, in het edele lusthuis van Zijn uitverkoren Kerk, waar de liefde Zijn banier is over mij, Hoogl. 2:4. Mijn Noach, mijn getrouwe Zielvertrooster Jezus, heeft mij immers ook achter Zich geleid en gebracht in de Ark, welke Hij tegen de geweldige watervloed gebouwd heeft. Ik ben een levendig lidmaat van Zijn Kerk, een levende steen van dat schone geestelijke Huis, 1 Petrus 2:5. Daar wil ik mij eeuwig op beroemen, tot prijs van Zijn ondoorgrondelijke genade. Ik kan mij met de dode leden van Zijn Gemeente nu niet meer verenigen. Zij rieken mij al te zeer naar de stank van de ijdele wereld en van het zondige vlees.

Ik haat ook de vergadering van de blinkende huichelaren en van de gepolijste en gepleisterde vromen, die, met een schijngeestelijk gelaat, de blinde wereld en elkander zoetvoerig weten te bedriegen. Helaas, ik heb dat ongelukkige volk met grote smart leren kennen. De versmaadheid heeft mijn hart gebroken, en ik ben zeer zwak; ik heb gewacht naar medelijden, maar daar is geen; naar vertroosters, maar heb ze niet gevonden, Ps. 69:21. De beste van hen is als een doorn; de oprechtste is scherper dan een doornheg, Micha 7:4. Ik heb geleerd wat het te zeggen is: een vervalste tong haat degenen, die zij verbrijzelt, en een gladde mond maakt omstoting, Spr. 26:28. O, ik wil mij nu, in deze boze tijd, geheel voegen bij het volk, dat steeds moet zuchten: Wend U tot mij, en zijt mij genadig; want ik ben eenzaam en ellendig, Ps. 25:16; bij de treurige Sionskinderen, die daar zitten en wenen aan de wilgen, Ps. 137:1, 2; bij de verachte fakkelen, Job 12:5; de armen van geest en de vermoeden, Matth. 5:3 en 11, 28, en bij al degenen, die de Heere geroepen heeft, als een verlaten vrouw en bedroefde van geest, Jes. 54:6, en waar ik aan bemerk, dat zij ook de lidtekenen van de Heere Jezus dragen in hun lichaam, Gal. 6:17. Ja, ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo, en ik zal nederig zijn in mijn ogen; en met de dienstmaagden mijns Heeren zal ik verheerlijkt worden, 2 Sam. 6:22.

Wie zal ons met enkele woorden de geestelijke aard en de dierbare kracht en troost van dit geloof toch recht beschrijven? Want een gemoed, hetwelk waarlijk gelooft, dat het een levendig lidmaat van Jezus uitverkoren Kerk is en eeuwig zal blijven, geniet voorwaar, door zodanig geloof, in de zalige gemeenschap met God en met al Zijn uitverkorenen, duizendmaal meer waarachtige vrede en vergenoeging dan de allervloeiendste pen machtig is uit te drukken. Wanneer iemand hieraan wilde twijfelen, en indien hij mogelijk achten zou, dat er wellicht enige sieraad van uitdrukkingen op de zaak werd neergelegd, dan willen wij zo een toewensen, dat het hem eens zelf, door de Goddelijke genade, zalig te ondervinden gegeven mocht worden. Wie van de kracht des wijns zal oordelen, die moet dezelve eerst proeven en smaken. Komt dan, o mens! en proeft en smaakt ook, hoe gedertieren de Heere is. Wordt toch zelf een oprecht gelovige, naar de werking der sterkte van Gods macht, en ga eens in door de enge poort, Matth. 7:13. *Ach, dat gij door de poort mocht ingaan in de stad!* Openb. 22:14. Dan zou u ook kunnen weten, wat u hier leest.

Dit alleen zeggen wij hier nog, dat zodanig toe-eigenend geloof, als wij hier beschrijven, enkel rust op dat Goddelijk geloof in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, hetgeen voorheen van ons is voorgesteld, ja, dat het een en hetzelfde allerheiligste geloof des Geestes is, en dat wij hier slechts deszelfs onderscheiden geestelijke werkzaamheid aanwijzen jegens de onderscheiden Evangelische voorwerpen. Of zou het anders ook mogelijk zijn, dat iemand in de Vader, de Zoon en

de Heilige Geest zou kunnen geloven, met een waar vertrouwen des harten, en zich die gelukzalige Drie-enige God, als zijn genoegzaam Deel, zou toe-eigenen, en dat hij daarnaast dan ook mogen in twijfel zou blijven hangen, of hij ook behoren mocht tot Zijn heilige uitverkoren Gemeente, en of hij een levendig of een dood lidmaat van dezelve zou zijn? Voorwaar, wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis? en wat samenstemming heeft Christus met Belial? of wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? 2 Kor. 6:15. Neen, hij die waarlijk met zijn hart in God gelooft, die gelooft ook zeker dat hij mede van Gods volk is, en dat hij een levendig lidmaat is van die Kerk, welke nu strijd voert hier op aarde, en die namaals eindeloos zal zegevieren in de hemel. Ja, hij werpt zich geheel neer op des Heeren getrouwheid en macht, het gewis daarvoor houdende, dat hij door Zijn genade, ook eeuwig een zodanig lidmaat van de Kerk zal blijven, en dat hij nimmermeer als een geveinsd en verrot lid afgesneden zal worden. Want voorzeker het geloof dat de zalige en alleen machtige Heere, de Koning der koningen, Die alleen onsterfelijkheid heeft, 1 Tim. 6:15, 16, Eenmaal oprecht heeft aangegrepen en omhelsd, begeert hij zich nu met een verdwijnend of vergankelijk goed niet meer op te houden, maar het moet al een waarachtig en bestendig wezen zijn, waar het zich in zal verlustigen en mee wil laten tevreden stellen.

Het zegt steeds met Asaf: *Ik zal dan geduriglijk, Heere mijn God, bij U zijn: Gij hebt mijn rechterhand gevat. Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij opnemen in heerlijkheid, Ps. 73:23, 24. Deze God is onze God, eeuwiglijk en altoos, Hij zal ons geleiden tot de dood toe, Ps. 48:15. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens, en Ik zal in het huis des Heeren blijven tot in lengte van dagen, Ps. 23:6.* Ja, ik zal eeuwig een lidmaat van Zijn Gemeente blijven, en ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch enig ander ding, mij ooit zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke vast gegrondvest is in Christus Jezus onze Heere, Rom. 8:38, 39.

Voorwaar, hierin ligt de wezenlijke kracht en ziel van de christelijke troost. Al het andere, wat het ook mocht zijn, ware toch niet in staat, om een rechte zielverzadigende vrede in het gemoed van de gelovigen te werken, indien er slechts de eeuwigheid en de volstrekte bestendigheid aan zouden ontbreken.

Tijdgelovigen

Laat nu het krom en verdraaid geslacht van de waan- en tijdgelovigen zich ook al weer vermaken met dit artikel, en laten zij hun ellendig gepleisterd geloof daaromtrent gedurig te werk stellen, totdat zij zullen achten, nu vast genoeg te wonen binnen Gods muren, gelijk als de berg Sion die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid, Ps. 125:1, het is toch evenwel zeker, dat zij met al hun gaven en met al hun gewoel nooit verder zullen geraken, dan slechts in de algemene en buitenste voorhof van de Kerk. Nimmer treden zij binnen in het ware heiligdom, waar de Priesters des Heeren Hem aanbidden in Geest en waarheid, Joh. 4:24. Gelijk hun verdwijnend en ongeworteld geloof hen niet waarlijk kan inlijven in de Heere Christus, Die het hoofd is, zo kan het hen ook geenszins in die heilige algemene Christelijke Kerk, die Zijn Lichaam is. Wat valse troost zij hier schoon ook scheppen mogen uit de bron van hun bedrieglijke inbeelding, zal de vrede Gods toch nimmermeer heersen in hun harten, tot welke zij ook geroepen zouden zijn in één lichaam, Kol. 3:15. Indien wij op de zaak letten dan zullen wij bemerken, dat er bijzonder drie dingen zijn, die hen van de oprechte leden van Christus Kerk altijd ver genoeg zullen onderscheiden, indien al niet voor het aanzicht van de alziende God, voor Wien zich geen huichelaar kan verstoppen, al verborg hij zich ook in het onderste van de hel, Ps. 139:8.

- ?? Zij zijn niet meer dan dode lichamen van de gemeente, hoewel zij ook de naam mogen hebben dat zij leven, Openb. 3:1. Gelijk de dode lichamen, die verrotten in het graf, krielen van levende maden en wormen, en toch zonder enig leven zijn, zo krielen de geveinsden inwendig ook van vleselijke lusten en begeerlijkheden, waarin zij altijd leven. Zij kennen geen ander leven dan het leven des doods, want zij leven alleen uit en voor zichzelf. Maar nooit zijn zij door de Geest gekomen tot de ware opstanding in Christus, opdat zij niet meer zichzelf zouden leven, maar Dien Die voor hen gestorven en opgewekt is, 2 Kor. 5:15. Laten deze dorre beenderen ook nog zo veel schijn van geestelijke en levendige werkzaamheid vertonen, nooit was het genadeleven van Christus de ware grond en wortel van hun leven, maar enkel enige algemene gaven van een levendigmakende Geest, waardoor zij wel de mensen van buiten rechtvaardig schijnen, maar van binnen vol geveinsdheid en ongerechtigheid zijn, Matth. 23:28. Dit is het beste leven van de dode geveinsden.
- ?? Ook staan zij geenszins in die nauwe, hartgrondige verbintenis aan de ware Kerk van Christus, waarin de oprechte gelovigen staan door de Heilige Geest, om al hun bijzondere voordelen ten dienste van dezelve gewillig op te offeren, en alles wat zij vermogen, tot hun bescherming en opbouwning geheel aan te leggen. De geveinsden waren nooit echte kinderen van deze moeder, de vrouw, die de mannelijke zoon heeft gebaard, Openb. 12:1-5. Zij zijn enkel bastaarden, en gelijk de afstammelingen van Ismaël en Edom, of zij schoon ook in de schoot van die heilige moeder mogen opgevoed zijn. Hoedanige ijver zij dan ook mogen hebben voor de Kerk, dezelve spruit toch niet uit een rechtgeaarde kinderliefde, maar enkel uit de grond van hun eigen belang. Het ware geestelijke belang van de Kerk en van hun arme bedrukte leden weegt hun zo zwaar nooit op het hart, dat zij over hun tegenspoedig lot alsoo grotelijks ontsteld zouden zijn, als Nehemia, en ook voor het aangezicht van de God des hemels zouden wenen en rouw bedrijven, en vasten en bidden, gelijk als hij deed, Neh. 1:3, 4. Laat het deze schoonsprekende mensen alleen maar voorspoedig gaan, naar hun begeerte, dan zullen zij over Jozefs verbreking niet veel treurige dagen en slapeloze nachten doorbrengen. Immers de Kerk kan op hen geen vaste staat maken, en ofschoon zij ook al licht enige uitwendige diensten van hen mag trekken, zo heeft zij toch geen bijzonder voordeel te wachten van hun verborgen gebeden en vasten en vernederingen voor de Heere, want een huichelaar behartigt dat werk maar harteloos en sleurachtig en hij wordt het ook snel moe. Hij wil altijd liever over de bedroefde staat van de Kerk een breed gesprek voeren, dan dat hij er klagelijk over kermen en wenen zou. Indien ook de heerlijkheid des Heeren mocht wijken van Israël, en dat er een Icabod geboren mocht worden, hij zal zich het zo bang en smartelijk zich niet aantrekken, als die huisvrouw van Pinehas deed, 1 Sam. 4:19-22.
- ?? Eindelijk zullen al degenen, die waarlijk meer niet zijn dan blote tijdgelovigen, ook geen vaste en bestendige lidmaten van de Christelijke Kerk blijven. Hoewel zij ook voor enige tijd een grote naam en opgang mochten maken in de Kerk, en met hun schone deugden en gaven in hun standplaatsen als heldere lichten daarin mochten schijnen, zo zullen zij toch gelijk de zon eens ondergaan, wanneer zij lang genoeg met glans en luister zullen geschenen hebben, en als de droevige avondstond en de donkere nacht van hun eeuwige ellenden, nu zullen aankomen. Het is toch ook waarachtig van al degenen, die met een huichelachtig hart in de

Christelijke Kerk verkeren, hetgeen Job zegt van de goddelozen: *Zij zijn onder de wederstrevers des lichts, zij kennen Zijn wegen niet, en zij blijven niet op Zijn paden*, Job 24:13. Indien zij hier in dit leven al niet mochten afvallig worden, Hebr. 6:6, en het alzo zelf aan anderen openbaar mochten maken, dat zij altijd maar dode en verrotte leden der Kerk zijn geweest, waterloze wolken, die van de winden omgedreven worden, zij zijn gelijk als bomen in 't afgaan van de herfst, onvruchtbaar, tweemaal verstorven en ontworteld, Judas vs. 12, zo zal toch evenwel hun ongelukkig sterfuur eens aankomen, waarin zij van de vergadering der heiligen voor eeuwig zullen gescheiden worden. Helaas, dan zullen de verworpen geveinsden immers haastig uit de Kerk naar de hel gaan, waar de algemene grote vergadering is van het gehele geslacht der huichelaren, welker heerlijk sieraad een afvallende bloem is, Jes. 28:1. Wat een deerniswaardige staat is het niet, zolang buiten aan de Ark der Christenkerk vast te hangen, totdat men eindelijk door de winden en golven van Gods grimmige toorn daarvan afgeslagen wordt!

II. Doch opdat wij de voortreffelijke en gelukzalige staat van de Kerk in de eindeloze gemeenschap van de Drie-enige God nader zouden bemerken, worden ons hier ook de heerlijke weldaden of genadegoederen voorgesteld, waarmee zij door Hem bedeed wordt, beide in het tegenwoordige en in het toekomstige leven. Want indien het ook onder de mensen gebruikelijk is, dat een bruidegom aan zijn teer geliefde bruid, naar zijn vermogen rijke geschenken zal doen van kostbare juwelen en kleinodiën, welke als zovele onderpanden zijn van zijn onverbrekelijke trouw en toegenegenheid, hoe dan die rijke Bruidegom, Jehovah God in Christus, die hemel en aarde bezit, aan Zijn arme uitverkoren Bruid, welke Hij heeft liefgehad met een eeuwige liefde, ja, aan een ieder gelovig lid van dezelve, ook niet zulke onwaardeerbare Goddelijke gaven en geschenken doen, als Zijn grondeloze algenoegzaamheid machtig is haar te bezorgen, tot haar tijdelijke en eeuwige zaligheid? O, wat zal een Bruidegom als Christus, de eniggeboren des Vaders, vol van genade en waarheid, Joh. 1:14, Zijn dierbare gelovigen niet geven, nu Hij eenmaal, uit ankele liefde, beide voor Zijns Vaders eer en voor hun zaligheid, een vervloekte kruisdood is gestorven! Of, zou het anders ook te vergeefs zijn, dat Hij Zijn Woord met duizend heerlijke beloften van Zijn onveranderlijke genade en goedertierenheid voor Zijn Kerk vervuld heeft? En zou Hij het dan niet oprecht menen met de arme zondaren, die oprecht in Hem geloven, als Hij hen verzekert, dat Hij ook een eeuwig Verbond met hen maken zal, en hun zal geven de gewisse weldadigheden Davids? Jes. 55:3. De mensen kunnen licht veranderlijk zijn in hun liefde en beloften, en dan ook bedrieglijk handelen, maar zou iemand zulks ook kunnen denken van de heilige Zone Gods, in Wiens mond geen bedrog is gevonden? 1 Petrus 2:22. Hier volgen nu vier bijzondere allerdierbaarste Goddelijke weldaden voor de ware Kerk van Christus en voor ieder uitverkoren gelovig lid van dezelve. Die zijn als zovele onwaardeerbare heerlijke kleinodiën van de milde genadehand van de Hemelse Bruidegom. Te weten,

?? in dit leven de gemeenschap der heiligen

?? en de vergeving der zonden.

?? En ná dit leven, de opstanding des vleses

?? en het eeuwige leven.

Een ieder van deze is oneindig meer waardig, dan duizend gouden bergen op een hoop. Ach, of de arme blinde mensen van de wereld deze goederen eens kenden! Zij zouden dan immers het verachtelijke stof weldra laten varen, en alleen maar hartgrondig en gelovig zuchten tot de barmhartige Heere Jezus, dat zij ook ware

heilige leden van Zijn Kerk mogen zijn, en dat Zijn goedertierenheid hun ook een portie van die goederen wilde schenken. Wij zullen dezelve in hun rechte waarde hier eens kort trachten te openen, en hoe het ware geloof daaromtrent werkzaam is.

Van de gemeenschap der heiligen

a. Van de gemeenschap der heiligen stelt het Christelijk geloof twee dingen vast, die houdende voor waarachtig (Vraag 55).

(1) *Eerstelijk, dat alle en elk gelovige, als lidmaten, aan de Heere Jezus, en aan al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben.* Hiervan is voorheen reeds genoeg gezegd, bijzonder daar wij handelden van de Heilige Geest en van Zijn Goddelijke werking, hoe Hij de ware gelovigen Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt. Voorzeker, of het geloof, dat iemand heeft is niet waarlijk oprecht, of het moet hem anders door de werking van de Heilige Geest de Heere Christus waarlijk inlijven, zodat Hij een levend lidmaat van Hem wordt, en dat ook tot Hem behoort, hetgeen de Apostel daarvan zegt: *alzo zijn wij velen een lichaam in Christus; maar elk zijn wij elkanders leden, Rom. 12:5, en God is getrouw, door welken gij geroepen zijt tot de gemeenschap Zijns Zoons Jezus Christus, onzes Heeren, 1 Kor. 1:9.* Onuitsprekelijk heerlijk is deze geestelijke gemeenschap van alle ware gelovigen met de Heere Jezus, en daar is in de wijde wereld niets, dat daarbij vergeleken kan worden. O, dit is de grote verborgenheid, ziende op Christus, en op de gemeente, Ef. 5:32. Laten de engelen Gods zich daarin vermaken en verlustigen, en laten ook alle heilige gelovigen daar eeuwig roem op dragen, dat zij leden Zijns lichaams zijn, van Zijn vlees en van Zijn benen, v. 30, en dat deze wonderlijke gemeenschap door de dood zelfs niet gescheiden of vernietigd, neen, maar voor eeuwig bevestigd en volmaakt zal worden. Gelukkige gelovigen! Zalige lidmaten van Christus! Wat geniet gij niet, nu gij Hem geniet, uit Wiens volheid gij ontvangt ook genade voor genade? Joh. 1:16. Hij is de Wortel, en gij zijt de takken. En zie, nu zijt gij der vettigheid des Wortels en des Olijfbooms mede deelachtig geworden, Rom. 11:17. Alles, wat uw Jezus heeft dat is immers ook voor u; indien gij alleenlijk maar gelooft.

O, zegt een waarachtig gelovige, als hij levendig werkzaam is door de Geest, hier moet ik onder weg zinken, en mij zelf geheel in verliezen. Welke rijke en heerlijke en volzalige schatten van gerechtigheid en verdiensten, van hoogheid en macht, van wijsheid en kennis, van waarheid en getrouwheid, van barmhartigheid en goedertierenheid en van duizend andere Goddelijke heerlijkheden zie ik hier niet opgelegd en verzegeld in mijn dierbare Zaligmaker! Voorzeker, bij Hem is rijkdom en eer, duurachtig goed en gerechtigheid. Zijn vrucht is beter, dan uitgegraven goud en dan dicht goud, en Zijn inkomen, dan uitgelezen zilver. En dat alles bezit Hij ook voor mij, die ik mede één ben van Zijn liefhebbers, welke Hij wil doen beërven, dat bestendig is, en wier schatkamer Hij vervullen wil, Spr. 8:18-21. Mijn Heere Jezus bezit niets, of hij bezit dat al voor mij en voor al Zijn ware gelovigen. Zijn Vader is ook onze Vader, en Zijn Geest woont ook in ons. Zijn hemel is ook onze hemel, het huis van Zijn en onze Vader, waarin vele woningen zijn, Joh. 14:2, en wij, Zijn gezegenden, zullen de aarde met al haar volheid ook erfelijk bezitten, Ps. 37:22. Ja, wat geestelijke gaven, deugden en volmaaktheden daar ook zijn zonder mate in onze Heere Jezus Christus, het is mede al voor ons arme ellendige gelovigen. Zijn heiligheid, rechtvaardigheid, zachtmoedigheid, vriendelijkheid, lijdzaamheid, voorzichtigheid,

Zijn vrede, troost en zaligheid, enz., o, de gehele Jezus, met al de volheid van de Goddelijke heerlijkheid, is ons eeuwig eigendom, ons zalig deel, onze rijke schat.

Wat kan er toch meer gezegd worden, van hetgeen de Apostel zegt: *Alles is Uwe; hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn allen Uwe. Doch gij zijt Christus, en Christus is Gods*, 1 Kor. 3:12-13. Wij onwaardige gelovigen, die allen door één Geest tot één lichaam gedoopt, en allen tot een Geest gedrenkt zijt, 1 Kor. 12:13, hebben hier dan nu ook gezamenlijk een even gelijk recht van aandeel en van eigendom aan Hem, en aan al Zijn schatten en gaven. En een ieders deel is geschikt in de zalige genieting, gelijk als God een iegelijk de mate des geloofs gedeeld heeft, Rom. 12:3. Doch de allerminste gelovige geniet door zijn klein geloof nochtans alzo wel en voor eeuwig de gehele Heere Jezus, met al de volheid Gods in Hem, als de grootste gelovigen. Het kleinste en onedelste lid is immers ook een lid van het Hoofd en van het gehele lichaam. Alle ware gelovigen zijn kinderen van een hemelse Vader, en van hetzelfde geestelijke huis en familie, en al de heilige goederen en instellingen van het Evangelie zijn hen gemeen. O, hoe groot is dan niet Gods goed, dat hij weggelegd heeft, voor degenen, die Hem vrezen! Ps. 31:20. Laat het alleen zijn voor de ware heiligen, om te verkondigen, dat God de Heere een Zon en Schild is, en dat de Heere genade en eer zal geven, dat Hij het goede niet zal onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen, Ps. 84:12. O ja, in oprechtheid alleen, en in ware Goddelijke oprechtheid, anders zal men van de verzegelde zin van dit heerlijke woord maar weinig kunnen verstaan: *Hij legt weg voor de oprechten een bestendig wezen*. Hij is een Schild dengenen, die oprecht wandelen, opdat zij de paden des rechts houden; en Hij zal de weg Zijner gunstgenoten bewaren. Dan zult gij verstaan gerechtigheid en recht, en billikheden, en allen goede pad.

Waarde mens! overleg toch deze teksten wel terdege in het licht van des Heeren Geest. Want geloof vrij, dat als de wijsheid eens in uw hart zal gekomen zijn, en de wetenschap voor uw ziel liefelijk zal zijn, de bedachtzaamheid dan ook over u de wacht zal houden, en de verstandigheid u zal behoeden, Spr. 2:7-11. Dit is dan het ene deel van de troostrijke gemeenschap der heiligen.

(2) Dat andere deel bestaat hierin, dat ook elk gelovige zich moet schuldig weten, Zijn gaven ten nutte en ter zaligheid van de andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te leggen. Eerst moet de hemelse genade ons wel terdege en hartgrondig vaststellen in de ware eenheid des geloofs met Christus en met de Vader en de Heilige Geest, ja met de gehele volheid Gods. En ziet, als ons deze wonderlijke zaligmakende genade Gods nu verschenen is, dan komen wij door middel van dezelve ook aanstonds in die zoete en zalige eenheid met al de ware gelovige en uitverkoren kinderen van God, waarvan de Apostel gewaagt, als hij zegt: *opdat gij ook met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met Zijn Zoon Jezus Christus*, 1 Joh. 1:3.

Zodra als nu onze harten komen, door de wederbarende genade van de Heilige Geest, in het geestelijk Huis, het Heiligdom van de woning des Allerhoogsten, en als wij nu Gods huisgenoten, ja ook zelfs der Goddelijke natuur deelachtig zijn geworden nadat wij ontvloden zijn het verderf, dat in de wereld is, door de begeerlijkheid, 2 Petrus 2:4, ontmoeten wij daar dan ook de heiligen, die op aarde zijn en de heerlijken, in welke al Gods lust is, Ps. 16:3. Deze omhelzen wij nu allen tezamen, als onze lieve geestelijke broeders en zusters met een zuivere ongeveinsde liefde in Christus, en kussen hen ook met reine lippen. *Want een iegelijk, die liefheeft dengenen, die geboren heeft, die heeft ook lief dengenen, die uit Hem geboren is*, 1 Joh. 5:1. Wie zal die Goddelijke liefde nu

kunnen beschrijven van die Goddelijke kinderen jegens en onder elkander? Wie zal ons zeggen met welke vaste banden en touwen van liefde dit geestelijk zaad van Jacob tezamen gevoegd wordt in hun gezegend algemeen Hoofd? En hoe liefelijk deze broeders ook tezamen wonen, Ps. 133:1?

Ach, gij ongelukkige blinde Hypocritische wereld! Gij moogt er ook uw geestelijke liederen en psalmen van opzingen, maar gij verstaat er slechts een schijn- of schaduwbeeld van. Gij hebt die wonderlijke hemelliefde die onuitbluslijke vlammen des Heeren nooit waarlijk in uw hart gevoeld. Gij bemint uw vrouw, uw edel schepsel, uw akker, uw ingespannen juk ossen en duizend andere dingen, helaas! nog al te vast, dan dat gij iets zoudt weten van een liefde die heilig is en die wonderlijker is, dan de liefde der vrouwen, 2 Sam. 1:26. Eén hart en één ziel, één Vader, één Middelaar, één Geest en één Kerk, één huis en één belang, één kruis en één troost, één waarheid en één licht, één zin en één gevoelen, één klacht en één gebed, één strijd en één kroon, één geloof en één hoop, één roem en één verlangen, kortom, een éénheid van alles, eeuwig en eindeloos, zo gij dit wel verstaat, o mens, dan zijn de snoeren u geworden als liefelijke plaatsen, ja, een schone erfenis is u geworden, Ps. 16:6. O buig, ja, buig u dan ook neer voor de troon van God en van het Lam. Want ziet, *gij zijt gekomen tot den berg Sion en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem en de vele duizenden der Engelen; tot de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God, den Rechter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen; en tot den Middelaar des Nieuwen Testaments, Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel,* Hebr. 12:22-24.

O, hoe groot is nu uw geluk! Hoe groot is ook uw plicht! God is liefde, en ziet, God is immers in u, en gij zijt ook in Hem, wandelt dan nu altijd in de liefde, en leeft en verlustigt u daarin. Hieraan zullen zij bekennen, dat gij Jezus discipelen zijt, zo gij liefde hebt, onder elkander, Joh. 13:15. *Dat dan de liefde, de band der volmaaktheid, binnen in mijn arm hart steeds nog vaster en sterker toegehaald worde,* zal immers een ieder oprecht gelovige zeggen, in de Heilige Geest. *Ik moet nog nauwer, nog inniger met mijn Heere Jezus en met al Zijn ware wedergeboren gelovigen verenigd worden. Daar moet geen scheur meer zijn of enige scheiding. Het moet alles in de ware eenheid komen, één kudde en één Herder,* Joh. 10:16. *Ach, of de genade het mij eens mocht leren. Dat die mij alzo nauw verenigde met het Goddelijke Hoofd en met al de heilige leden, dat ik die zalige gemeenschap der heiligen jegens een ieder ook steeds geestelijk en gelovig, levendig en bestendig mocht oefenen! Dit zou toch al mijns harten vreugd en wellust zijn. Hier liggen voor mij duizend uitmuntende plichten, welke ik niet te werk kan stellen, dan alleen aan de heilige broeders, die de hemelse roeping deelachtig zijn,* Hebr. 3:1. *Ik ben een lid van het grote Lichaam, dat bestaat uit een heilig Hoofd en uit vele heilige leden, die gelijkelijk zorg zouden dragen voor elkaar. En hetzij, dat een lid lijdt, zo lijden ook al de leden; hetzij dat een lid verheerlijkt wordt, zo verblijden zich al de leden mede,* 1 Kor. 12:25, 26. *O, dat mijn hemels Hoofd mijn flauw, dood hart door de Evangelische instellingen steeds beziele met Zijn Goddelijke invloeden! opdat ik mijn vochtigheid dan ook weer terug mocht trekken tot hun vochtigheid. Ik voor hen, en zij voor mij, en Hij voor allen, uit welken het gehele lichaam bekwamelijk samengevoegd, en samen vastgemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelijk deel in zijn mate, de wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelfs opbouwning in de liefde,* Ef. 4:16. Wat kan er hier beneden op de wereld toch groter zaligheid reeds genoten worden?

Doch wat zal het hiernamaals zijn in de Hemel, als het volmaakte gekomen zal wezen, en als de grote Verbonds-Middelaar het Koninkrijk Gods en de Vader zal overgegeven hebben, 1 Kor. 15:24? En wanneer Hij ook eens in volle kracht tot Hem zal zeggen: *Mijn Vader, Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, omdat zij één zijn, gelijk als Wij één zijn*, Joh. 17:22.

Ach, ongelukkige huichelaar! gij die nooit iets gesmaakt hebt wat die zoete Goddelijke gemeenschap der heiligen in heeft. Hoewel gij uzelf ook voor een heilige uitgeeft, en daarvoor door ieder wilt geacht en gehouden zijn, zo behoort gij, met al uws gelijken, toch geenszins tot de heiligen der hoge plaatsen, die het Koninkrijk ontvangen zullen, en die dat rijk zullen bezitten tot in der eeuwigheid, ja tot in eeuwigheid der eeuwigheden, Dan. 7:18. Jezus gezegende heiligen kunnen geen ware gemeenschap hebben in de geest met de geveinsde heiligen en deze ook niet met hen, hoewel zij elkaar ook op zijde geplakt mogen zijn. Al is Judas ook geweest onder de Apostelen, zo was hij toch evenwel nooit in de gemeenschap der heiligen. De Zaligmaker had wel die twaalf uitverkoren, maar één uit hen is een duivel, hoewel hij toch voor een tijd lang also heilig heeft geschinen als de anderen, Joh. 6:75. Zo mogen nu de blinkende tijd- en waangelovigen, die de kunst geleerd hebben om een heilige gedaante aan te nemen en zichzelf in alle bochten te buigen, om te behagen aan de hele en halve vromen, zij mogen, zeggen wij, almede schijnen gemeenschap te hebben met de ware heiligen en gelovigen die uit God zijn, maar in de grond is het evenwel zo niet. Er mag tussen hen enige onderlinge gemeenschap zijn van geestelijke gaven, nooit was er een gemeenschap van ware geestelijke genade.

Dit onderscheid is zeer gewichtig, wij hebben daarvan nader gehandeld bij het artikel van de Heilige Geest. De oprechten en geveinsden mogen tezamen geliefde broeders zijn, gelijk als Ezaü en Jacob, en Ezaü mocht zijn broeder Jacob tegemoet lopen en hem in de arm nemen, aan de hals vallen en hem kussen, en zij mogen samen wenen, Gen. 33:4; also mogen de geveinsden ook aan de oprechte heiligen doen, maar zij houden nog tegen hen geen mindere haat in de grond van hun hart dan Ezaü hield tegen Jacob. De tijd mag er nog niet zijn, dat het openbaar moet worden, maar hij zal licht komen en dan zullen de arme heiligen wel genoeg ondervinden, dat de vijandschap der Ismaëlieten nog een vijandschap is, van ander vorm dan die van de grove Ammonieten, Ps. 89:7, 8. Een Judaskus is een veel vervloekter ding, dan de vuistslag van een krijgsknecht, hoewel de laatste harder aankomt. Onze Zaligmaker heeft de scherpste vervolgingen steeds geleden van de Farizeeën, die brede gedenkcedelen droegen, Matth. 23 :5. Maar het zal al Zijn leden, die Godzalig willen leven in Hem, ook zeker niet anders gaan. Zij moeten met de geveinsden maar eens recht, door Gods aanbiddelijke wonderbesturingen, op de posten komen, waar de een dan staan zal in het oosten, aan de opgang des lichts, en de ander in het westen, aan de ondergang der zon, ziet dan zal de strijd eerst recht beginnen. Zo lang als wij, die Christus leden zijn, het Farizeese geslacht rondom ons in rust kunnen laten, dat wij hen niet moeilijk vallen met getrouwe zielsbehandelingen, of met de voorstand van de waarheid, als die eens met hen mocht struikelen, zolang zullen zij ons dan ook eren en achten, en tot ons zeggen, gelijk Joab tot Amáza zei: *Is het wel met u, mijn broeder?* 2 Sam. 20:9. Maar het zal haast veranderen, als ons de Heere maar eens in het licht en in de plicht zal stellen, om de verkeerde en geveinsde wegen van de mensen met ernst te moeten behandelen en om te arbeiden aan een getrouwe ontdekking van hun staat, dan zal er licht een scheiding komen, waar tevoren een gemeenschap was.

Hetgeen Gods Geest samen gevoegd heeft, door de kracht van Zijn hemelse genade, dat zal noch mens, noch duivel ooit kunnen scheiden. In alle hoeken en oorden van de wereld kunnen Gods kinderen, hoe wijd ook vaneen gescheiden, nochtans in de Geest de allerzoetste gemeenschap samen houden. Zelfs degenen, die hier beneden nog ellendig op aarde zijn, houden toch echter een ware geestelijke gemeenschap met hen, die daarboven heilig in de Hemel zijn, en niets is machtig hen vaneen te scheiden in de tijd of in de eeuwigheid. Maar wat de Heilige Geest alzo niet waarlijk heeft samen gevoegd, dat mogen de mensen ook nog zo vast samen voegen, maar indien er al geen oorblazer komt, om de voornaamste vriend te scheiden, Spr. 16:28, zullen er nog wel duizend andere dingen zijn, om die scheiding teweeg te brengen. Kortom, als wij maar eens zoveel kennis aan de mensen, uit hun vruchten, hebben bekomen, dat wij hen in ons gemoed nu moeten achten, als die niet meer zijn dan blote geveinsden, ten minste, als wij dit van hen nu ernstig moeten vrezen, dan kunnen wij nooit voorzichtig genoeg toezien op de gemeenschap, die wij met hen nog mochten houden. Want diezelfde lieden, die op de ene dag een schoon *Hosanna* voor ons zingen, zullen op een andere dag lichtelijk gereed zijn om een bitter *kruis hem, kruis hem!* tegen ons te roepen. En hoe smartelijk zulks ons somtijds ook vallen mocht, wij zullen het toch evenwel voor geen vreemde zaak moeten houden, wanneer het zo geschiedt. Ja, indien wij ook sommige Christenen zien veranderen in antichristenen, dan zullen wij nog niet zeggen, dat dit geval wat nieuws onder de zon is, en wij zullen daarom niet vrezen, dat er ook waarlijk een afval der heiligen zou zijn. Want dit is maar hetgeen de Apostel ons geleerd heeft, opdat wij ook zouden kennen, dat het de laatste ure is. *Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet, want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn. Maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet alle uit ons zijn*, 1 Joh. 2:18, 19. Indien de verrotte leden niet afgezet worden, dan zullen zij lichtelijk van zelf afvallen, en als zij ons nu komen te verlaten, dan zullen wij echter niet alleen zijn, want onze Vader in de hemel zal dan nog met ons wezen, en ook zullen al de waarachtige heiligen, de bovenste, dan mede nog met ons zijn. En dit is immers gezelschap genoeg. Wat nadeel kan het ons toch doen, als wij vrij en losraken van de hypocrieten, wier gezelschap ons geen voordeel meer kan doen, zodra als Christus eenmaal wil, dat wij vaneen zullen scheiden?

Dit zij hier dan genoeg van de gemeenschap der heiligen.

Van de vergeving der zonden

b. Wij gaan dan nu over tot de tweede grote weldaad, welke de uitverkoren Kerk van haar Heere Jezus Christus geniet, *zijnde de vergeving der zonden*. De leer hiervan zal straks, als wij van de genadige rechtvaardigmaking des geloofs zullen handelen, nader geopend worden. Hier komt dezelve ook voor, als een voornaam grondartikel, en als een zeer heerlijke weldaad van Gods grondeloze genade voor de ware uitverkoren Kerk, welke zonder deze weldaad niet zou kunnen bestaan. Want zo uitermate walgelijk, onheilig en doemwaardig, en beladen met de schuld der zonde, zou immers de ware Kerk van de Zoon van God en Zijn heilig Lichaam geenszins kunnen zijn, noch als een sierlijke kroon in de hand des Heeren, een Koninklijke hoed in de hand haars Gods, Jes. 62:3, indien Hij haar door Zijn bloed niet zou rechtvaardigen, en haar tevens ook heiligen door Zijn Geest. Voorzeker, zo lang als de schuld der zonde nog blijft heersen over des mensen ziel, blijft hij ook nog geheel staan in de scheiding van God, en blijft een gevangen slaaf van de satan en van de eeuwige dood. Maar zie, wanneer de uitverkorenen nu krachtadig van God getrokken worden, en geroepen tot de heilige algemene Christelijke Kerk, en tot de gemeenschap der heiligen, van welke

nu gehandeld is, dan gaan zij eerst door de rode zee van Christus kruisbloed in de genadige rechtvaardigmaking, en vervolgens door de Jordaanstroom van het bad der wedergeboorte en de vernieuwing van de Heilige Geest in de waarachtige heiligmaking, en zo worden zij dan nu Christus ondertrouwde Bruid, de vrouw des Lams, en leden van Zijn ware Kerk En Hij wordt hun dan ook Wijsheid van God, en Rechtvaardigheid, en Heiligmaking en Verlossing, 1 Kor. 1:30. Ja, Hij wordt *de Heere hun Gerechtigheid*, Jer. 23:6.

Deze uitmuntende weldaad van de vergeving der zonden heeft dan twee delen, vraag 56, welke beide een waar gelovige niet slechts als waarachtig houdt en gelooft, in het algemeen, uit de leer van het Evangelie, maar die hij ook met een bijzonder vertrouwen omhelst, en zichzelf oprecht gelovig toeëigent tot troost en zaligheid van zijn ziel, op grond van de gewisse algemene Evangeliebeloften, welke de Heilige Geest krachtdadig komt verzegelen binnen in zijn gemoed.

1. *Eerst gelooft en vertrouwt hij geheel, dat God, om het genoegdoen Christi wille, al zijn zonden, ook zijn zondige aard, waarmee hij al zijn leven lang te strijden heeft, nimmermeer wil gedenken.* Met beide is de arme gelovige in zichzelf geheel smartelijk verlegen en belast met de zondesschuld en met de zondesmet. Deze drukken zijn vermoeide en ellendige ziel neer tot in de onderste kuil der hel. Want aan beide hangt de zware vloek en de oneindige toorn van de almachtige God, waar hij onder ligt, en waardoor hij voor eeuwig een slaaf des duivels en des doods is. O! wie ooit van de hand des Heeren recht gebonden werd met de banden van een ware Goddelijke overtuiging, zodat hij de zware last van zonde en toorn maar eenmaal heeft voelen liggen op zijn eigen consciëntie, die zal best in staat zijn, om te kunnen oordelen van een onuitsprekelijke, zalige en heerlijke weldaad van Gods grondeloze genade in de Heere Jezus. Namelijk de vergeving der zonden is, dat de heilige God, de rijke Vader der barmhartigheid, Zijn uitverkoren gelovigen, beide hun zonden en hun zondige aard, om de verdiensten Zijns Zoons, alzo vergeeft, dat Hij die geheel uitwist, achter Zijn rug werpt, en dezelve in der eeuwigheid nu niet meer gedenken wil. Als dat wonder, Goddelijke evangeliewoord van Jehovah nu in de gewonde en verslagen ziel liefelijk klinkt: *Ik ben 't, o arm gelovig zondaar! Die uw overtredingen uitdelg, om mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet*, Jes. 43:25. *Ik schelde u, uit Mijn loutere barmhartigheid, die tienduizend talenten voor eeuwig geheel kwijt. Want Mijn eniggeboren Zoon, hangende voor u aan het vervloekte kruishout, heeft die voor Mij voldaan. Ik zal nu nooit meer op u schelden of toornen, noch over uw zonden meer manen of aanspreken, want zie, Ik doe uw overtredingen van u weg, zo ver het Oosten is van het Westen*, Ps. 103 :13. *Wees daarvan verzekerd en geloof dat vast, op Mijn onveranderlijk Woord en belofte. Want Ik de Heere ben geen Man, dat Ik voor u liegen of u bedriegen zou. Neen, Ik heb eens gezworen bij Mijn Heiligheid, zo Ik aan David lieg! En die eed doe Ik ook aan u allen, die Mij geloofd op Mijn woord, in de Naam van Mijn eniggeboren Zoon. Want dat zaad Davids zal in der eeuwigheid zijn, en Zijn troon zal voor Mij zijn gelijk de zon*, Ps. 90:36, 37.

Wat het nu te zeggen is, wanneer een arm, verslagen zondaar, door middel van een zieldoorgrievende overtuiging van zonde, vloek en onmacht, geheel wordt afgedreven van alle gronden van eigengerechtigheid, en van deze gewisse belofte van Gods onuitsprekelijke genade en barmhartigheid, door de Heere Jezus Christus, geestelijk komt te ontvangen binnen in zijn gewonde ziel, en ook met tranen aanvangt uit te roepen: *Ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp*, Mark. 9:24; dat zal geen

waangelovige in de wereld immer recht verstaan, hoe hoog hij dan van blijdschap ook mocht opspringen.

2. Ten andere houdt een waar gelovige het, door de kracht van de Heilige Geestes, ook voor ontwijfelbaar zeker, zo dikwijls als hij de belofte van het Evangelie met een levendig geloof aanneemt, dat diezelfde barmhartige Vader hem, uit genade, de gerechtigheid van Christus schenkt, opdat hij nimmermeer in het gerichte Gods kome. Wat een zachte en genezende balsem is dat niet voor al zijn smartelijke wonden? Hij is geheel naakt uitgeschud en ontbloot, door de overtuiging van de Wet, van alle ware gerechtigheids- en heiligheidsklederen. En hij heeft niets waarmee hij zijn naakte, walgelijke onreinheid en verdoemelijkheid, voor het heilig aangezicht van God zou kunnen bedekken. Ach neen! de eerste mens in het Paradijs kon aan zijn ziel niet naakter zijn, wanneer God hem toeriep aan de wind des daags: *Adam, waar zijt gij?* Gen. 3:9, dan een arm, verlegen zondaar nog heden is, wanneer zijn ogen maar eens recht geopend zijn door de Heilige Geest, dat hij nu gewaar wordt, dat hij naakt is, en dat hij alleen met de zonde en met de vloek, als met een kleed bekleed is, Ps. 109:18. Maar zie, wat een allerwonderlijkst wonder van Goddelijke genade, tot verbreiding van welker lof de eindeloze eeuwigheid 'nog veel te kort zal schieten'. Die grote en heerlijke God, Jehovah is Zijn naam, die de naakte Adam een rok heeft aangetogen van beestenvellen, komt hier ook in de beloften van het Evangelie, en door de inwendige werking van Zijn Geest, en spreekt binnen in het hart van de ware gelovige: *Doe deze vuile klederen van hem weg. Ziet, Ik heb uw ongerechtigheid van u weggenomen, en Ik zal u wisselklederen aandoen,* Zach. 3:4. Hierop legt Hij dan ook, met Zijne eigen Goddelijke hand, de heerlijkste, heiligste en volmaaktste gerechtigheid van Zijn Zoon, ja Zijn Zoon Zelf, als een bedekkend kleed, op de naakte ziel van de arme zondaar, en zegt tot hem: *Ik bekleed u ook met gestikt werk, en Ik schoeide u met dassenvellen, en omgordde u met fijn linnen, en bedekte u met zijde. Ook versierde Ik u met sieraad en deed armringsen aan uw handen, en een keten aan uw hals,* Ezech. 16:10, 11.

Nu roept die gelukzalige ziel uit, aan wie zulks wedervaart: "o, ik geloof, ik omhels mijn Heere Jezus, met Zijn dierbare gerechtigheid, en de eeuwige, grondeloze liefde en genade van mijn barmhartige hemelse Vader. Hier wil ik nu al mijn vertrouwen op stellen, en verzaken andere valse gronden van zaligheid. Hier wil ik mij in verheugen, en uit die fontein al mijn troost scheppen. Ik wil geen lied zingen dan: Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid van mijn Heere Jezus, heeft Hij mij omgedaan, Jes. 61:20. In deze gestikte klederen zal ik tot de Koning geleid worden, Ps. 45:15. Wat een grote genade is mij, de onwaardigste der zondaren nu geschied! Want mij is gegeven, dat ik bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad. Dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen", Openb. 19:8.

"O, eeuwige Koning, vol grondeloze liefde en genade! laten mijn ogen nu toch in eeuwigheid van U niet wederom terug zien. Doe Gij mij steeds wandelen in die witte klederen, in deze heilige sieradiën. Versterk mijn geloof door Uw Geest, en laat dat kleine mosterdzaadje, dat Uw eigen hand in mijn ziel gelegd heeft, toch dagelijks door de hemelse invloeden en benauwingen van Uw Goddelijke genade, onder Uw heilige besturingen en instellingen, in mij toenemen en opwassen, tot dat ik eens genoemd zal worden, een eikenboom der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde", Jes. 61:3.

Deze zijn dan beide delen van die grote en heerlijke weldaad, welke de ware kinderen van God, de rechtgelovige leden van de Christenkerk, in, de volzalige gemeenschap van hun Zaligmaker en van al Zijn heiligen, voor eeuwig genieten, een ieder naar de mate zijns geloofs. Want buiten die hemelse gemeenschap werd nooit iets van deze onuitsprekelijke genadeweldaad van iemand genoten. Het is hier, gelijk de profeet zegt: *en geen inwoner zal zeggen, ik ben ziek, want het volk dat daar woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben*, Jes. 33:24. Al wie dan niet waarlijk woont in het geestelijke Sion, de stad onzer bijeenkomst en in Jeruzalem, de geruste woonplaats, vs. 20, die heeft ook geen deel aan die zalige verzoening met God, welke alleen een heilig goed van Zijn huis is, Ps. 65:5; ja een kostelijk juweel van Christus' beminde Bruid, de schoonste onder de vrouwen, Hoogl. 5:2, en een onwaardeerbaar voorrecht voor de ware Christenkerk. Bileam zelfs zal er zo in de geest van profeteren, waar hij van de Heere zegt: *Hij schouwt niet aan de ongerechtigheid in Jakob; ook ziet Hij niet aan de boosheid in Israël; de Heere zijn God is met hem, en het geklank des Konings is bij hem*, Num. 23:21. Dit ziet alleen op Jakob en Israël, het heilige volk van God, in onderscheiding van het andere volk der wereld, hetwelk buiten Zijn genade gesloten was.

Zo is het nu onder het Evangelie ook met het waar gelovig en wedergeboren Israël, het zaad Jakobs naar de geest, waar deze grote weldaad aan behoort, in onderscheiding van alle onheiligen, ongelovigen en hypocrieten, die zich uiterlijk bij de ware Kerk komen voegen, en toch geen oprechte leden van dezelve zijn. Het waangeloof dat helaas in het hart van miljoenen naamchristenen een recht duidelijke verblinding is, maakt hen onbeschroomd genoeg, om dit heilige brood der kinderen Gods ook tot zich te nemen, hoewel het hun niet toekomt, en zij het ook niet oprecht begeren, met een ware verzaking van alles. De geveinsde tijdgelovige inzonderheid is daar zeer op gezet, om zijn hals met dit dierbare juweel van Christus Bruid ook kunstig te versieren, maar, het past hem waarlijk niet beter, *dan een gouden bagge in een varkenssnuif*, Spr. 11:22. Het is alles maar een heilloos goochelspel van de satan, wat deze ongelukkige mensen zichzelf inbeelden mogen van de vergeving van hun zonden. Hoe zou de heilige en rechtvaardige God de geveinsden toch hun zonden vergeven, welke zij noch nimmer recht gekend, noch hartelijk betreurd hebben, en waar zij ook niet ernstig van begeren te scheiden? Zou Hij Zijn allerheiligste genade dan zo voor de honden en zwijnen werpen, om die met hun walgelijk uitbraaksel te besmetten, en met hun onreine voeten te vertreden? O neen! Hij giet de dierbare olie van Zijn Goddelijke barmhartigheid niet, dan alleen in de benauwde, gewonde en verslagen harten. De offeranden Gods zijn een gebroken geest, een gebroken en verslagen hart zal Hij niet verachten, Ps. 51:19. Waar Hij zulks niet vindt, daar zal Hij ook de vergeving der zonden aan niemand schenken. Zijn Geest wil de mens eerst vernederen, eer Hij hem wil verhogen, eerst bedroeven, eer Hij hem zal vertroosten, eerst doorwonden, eer Hij komt genezen. *Ook is bij Hem vergeving, opdat Hij gevreesd worde*, Ps. 130:4. Als de Heere God onze zonden niet meer wil gedenken, om ze ons toe te rekenen, dan wil Hij dat wij die ook niet meer gedenken, om ze te bedrijven, maar dat wij, gereinigd zijnde van de zonden, door Zijn genade nu ook onszelf reinigen zullen, gelijk wij rein zijn, 1 Joh. 3:3. Maar een huichelaar houdt niet van dit laatste, daarom zal God hem ook het eerste nooit schenken.

Helaas! wat zijn zij dan niet dodelijk ongelukkig, die wandelen met een gepleisterde vrede in hun consciëntie, terwijl hun harten nog geheel gevangen gehouden worden in de betoverende helse strikken van der zonden begeerlijkheid, welke zij steeds

heimelijk bij zich laten overnachten! O, al ware het dan ook slechts een enkele zondige lust, waar zij nog aan toegeven, hoe schrikkelijk zal hun niet die rampzalige handel met de zonde in het einde gewis eens opbreken, als de heilige God hen zal komen bekend maken, dat Hij hun snode geveinsdheid, welke zij in de donkerheid hadden gedacht te verbergen, wel genoeg gezien en geweten heeft? En dat zij in hun gedachte: *de Heere ziet het niet, en de God Jakobs merkt het niet*, Ps. 94:7, grotelijks bedrogen zijn geweest. Want gelijk een wond of ziekte licht dodelijk kan zijn, zowel als vele wonden of ziekten, alzo kan ook een enkele zonde verdoemelijk zijn, zowel als duizend zonden, en zij is ook voorzeker verdoemelijk, wanneer iemand in dezelve blijft leven, zonder een waarachtige bekering.

Er is geen zonde zo groot, welke de boetvaardige, die ernstig begeren om daarvan te scheiden, door de genade Gods, niet zouden vergeven worden, en daar is ook geen zonde zo klein en gering, welke de onboetvaardigen niet gewis voor eeuwig zou verdoemen, door Gods rechtvaardigheid. Laat dit vrij van ieder geloofd worden, dat een weinig zuurdesem genoeg is om het gehele deeg zuur te maken. En dat daarom der zodanigen roem op Christus en de vergeving der zonden zeker niet goed is, hoe goed die ook mag schijnen, 1 Kor. 5:6. Want waar de zonden door Christus' bloed waarlijk worden vergeven, daar worden zij dan ook, door Zijn Geest, waarlijk in ons gedood, niet wel aanstonds volkomen, maar alzo dat het ook waarachtig is van ons, hetgeen de Apostel zegt, tot aller gelovigen geestelijke troost, en tot ondersteuning van hun geloof: *de zonde zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet*, (waar de zonde geheel heerst over de wettische zondaar, die nog niet gestorven is aan de wet, welke de kracht der zonde is, 1 Kor. 15:56), *maar onder de genade*, waardoor de zonde in ons gedood en ten onder gebracht wordt, Rom. 6:15. En zie, deze is de ware heiligheid, die Gods huis sierlijk is tot lange dagen, Ps. 93:5.

Al wie deze Goddelijke heiligheid dan niet bezit in de grond van zijn gemoed, die heeft zeker ook geen deel aan de Goddelijke vergeving der zonden. En nochtans is dit het droevig geval van de tijdgelovigen en van alle nabij-geboren christenen, die het gehele werk van hun bekering maar los opgericht, en met loze kalk gepleisterd hebben. Waarvan de alwetende God weet, hoe een grote schare daar nu, in onze lauwe christenkerk wel gevonden wordt.

ZONDAG 22

Vr.57. Wat troost geeft u de opstanding des vleses?

Antw. Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.

Vr.58. Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven?

Antw. Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geens menschen hart opgeklommen is, en dat, om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

Van de opstanding

c. Nu volgt de derde zeer heerlijke weldaad, welke de gelovige kerk in de toekomstige tijd, ook eens van de hand van haar Goddelijke Brudegom, de Heere Jezus Christus ontvangen zal, te weten: *de opstanding des vleses*. Met de twee eerste juwelen wordt zij nu reeds van Hem versierd in dit aardse leven. Daar pronkt het ware christendom nu al mee. Maar die twee andere onwaardeerbare kleinodiën, welke hier een slot van de korte hoofdsom des geloofs, eindelijk bijgesteld worden, zal de gemeente des Heeren eerst ontvangen in het toekomstige leven der zalige onsterfelijkheid, wanneer zij in volkomenheid zal toebereid worden, als een bruid, die voor haar Man versierd is, Openb. 21:2. De twee eerste zijn haar sierlijke bruidsklederen, maar die twee laatste zijn haar heerlijke en volmaakte trouwklederen, en met deze zal zij in de hemel, het paleis des groten Konings ingaan. O, wat zal een stomme, onbesneden pen daar dan toch bijzonders van kunnen terneer stellen? Indien ook een van de Serafijnen, die boven Hem staan, hier mocht toevliegen met een gloeiende altaarkool in zijn hand, om onze stamelende lippen en zwakke pen aan te roeren, wij zouden dan voor de aandacht van onze heilbegeerige lezer nog iets meer op het papier kunnen zetten. Maar nu zal dezelve zich met een flauwe schets der zaken tevreden moeten houden. Er zijn in het artikel van *de opstanding des vleses* weer twee dingen aan te merken (Vraag 57), als voorwerpen des geloofs, naar de twee delen, waar de gelovige uit bestaat, ziel en lichaam.

1. *Van zijn ziel heeft hij, door de genade, dit vaste vertrouwen, dat die, na dit leven, van stonde aan tot Christus haar Hoofd zal opgenomen worden.* In de dood scheiden ziel en lichaam van elkaar, en zonder een voorafgaande verheerlijking van de ziel, die een onsterfelijk wezen is, zou er geen opstanding des vleses, in Gods beraamde weg, kunnen wezen. En daarom ligt de waarheid van de zielsgelukzaligheid, aanstonds met de dood, dan ook zeker inbegrepen en opgesloten in die van des lichaams wederopstanding, ten jongste dage. Maar het is hier zo zeer de plaats niet, om daarvan te handelen, omdat zulks meer behoort tot het volgende artikel *van het eeuwige leven*. Alleen dient er kort van gezegd te worden, dat het oprecht Christengeloof hier twee dingen in de kracht van de Heilige Geest, voor zich omhelst, met een goed toe-eigenend vertrouwen.

1. *Eerst houdt het de gelovige daarvoor, dat de zalige verheerlijking van zijn ziel hiernamaals daarin zal bestaan, dat dezelve tot Christus haar Hoofd zal opgenomen worden, om eeuwig onmiddellijk met Hem verenigd te zijn.* Hiervan is te voren reeds gehandeld in het artikel van Christus' Hemelvaart, waar wij openlegden, hoe Zijn vlees in de hemel, een zeker pand is voor de ware gelovigen, dat Hij, als Hoofd, hen, Zijn lidmaten, ook tot Zich zal nemen. Die gelukzalige

opneming zal aldus met een aanmerkelijk onderscheid geschieden, dat de ziel van de gelovigen, gelijk zij het edelste deel van zijn mensheid, en daarom ook laatst van God, in den beginne, geschapen is, echter het eerst zal verheerlijkt worden in de volmaakte gemeenschap van haar verheerlijkt Hoofd, vóór het lichaam, welks verheerlijking daarna ten jongsten dage dan ook zeker zal volgen. In de wedergeboorte hier op aarde wordt de ziel van de gelovige altijd vernieuwd, en aan dezelve geschieden eerst al de genadewerkingen van de Heilige Geest, en dan volgt ook onmiddellijk de geestelijke verandering van het lichaam, door diezelfde werkingen der Goddelijke genade, volgens het woord van de Zaligmaker: *maakt de boom goed en zijn vrucht goed*, Matth. 12:33. Zo zal het ook gaan in het toekomstige leven. De zielen van Gods kinderen zullen haar zalige verheerlijking aanstonds in één ogenblik ontvangen, maar die van het lichaam zal een veel langer tijd vereisen, omdat het eerst geheel tot stof verteerd moet worden, en dan verder in die ontbinding alzo zal blijven, tot haar heerlijke verrijzenis ten jongste dage. De bedrukte gelovige, dit aandachtig in de geest overwegende, roept dan vrolijk uit:

O! wat zal dit voor mij niet een gehele wonderlijke en onuitsprekelijk heerlijke en zalige! verandering zijn, als mijn ellendige ziel, in dat uurtje van de dood, eens geheel vrij en losgemaakt zal worden van de banden van dit zondige, aardse lichaam. Die scheiding mag mij voor een ommezien tijds zeer benauwd en smartelijk vallen, maar wat zal het gevolg al evenwel niet geheel zeer uitnemend heerlijk zijn, als eens mijn ziel, die nu dagelijks in het ellendige en zondige lichaam des doods wegdruipt van treurigheid, geheel zal overvloeien van eeuwige volzalige vreugde, buiten het lichaam, in de allernauwste gemeenschap van mijn dierbare Zaligmaker? Wat zal hij dan in een ruime lucht vliegen! En hoe hoog zal zij haar vlucht niet wel nemen, zodra zij eens uitgelaten worden uit die aardse kerker, waarin zij zo lang gezocht heeft, bezwaard zijnde, nademaal zij niet wilde ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden worde? 2 Kor. 5:4.

2. Daarnaast houdt de gelovige niet minder voor zeker, dat die zalige verheerlijking van zijn ziel, door de genade van zijn getrouwe Zaligmaker, *van sonde aan alzo geschieden zal*, zodra die maar eenmaal zal scheiden uit het lichaam. Want hem ontmoeten hier, behalve een grote wolk van heilige getuigen, die alzo in de Schrift van hun toekomstige staat na dit leven geloofd en gesproken hebben, ook de allerklaarste en zekerste beloften van de Heere Zelf, welke hem geen de minste twijfeling dienaangaande kunnen overlaten: als Ps. 73:24; Jes. 57:1, 2; 2 Kor. 5:1, en doorgaans, waar dan deze zaak slechts gemeld wordt. *Zie*, zegt de gelovige, zo beloofde immers mijn Zaligmaker de boetvaardige moordenaar, die aan Zijn zijde met Hem stierf, dat hij ook heden met Hem in het Paradijs zou zijn, Luk. 23:43. En datzelfde heeft Zijn Geest ook, zonder onderscheid, beloofd aan al Zijn ware gelovigen, zeggende: *Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan*, Openb. 14:13. Dit zal dan gewis ook alzo zijn. De duivel mag die heilige waarheid op alle wijzen schoon ook trachten te verdonkeren, om de arme zielen te beroven van een groot gedeelte van haar dierbare troost, maar ik wil mij in spijt van hem, geheel vasthouden aan mijns Heeren woord en belofte. Tot aan het laatste uur van mijn aards leven zal mijn droevig lijden duren, en zo lang ik nog inwonen zal in het lichaam, zal ik uitwonen van de Heere, 2 Kor. 5:6. Dit weet ik, en daar wil ik mij, met mijns Heeren almachtige genade, ook geduldig in vertroosten. Ik wens mijn tijd uit te dienen, naar Zijn eeuwige raad. O, ja! ik wil zelfs geen minuut eerder vrij zijn, dan Zijn genadige en getrouwe hand mij zal believen te verlossen en vrij te

maken. Zolang wil ik hier wachten, en zuchten en treuren, en strijden en lijden, en geloven en hopen, en verlangen en reikhalzen, al zou mijn lot dan ook nog zo droevig zijn. Maar wanneer mijn lang verwachte, zalig ontbindingsuur eindelijk eens gekomen zal zijn, dat mijn Heere Jezus mij tot Zich in de eeuwige heerlijkheid zal komen roepen, en als Hij tot mij zal zeggen: *ga nu heen in vrede: Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal*, 2 Kon. 22:20, dan wil ik ook door Zijn genade, aanstonds in één ogenblik, al mijn zonden en al mijn kruis voor eeuwig geheel afleggen, en dan onmiddellijk overgaan met mijn bezwijkende ziel in dat eeuwige, volzalige vreugdeleven des hemels, in dat vrije ongestoorde leven der Godsgenieting. O, ik verwacht dan ook, in een punt des tijds, geheel wonderlijk aan mijn gemoed veranderd en als herschapen te worden, naar Gods beeld, in volmaakte heerlijkheid. Ik wil ook mede sterven, gelijk mijn Zaligmaker gestorven is, en ook met mijn laatste snikken en zuchtingen, als ik nu geen ander geluid meer kan geven, zeggen: *Vader in Uw handen beveel ik mijn geest*, Luk. 23:46. En hiermede hoop ik dan ook eens mijn verdriet op deze aarde te besluiten, en met mijn arm, vernederd lichaam af te leggen. Zalig uur, als gij eens verschenen zult zijn! Dan zal ik de wereld verlaten, om van de hemel bezit te gaan nemen, eeuwiglijk en altoos. Maar één ogenblik na mijn verscheiden, en dan zal mijn ziel in de eeuwige heerlijkheid wezen, bij mijn God en Zaligmaker en bij Zijn heiligen. Ach! dat Hij mij toch versterke in dit mijn heilig geloof, en dat Hij zulks ook also doe aan al Zijn kinderen!"

2. Belangende nu het sterfelijk deel, zo vertrouwt de christengelovige hier ook geheel, door de Goddelijke genade, dat ook dit zijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met zijn ziel verenigd, en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden. Drie zeer heerlijke weldaden van zaligheid grijpt de arme gelovige hier dan aan met de hand zijns geloofs, welke hij nimmermeer begeert los te laten.

1. Dat zijn vlees, eenmaal gestorven en tot stof verteerd zijnde, ten jongste heerlijke dage, door de kracht van Christus eens wederom opgewekt zal worden. "Zie, zegt de gelovige, in dat levendige vertrouwen van de Heilige Geest hoop ik eens van hier te scheiden, en mijn zwak en zondig lichaam gewillig over te geven aan de verbreking des doods, aan de bedekking van het stof en aan de verbrijzeling van het gewormte, dat het in die vernederde staat niet blijven zal, maar dat mijn getrouwe, alvermogende Verlosser eens gewis zal komen, op het einde der dagen, *en dat Hij de laatste over het stof zal opstaan*, Job 19:25. En dan zal Hij met diezelfde Goddelijke hand waarmee Hij de wereld uit niets geschapen heeft, mijn dood lichaam, nevens die van al zijn gestorven gelovigen, ook eens weer uit het stof der aarde opwekken en levendig maken. Dit zal hij gewis also doen, en ik mag daar in het minst niet aan twifelen, want zie, *mijn Heere en Zaligmaker heeft mij zelf gezegd, dat de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, en zij zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis*, Joh. 5:28, 29. Ja, dat het de uitdrukkelijke wil Zijns Vaders is, dat alles wat Hij Hem gegeven heeft, Hij daaruit niets verlieze, maar hetzelfde opwekke ten uiterste dage, Joh. 6:32. Mijn gezegende Verlosser zal dit grote werk dan ook Zelf komen verrichten, in eigen Persoon, en aan mij en al Zijn gelovigen, en Hij zal dat doen door Zijn Geest, die Zijn kracht is, door welke Geest ik zulks dan ook vertrouwe,

wetende dat Hij, die de Heere Jezus opgewekt heeft, ons ook door Jezus zal opwekken, 2 Kor. 4:14.

2. *Verder vertrouwt een gelovig Christen, dat dit zijn opgewekt vlees dan ook weer met zijn ziel verenigd zal worden.* Die wonderknoop, welke de dood verbroken had, zal in de heerlijke opstanding dan voor eeuwig weer hersteld worden, door dezelfde almachtige hand van Christus Die het gestorven vlees uit het stof zal komen opwekken. Gelijk goede vrienden en metgezellen wel voor een tijd vaneen scheiden, en daarna toch weer bij elkaar komen en bij elkaar blijven, also scheiden ziel en lichaam met de dood ook wel vaneen, en de ziel gaat in haar eenzame staat dan tot God, en het zielloos lichaam wordt ter ruste neergelegd in het graf, waar het eens een zalige opstanding verwacht, op het woord van Christus. Maar als die verwachte opstanding gekomen zal zijn, dan zullen die twee ook eens weer samen komen, en eindeloos met elkaar verbonden en verenigd blijven, zonder ooit weer vaneen te scheiden. O, wat zal deze niet een heilige en zalige vereniging zijn! Een volmaakte ziel, die de vreugde des hemels reeds zo lang genoten heeft, zal dan komen in een geheel zuiver en onverderfelijk lichaam, waarin geen zondige beweging meer plaats zal hebben, maar welks leden nu al tezamen herschepen zullen zijn door de Heilige Geest tot wapenen der gerechtigheid.

3. *Want dit is het derde stuk van des Christens vast geloof, dat zijn vlees, also opgewekt en met zijn ziel weer verenigd zijnde, dan het heerlijke lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.* Deze waarheid openbaart ons de Apostel, waar hij zegt: *namelijk de Heere Jezus Christus, Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam*, Fil. 3:21. En hij bevestigt dit nader in 1 Kor. 15:42-44. Zo leert ook de Apostel Johannes, dat, *als Christus geopenbaard zal zijn, wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is*, 1 Joh. 3:2. Op deze en andere gewisse beloften van het Heilig Evangelie steunende, oefent een gelovige dan dit vaste vertrouwen, dat zijn arm, verbrijzeld lichaam, op het einde der wereld, in eeuwige schoonheid en volmaakte heerlijkheid, door Christus weer opgewekt, en Zijn heerlijk lichaam gelijkvormig zal worden. Hieraan kan hij geenszins twijfelen, naardien toch Christus opstanding zelf hem alreeds een zeker pand is van zijn zalige opstanding, gelijk tevoren in de verhandeling van dat Artikel van ons geopend is. Met wat een dierbare vreugde zal een gelovig Christen deze waarheid dan niet omhelzen in de grond van zijn gemoed? Hoe zeer gaat het hem aan, zo dikwijls hij in een levendig gezicht des geloofs wordt ingeleid van zijn aanstaande verheerlijking in de dag van zijns Zaligmakers luisterrijke verschijning? Wie toch is er, die zijn eigen vlees niet lief heeft? En die niet hartelijk wenst, als het in enig deel vervallen of geschonden is, dat het weer opgericht en hersteld worde? Wat moeite en kosten zullen immers de mensen hiertoe niet wel aanwenden? En hoe zouden de kinderen Gods dan geen groot belang nemen in die onuitsprekelijke heerlijkheid en volmaaktheid, waarmee hun waarde lichamen eens zullen bekleed worden ten uitersten dage, nadat de wormen die doorknaagd zullen hebben?

"O, nu kan ik immers met gerustheid en met blijdschap in de Heere sterven, zegt een waar gelovige, als mijn sterfbed zal gekomen zijn. Mijn heilige Zaligmaker, Die het Hoofd en de Behouder der gemeente is, heeft in Zijn gezegend Lichaam, toen Hij nu gestorven was, wel geen verderving gezien, Ps. 16:10; maar Hij heeft mij, nevens al Zijn gelovigen, die onwaardeerbare genade verworven, dat wij de

verdering van onze ellendige en zondige lichamen met blijdschap en met gejuich zelfs kunnen aanzien. O, ja! ik vrees niet voor het stof, noch voor het gewormte, noch voor de hel, noch voor de duisternis, noch voor enig ander ding. Laat ik stervende, ook in de diepste vernedering komen met mijn broos en sterfelijk vlees, laat er vrij mijn ziel uit scheiden, als uit een benauwde gevangenis, en laat er ook de levensadem uitgaan, en laat het dan van mijn vrienden of van mijn vijanden in het graf gelegd worden tot afschuwelijk wormenaas, en laat ik ook duizend jaren en langer in de stilte onder de doden wonen, aan die plaats, *waar de bozen ophouden van beroering, en de vermoelden van kracht rusten*, Job 3:17, en laat ik dan ook geheel vergeten zijn bij hen, die na mij leven zullen, dat alles kan ik mij getroosten, met de enige liefde en de zoete, onverderfelijke gemeenschap van mijn dierbare Zaligmaker, in Wiens schoot en armen ik eens hoop te ontslapen. Ik begeer geen prachtige begrafenis of enig ereteken na mijn dood. Of ik dan bij de rijken zal liggen of de armen, dat kan mij niet schelen. Ik verwacht in geloof een andere eer uit de hand van mijn getrouwe en machtige Verlosser, ten jongste dage, *wanneer Hij Zelf met een geroep, met de stemme des Archangels en met de bazuin Gods zal nederdalen van de hemel*, 1 Thess. 4:16. Dan, wanneer mijn wortel zich weer zal uitbreiden aan het water, en de dauw des hemels vernachten zal op mijn tak, Job 29:19; als het dan zal heten: *uwe doden, o Juda, zullen leven! Ook mijn dood lichaam, zij zullen opstaan. Waakt op en juicht, gij, die in het stof woont, want uw dauw zal zijn als de dauw der moeskruiden, en het land zal de overledenen uitwerpen*, Job 26:19. Tot zo lang zal mijn vlees rusten in hoop, en dan zal het zeer heerlijk weer worden opgewekt, en ook uitgaan, met mijn zalige ziel verenigd, nevens al de uitverkoren kinderen Gods, mijn Heere Jezus tegemoet in de lucht, *en also zullen wij dan altijd met de Heere wezen*, 1 Thess. 4:7. Gewis, dit zal eens geschieden, *want dit is de erve van de knechten des Heeren, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere*, Jes. 54:17. Die erve kan hun niet ontgaan, Jehovah Zelf staat daar voor als Borg met meer dan duizend beloften."

O, die nu alleen maar geloven mag, en vast geloven in de kracht van de Heilige Geest, die kan dan in zijn treurige uren, ja ook in zijn laatste uurtje, als het klamme doodzweet hem gaat uitbreken nog vrolijk zingen: *Ik zal, o Heere, Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw Beeld, als ik zal opwaken*, Ps. 17:15. Wat een wonderlijk gezang! De dood is zelfs niet in staat, met al zijn bange en bittere benauwdheid, om dit gezang te storen, als Christus maar alleen de liefelijke vreugdeolie wil gieten in het benauwde hart.

Geveinsden

Het mag zijn, dat de schaduwachtige tijdgelovigen zich dit alles ook weer toe-eigenen, en hun zielen op een aangename wijze daarmee ook vertroosten. Maar het is zeker, dat het maar een valse en bedrieglijke troost is, van dat soort als de profeet beschrijft: *zij troosten met ijdelheid*, Zach. 10:2. Anders is de vreugde van het waangeloof niet dan een ijdele droom. Die heerlijke opstanding, waar wij van gehandeld hebben, is de opstanding der rechtvaardigen, Luk. 14:14, en gaat dengenen niet aan, welke slechts de mensen van buiten rechtvaardig schijnen, Matth. 23:28. Zij is een onwaardeerbaar voorrecht van de ware leden van de heilige christenkerk, hoedanig de geveinsden nimmer geweest zijn, hoewel zij zulks geroemd hebben. *Want die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn*, Rom. 9:6. Voorwaar, het onderscheid is al te groot.

1. De geveinsde tijdgelovigen zijn nooit gekomen tot de eerste opstanding van dode werken in Christus Jezus. Hoe zouden zij dan de betere opstanding verkrijgen, die

wezen zal ten jongsten dage? Hebr. 11:35. Het raakt alleen de ware gelovigen, hetgeen er gezegd wordt: *Zalig en heilig is hij die deel heeft aan de eerste opstanding, over deze heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen heersen*, Openb. 20:6.

2. De lichamen van de geveinsden waren ook nooit tempelen van de Heilige Geest, 1 Kor. 6:19 en de posten en bovendorpel van dezelve werden ook nooit waarlijk besprengd door de Geest met het heilige verzoeningsbloed van het geslachte Lam Gods. Zij bleven met de schone geestelijke gaven, die daar in gelegd waren, toch altijd steken in de onreine grond van de zonden. Zo kunnen deze schijnheiligen dan immers niet verwachten, dat de Heilige Geest hun sterfelijke lichamen eens levendig zou maken, gelijk zulks aan de oprechte kinderen beloofd wordt, in welke de Geest Desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, reeds woont, Rom. 8:11. Zij streden in hun aardse lichamen nooit ernstig tegen de zonden: hoe zouden zij dan toch komen, door de hemelse kracht van Christus, tot de zalige overwinning van de laatste vijand, de dood, in de opstanding des eeuwigen levens? Want wat strijd zij ook gevoerd mogen hebben, zo blijft het toch zeker, hetgeen de Apostel zegt: *en indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond, zo hij niet wettelijk heeft gestreden*, 2 Tim. 2:5.
3. Ook hebben de geveinsden hun leden, die op aarde zijn, nooit begeerd te doden, Kol. 3:5, maar zij zullen die altijd nog ontzien, om ten minste enigen van dezelve in het leven te sparen. En indien zij zich van vele grove zonden ook al onthouden, zo staan zij er toch wel verre vandaan, om hun zondig lichaam te bedwingen en tot dienstbaarheid te brengen, 1 Kor. 9:27. Zij plegen altijd nog enige zondige begeerlijkheden te koesteren, en hun vlees daartoe te verzorgen, *zonder ooit de Heere Jezus Christus recht gelovig aan te doen, met aflegging van de rok, die van het vlees bevlekt is*, Rom. 13:14; Judas vs. 23. Hoe kunnen zij dan op een zalige opstanding des vleses hopen, zij, die het vlees nooit geheel wilden kruisigen, met de bewegingen en begeerlijkheden? Of zouden die ook zaliglijk opstaan, die in de onreine liefde der zonden verstikt en vermoord zijn? Voorwaar, zij zullen wel mede ontwaken uit het stof der aarde, maar het zal wezen tot versmaadheid, en tot eeuwige afgrijzing, Dan. 12:2. Helaas! Al wie geleefd heeft als een huichelaar, en gestorven is als een huichelaar, die zal ook weer opstaan als een huichelaar. En dan zal het Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in de dag des oordeels, dan hen, Matth. 11:22.

Gave de ontfermende God, dat velen dit nog in tijds met ernst mochten bedenken! Want in de laatste opstanding zal er geen tijd meer wezen. indien wij geen oprechte Christenen zijn in Christus, als wij sterven, dan zullen wij zodanigen ook in alle eeuwigheid niet worden. Hebt gij dan, o mens! die dit leest, ook enige ware liefde voor uw kostelijke ziel en lichaam, en wilde gij die wel graag bevrijd hebben van een eindeloze verdoemenis, en die voor eeuwig gelukkig en zalig zien, wel dan bidden wij u ook als gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: *laat u toch nu in de aangename dag der zaligheid met Hem verzoenen!* En ziet toe, en wacht, ja wacht u, van de zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën, waarmee zo menige schone ziel verloren gegaan is, die nu geen andere gelegenheid hebben om ons te waarschuwen, dan alleen met haar droevige voorbeeld, hetwelk in het Woord duidelijk beschreven is, Matth. 16:6.

Het eeuwige leven

Van het eeuwige leven

d. En zo komen wij nu aan het Artikel *van het eeuwige leven*, het slot en de kroon van al het werk. Daar mocht ook wel een groot boek van kunnen geschreven worden, en toch zou er maar zeer weinig van kunnen gezegd worden. De Apostel, die eenmaal opgenomen werd in het Paradijs in de derde hemel, getuigt ons, *dat hij daar onuitsprekelijke woorden gehoord heeft, die een mens niet geoorloofd is te spreken*, 2 Kor. 12:4. De Heilige Geest heeft ons wel iets geopenbaard van het onbegrijpelijke, eeuwige leven der gelukzaligheid, waar al de uitverkoren gelovigen, de ware geheiligde leden van de Christelijke Kerk, na de opstanding der doden, eens in zullen overgevoerd worden in de hemel, maar die openbaring van de Geest strekt zich niet verder uit, dan om slechts een vaste grondslag te leggen voor ons geloof van die allerheerlijkste Goddelijke waarheid, en om ons naar deszelfs vervulling met opgestoken hoofden vurig te doen reikhalzen. Daar blijft hier wel honderd duizendmaal meer voor ons verborgen, dat wij niet eerder kunnen weten, voor wij het dadelijk genieten. De uitnemendste heiligen zijn in hun zondige, aardse stand immers geenszins vatbaar, om enig gedeelte van het eeuwige leven met enige volkomenheid te kunnen bekennen. Of zou anders ook een klein, onnozel kind al genoeg in staat zijn, om de aard van het mannelijke leven recht te bevatten? *Toen ik een kind was*, zegt de Apostel, *sprak ik als een kind, maar wanneer ik een man geworden ben, zo heb ik te niet gedaan, 't geen eens kinds was*, 1 Kor. 13:11. Dan zulks mag men hier ook wel zeggen: het beste leven der heiligen op de aarde is toch maar enkel kinderwerk, in vergelijking van het volmaakte eeuwige leven, dat zij namaals eens leven zullen in de hemel. Dit is wel gewis alzo waarachtig. En toch is het ook niet minder waarachtig, dat er nooit een heilige in de wereld geweest is, die hier reeds de eerstelingen van het eeuwige leven der zaligheid door de Goddelijke genade niet heeft genoten, tot een onderpand van de volkomen genieting hiernamaals. Gelijk dan ook de Schrift zegt: *Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven*, Joh. 3:36; niet slechts in belofte, maar ook in beginsel. En naardat het geloof steeds ongevoelig wast en toeneemt door de werking van de Heilige Geest, en de gelovige alzo ook nauwer met Christus, zijn levend Hoofd verenigd wordt en aan zichzelf, en aan alles dagelijks sterft, even naar die mate zal hij dan ook noodzakelijk meer genieten van het eeuwige leven, en steeds daartoe bereid en bekwaam gemaakt worden, *om deel te hebben in de erve der heiligen, in het licht*, Kol. 1:12. En niet anders leert hier ook de Catechismus (Vraag 58), waar die het geloof van de Christen omtrent dit Artikel aldus beschrijft, *dat dezelve voor waarachtig houdt en gelooft tot zijn vertroosting: dat nademaal hij nu het beginsel der eeuwige vreugd in zijn hart gevoelt, hij na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal*, enz. Waar dan twee dingen in aanmerking komen, te weten: *hetgeen voorgaat, en hetgeen volgt*:

(1) *Voorafgaat, dat ieder waar gelovige het beginsel der eeuwige vreugde reeds hier op de wereld in zijn hart gevoelt*. Ook niet een enig kind van God wordt daarvan uitgesloten, want dit is een wezenlijke eigenschap van de verzoende en wedergeboren staat van het zaligende geloof, en van de ware geestelijke vereniging der gelovigen met God in Christus. Zij zijn toch, zonder onderscheid, alle tezamen kinderen des Koninkrijks, Matth. 13:38. *En het Koninkrijk Gods is niet spijze en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap, door de Heilige Geest*, Rom. 14:17. Wat Goddelijke troost en vrede en blijdschap, door de Heilige Geest dan hier ook mocht werken in de harten van de ware Christengelovigen, naar de bijzondere mate van eens

ieders geloof en geestelijk leven, het is allemaal een waarachtig beginsel, en als een eersteling van die volzalige, eeuwige vreugde des hemels, welker volkomenheid zij eens genieten zullen na dit leven. Het zijn gelijk die edele druiventrossen van het land Kanaän, welke de verspieters met zich brachten, ten bewijze van deszelfs uitnemende vruchtbaarheid, Num. 13:23 enz. Voorwaar, daar zal geen zaligheid noch vreugde, noch heiligheid hier namaals genoten worden in de hemel, waar de gelovigen in dit aardse leven niet enige voorsmaak van genoten hebben, hetzij dan kort of lang, veel of weinig. Het grondbeginsel van het eeuwige leven wordt reeds hier op aarde, door de hemelse genade van de Heilige Geest, wel vastgelegd en gewerkt in de harten van de uitverkorenen, waar het heerlijke gebouw der volmaakte, eeuwige zaligheid dan namaals op neergesteld zal worden. Wat zijn toch anders de eerstelingen des Geestes, welke zij allen nu reeds bezitten, en die hen doet zuchten in zichzelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing huns lichaams? Rom. 8:23. Ja, wat wil de Apostel anders zeggen met dat troostrijke woord, *dat de God aller genade ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben*, 1 Petrus 5:10, dan dat Hij ons nu reeds al een beginsel van die eeuwige heerlijkheid, in onze zondige aardse staat, te smaken en te genieten geeft, waaruit wij een vast besluit mogen maken van de volkomenheid, die daar namaals eens op volgen zal? Al wie dan in 't geheel nog geen beginsel van de eeuwige vreugd in zijn hart gevoelt, die geniet dan ook God niet, en die is dan ook geenszins een waar gelovige.

Wij spreken nu niet van de bijzondere mate, trappen, of wijze van die genieting, maar alleen van het wezen van de zaak, zonder welk het waar geloof van de Heilige Geest, met deszelfs zalige vruchtgevolgen, niet kan bestaan. Voorzeker de minste gelovige, die er in de wereld is, geniet hier nochtans wel zo veel van God en van de hemel, als hij het zou begeren af te staan of te missen voor alle andere genietingen, welke de wereld hem mocht aanbieden. En dat is immers genoeg, om te bewijzen, dat hij reeds waarlijk een beginsel der eeuwige vreugde in zijn hart gevoelt, hetwelk in staat is, om zijn aardse kruis zodanig te verzachten, dat hij hetzelfde met een Christelijke geduldigheid begeert te dragen, en zijn Zaligmaker steeds te volgen, Matth. 16:24. Men heeft slechts aandachtig te letten op hetgeen wij nu zo menigvuldig van de aard en de werking en van de vrucht van het ware geloof bij ieder artikel aangewezen en terneer gesteld hebben, om van deze zaak een gezond oordeel te vellen.

2. Waar dan nu dit heilig beginsel der eeuwige vreugde alzo in het hart van de gelovigen reeds gewerkt is, als de eerstelingen van het nieuwe en geestelijke leven, daar kan datzelfde beginsel nooit vergaan, hoe klein of zwak het schoon ook wezen mocht. Nee, het is een onverderfelijk, Goddelijk zaad, dat blijft in alle ware gelovigen, 1 Joh. 3:9, en dat dient om hen te verstrekken tot een gewis onderpand, *dat zij na dit leven volkomen zaligheid bezitten zullen, die geen oog gezien, noch oor gehoord heeft, noch in eens mensen hart opgeklommen is en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen.* De grootste dingen plegen dikwijls te volgen op zeer kleine en geringe beginselen. Zo is ook het beginsel van het eeuwige leven, in het hart van Gods beminde en uitverkoren kinderen gelijk een mosterdzaad, hetwelk door de hemelse invloeden des Geestes allengskens aanwast en toeneemt, totdat de volkomen zaligheid daarop zal volgen. De Heilige Schrift is deswege vervuld met de dierbaarste en uitgelezenste beloften, welke het geloof in dier voege alle tezamen omhelst en aanneemt, dat het die volkomen eeuwige zaligheid in een lijdzame hoop zeker tegemoet ziet, en zich met deszelfs verwachting nu alreeds onuitsprekelijk zeer vertroost in ellende en droefenis van dit aardse leven, het daarvoor geheel houdende, dat onze lichte verdrukking, die

zeer haast voorbijgaat, ons werkt een gans zeer uitnemend, eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Kor. 4:17.

Helaas! hoe droevig zou het er niet uitzien met de arme gelovigen, indien zij slechts beroofd waren van dit artikel van het eeuwige leven! Zij waren voorwaar de ellendigste mensen, indien zij alleen in dit leven op Christus waren hopende, 1 Kor. 15:19. Maar nu bezitten zij, door het geloof van de Geest de wortel der reinigmakende hoop in de grond van hun gemoed, waardoor zij steunende op Gods onveranderlijke verbondsbeloften in Christus, 2 Kor. 1:20, een volkomen en onbegrijpelijke, eeuwigdurende zaligheid met lijdzaamheid tegemoet zien.

1. *Zij verwachten een volkomen zaligheid.* "Ach, zegt de gelovige, hoe zeer ellendig en gebrekkelijk zijn hier al mijn geestelijke genietingen! Ik woon met dezelve toch maar uit van de Heere in het zondige vlees. Het zijn maar enige kleine druppeltjes van zaligheid, waarmee ik mijn vermoeide amechtige ziel liefelijk kan verkwikken. *En hoewel ik nu ook eeuwig leef door het geloof des Zoons Gods, Die mij lief gehad heeft,* Gal. 2:20, *zo sterf ik toch elke dag, hetwelk ik betuig bij onze roem, die ik heb in Christus Jezus, onze Heere,* 1 Kor. 15:31. En hoe bang valt mij dat sterven! Hoe ik nader aan de dood genaak, hoe mijn benauwdheid immer groter wordt. De zonde, de zonde stoort hier mijn vrede en vreugde! Mijn helderste licht schijnt hier achter dikke wolken van menigerlei droevige ellenden en duisternissen. Wat ben ik hier besloten in de banden van een enge en benauwde wereld! En wat lijdt mijn ziel dagelijks een groot gebrek! Hoe moe wordt zij nu dit aardse leven! Zij smelt toch in mij weg van treurigheid, en ik hijg reeds, als een vermoeide dagloner, naar de avondschaaduw. *Ik heb een begeerte om ontbonden te worden, en met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste,* Fil. 1:23. O, wat zal het dan zijn, als ik eens bij mijn Heere Christus wezen zal. Dan zal ik daar een volkomen zaligheid genieten. *Want wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgene, dat ten dele is te niet gedaan worden,* 1 Kor. 13:10. Indien de enkele hoop en verwachting daarvan mij nu reeds, midden in de zieldrukkendste ellenden, op sommige tijden kan doen opspringen van vreugde, als een die omringt wordt met vrolijke gezangen van bevrijding, Ps. 32:7, wat zal dan de zaligheid zelf wezen, als ik die in volkomenheid namaals eens genieten zal! Daar zal ik dan geheel volmaakt, en zonder enige zonde zijn. Daar zal ik mijn algenoegzame Drie-enige God dan genieten, in eindeloze vreugde en gerechtigheid. Niets zal mij dan meer van Hem scheiden. O, hoe zal mijn ziel dan baden en zwemmen, ja, eeuwig onderdompelen in de grondeloze oceaan van heilige wellusten! Wat vreugde zal dat zijn! Wat tong zal die melden?

2. *Want de gelovigen, die nu reeds in hope zalig zijn, verwachten een gans onbegrijpelijke zaligheid, hoedanig geen oog gezien, noch oor gehoord heeft, noch in geen mensen hart opgekomen is.* Voorwaar, indien ook zelfs de lage stoffelijkheden van het geschapen natuurwezen niet om te doorgronden zijn voor het zwakke menselijke vernuft, maar het edelste en volmaaktste daarvan altijd nog zeer diep verborgen blijft, hoeveel onbegrijpelijker en ondoorgrondelijker moet dan die ongeschapen heerlijkheid zijn, die namaals in de hemel van de ware gelovigen zal genoten worden? Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht, Jes. 64:4. Al wat hier gekend wordt van de gelukzalige vreugde des hemels, is maar een flauw en donker gezicht des geloofs, hetwelk wij alleen zien door een spiegel in een duistere rede, 1 Kor. 13:12. Het allerlichtste verstand

moet hier steeds uitroepen: O, wat ben ik nog zwak en blind! Hoe schemeren mijn ogen, zodra maar een levendige straal op mij neerschiet van die heldere glans des hemels! Hoe weinig kan ik van dat zuivere Goddelijke licht nu nog verdragen! Ik zal dan eerst mijn aardse wezen geheel moeten afleggen, en een heilig hemels wezen moeten aandoen, eer ik iets terdege zal kunnen bekennen van het onzienlijke, en iets recht verstaan van het onbegrijpelijke, dat alle verstand en kennis verre te boven gaat. Wat eigenlijk de hemel is, wat het heilige gezelschap in de hemel, wat de hemelse vreugde en gelukzaligheid, en wat de eindeloze algenoegzaamheid en volmaaktheid van dat alles: O, wie zal ons ook zeggen, welke daar zij de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid? Kol. 1:27. Laat ons dan lijdzaam wachten, laat ons Hem verbeiden met een stil geloof, Die dat boek met zijn zeven zegelen voor ons eens zal openen, als wij bij Hem zijn in de Hogeschool. Daar zullen wij dan deze wonderlijke lessen leren, want indien wij hopen, hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid, Rom. 8:25.

3. *Ja, Gods kinderen verwachten een eeuwigdurende zaligheid, om God daarin eeuwiglijk te prijzen.* Alles zou niets zijn, zegt een gemoed, dat alreeds geestelijk zucht om de schaduwen der tijdelijkheid eens te ontworstelen, indien maar alleen dit verderfelijke de onverderfelijkheid niet zou aandoen, en dit sterfelijke de onsterfelijkheid, 1 Kor. 15:53. Al de heerlijkheid des hemels ging aanstonds verdwijnen, als daar slechts enige verderfelijkheid bij plaats kon hebben, en als de nacht daar volgde op de dag. Maar zie, zij zullen Zijn aangezicht zien: *en aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars, noch licht der zon van node hebben, want de Heere God verlicht ze, en zullen als Koningen heersen in alle eeuwigheid,* Openb. 22:4, 5.

"Ik zal, zegt de gelovige, mijn God aldaar eeuwig prijzen, eeuwig zal ik Hem daar volmaakt dienen en beminnen met al de hemelingen, en eindeloos zal ik daar ook mijn stem paren met de volzalige Engelenkoren en die der andere heiligen, om Jehovah's lof te zingen. O, hoe zal ik ellendig, verdwijnend, schaduwachtig schepsel daar dan zalig verslonden worden in die grondeloze eeuwigheid! Kom, kom toch, heilvolle eeuwigheid! En Gij, o Vader der eeuwigheid! Jes. 9:5, omhels mijn versmachtende ziel met Uw liefelijke armen, en ruk mij toch eens uit deze vergankelijkheid. Laat mijn stamelende tong, die nu zo snel moe is, eens eeuwige Hosanna's liederen tot Uw lof zingen. Wat doe ik hier in mijn doodbrakend, zuchtend leven tot Uw lof? Ik verdwijn hier als een rook, mijn horloge is gedurig ontsteld, en ik weet niet wat het is, een vaste koers te houden. Ach, mijn dierbare, grootmachtige Heere en mijn God! wat verdient Gij niet een andere lof van mij, wie Gij enkel toch geformeerd hebt tot Uw lof? Jes. 43:21. Hoe zal ik U in die volzalige eeuwigheid loven! Daar zal ik dan geheel vol licht en lof zijn. Wat een klaarheid, en verscheidenheid, en onuitsprekelijke liefelijkheid van zielverzadigende vreugde zal ik daar dan vinden bij Uw Goddelijk aangezicht, en in Uw rechterhand eeuwiglijk, Ps. 16:11, als ik daar altijd zal zitten onder de schaduwen van de boom des levens, die in elke maand van het jaar zijn nieuwe vruchten geeft, Openb. 22:2; wanneer het in zijn volle kracht vervuld zal worden: *en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen; maar droefenis en zuchtingen zullen wegvlieden,* Jes. 35:10."

Op deze en dergelijke wijze zal het geloof van de Christen door de genade van de Heilige Geest dan werkzaam zijn met het heilvolle troostartikel van het eeuwige leven, hetwelk wij hiermee dan nu genoeg geopend achten.

Naamchristenen

Wie zal het de geveinsde naamchristenen en tijdgelovigen nu weer kunnen beletten, dat zij hieruit ook een valse troost vergaderen? Want immers deze drie dingen worden mede niet verzadigd, Spr. 30:15: *de zorgeloosheid, het waangeloof en de wanhoop*. Wie niet omkomt in de ene, die zal dan verloren gaan in de andere weg. Wie niet zorgeloos kan zijn, die wordt licht een waangelovige en wie niet langer een waangelovige kan zijn, die stort niet zelden eindelijk neer in een wanhopige afkeer van God. Helaas, de inbeelding alleen van een goed recht op het eeuwige leven heeft menigeen dat eeuwig doen verliezen. Toen de eerste mens zich gemakkelijk van de satan wijs liet maken, dat hij nu haast in Goddelijke hoogheid en zaligheid zou leven, stortte hij plotseling neer in de diepste afgrond der verdoemenis. En nochtans wil het geveinsde volk zich daar niet aan spiegelen. De satan is listig genoeg, om hen slechts te leiden in een andere koers van bedrog, welke toch niet minder dodelijk is, indien de almachtige genade hun blinde zielen daar niet op tijd uit komt redden. Een huichelaar kan met het oog van het waangeloof alzo steil opzien naar de hemel, dat hij de diepe kuil van het eeuwige verderf niet ziet liggen voor zijn voeten. Wat zou het anders zijn de Hemelse gaven te smaken, en de krachten der toekomstige eeuw, Hebr. 6:4, 5, dan dat de mensen zekere verrukkende bewegingen van blijdschap genieten, spruitende uit opgehelderde Evangelische bespiegelingen van de zeer genoeglijke hemelse en eeuwige goederen, welke zij zich, zonder grond, loffelijk toe-eigenen? Indien er grote genade nodig is, om ons te wachten voor de helse boosheden van de vorst der duisternis, zo is daar voorwaar nog groter genade nodig, om onze zielen te hoeden voor zijn bovenhemelse boosheden, van welke voorheen al iets gezegd is. Hij sleept menigeen voor eeuwig in de hel door een zoetvoerig, betoverend gezicht van de hemel. Want het kan de satan heel weinig schelen, hoe hij de dwaze mensen bedriegt, als zij maar gereed genoeg zijn, om zijn bedrog aan te nemen. Een visser zal er niet naar zien, welk aas hij aanslaat, als hij er de vissen maar mee vangen kan, en ook willen alle vissen niet gevangen zijn aan hetzelfde aas. Doch men zal het allersubtielste waangeloof hier bij Gods licht lichtelijk kunnen bekennen uit deze twee eigenschappen:

1. Wat geestelijke of hemelse blijdschap de geveinsden hier ook mogen genieten, zo is die toch geenszins dat beginsel der eeuwige vreugde, hetwelk de Heilige Geest werkt in de harten van de ware gelovigen. Het is alles slechts een losse, ongegronde, onbestendige blijdschap. Dezelve roert alleen de bovenliggende aarde van het hart van de huichelaar, maar zij kan niet wortelen noch doordringen in de vastgesloten grond van zijn gemoed. De geveinsden behouden steeds het stenen hart van de verharde, ongevoelige, weerspannige, onwedergeboren natuur. Dat wordt bij hen door een zaligmakende overtuiging uit de Wet nimmer grondig opgetrokken, noch vermorzeld, of week gemaakt. Daarom blijven zij altijd steenachtige plaatsen, waar het zaad van het Evangelie invallende, zo terstond opgaat, omdat het geen diepte van aarde heeft, Matth. 13 :5. Zodra vernemen zij die liefelijke boodschap van het eeuwige leven niet met enige aandacht, of zij ontvangen dezelve terstond met vreugde, en eigenen die zichzelf toe, en vermaken er zich geredelijk mee, vers 20. Dit komt, omdat zij niet goed letten op de vereiste hoedanigheden van de ware zielsboetvaardigheid en van de kruisiging van het vlees, van de verloochening der wereld, de verzaking van alles, en van de hartelijke verzoening en heiligmaking, welke dat Evangeliewoord met zich brengt. Dit alles lopen zij toch maar licht over. Als zij maar troostrijke beloften ontvangen dan

geloven zij terstond, en scheppen snel vreugde. Daar de ware uitverkorenen ordinair nog zeer droevig te worstelen hebben met die steenachtige grond van hun ongelovige, vijandige en onverbroken natuur, om die vermorzeld te krijgen, daar is het schijngeestelijk volk dan al gelukkig gered, en liefelijk geholpen. Hun zaad wast nu al voorspoedig naar boven, als dat der anderen nog eerst werkt, om derwaarts een wortel te schieten. Dit is hier het onderscheid, de geveinsde houdt veel van een snelle vreugde, en de oprechte houdt veel van een diepe wortel. Van deze staat er, geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof, Kol. 2:7; en van genen wordt gezegd, en dezen hebben geen wortel, die maar voor een tijd geloven, en in de tijd der verzoeking wijken zij af, Luk. 8:13. Zij hebben geen wortel van een hartgrondige Wetsovertuiging, geen wortel van ware geloofsinlijving in Christus, geen wortel van Goddelijke verzoening en rechtvaardigmaking door Zijn bloed, noch van inwendige gemoedsvernieuwing door Zijn Geest, noch van enige andere Genade, welke die ook zijn mag. Dit is altijd hun groot gebrek, dat hun een wortel ontbreekt.

2. Ook kunnen de tijdgelovigen dewijl zij dat heilige beginsel van de eeuwige vreugde nimmer zelf smaken, dan ook niet hartelijk verlangen naar de volkomen zaligheid, die volgen zal gelijk dat geschiedt van de oprechte gelovigen. Zij mogen al veel van een verlangen naar de hemel spreken, en daar ook een gedaante van vertonen voor de mensen, ja, zij mogen ook wel zoiets bij zich hebben, hetwelk daar als een zweempje naar leeft, maar het is in de grond geen heilig of oprecht verlangen, spruitende uit de ware gemeenschap van Christus, en uit een inwendige haat tegen de zonde. Dit blijkt, omdat zij niet ernstig strijden en arbeiden, en geen geweld doen op het Koninkrijk der hemelen, om dat in te nemen, Matth. 11:12. Zij begeren hun zondige begeerlijkheden niet edelmoedig te verzaken en hun vlees te kruisigen en wanneer zij zich al flauw daar tegen kanten, zo zullen zij toch het oog, dat hen ergert, nooit uittrekken, noch van zich werpen om maar één oog hebbende tot het leven in te gaan, liever dan twee ogen hebbende, in het helse vuur geworpen te worden, Matth. 18:19. Hieraan zal de geveinsde gekend worden (en hun eigen consciëntie zal hun ook getuigenis geven, indien zij door de stroom van het verleidend waangeloof maar niet al te ver weggesleept worden), dat zij waarlijk een enige beminde lust of boezemzonde nog veel liever hebben, dan de hemel of het eeuwige leven. Het zal hun weinig baten, dat de zonde hen kwelt, en dat zij er ook al veel onrust en benauwdheid binnen in hun gemoed van moeten uitstaan, en er ook wel eens enige voornemens tegen nemen, en een lichte strijd tegen voeren, zolang zij het niet recht ernstig, in de kracht van Christus, op de doding der zonde toeleggen, en nu in een volkomen haat tegen de zonde staan. Nooit zullen zij ook hartgrondig treuren, over hun droevig en langdurig uitwonen van de Heere in het zondige vlees, en de wereld is hun ook geen bange en vreemde plaats. Het mag met hen zo schijnen, maar inderdaad is het zo niet, dewijl de grondslag van een vernieuwde hemelsgezinde natuur door de Geest van Christus nooit waarlijk in hun gemoed vastgelegd werd. Als zij maar geen aanmerkelijk drukkend kruis en tegenspoed in de wereld ontmoeten, maar veeleer in voorspoed mogen leven, en als zij van de mensen om hun gaven en schijngodzaligheid genoeg geëerd en geacht worden, dan kunnen zij het buiten de hemel wel stellen. Kortom, een geveinsde houdt in de grond van zijn hart veel meer van het tijdelijke, dan van het eeuwige leven. En al het andere is schijn en bedrog. Zijn gehele godzaligheid is als een kunstig koperen beeld, dat verguld is, mettertijd zal er het schoon verguldsel wel afslijten en dan zal het genoeg kunnen gezien worden, wat voor een stof het is.

Zie daar dan de kostelijke en onwaardeerbare genadeweldaden, de voortreffelijke juwelen en dierbare kleinodiën, welke de Heere Jezus Christus aan de ware leden van Zijn Gemeente, Zijn geliefde Bruid, zo mild schenkt, om hen hier en hier namaals geheel te verrijken en gelukkig te maken. Wie die daar een waarachtig deel aan heeft, die de eerstelingen geniet, en ook het volkomen eens namaals eeuwig genieten zal, moet hier dan niet uitroepen: *Welgelukzalig is het volk, wiens God de Heere is: het volk dat Hij Zich ten erve verkoren heeft!* Ps. 33:12. Laat de arme wereld nu vrij stoffen en roem dragen op hun schijngoederen, op hun nietige vergankelijkheden, geen wedergeboren kind van God, die anders maar enigszins vast staat in het geloof, zal hun schaduwachtige gelukzaligheid van korte duur lichtelijk benijden. Hij zal veel liever willen treuren over de dwaze zinneloosheid van deze ellendige mensen, die zich aan het bedrieglijke lokaas van de satan zo vergapen, en dat zo gretig inslikken, niet bemerkende de dodelijke angel van het eeuwige verderf, die daaronder verborgen is. Deze heilige goederen van Gods huis, welke wij hier verhandeld hebben, zijn alleen de ware goederen. Wie dezelve bezit, die mag wel wat missen en wezen dan nog rijk genoeg in God, voor de tijd en voor de eeuwigheid.

Ach, dat de mensen hier dan leerden, een rechte keuze te doen, en dat zij ogen mochten hebben, om de schaduwen te onderscheiden van het lichaam!

Slot van 12 Geloofsartikelen

Hiermee is nu de geloofsmaterie van het heilig Evangelie met de hulpe des Heeren van ons ordentelijk verhandeld. En dit is nu het waarachtig Christengeloof, aan welker oprechte deugdelijkheid binnen in het gemoed, door de Heilige Geest des mensen ganse gelukzaligheid alleen is hangende. Dit is het oud en nieuw geloof, dat nooit verandert, hetwelk de Profeten, de Apostelen, de Evangelisten, ja de Zaligmaker Zelf ons geleerd hebben. Geloofd zij God! door Wiens genade wij ook vrijmoedigheid hebben, om tot de christenen in Nederland te zeggen: *Geliefden, also ik alle naarstigheit doe, om u te schrijven van de algemene zaligheid, zo heb ik noodzaak gehad aan u te schrijven, en u te vermanen, dat gij strijdt voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is,* Judas vers 3. Wij geven u hier het onvervalste Apostolische geloof, waardoor al de heiligen van het Oude en van het Nieuwe Testament zalig zijn geworden. Het onbewegelijk martelaarsgeloof, dat rood geveerd is met het bloed der heiligen, en met het bloed der getuigen van Jezus, Openb. 17:6. En een kostelijker geschenk kunnen wij u uit onze armoede niet geven. Dit allerheiligste geloof is in de bewarende hand van onze grote Heere Jezus Christus, en daarom willen wij ons over hetzelfde zo angstig niet bekommeren. De vrouw, welker kind is weggerukt tot God en Zijn troon, draagt die kroon van twaalf sterren vast genoeg boven haar hoofd, en de grote ronde draak, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden, ligt vast genoeg onder dit Goddelijk vloekvonnis: *op uw buik zult gij gaan, en stof zult gij eten, al de dagen uws levens,* Gen. 3:14; Openb. 12:1-6. Dit geloof staat gebouwd op de Rotssteen der eeuwen, en daarom zullen ook de poorten der hel dezelve niet overweldigen.

De goede God geve veeleer, dat de mensen hun gemoederen in het helderschijnend licht van deze hemelse geloofswaarheid met vreze en beving zorgvuldig mogen beproeven! Daartoe staan nu beide, het waarachtig geloof en het waangelooft, hier vlak voor hun ogen. Gelukkig zullen zij zijn, die er door de genade Gods een wezenlijk voordeel mee mogen doen!

En gij, vrome Christenschaar! gij kinderen van Sion, wij wensen en bidden de Vader der lichten, als gij dit ons geschrift leest, dat gij allen dan weten moogt, dat wij ook de satan en de valse broederen niet een uur hebben geweken met onderwerping, opdat de waarheid van het Evangelie bij u zou verblijven. *En van degenen, die geacht waren, wat te zijn, hoedanigen zij eertijds waren, verschilt mij niet: God neemt de persoon des mensen niet aan, want die geacht waren, hebben mij niets toegebracht*, Gal. 2:5, 6. Wilt God toch danken, en Zijn waarheid hartelijk beminnen, en wacht u toch in deze beroerde en scheurzieke tijden, *om niet te geloven een iegelijke geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn. Want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld*, 1 Joh. 4:1. Laten noch krachten, noch tekenen, noch gaven, noch autoriteit, schijngeestelijk licht, gedaante van godzaligheid, geroep op samenstemming van velen, of wat het schoon ook zijn mocht, buiten de Bijbel, u toch bewegen. *Vertrouwt u niet op valse woorden, zeggende: des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze*, Jerem. 7:4. Uit hun vruchten zult gij ze wel genoeg kennen, indien gij anders de geestelijke kracht van een tedere en nauwgezette geloofsgodzaligheid in Christus maar recht gekend, en zelf gesmaakt hebt. Houdt u dan in de Heere Jezus altijd onbewegelijk vast aan dit regelmatige, Bijbelse en Goddelijke geloof, dat gij hier voor uw aangezicht hebt liggen, als een stad op een berg. Zoekt steeds levendig in datzelfde geloof te leven. *Bouwt gij uzelf op uw allerheiligst geloof, biddende in de Heilige Geest: bewaart uzelf in de liefde Gods, verwachtende de barmhartigheid onzes Heeren Jezus Christus, ten eeuwigen leven*, Judas v. 20, 21.

C. En ten einde die Goddelijke waarheid van het oprechte geloof nog nader bevestigd worde, zo gaan wij nu verder over tot het Derde voornamelijk stuk, dat hier te verhandelen is, (ziet het voorstel van onze afdeling in het 1e deel), *zijnde de genadige rechtvaardigmaking, of verzoening met God door het geloof*. Daar is geen deugd of genade van de Heilige Geest in het hart van de mensen, die een zaliger en krachtiger uitwerking heeft, dan even het ingeplante en ingewortelde zielsgeloof. Dat almachtig werk van de Geest is het eigenlijk geordineerde middel, beide van de rechtvaardiging en van de heiliging van alle uitverkorenen, zodra zij slechts uit het oude leven der zonde overtreden in het nieuwe geestelijke leven van het geloof; uit het Farizeïsche in het oprechte Christelijke leven; uit het Wettische in het Genadeleven; ja uit het vervloekte in het verzoende leven. Maar de zalige rechtvaardigmaking is de allereerste heerlijke vrucht, die spruit uit de heilige grond van het geloof, van welke de heiligmaking dan ook aanstonds onmiddellijk voorkomt door de genaderijke werking van de Heilige Geest. En daarom komt die grote weldaad van der rechtvaardigmaking hier dan nu ook eerst in aanmerking. Zonder dezelve kan van de bekering of heiligmaking niets begrepen worden, omdat er geen ware zielsheiligheid ooit kan vallen bij degenen, die nog enkel goddeloze en onverzoende zondaars zijn in het oordeel van de heilige God, gelijk zulks in het vervolg bij de grondige opening van deze hooggewichtige Evangeliewaarheden nader zal blijken.

VAN DE RECHTVAARDIGMAKING

ZONDAG 23

Vr.59. Maar wat baat het u nu dat gij dit alles gelooft?

Antw. Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Vr.60. Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antw. Alleen door een waar geloof in Jezus Christus; also dat, al is het dat mij mijn consciëntie aanklaagt dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem.

Vr.61. Waarom zegt gij dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antw. Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe-eigenen kan.

Daar wordt dan in de Catechismus hier eerst gevraagd (vraag 59): *Maar wat baat het u nu, dat gij, al gelooft?* Dat is, wat waarachtig voordeel bekomt gij toch nu (gij, die immers van uzelf een geheel rampzalig, goddeloos en verdoemelijk zondaar zijt), door middel van dit geloof der werking Gods in uw hart? Wat wezenlijke zaligheid of verlossing uit de zonden brengt u dit heilig geloof nu aan? Deze is waarlijk een zeer gewichtige vraag, welke een vroom Christen nooit genoeg aan zichzelf doen kan. Het waarachtig geloof is wel als een ledige hand, maar die een algenoegzame God in Christus aangrijpt en vasthoudt, met de gehele volheid van genade en zaligheid, die er in Hem is, gelijk Hij ons wordt voorgesteld in de gewisse beloften van het Heilig Evangelie. Het is wel als een ledige emmer, maar waarmee de dorstige zondaars het water des levens overvloedig scheppen uit de Fontein des heils en dat ook met vreugde drinken tot verzadiging van hun ziel, Jes. 12:3. Ziet hier dan het grote voordeel, hetwelk er, even door dit middel van het oprechte geloof, voor een arme verloren zondaar te bekomen is, wiens ziel met deze heerlijke Genade van God geschonken wordt. Het bestaat in deze twee stukken:

(1) *Dat hij in Christus, voor God rechtvaardig is.*

(2) *En dat hij daarbij ook een erfgenaam des eeuwigen levens is.*

Minder geeft het waarachtige geloof de gelovigen zonder niet, en meer kan het hem hier op de wereld niet geven. Met minder kan hij niet zalig zijn, en meer heeft hij om zalig te zijn ook niet van node. Zoveel als hij door de zonde heeft verloren, zoveel ontvangt hij door het geloof van God, in Christus, uit loutere genade, nu ook weer, ja ook zelfs nog oneindig meer, indien wij zien, op de vastigheid van dit Goddelijk genadegeschenk, hetwelk nu gesteld is in de zekere bewaring van de getrouwe en almachtige Zone Gods, boven het bereik van de satan, wie alreeds de kop door Hem vermorzeld, en zo de macht benomen is, om een enige uitverkorene nu weer te leiden tot het verderf. Laat ons die heilige tweelingen van de hemelse genade dan eerst vooraf een weinig bezien, eer wij hun ware natuur omstandiger openen.

Hoe de zelve een vrucht des geloofs is

a. Het eerste stuk, van het grote voordeel van het ware geloof voor ieder gelovige zonder onderscheid, is dan: *dat hij, in Christus, voor God rechtvaardig is*. Wat een geheel wonderlijke, ja, Goddelijke omkering! Hij, die in Adam een goddeloos en vervloekt zondaar is, wordt hier zodra hij nu maar alleen oprecht gelooft, door de hemelse genade in Christus, een rechtvaardige voor God. Mag dit niet wel een nieuwe schepping heten, *en een wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, die bedekt was; welke God tevoren verordineerd heeft tot onzer heerlijkheid, eer de wereld was; welke niemand van de oversten der wereld gekend heeft?* 1 Kor. 2:7, 8. Wat is het toch te zeggen voor God rechtvaardig te zijn? Voorwaar, dit zal niemand recht verstaan, die nog maar een zonde alzo licht en klein kan achten, dat hij er geen berouw en schaamte over zoekt te dragen. Want deze is rechtvaardig voor God die van Hem Zelf wordt verklaard en gehouden, alzo geheel zonder enige de minste zondige begeerlijkheid te zijn, en zo volmaakt en vlekkeloos heilig in zijn oorsprong, en in zijn staat en weg, gelijk de allerheiligste Wet van God de mens beveelt te zijn. Dus verstaat het de Apostel, waar hij zegt: *Gelijk door de ongehoorzaamheid van dien énen mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Enen velen tot rechtvaardigen gesteld worden*, Rom. 5:19. Een enkele zonde of ongehoorzaamheid tegen God is genoeg, niet slechts om één mens te verdoemen, maar ook om zijn natuur, door de beroving van Gods Beeld, geheel te verderven, gelijk de eerste mens zulks met zijn voorbeeld bevestigd heeft in het Paradijs. En daarom kan de rechtvaardigheid, waarmee wij uit genade in Christus beschonken worden, en die uit God is door het geloof, Fil. 3:9, dan ook noodzakelijk niet anders dan geheel volmaakt zijn, en in allen dele overeenkomstig de volmaakte Wet, die der vrijheid is, Jak. 1:25. Daarnaast kan een gelovig zondaar zodanige volmaakte rechtvaardigheid van God, op geen andere wijze ooit bekomen, dan alleen in Christus en door Christus, dat is: door de ware geestelijke gemeenschap des geloofs met Hem. In zichzelf is en blijft hij altijd maar een arm, verdoemelijk zondaar, en kan als zodanig ook de allerminste ware rechtvaardigheid nooit bezitten. Eveneens als een arme, verlaten vrouw, die eenmaal een rijk en gelukkig huwelijk doet, dan immers al haar eer en rijkdom alleen bezit door de man, met welke zij getrouwd en vast verenigd is, alzo heeft de gelovige ook al zijn rechtvaardigheid geheel alleen in Christus en door Hem. Het is alles van dat heilige Goddelijke Hoofd afkomstig, wat Hem voor God volmaakt en rechtvaardig doet zijn. *En gij zijt in Hem volmaakt, zegt de Apostel, die het hoofd is*, Kol. 2:10. Deze is de grote verborgenheid van de weg der zaligheid, welke de ware gelovigen alleen recht zullen verstaan, die dezelve van de Vader gehoord en geleerd hebben, Joh. 6:45. Waar de rampzalige blindheid van de natuur door het ongeloof of door het waangeloof, dan nog vast blijft liggen op de bodem van 's mensen gemoed, daar kleeft hij, met al zijn Evangelische kennis, in de grond ook nog geheel vast aan de eigengerechtigheid. Hij zoekt dan al op een meer grove of subtiele wijze de rechtvaardigheid in zichzelf, en niet in Christus. Van de zodanige zegt de Schrift: *want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid, een iegelijk die gelooft*, Rom. 10:3, 4. Dit laatste is alleen voor degenen, welke God dat juk des ongeloofs Zelf van op hun kinnebakken belieft op te lichten, en aan welke Hij dat zielverzadigend voedsel, van de rechtvaardigheid des geloofs in Christus, door Zijn Woord en Geest, krachtdadig komt toereiken, Hos. 11:4. Wat is het dan niet een heerlijk geschenk van Gods grondeloze barmhartigheid voor ons arme, verloren zondaren, dat wij alzo in Christus voor Hem rechtvaardig mogen zijn? Ja, duizendmaal rechtvaardiger zelfs, dan Hij de mens in Zijn eigen natuur ooit had kunnen scheppen? Want immers die éne rechtvaardigheid

van de Middelaar Christus Jezus, waarmee wij gelovigen nu beschonken worden, overtreft in volmaaktheid oneindig ver alle menselijke rechtvaardigheid, die er geenszins had mogen zijn door de volmaakte schepping naar Gods Beeld, wanneer dezelve door de zonde ook al nimmer ware verstoord geworden.

Van het tweede deel van de rechtvaardigmaking

b. Uit dien grond van de geschonken en toegerekende Goddelijke rechtvaardigheid in Christus spruit nu ook onmiddellijk die andere weldaad van Gods genade, *dat de gerechtvaardigde gelovige daarnaast een erfgenaam van het eeuwige leven is*. Alles, zonder onderscheid, wat waarlijk vrijgemaakt is van de zonde, en Gode dienstbaar gemaakt is, dat heeft zijn vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven. *Want de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegifte Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus onzen Heere*, Rom. 6:22, 23. Daar kan nooit wat begrepen worden van vloek, dood, hel, enz. hetwelk niet een natuurlijk en noodzakelijk vruchtgevolg van de zonde is. De zonde heeft die schrikkelijke kwaden voortgebracht, omdat dezelve tegen de allerhoogste en heiligste Majesteit Gods bedreven is. Maar eer die werd bedreven, stond de Boom des levens in het midden van het Paradijs, en de volmaakte mens mocht toen van deszelfs vrucht vrijelijk eten, tot een gewis Goddelijk onderpand, dat hij beide rechtvaardig en een erfgenaam des eeuwigen levens was. Waar dan nu de zonde is, daar is ook zeker de dood. Maar als de zonde geheel weggenomen, en de rechtvaardigheid in haar plaats gesteld wordt (gelijk deze nu alzo Gods genadeweg, in Christus, over al de uitverkoren gelovigen is), dan wordt de dood ook aanstonds weggenomen, en het eeuwige leven komt in de plaats. Zo leert ons de Apostel, als hij zegt: *Want indien door de misdaad van één de dood geheerst heeft door dien énen, veel meer zullen degenen, die den overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door dien Enen, namelijk Jezus Christus*, Rom. 5:17. Daar is, tussen de volmaakte rechtvaardigheid en tussen het eeuwige leven een allernoodzakelijkst en wezenlijkst verband, eveneens als er ook is tussen de zonde en de eeuwige dood. En beide rusten geheel op de volmaaktste heiligheid van God, welke de rechtvaardige bemint en de zondaar haat, en daarom ook de ene met het eeuwige leven wil belonen, en de andere met de eeuwige dood wil straffen. Weshalve het dan zeker is, dat al wie waarlijk door het geloof in Christus voor God rechtvaardig is, even uit dien hoofde ook noodzakelijk een erfgenaam van het eeuwige leven moet zijn. Gelijk er dan in onze Heere Jezus Christus ook een tweeërlei Middelaarsrechtvaardiging is, waarmee de gelovige zondaar van God wordt geschonken: *een lijdelijke en dadelijke*.

Door de *lijdelijke* heeft Hij de dood en de vloek der Wet volkomen voor ons gedragen, en is alzo een verzoening geworden voor onze zonden, 1 Joh. 2:2, dezelve geheel uitdelgende en wegnemende van voor Gods heilig aangezicht, zodat er in opzicht van Zijn Goddelijke voldoening, dan nu in 't geheel geen zonde meer is voor de ware gelovigen, maar alleen een volmaakte rechtvaardigheid, welke zij nu in Hem, uit loutere genade, voor eeuwig van God bezitten, door het geloof. Hiernaast heeft Hij, door Zijn *dadelijke* gehoorzaamheid, ook alle gerechtigheid der Wet voor ons vervuld, en heeft ons nu daardoor het recht van het eeuwige leven verworven, alzo dat het niet mogelijk is, dat ons dat leven ontgaan zou. Want Christus heeft Zelf, met Zijn opstanding uit de doden, dat eeuwige leven reeds voor ons in bezitting genomen, en heeft ons de eerstelingen daarvan reeds geschonken, gelijk in het Artikel van Zijn opstanding tevoren omstandig is aangewezen. Zodat het dan nu vast staat, dat God in

de genadige rechtvaardigmaking aan alle ware gelovigen die twee grote en heerlijke weldaden schenkt: de volmaakte rechtvaardigheid en het kinderlijk recht, of het erfgenaamschap van het eeuwige leven, en dat geheel in Christus en door Christus, opdat wij, gerechtvaardigd zijnde door Zijn genade, erfgenamen zouden worden naar de hope des eeuwigen levens, Tit. 3:7. Al wie nu zijn ziel nog tevreden kan stellen met een mindere rechtvaardigmaking dan deze, die heeft dan voorzeker noch Christus, noch de ware rechtvaardigmaking des geloofs door Hem ooit recht gekend. Het christengeloof omhelst beide de vergeving der zonden en het eeuwige leven als tevoren gezien is. En Christus is ons niet alleen geworden rechtvaardigheid van God en heiligmaking, maar ook verlossing, dat is een volkomen verlossing, of de eeuwige zaligheid van ziel en lichaam, 1 Kor. 1:30.

Van het groot gewicht van dit leerstuk van rechtvaardigmaking

Deze zaken dan alzo eerst een weinig geopend zijnde, gaan wij nu verder over om de rechte aard en gelegenheid van die grote weldaad der rechtvaardigmaking zelf, met de hulp des Heeren, nog wat nader in te zien.

Er wordt in de Catechismus (Vraag 60) een bijzonder onderzoek naar gedaan, als er gevraagd wordt: *Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?* Dat is: in wat manier is zulks te verstaan? Hoedanig is de eigenlijke gelegenheid of beleid van deze Goddelijke Genadehandel? Voorwaar, aan het rechte verstand van deze zaak is in alle opzichten zeer veel gelegen, en niemand kan ooit een waar gelovig Christen zijn, die in de grond nog blind of dwalende van geest gevonden wordt in deze voorname Evangeliewaarheid, *welke billijk het Artikel wordt genoemd, waar bij de Christenkerk staat of valt.* Want even aan deze Leer van de genadige rechtvaardigmaking des geloofs hangt het waarachtig verstand van de gehele Leer van het Christendom, zodat dezelve alleen misgevat zijnde, dan ook niet één waarheid van het Heilig Evangelie recht gevat of verstaan zal worden. Al wie hier wezenlijk dwaalt, die is dan ook noodzakelijk het gehele spoor van de Christenwaarheid bijster, en die moet ongelukkig neerstorten, of in het Pelagianisme, of in het Enthousiasme. Daartegen zal een recht geestelijk verstand van deze voorname grondleer ons voor beide die zielverdervende dwaalwegen gelukkig bewaren, en ons gezond doen gevoelen door de genade Gods, van al de Hoofdstukken van de Christelijke Religie.

Ach, of Jehovah, de God der waarheid, wilde geven, dat Zijn Geest veler harten inwendig tot zaligheid mocht verlichten, die deze Verhandeling met aandacht zullen lezen!

In het Catechetisch antwoord wordt ons hier

- a. *een algemeen voorstel van de zaak gegeven;*
- b. *en dan een nadere uitbreiding of verklaring van dat voorstel.*

a. In het algemeen wordt ons dan geleerd, dat wij niet anders voor God rechtvaardig zijn, dan alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus. Waar wij dan op twee zaken bijzonder hebben te letten.

Hoe de rechtvaardigmaking geschiedt door middel van het geloof

1. Dat de genadige rechtvaardigmaking alzo aan ons geschiedt, door een oprecht geloof, dat is, *door een waar Goddelijk en heilig geloof, zo als de Geest gewoon is, door middel van de beloften van het Evangelie, in de harten van de uitverkorenen inwendig te werken*, zoals wij achten dat reeds duidelijk genoeg van ons voorgesteld en verhandeld is. De Heilige Schrift noemt dat *het ongeveinsd geloof*, 1 Tim. 1:5; 2 Tim. 1:5; *het geloof door de liefde werkende*, Gal. 5:8; *het geloof der uitverkorenen Gods*, Tit. 1:1; *een dierbaar geloof*, 2 Petrus 1:1; *het allerheiligste geloof*, Judas vs. 20; *het geloof der werking Gods*, Kol. 2:12. En de Catechismus, waar hij hetzelfde voorstelt of aanhaalt, als de middelloorzaak van onze zaligheid is dan doorgaans gewoon het met nadruk *een oprecht of een waar geloof* te noemen. Ziet Vr. 20, 21, 50, 53, 54, 84, 91, 120. En gewis, de gehele deugdelijkheid van de rechtvaardigmaking hangt toch enkel aan de deugdelijkheid des geloofs. De mensen mogen ook een ander geloof hebben, hetzij een bloot historisch geloof, of een tijdgeloof, of een wondergeloof, en zij mogen in deze soorten van het geloof, door de algemene geestelijke gaven, ook nog zo zeer uitmunten, en bij ons in aanzien zijn, ja, ook niet ver zijn van het Koninkrijk Gods, Mark. 12:34. Maar helaas! zij zullen met dat alles toch nimmermeer geraken tot de verzoende en gerechtvaardigde staat in Christus. Zij mogen zich zulks lichtelijk inbeelden, en voor een tijd ook wel vast opdringen: maar zij zullen allen tezamen op het einde eens zeker gewaar worden, dat zij hun zielen enkel met bedrog en as gevoed hebben, dat hun ongerechtigheid voor Gods aangezicht getekend is, Jer. 2:22, en dat zij voor Hem nog geheel onheilige en verdoemelijke zondaars zijn. En wij weten immers, dat het oordeel Gods naar waarheid is, Rom. 2:2. Het oprecht geloof, dat de uitverkorenen eigen is, Hand. 13:48, is dan maar alleen het rechtvaardigmakend en zaligmakend geloof. Waar dit niet waarlijk is binnen in het hart, door de Heilige Geest, daar kan ook de rechtvaardigheid des geloofs niet zijn, Rom. 4:11, 13. En daarom is ook dit ons werk meest daarheen gericht, dat een ieder aan *de Toetssteen van de Goddelijke waarheid* de oprechtheid van zijn geloof zou beproeven.
2. Ten andere staat ons hier te letten, *dat het oprecht geloof het enige middel is van onze genadige rechtvaardigmaking*. Alleen, zegt de Catechismus, *door een oprecht geloof in Jezus Christus*. Daarmee sluit hij dan alles uit, wat maar dit zuiver Goddelijk en Geestelijk geloof niet is of bij zich heeft, alle eigen werken of verdiensten van de mensen, of wat het anders ook mocht zijn. Gelijk Adam zijn naaktheid niet kon bedekken met een schort van vijgenbladeren, zo is het hier ook: *Hun webben deugen niet tot klederen, en zij zullen zichzelf niet kunnen dekken met hun werken. Hun werken zijn werken der ongerechtigheid, en een maaksel des wrevels is in hun handen*, Jes. 59:6. Daar is niets van des mensen eigen maaksel, dat enige invloed heeft in de genadige rechtvaardigmaking, buiten het oprecht geloof van de Heilige Geest. Noch zuchtingen, noch gebeden, noch tranen, noch begeerten of pogingen, noch overtuiging of vernedering, noch deugd, of lijden of arbeid, daar is niets, dat enigszins de ware rechtvaardiging kan bevorderen, dan alleen de genade Gods van een waarachtig en heilig zielsgeloof. Dat alleen is Gods geordineerde weg, om de arme zondaren door Christus zalig te maken. Gewisselijk, zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen, Hebr. 11:6. Hoe zou het dan mogelijk zijn, dat Hij zonder hetzelfde ooit iemand zou rechtvaardigen? Het geloof is dat geestelijk Jawoord, dat de ziel oprecht en met een gewillige verzaking van

zichzelf en van alles aan de Heere Jezus geeft, om met Hem verenigd te worden, en alzo deel te hebben aan Zijn gerechtigheid en verdiensten. Maar zo lang het gemoed van de zondaar inwendig niet krachtadig bewogen wordt, door de Heilige Geest, tot dit gelovig aannemen en omhelzen van Christus, maar als hij nog in het aankleven van zijn eigen gerechtigheid, en in het ongelovig verwerpen van de rechtvaardigheid van het geloof met zijn hart waarlijk staan blijft, zo kan hij immers in die staat van het ongeloof niet van God gerechtvaardigd worden, buiten Christus. Al stapelde hij schoon zijn eigen gerechtigheden ook op tot aan de hemel, wat nut toch kan hem zulks doen? *Want, uit de werken der Wet zal geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem*, Rom. 3:20. Waar God alleen een oprecht geloof vindt, daar rechtvaardigt Hij de grootste zondaar, en waar Hij dat niet vindt, daar verdoemt Hij ook de grootste van de negen en negentig rechtvaardigen, Luk. 15:7. De rechtvaardigmaking zelf is dat allerheerlijkste geschenk van Gods grondeloze barmhartigheid, in Christus, hetwelk ons wordt voorgesteld in de gewisse beloften van het Heilig Evangelie. Daarom moet de Heilige Geest dan ook zeker een oprecht geloof werken in onze harten, waarmee wij die genade Gods zullen ontvangen en aannemen. Waar dan dit geloof slechts ontbreekt, daar is al het andere te vergeefs, de zondaar kan daar alleen zijn eigen gerechtigheid bezitten, die verdoemelijk is voor God. O, wat is het waar geloof dan niet een onwaardeerbare gave! De gehele wereld kan daarbij niet halen, als die ons geen aasje ware rechtvaardigheid kan aanbrenge. Maar het geloof alleen, dat oprecht is, brengt ons alle rechtvaardigheid aan, gelijk de Schrift zegt: *Doch dengene, die niet werkt, maar die gelooft in Hem, Die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid*, Rom. 4:5. Zie ook Gal. 3:6. De arme, blinde zondaar moet hier zo lang werken totdat hij geheel vermoeid en belast is, Matth. 11:28, en totdat hij nu niet meer werken kan. En ziet dan schrijft hij de eeuwige verdoemenis op al zijn werk, en sterft geheel aan de Wet, en treedt dan aanstonds over, door de Heilige Geest, in het Goddelijk leven des geloofs, en omhelst nu Christus en de genadige belofte der vrije rechtvaardigmaking door Hem, zuiver alleen, en werpt zijn dode en verloren ziel, met een waarachtig en hartgrondig vertrouwen, daarop neer, en laat dan verder los, aan alles wat geen Christus is. En nu is hij een rechtvaardige, in Christus, en nu past op hem: *de rechtvaardige zal uit het geloof leven*, Rom. 1:17. Hoe gemakkelijk geschiedt dan niet de rechtvaardiging van een arme, gelovige zondaar? Ook zelfs een oprecht gelovige zucht der ziel tot Christus is hier alleen genoeg: *want die wil, neme het water des levens, om niet*, Openb. 22:17. Wonderlijke Goddelijke genade! Als wij nu gereed staan, om met al onze werken eeuwig in de hel te verzinken, ziet, dan kan een enkele hartgrondige smeking tot Christus: "Heere, behoudt mij," Mark. 14:30, ons aanstonds uitrukken uit de grondeloze kuil van het verderf, en ons overbrengen in het eeuwige leven. Het Evangelie roept de zinkende zondaar toe: "Vrees niet, geloof alleenlijk," Mark. 5:36. Ach, of de mensen slechts konden verstaan wat dit te zeggen heeft!

Hoe de gelovige wordt gebracht tot verzaking van zijn eigengerechtigheid

De zaak wordt nu verder uitgebreid door aanwijzing:

1. van de ellendige, verloren staat van de gelovige zondaar in zichzelf.
2. Van zijn genadige rechtvaardigmaking, in Christus, waartoe hij geleid wordt door het oprechte geloof. Beide deze stukken zijn nodig om grondig van ons gekend te worden, indien wij anders de heilige rechtvaardigmakingsleer tot zaligheid wel verstaan zouden.

1. *In zichzelf is de gelovige, die gerechtvaardigd wordt, een geheel arm, verloren en verslagen zondaar, wiens consciëntie hem beklagt, dat hij tegen de geboden Gods zwaarlijk gezondigd, en geen van dezelve gehouden heeft, en nog tot elke boosheid geneigd is.* Hier komt nu de leer van de ware boetvaardigheid van zonden te pas, welke van ons in het tweede hoofdstuk voorgesteld is. Want dit is er van de zaak:

God deed Adam en zijn vrouw in het Paradijs eerst die losse schorten van vijgenbladeren af, welke zij zelf gemaakt hadden, tot bedekking van hun naaktheid. En ziet, toen waren zij beiden geheel naakt, en hadden niets meer om zich te bedekken, en zij schaamden zich. Hierop maakte God hun toen rokken van vellen, en toog die hen ook Zelf aan, Gen. 3:21. Nu waren zij gekleed met Gods eigen klederen, en zij waren ook beiden weer met God verzoend, in het beloofde vrouwenzaad, in hetwelk zij geloofden.

Ziet deze Goddelijke genadehandel ook zeer levendig afgebeeld in die voortreffelijke figuur van de Hogepriester Jozua, Zach. 3:1-5.

Zo gaat het hier dan geestelijk in de rechtvaardigmaking van de gelovige zondaar ook eveneens toe. Het eerste werk, dat God hier doet aan de mens, is de geestelijke ontbloting of uitschudding van het zondige eigengerechtigheidskleed, hetwelk de mens zichzelf gemaakt heeft in zijn blinde ongelovigheid, om zijn walgelijke en verdoemelijke zielsnaaktheid daarmee voor het aangezicht Gods, waar hij voor vreest, te bedekken. *Doch dit deksel zal te smal wezen als men zich daaronder voegt*, Jes. 28:20. En nochtans zal de blinde mens daar niet alleen diep onder schuilen, maar hij zal dit zijn korte deksel ook altijd vasthouden met een onbeschrijfelijke begeerte zolang hij kan. Ja, hij zal de minste draad daarvan zelf nog aangrijpen, en die niet loslaten, voor dat er een dag van Gods heirkraft in zijn ziel geboren wordt, om hem van zijn ongerechtigheden ten enenmale te ontkleden, en hem zo geheel naakt uit te schudden, dat hij niets meer overhoudt om zijn naaktheid te bedekken. Dit is dat grote wonder van Gods almachtige genade. De Heilige Geest, Die de uitverkoren zondaar nu wil bekleden met de volmaakte gerechtigheid van Christus, werkt hier, door een onweerstaanbare kracht en indruk van de allerheiligste Wet van God, een zodanig helder en glansrijk hemels licht in des zondaars blinde, hardslappende consciëntie dat hetzelfde ten enenmale grondig ontwaakt, en zich nu in die ontzaggelijke tegenwoordigheid van de hoge, rechtvaardige God, de Rechter der ganse aarde, gesteld vindt. Hier bemerkt de arme mens nu, dat hij, met al zijn eigengerechtigheid, niet anders is voor God, dan een geheel naakt, walgelijk en verdoemelijk zondaar. Hier gaat hem zijn consciëntie, welke hij met loutere valsheid en bedrog zo lang tevreden had gesteld, nu allerdroevigst beklagen:

Van het verdoemend vonnis der Wet, dat eerst over de zondaar gaat, voor hij gerechtvaardigd wordt

- a. *dat hij tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen derzelve gehouden heeft.* De Heilige Geest, die hem van zonde overtuigt, Joh. 16:8, stelt hem nu zijn grote en zware schuld van tienduizend talenten op het allerklaarst voor ogen, ja, gehele bergen van zonde, die hij niet overzien kan. De duisternis is nu geweken voor het heldere licht van God. Hij die te voren nooit een zonde gekend had vindt zichzelf nu beladen met miljoenen van zonden, van goddeloosheden en van gruwelijke ongerechtigheden, die het hem zo onuitsprekelijk bang maken, dat hij ook moet uitroepen: mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd, als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden, Ps. 38:5. Hij ziet daar die heilige, vlekkeloze

Wet van God, welke hij geheel zwaar geschonden, en al zijn dagen schrikkelijk overtreden heeft, zonder zelf een enig gebod daarvan ooit recht gehouden te hebben. In het kort, de arme, verslagen zondaar heeft nu helaas! meer zonden, dan haren op zijn hoofd, en hij heeft niets goeds, waarmee hij zich enigszins bedekken zou.

- b. Daarnaast beklagt hem zijn consciëntie nu ook, *dat hij nog steeds tot elke boosheid geneigd is*. Hij is levendig overtuigd van zijn oorspronkelijke, dodelijke verdorvenheid, door de toerekening van Adams zondesschuld, en door overerving van zijn boze en onheilige aard. Waardoor hem nu ook de ijdele inbeelding van zijn goed hart, goede begeerten, tranen, zuchten, gebeden, enz., waar hij zo lang op geleefd en op gesteund heeft, geheel begeeft. Hij ziet en bemerkt nu klaar de geestelijkheid van de Wet, en dat hij vleselijk verkocht is onder de zonde, Rom. 7:14; dat zijn hart in de grond niet anders is, dan een vuile modderpoel van alle onreine en zondige begeerlijkheid, van boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen, Matth.15:10; dat het geheel met blindheid, verstoktheid, ongelovigheid, weerspannigheid en goddeloosheid vervuld is; hatende het goede, en beminnde het boze. Het is niet te zeggen, hoe een walgelijk en verfoeilijk schepsel de mens hier nu is in zijn eigen ogen. Hij verdoemt zichzelf geheel en al. Hij zinkt weg van smartelijk berouw en schaamte voor de heilige God. Hoe bang drukt hem die zware last der zonden! Hoe benauwd en verschrikkelijk valt hem Gods ongenade! O, hij vindt zich geheel te liggen onder de vloek der Wet, hij is des eeuwigen doods schuldig. Hij heeft de oneindige Majesteit gekwetst en beledigd, en zo gruwelijk en moedwillig tegen dezelve gezondigd. Hij is zo een hatelijk schepsel in de reine ogen des Heeren, dat hij ook meer dan duizendmaal de hel en de eeuwige verdoemenis waardig is. Des zondaars eigen consciëntie beklagt hem nu voor God. Dit is wel in acht te nemen, want hij is daarmee nu geheel overtuigd en overwonnen van zijn doemwaardige zondesschuld en van zijn waarachtige verloren staat, zodat hij niets meer tot zijn verschoning heeft in te brengen, maar in diepe schaamte en verstomming zo nederligt voor de voeten van des Heeren heiligheid. Ziet, tot zulke oprechte vernedering en verbrijzeling des harten wordt de mens, die van God uit genade gerechtvaardigd zal worden, altijd eerst gebracht, door de almachtige werking van de Heilige Geest, teneinde hij voor die grote genade recht bereid zou worden, om die gelovig en heilbegerig in zijn ziel te ontvangen. En alzo wordt hij dan eerst geheel naakt ontkleed en uitgeschud van al zijn eigengerechtigheid, opdat hem die Goddelijke rechtvaardigheid, als een heilig kleed, van de Heere Zijn gerechtigheid zelf zou ontvangen en aangetrokken worden. Zo moet hij dan eerst geheel en al door de Wet aan zichzelf sterven, ten einde dan zijn leven, door het Evangelie en door de Heilige Geest, nu weer te vinden in Christus.

Voorwaar, de rechtvaardigmaking is immers geheel een heilige richterlijke handel van de almachtige God, waarin Hij naar waarheid oordeelt van des mensen staat, beide zoals de mens is in zichzelf, en zoals Hij, de Heere, hem nu ook aanneemt en inlijft in de Middelaar Christus, door het geloof. Weshalve wij hier dan noodzakelijk acht te geven hebben op een tweeërlei vonnis van Gods gerechtigheid: een verdoemend vonnis van de geschonden Wet, en een rechtvaardigend vonnis van de genade, in Christus. Het ene vonnis gaat over de mens, in zijn eigen persoon, als een zondaar in Adam, en het andere gaat over hem, als een gelovige in de Heere Jezus Christus.

Daar wordt, helaas, van vele mensen doorgaans maar zeer weinig gelet op deze allergewichtigste zaak. Zij zien de rechtvaardigmaking enkel aan als een Goddelijk Genadevonniss, zonder acht te nemen op Gods verdoemend vonnis, dat altijd eerst vooraf gaat, en hetwelk als de grondslag legt voor het dierbaar Genadevonniss van de vrije rechtvaardigmaking in Christus, dat daarop volgt, en waardoor de gelovige zondaar van het verdoemend vonnis waar hij onder ligt wegens zijn eigen verdiensten, of zijn oorspronkelijke en dadelijke zonden, geheel ontheft en ontslagen wordt. Want God is een God, Die de goddelozen rechtvaardigt, Rom. 4:5. Zoo verklaart hij hier dan eerst, dat de zondaar, wien Hij rechtvaardigt, van zichzelf een goddeloze is, en dat hij mitsdien ook zeker de eeuwige dood en verdoemenis waardig is. *Want zovelen als er uit werken der wet zijn, die zijn onder de vloek. Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus den gelovigen zou gegeven worden*, Gal. 3:10, 22. *Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij*, Rom. 3:19. Ziet, dat is Gods verdoemend vonnis over de zondaar, in Adam, door de rechtvaardige uitspraak van Zijn geschonden Wet. Onder dit verschrikkelijke en rampzalige vonnis worden de uitverkoren gelovigen, die gerechtvaardigd worden in Christus, nu altijd eerst van God gelegd, en dat drukt Hij dan door Zijn Geest ook zodanig in hun gemoed, dat zij dat in hun overtuiging, als uit Gods eigen mond, klaar horen en ontvangen, met een zeer diepe verslagenheid des harten, welke hen dan ook brengt tot een heilige wanhoop aan hun eigene rechtvaardigheid uit de Wet, hen geheel doet hongeren en dorsten naar de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof, Fil. 3:9. Gelijk een veroordeeld misdadiger, die nu gereed staat met de strop om de hals om te sterven, van de vorst een genadig pardon verkrijgt; eveneens gaat het hier ook toe, in dit aller ontzaggelijkst Goddelijk gericht, met de genadige rechtvaardigmaking van de gelovige zondaar.

Hij wordt, door de klare overtuiging en uitspraak van de geschonden Wet, en door de vlekkeloze rechtvaardigheid van Jehovah God, altijd eerst, wegens zijn verdiensten der zonde, also ter dood en ter hel veroordeeld, dat hij rechterlijk verklaard wordt, die eeuwige straf van Gods toorn zeker waardig te zijn, en die geheel op zich geladen te hebben. Dan valt Hij voor dat rechtvaardige, Goddelijke vonnis ook neer met zijn aangezicht ter aarde, en aanbidt hetzelfde zonder enige tegenspraak. Ja, hij gevoelt het zieldoorgrievend gewicht en de bange benauwdheid daar ook van, tot verbrijzeling van zijn beenderen, Ps. 51:10. En langs al zulke weg wordt des zondaars natuurlijke hoogmoed en zijn onboetvaardigheid en vijandschap tegen God dan nu ten onder gebracht, en hij wordt van al zijn ijdele toevluchten buiten Christus, geheel afgedreven, ontvangende in derzelver plaats een allersmartelijkst zielsberouw en een levendige haat tegen de zonde, welke beide hem zeer vast in zijn gemoed ingedrukt worden, door de werking van Gods Geest. En aldus wordt hij dan behoorlijk bereid voor die heilige en genadige rechtvaardigmaking des geloofs, in Christus, die nu aan hem geschieden zal.

Deze aanmerking zal ons nu al aanstonds leiden tot het voorname en allerwezenlijkste grondgebrek, hetwelk daar is in de valse rechtvaardigmaking van het ijdele waangelooft, waaraan de geveinsden en halfbekeerde nabijchristenen altijd blijven hangen. Zij letten niet met ernstige aandacht op het verdoemend vonnis van de geschonden Goddelijke Wet, hetwelk in de rechtvaardigmaking, tot des zondaars zielsvernedering, altijd eerst vooraf gaat. Hier lopen zij gewoonlijk zeer los over heen, en slaan maar aanstonds hun ogen op het liefelijke genadevonniss van het Evangelie. Dat ontvangen zij dan aanstonds met vreugde, gelijk die in steenachtige plaatsen

bezaaid werden, waar het zaad terstond opgaat, omdat het geen diepte van aarde heeft; maar ook snel verdort, omdat het geen wortel heeft, Matth. 13:5, 6. En zo worden zij dan 'gerechtvaardigd in Christus', zonder dat zij bevindelijk in Adam verdoemd zijn geworden, en zij zingen reeds vrolijke gezangen van bevrijding, eer zij rechte klaagliederen hebben gezongen. Deze is waarlijk een dodelijke misvatting.

Wil men hun die nu, uit de gezonde leer van de Wet, recht voor ogen stellen, en hen zoeken te overtuigen, dat zij de rechtvaardigmaking geheel mis hebben, en dat zij nog zeer ellendig steken in het zielverleidende waangeloof van de satan, daar zal men het dan gaande hebben, en zij zullen dat tegenstaan en tegenspreken op alle wijze. Dit zal wel zóver gaan, dat sommige zich niet zullen ontzien, de zuivere en ontwijfelbare grondleer van onze Gereformeerde Kerk zelfs aan te tasten, als een leer, die Wettisch en niet wel genoeg Evangelisch is. Zij zullen dan lichtelijk zeer schadelijke en ongerijmde stellingen voor de dag brengen, die geschoeid zijn op een Pelagiaanse en Enthousiastische leest, waarmee zij de rechte overtuigingsleer van de Goddelijke Wet niet weinig zullen bestrijden, en grotendeels ontzenuwen of op losse schroeven stellen. Niet, dat zij de natuurlijke verdorvenheid van de mens en zijn verdoemelijke en verloren staat in Adam, zoals de Gereformeerde Kerk daarvan leert, rechtdraads en stelligerwijs durven tegengaan. Neen, hier zullen zij wel gezond van spreken en de letter van de Goddelijke waarheid geredelijk toestaan. Maar de dwaling van deze mensen steekt alleen in de waarachtige, dadelijke en bevindelijke toepassing van de leer van de natuurlijke verdorvenheid, door de overtuiging van de Heilige Geest, binnen in des mensen gemoed, als de voorbereidende weg tot de Evangelische rechtvaardigheid van het zuivere geloof. Hier gaan zij zonder onderscheid meer of min al tezamen mank, die eenmaal in het verleidende pad van het waangeloof hun voet gezet hebben, en die dan ook plachten het Christendom grover en subtieler met loze kalk te pleisteren.

Het is wel zo bij hen, dat de Heilige Schrift die waarheid van des mensen natuurlijke verdorvenheid in Adam duidelijk leert, en zij zelf beweren die tegen de Pelagiaansgezinden met goede argumenten. Maar of nu ieder mens zonder enig onderscheid, daarvan ook op die wijze altijd dadelijk en bevindelijk overtuigd moet worden door Gods Geest (gelijk wel aan sommigen geschiedt), als hij een waar gelovige en gerechtvaardigde in Christus zal worden, ziet, dat is iets, hetwelk zij met die vaste bepaling zo niet durven geloven. Dit dunkt hen te strijden met de bevinding van velen van Gods kinderen, zoals ook met die soevereine en vrijmachtige werking van Gods Geest, die de ene dus en de andere anders leidt tot Christus en het geloof.

Om nu niet te spreken van zulke ongeoeffende en onervaren lieden, die in een allerverderfelijkmste inbeelding staan, alsof sommigen wel eens waarlijk bekeerd worden *zonder de Wet, enkel door het Evangelie*, een dwaalleer, welke men zelfs in de bedorvenste Pelagiaanse kerken nauwelijks erger zou horen. Dit komt al geheel daaruit voort, dat deze onvaste mensen de zuivere en gezonde Goddelijke rechtvaardigmakingsleer maar ten halve recht verstaan, en dat zij meest letten op haar liefelijk genadevonniss, en niet op het verdoemend vonnis, dat altijd eerst voorafgaat, opdat er in waarheid een Goddelijk genadevonniss over de verloren zondaar zou kunnen gaan, waarbij dezelve van de eeuwige verdoemeniss, die hij verdiend heeft, wordt ontslagen, van God wordt toegewezen, wordende hij alzo waarlijk dan *om niet* gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, Rom. 3:24. En het is voorwaar, geen wonder, dat een geslacht van mensen, dat zo weinig ervarenheid heeft in de heilige leer van de Wet, als de rechte grondslag van de ware leer van het Evangelie, dan ook geheel geen behagen zal vinden in al zulke nauwkeurige en

grondige verhandelingen van de geloofszaken, die ingericht zijn tot ontdekking niet slechts, maar ook tot een volkomen uitroeiing van allerlei waangeloof uit de harten van de mensen, met tak en wortel zelfs. Een zuivere theoretische en praktikale verhandeling van de Gereformeerde grondwaarheden, ingericht naar die vorm, placht wel altijd te mishagen aan een lauw Laodiceesch volk, en aan al degenen die eenmaal te diep gedronken hebben uit een half Pelagiaanse of Enthousiastische zwijmbeker. Het moet de zodanigen voorkomen als enkele langdradigheid, en als gedurige herhalingen van voren tot achteren, wat zij lezen. Want zij hebben geen gezonde, Gereformeerde smaak. En daarom gaat het hun dan ook als oudtijds de Israëlieten in de woestijn, welke God spijsde met het Manna, dat zij niet kenden, Deut. 8:3. Zij plachten hetzelfde te verachten, roepende: maar nu is onze ziel dor, daar is niet met alle, behalve dit Man, voor onze ogen, Num. 11:6. Maar hoe zwaar de Heere Zich daarover vertoornde, zulks zal men ook lezen in datzelfde hoofdstuk. Helaas, waar gaat het dan naar toe, als de mensen maar eens een walging gekregen hebben aan de rechte Evangelieleer? Hoe jammerlijk liggen zij dan niet open voor allerlei verleidend bedrog van de satan?

Hoe God de Middelaarsgerechtigheid van Christus de gelovige zondaar schenkt en toerekent

b. Daar volgt nu op de ellendige staat van de gelovige zondaar, in zichzelf, zijn heerlijke en genadige rechtvaardiging, in Christus, dewelke daarin bestaat, *dat God hem nochtans, zonder enige zijner verdiensten, uit loutere genade, de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, even als had hij nooit zonde gehad noch gedaan, ja, als had hij ook al de gehoorzaamheid volbracht die Christus voor hem volbracht heeft, zo ver hij zulke weldaad met een gelovig hart aanneemt.* Dit is nu het Goddelijk rechtvaardigmakend genadevonnis over de arme, goddeloze en doemwaardige zondaar, die oprecht gelooft in de Heere Jezus Christus. Waarin ons vier bijzondere zaken ter overweging voorkomen.

- (1) Wat God schenkt.
- (2) Hoe Hij dat schenkt.
- (3) Wat het geschonkene uitwerkt.
- (4) En waardoor dit alles zo geschiedt.

Hoe de toerekening geschiedt uit enkel genade

1. God schenkt de gelovige en verslagen zondaar (die onder de schuld en vloek der zonde gebonden ligt, dat hij zijn eigen leven en gerechtigheid door de Wet geheel verliest), dat allerheerlijkste genadegeschenk van de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus en rekent hem die alzo toe als Zijn eigen. Daar is tevoren van de verdiensten en gerechtigheid van de Heere Jezus Christus genoeg gehandeld in de verklaring van Zijn naturen en staten; waarom wij daar nu niet weer van behoeven te spreken. Hier komt bijzonder in aanmerking dat God, de gelovige zondaar rechtvaardigende, hem dan die gehele voldoening en al die heilige verdiensten van Zijn Zoon als Zijn eigen gerechtigheid waarlijk schenkt en toerekent. Daar kan van ons nooit genoeg met alle zielsaandacht op gelet worden, hoe de eigengerechtigheid van de zondaar geheel verloren gaat in de rechtvaardigmaking door de gestrenge vloek van de Wet, en hoe hem van God tot bedekking van zijn naakte ziel en tot rechtvaardiging nu een geheel andere gerechtigheid geschonken en toegeëigend

wordt, te weten, de allervolmaaktste Goddelijke Middelaarsgerechtigheid van de Heere Jezus Christus. Deze heet *de rechtvaardigheid Gods*, Rom. 1:17, of de *rechtvaardigheid, die uit God is*, Filipp. 3:9, om dezelve te onderscheiden van de menselijke gerechtigheid, die geheel walgelijk en verdoemelijk is voor God. De ware gerechtigheid des geloofs is dan oorspronkelijk en verdienstelijk in Christus, buiten de mens. Hij is *de Heere onze gerechtigheid*, Jer. 23:6, Die komende in de wereld, ons de eeuwige gerechtigheid aanbrengt, Dan. 9:24.

En deze Middelaarsgerechtigheid van Christus is geheel volkomen zonder enig gebrek, zo volmaakt als Christus Zelf, de Heere en Auteur van deze gerechtigheid. Gods heilige Wet kan geen volkomener gerechtigheid of volmaakter voldoening immer eisen. Indien wij maar alleen deszelfs Goddelijkheid bij een straaltje van Gods eigen geestelijk licht mogen inzien, dan zullen wij ook uitroepen: *Gewisselijk, in den Heere zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen. In de Heere zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen het ganse zaad Israëls*, Jes. 45:24, 25. En zie, de allerheiligste en volmaaktste gerechtigheid van de Heere Jezus Christus schenkt God aan de arme gelovige zondaar en rekt hem die toe voor zijn gerechtigheid, in de gewisse beloften van het heilig Evangelie. Daar spreekt de Heere God door Zijn Geest binnen in des gelovigen hart:

"O, gij arme verslagen zondaar, luister toch naar Mij. Ik neem heden die onreine en verdoemelijke, die wegwerpelijke klederen van uw eigen gerechtigheid, waarmee gij in Mijn allergestengste gericht nimmer zou kunnen bestaan, geheel van u, en Ik schenk u nu uit loutere barmhartigheid Mijn dierbare Zoon met Zijn allervolmaaktste Middelaarsgerechtigheid voor eeuwig in de plaats. Daar zult gij mee staan in Mijn Goddelijk gericht. Die reine wisselklederen doe Ik, de Heere u aan; die zult gij dragen. Gij zult in deze gestikte klederen tot de Koning geleid worden, Ps. 45:15. Als gij slechts, o zondaar! waarlijk gewillig zijt, om met uw gehele hart in Mijn eniggeboren Zoon en in Mijn gewisse Genadebeloften te geloven, zie, dan reken Ik u al Zijn volmaakte verdiensten toe. Zij zijn eeuwig en altijd geheel de uwe; en gij moogt dan ook in Mij, de Heere uw God, zeer vrolijk zijn en u verheugen, omdat Ik uw naakte ziel bekleed heb met de klederen des heils, en u de mantel der gerechtigheid van Mijn Zoon omgedaan heb, Jes. 61:10. Houdt dat toch, o zondaar! (zegt de Heere) voor geheel gewis en zeker, niettegenstaande uw diepe onwaardigheid, wegens uw gruwelijke zonden. Twijfel daar geenszins aan, maar geloof het vast op Mijn onveranderlijk Goddelijk woord en belofte, waarmee Ik Mij hier aan u verbind, gelijk ik dit doe zonder onderscheid aan al Mijn oprechte boetvaardige en gelovige zondaren. Grijp, grijp toch nu deze Mijn heerlijke genadebeloften terdege vast aan, eigen die uzelf toe, en verlaat u daar geheel op met een waar vertrouwen, en wilt niet meer luisteren naar de verzoeking van de satan, noch van uw eigen ongelooft", enz.

Zeker, het is met deze heilige verborgenheid der Godzaligheid aldus gelegen:

De Heere God, de Vader der barmhartigheid, schenkt de arme gelovige zondaar die volmaakte gerechtigheid van Zijn Zoon Christus middellijkerwijs niet anders, en rekt hem die ook niet anders toe, dan alleen in en door het Genadewoord van het heilig Evangelie, waarin Hij hem dezelve alzo zeker belooft en toezegt. Hij brengt die belofte door Zijn Geest binnen in het hart van de gelovige, en verzegelt dezelve daar ook vast op zijn gemoed, als Hij hem de Goddelijke vrucht en kracht van die gerechtigheid van de Heeren Jezus nu ook alleszins doet smaken tot zijn waarachtige verzoening en heiligmaking. Ja, Hij schenkt hem daarbij ook de heilige Sacramenten

als gewisse en onbedrieglijke onderpanden van deze onbegrijpelijke Goddelijke genade, tot versterking en verzegeling van zijn zwak geloof.

Wie deze heilige en genadige rechtvaardigmaking niet enigszins recht kan verstaan, die is dan zeker nog geestelijk blind, en leeft nog geheel in het ongeloof of in een bedrieglijk waangeloof. En zie, de zodanigen kan het dan geen mens in de wereld doen verstaan. Want hoe klaar die leer van de genadige rechtvaardigmaking van de gelovige zondaar door Christus in Gods Woord ook al beschreven is, zo blijft het geestelijk en zaligmakend verstand daarvan, voor de natuurlijke mens, toch altijd als een verzegeld boek, 1 Kor. 2:14.

Hoe de gelovige daardoor van God wordt gerechtvaardigd

2. Maar hoe schenkt de Heere God die dierbare gerechtigheid van Zijn Zoon toch nu aan de arme gelovige zondaar, tot Zijn volkomen rechtvaardigmaking? Zulks doet Hij volgens de Catechismusleer alzo, *zonder enige zijner verdiensten, uit loutere genade*. O, wonderlijke en aanbiddelijke genadehandel! Wat wilde de hoogwaardige, algenoegzame God hier toch voor Zichzelf vorderen van een doodarme, onmachtige, radeloze en verdoemelijke zondaar? Wat zou deze Hem geven tot lossing en behoudenis zijner ziel? Voorwaar, in Jehovah God is de oneindige diepte van alle gelukzaligheid, heerlijkheid, volmaaktheid en algenoegzaamheid, en in de gevallen zondaar, die Gods heilig beeld verloren heeft, en nu een gebonden slaaf van de duivel geworden is, is niet anders dan een afgrond van alle gebrek, jammer, ellendigheid en rampzaligheid. Wat kan zo een zondaar aan de heilige God nu geven? Want hij heeft niet anders dan zonde, hij is dood in de zonde: *het bedenken des vleses is vijandschap tegen God; want het onderwerpt zich der Wet Gods niet; want het kan ook niet*, Rom. 8:7. Wilde de Heere God dan nu enige verdiensten ontvangen van de zondaar, helaas, hij kan geen andere geven, dan enkele verdiensten des toorns, der hel en der eeuwige verdoemenis. Dit weet de alleen wijze God, en daarom handelt Hij met de arme verloren zondaar, wie Hij wil rechtvaardigen, ook alleen in een weg van zuivere barmhartigheid en van loutere genade. Hij schenkt hem Zijn Zoon met al Zijn volheid, uit enkele genade. Hij wil dat de arme zondaar dit Zijn Goddelijk genadegeschenk door het geloof ook alzo zal ontvangen en aannemen, en dat Hij al Zijn eigengerechtigheid nu geheel en voor eeuwig zal verzaken, en die zo van zich werpen, gelijk God die wegwerpt, dat hij alleenlijk maar dorste en kome, en wil en neme het water des levens dan zo *om niet*, Openb. 22:17. Het is de Heere genoeg, als de zondaar alleenlijk maar gelooft, en als hij Christus en de gehele zaligheid in Hem maar al zo waarlijk wil ontvangen op een enkele belofte van Gods genade en berusten daarin dan ook geheel met een waar vertrouwen. Wat kon hier van die wonderlijke en heerlijke genade niet al gezegd worden? En toch heeft de Apostel alreeds alles er van gezegd in de uitmuntende lofspraak, Ef. 1:3-7, te lang om hier aan te halen, en toch een duizendmalige nalezing waard.

Zie hier het gehele hoofdsommier van deze allerheiligste verborgenheid in weinig woorden: *Uit genade zijt gij zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave. Niet uit de werken, opdat niemand roeme*, Ef. 2:8, 9. Hoe dieper de vernedering en de geestelijke armoede door de overtuiging van de wet nu ingedrongen is in 's mensen hart, hoe hij voor die dierbare genade van het Evangelie dan ook meer geschikt zal zijn, en die gereeder en vaster, door des Geestes werking op Gods belofte, ook zal aangrijpen. Immers, iemand die in het water ligt in gevaar van te verdrinken,

zal veel gemakkelijker een plank aangrijpen, die hem voorkomt tot redding van zijn leven, dan een ander die op het land staat, en die het niet durft wagen om in het water te springen. Zo is het aangrijpen van de Goddelijke genade, door de kracht van de Heilige Geest, op een voorkomende belofte Gods in het Evangelie, voor niemand gemakkelijker, dan voor een arme verloren zondaar, die eenmaal met al zijn eigengerechtigheid door de vloek van de wet zo geheel veroordeeld is, dat hij geen een steunsel buiten Christus nu meer vinden kan.

Willen sommigen hier nu op zeggen, dat zij niet kunnen begrijpen hoe een arm overtuigd zondaar, enkel op een geestelijke voorkomende genadebelofte van God, aanstonds oprecht gelovig gemaakt zoude worden tot rechtvaardigmaking, zie, dan willen wij hun alleenlijk antwoorden, dat zij dit ook nooit in de grond van hun zielen tot zaligheid recht zullen verstaan, al waren zij anders ook nog zo wel onderwezen, voordat zij eens zelf door de genade Gods van hun verloren staat bevindelijk overtuigd, en ware armen van geest gemaakt zullen worden, Matth. 5:2. *Want de armen wordt het Evangelie verkondigd*, Matth. 11:5, en daar is geschreven in de Profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. *Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij*, Joh. 6:45. Wij moeten door de genade zelf de rechtvaardigmaking Gods recht leren verstaan en geloven.

3. Waar God nu alzo uit loutere genade de gelovige zondaar de gerechtigheid van Christus schenkt en toerekent, daar heeft zulks dan ook altijd die uitwerking, dat het hem zeker versterkt tot zijn volkomen en waarachtige rechtvaardigmaking, *aangezien de gelovige, bekleed zijnde met die gerechtigheid van Christus, dan nu ook in het Goddelijk gericht geoordeeld en gehouden wordt, even, als had hij nooit zonde gehad, noch gedaan, ja, als had hij ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor hem volbracht heeft*. Twee dingen doet hier dan die toegerekende gerechtigheid van Christus aan de zondaar, die gelooft. Zij neemt de zonde van hem weg, en zij geeft hem de rechtvaardigheid in de plaats.

(1) Het is zeker, dat, als wij nu zo staan door het geloof in Christus, en in Zijn toegerekende gerechtigheid, wij dan ook aanstonds de vergeving van al onze zonden en de eeuwige verlossing van de vloek der Wet van God ontvangen, en dat wij nu van de allerheiligste Majesteit worden geacht, als die nooit tegen dezelve gezondigd hadden. *De Heere delgt onze overtredingen nu uit als een nevel, en onze zonden, als een wolk*, Jes. 44:22, en Hij wil dezelve nu niet meer gedenken, Jes. 43:25. Daarom is de gerechtvaardigde gelovige dan voor God geheel onzondig, zo ver hij is in Christus. *Het bloed Zijns Zoons reinigt hem van alle zonden*, 1 Joh. 1:7. Deze rechtvaardige heeft eenmaal voor de zonde geleden, 1 Petrus 3:18. *En daarom heeft God, Zijn Zoon zendende in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees*, Rom. 8:3. En zo is de gelovige dan nu door Christus waarlijk van de zonde verlost, en de genade en gerechtigheid van God oordelen hem in de rechtvaardigmaking zo geheel vrij van dezelve te zijn, om Christus wil, evenals had hij nooit zonde gehad noch gedaan. O, zalige rechtvaardigmaking!

Door u kan een arm gelovig zondaar nu zeggen: "ik ben geheel en voor eeuwig zonder zonde in mijn Heere Jezus Christus. Eertijds was ik een zeer snood en gruwelijk zondaar, of een schijnheilig hypocriet, maar zie, *ik ben afgewassen, ik ben geheiligd, ik ben gerechtvaardigd, in de naam des Heeren Jezus, en door de Geest onzes Gods*, 1 Kor. 6:11. En gelijk ik in Hem geheel onzondig ben, zo ben ik door Hem dan nu ook vrijgemaakt van de vloek der Wet en van de eeuwige dood en de Heere God is nu eindeloos mijn verzoende Vader in

Christus, en ik heb anders niet, dan enkel goedertierenheid en zaligheid nu van Hem te verwachten."

(2) De zonde alzo weggenomen zijnde, ontvangt de gelovige zondaar in Christus de rechtvaardigheid in de plaats. Want God, hem om Zijns Zoons wil rechtvaardigt, oordeelt hem nu alzo heilig, volmaakt en rechtvaardig te zijn, evenals had hij ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor hem volbracht heeft. De gehele Middelaarsgehoorzaamheid, en alle de heilige en volmaakte verdiensten van de Heere Jezus worden hem nu van God als zijn eigen gerechtigheid geschenken en toegerekend. *Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren*, Hebr. 7:26. En zodanig heilig en rechtvaardig wordt de gelovige nu ook voor God, zodra hij slechts de Heere Jezus Christus aandoet in de rechtvaardigmaking, Rom. 13:14. Dan wordt hij gerekend, als één plant met Christus, Rom. 6:5, en diensvolgens zo rechtvaardig als Christus Zelf is in Zijn Middelaarsgerechtigheid. En hieruit volgt dan ook, dat de gelovige nu gewis een erfgenaam des eeuwigen levens is. Want er is reeds getoond in de voorgaande vraag, dat uit de rechtvaardigheid des geloofs het volkomen recht ten eeuwige leven noodzakelijk volgt, en dat er tussen die beide genadeweldaden een vast onverbrekkelijk verband is. Alles bijeen getrokken zijnde, zo zal die heerlijke rechtvaardigmaking van de uitverkoren en gelovige zondaar dan eigenlijk bestaan in deze twee delen.

- (1) In de genadige toerekening van de volmaakte Middelaarsgerechtigheid van de Heere Jezus Christus.
- (2) In de genadige rechtvaardiging van de arme zondaar om dezelve. Het ene is, als de grond, en het andere, als het gebouw, dat op die grond wordt neergesteld. En beide zijn zij alzo nauw tezamen gevoegd, dat zij ook niet een ogenblik van elkaar gescheiden kunnen worden. De toerekening daar zijnde door het geloof, zo is de rechtvaardiging ook aanstonds daar. Beide zijn zij, als een enige genadeweldaad van God, waarin alles naar des Apostels beschrijving aaneen hangt: *Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus; Door Welken wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods*, Rom. 5:1, 2. Hij noemt hier niets, dan hetgeen wezenlijk inhangt in de waarachtige rechtvaardigmakingsgenade, zoals alle oprechte uitverkoren gelovigen dezelve van God ontvangen, ten einde hen aanvankelijk in de zekere bezitting van het eeuwige leven te stellen.

(4) Dan, deze gehele genadehandel van des zondaars rechtvaardiging hangt alzo middellijkerwijs ten enenmale aan de deugdelijkheid en oprechtheid van zijn geloof, hetwelk van de Heilige Geest door het Evangelie in zijn hart ingeplant, en gedurig onderhouden en versterkt wordt. Dezelve gaat (gelijk de Catechismus hier de knoop van alles toehaalt), niet anders over hem, dan zo ver hij zulke weldaad met een gelovig hart aanneemt. Zonder dit ene stuk wel te vatten, zal men van de gehele rechtvaardigmakingsleer nimmer iets recht verstaan. Daar moet dan voor alle dingen bijzonder wel gelet en in acht genomen worden, dat de volmaakte Middelaarsgerechtigheid van de Heere Jezus Christus (die van ons gelovig omhelsd en aangegrepen moet worden, indien wij alzo rechtvaardig voor God zullen staan, als er getoond is), ons op geen andere wijze door Zijn genade wordt gegeven en toegerekend, dan in manier van een zuivere Goddelijke belofte, ons voorgesteld in het

Heilig Evangelie. Ja de gehele weldaad van de rechtvaardigmaking, zoals die hier nu geopend is, ligt enkel opgewonden in de belofte van het Evangelie en komt op deze wijze tot de oprecht boetvaardige en gelovige zondaar, teneinde van hem, door de Heilige Geest, hartelijk omhelsd en toegeëigend te worden. Zo leerde de Zaligmaker de discipelen na Zijn opstanding, *dat de bekering en de vergeving der zonden in Zijn Naam, gepredikt moest worden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem*, Luc. 24:47. En wat is de vergeving der zonde toch anders, dan die grote Goddelijke weldaad van de genadige rechtvaardigmaking in Christus? En zie, even die heerlijke weldaad, met alles wat daartoe behoort, verkondigt en belooft God nu in het Evangelie aan alle arme gelovige zondaren zonder onderscheid, die dezelve alzo maar oprecht begeren te ontvangen en aan te nemen in de Heere Jezus Christus. *Want deze geven getuigenis alle de Profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam*, Hand. 10:43.

En deze dierbare Evangeliebeloften hebben de Apostelen, als Gods gezanten, de volkeren in de wereld ook alom gepredikt en bekend gemaakt, en zij hebben ook allen arbeid aangewend, om een ieder toch te bewegen tot het oprecht geloven en aannemen van dezelve. Het ene voorbeeld van de Apostel Paulus mag ons zulks genoegzaam leren. *Zo zij u dan bekend, mannen broeders* (dus luidde zijn prediking tot de ongelovige Joden), *dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt; En dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes, door Dezen een iegelijk die gelooft, gerechtvaardigd wordt*, Hand. 13:38, 39. Wat doet hij hier toch anders, dan dat hij hun de belofte van de genadige rechtvaardigmaking door Christus, als een getrouw Evangeliedienaar, van Godswege wel klaarlijk aanbiedt en voor ogen stelt? Met dat oogmerk, opdat zij dezelve door de inwendige werking van de Heilige Geest oprecht gelovig mochten aannemen, en alzo de rechtvaardigheid en het eeuwige leven in Gods beraamde weg door het geloof ook waarlijk verkrijgen zouden.

En voorwaar, die prediking van het Evangelie blijft onveranderlijk altijd dezelfde. Dit Evangelie des Koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken, en dan zal ook eens het einde komen van de wereld zelf, zodra, als de laatste predikatie van het Evangelie zal geschied zijn en de laatste uitverkorenen nu ook gelooft zullen hebben, Matth. 24:14. Waarom het dan ook het eeuwig Evangelie wordt genoemd, Openb. 14:6. En hoewel de mensen in de wereld onder Gods toelating ook zeer mogen arbeiden, om die zuivere Evangelieleer te verderven, en die te vervalsen met wettische of vrijgeestige innengsels, blijft die Goddelijke waarheid, in spijt van de duivel en al zijn aanhang, toch eeuwig onveranderlijk, en zij zijn allen onder de vloek gelegd, al ware het ook een Engel uit de hemel, die een ander Evangelie verkondigde, Gal. 1:8. Ja, vanuit dat inzicht, dat de rechtvaardigmaking, en zelfs de gehele zaligheid, door middel van Gods genadige beloften in Christus, de ware gelovigen alzo geschonken, en van hen ontvangen worden, heten zij dan ook terecht *kinderen der belofte*, Rom. 9:8, Gal. 4:28, en *erfgenamen naar de beloftenis*, Gal. 3:29, en worden gezegd, *verzegeld te zijn geworden met de Heilige Geest der belofte*, Ef. 1:13. Voorheen waren de Israëlieten alleen zodanigen, en de heidenen waren toen vreemdelingen van de verbonden der belofte, Ef. 2:12. Doch nu de muur des afscheidsels onder het Evangelie afgebroken is door de dood van Christus, is de belofte der rechtvaardigmaking ook gekomen tot de heidenen, die nu mede-erfgenamen zijn van hetzelfde lichaam en mededeelgenoten Zijner belofte in het Evangelie, Ef. 3:6. Dit dan ontwijfelbaar zeker zijnde, dat God die grote weldaad der rechtvaardigmaking, door de Heere Jezus Christus, in de belofte van het Evangelie,

aan alle ware boetvaardige en gelovige zondaren, uit loutere genade schenkt en voorstelt, en hun deze belofte door Zijn gezanten ook laat verkondigen, spreekt het dan immers vanzelf dat wij op geen andere wijze aan die Goddelijke weldaad waarlijk deel of gemeenschap kunnen krijgen tot onze zaligheid, dan door middel van een oprecht zielsgeloof, waarmee wij die weldaad, op het voorstel van Gods belofte, alzo aannemen, en ons dezelve geheel toe-eigenen met een waar vertrouwen.

Op die wijze heeft Abraham ook de belofte aangenomen, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, in een gerechtvaardigde en verzoende staat met God, door het zaad der vrouw, zijnde die belofte niet door de wet aan hem, of zijn zaad geschied (want de wet heeft geen zuivere genadebeloften), maar door de rechtvaardigheid des geloofs, welke hen van God beloofd was in het Evangelie. En zie, dit zijn geloof is hem daarom tot rechtvaardigheid gerekend, Rom. 4:13, 22. Abraham komt hier voor als de Vader der gelovigen, en als het Patroon voor allen, die na hem geloven zullen. Zij zullen allen zonder onderscheid op dezelfde wijze als hij, door het geloof aan de belofte der rechtvaardigheid, gerechtvaardigd worden. *Want het is niet alleen om zijnentwille geschreven, dat hem toegerekend is, maar ook om onzen wil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen, die geloven in Hem, die Jezus, onze Heere, uit de doden opgewekt heeft. Die overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking,* vers 23-25. En hierom leren wij, dat wij gerechtvaardigd worden door het geloof, omdat wij door het geloof de Goddelijke belofte, of de beloofde weldaad der rechtvaardigmaking, welke Christus door Zijn dood en gehoorzaamheid voor ons verdiend heeft, in de kracht van de Heilige Geest oprecht omhelzen en aannemen. Door het geloof nemen wij Christus Zelf aan, op de beloften van het Evangelie, en zó ontvangen wij Hem dan ook en verkrijgen ware gemeenschap aan Hem. En niet anders nemen wij de rechtvaardigmaking ook aan door het geloof op diezelfde Evangeliebelofte, als een zuivere genadeweldaad, door Christus ons verworven. En zie, dan ontvangen wij die Goddelijke weldaad ook, en worden alzo van God gerechtvaardigd. De Heere God belooft de genade der rechtvaardigmaking door Christus aan de boetvaardige zondaar, die gelooft in het Evangelie; dit is zeker. Wanneer de Heilige Geest, die de Geest der belofte is, ons die Goddelijke belofte nu ook met kracht komt drukken en verzegelen op ons gemoed, en ons dezelve waarlijk doet geloven en gelovig ook omhelzen en aannemen met een gehele en gewillige verzaking van alles, als dan ontvangen wij die beloofde rechtvaardigmaking, en worden zo door het geloof van God gerechtvaardigd; hetwelk niet minder zeker is. En dus is dan ook zeker waarachtig, hetgeen de Catechismus ons hier leert tot een besluit, dat *des gelovigen rechtvaardigmaking niet anders bestaat, dan in zo verre hij zulke weldaad van Gods genade met een gelovig hart aanneemt.*

Al wie dezelve dan nog in genen dele waarlijk voor zich omhelzen, of met een gelovig hart aannemen kan, op grond van Gods genadebelofte in het Evangelie, die kan dan ook gewis nimmer part of deel daaraan bekomen, en mitsdien ook niet gerechtvaardigd worden, maar zo een zal altijd onboetvaardig en ongelovig in zijn eigengerechtigheid buiten Christus blijven staan, en daar onverzettelijk aan vasthouden, zonder zich op Gods zuivere genadebelofte in Christus te durven verlaten, door een waar geestelijk geloof, hetwelk Gods gave is. En al wat de zodanigen zich nu nochtans van de rechtvaardigmaking des geloofs willen toe-eigenen zonder een zodanig oprecht geloof, hoe subtiel en kunstig die handel ook mag liggen, dat is in de grond wezenlijk niet anders, dan een vals, bedrieglijk en zielverleidend waangelooft, hetwelk, hoe fijn het van de mensen schoon gesponnen mag worden, hun toch nooit enig aandeel geven aan de ware Goddelijke geloofsrechtvaardigheid, die in Christus

Jezus is. En hier zullen wij dan nu weer als met de hand geleid worden tot een ander zeer voornaam en wezenlijk grondgebrek in de valse rechtvaardigmaking van vele tijdgelovigen en geveinsde Christenen. Helaas! hoe jammerlijk misleidt de satan hier niet miljoenen van mensen in het Christendom, die de eigenlijke aard en gelegenheid van deze Goddelijke genade-handel, door hun geestelijke blindheid en ongelovigheid, niet recht verstaan, maar op die andere gronden, dan van een zuiver en waarachtig geloof aan de belofte van het Evangelie hun rechtvaardigmaking willen besluiten, en hun roeping en verkiezing vastmaken. Zij hebben de ware leer van het Heilige Evangelie nog nooit recht begrepen: hoe alleen de genoegdoening en gerechtigheid van Christus onze gehele rechtvaardigheid is voor God, hoe dezelve ons uit loutere genade wordt geschonken in de belofte van het Evangelie, en hoe wij die niet anders kunnen deelachtig worden, dan zo ver wij zulke weldaad met een gelovig hart aannemen. Laten er nu ook duizend boeken van de leer der genadige rechtvaardigmaking, ja van de gehele Evangeliewaarheid geschreven worden, het zal toch in de grond allemaal zo lopen op een heel of half Pelagiaans fatsoen, of anders in een Enthousiastisch kanaal, indien maar alleen dit allerwezenlijkst stuk van de genadige belofte Gods, en van 's mensen geestelijk geloof aan de belofte niet wel gevat wordt. Hierin ligt de gehele ziel van deze heilige hoogwaardige leer, dat er een Goddelijke belofte van het Evangelie is, waardoor de Heere God ons arme verloren zondaren de rechtvaardigmaking belooft, uit loutere genade, in Christus, en dat er ook een Geest der belofte is, die het ware geloof werkt in de harten van alle uitverkorenen, waardoor zij die weldaad alzo aannemen en oprecht geloven. Waar een van beide nu slechts ontbreekt, daar kan dan in alle eeuwigheid geen zondaar van God gerechtvaardigd worden. Ach, laat nu toch niemand menen, dat deze zaak hier al te wijdlopig aan hem voorgedragen wordt, want zij kan, om haar zonderling groot gewicht, niet breed genoeg ingestampt worden en de mensen kunnen daar ook nooit lang of aandachtig genoeg op mediteren. Wat anders immers is het, indien men lang en breed blijft staan op geringe zaken, en wat anders, grondig en ernstig aan te houden op de wezenlijkste stof van het Christendom, waar ook de allergeringste misvatting dodelijk voor ons kan zijn. En willen nu sommigen, in onze ongelukkige tijd, toch evenwel achten, dat wij het papier onnut bekladden, dan hebben wij deze mensen niet anders hier tegemoet te voeren, dan alleen, dat, indien zij in zodanig oordeel enkel willen blijven staan, wij voor hen niet schrijven, maar voor anderen, die anders oordelen. Voorwaar, de leer der zuivere geloofsrechtvaardigmaking moet ons, door de Goddelijke genade, recht gezonde Gereformeerde Christenen maken, of wij zullen het anders gewis nooit worden. Al wie dan slechts niet zeer begerig is, als een nieuwgeboren kindeke, naar die redelijke en onvervalste melk, opdat hij door dezelve mocht opwassen, 1 Petrus 2:2, die heeft dan waarlijk wel grote reden, om voor de oprechtheid van zijn geloof en van zijn gehele Christendom ernstig te vrezen.

Van de belofte der rechtvaardigmaking, welke door het geloof wordt aangenomen

Doch tot nadere aandrang en bevestiging van de verhandelde leer doet de Catechismus (Vraag 61), nog verder onderzoek, hoe zulks toch te verstaan zij dat wij alleen door het geloof rechtvaardig zijn?

Want ook de Pelagiaansgezinden zullen zich met die gezonde letter van de leer zowel behelpen als de rechtzinnigen. Maar daar schuilt bij hen een slang of een adder onder het gras. Zij gebruiken wel de gezonde woorden der Schrift, maar zij verstaan die geenszins in een gezonde zin. Wie hier de gezonde geest begeert te ontvangen, die

overwege onze Catechismusleer waar hij twee zaken zal ontmoeten: (1) hetgeen ontkent, en (2) hetgeen gesteld wordt.

Hoe de halve Pelagianen het zekere vertrouwen van de vergeving der zonden uit het wezen des geloofs uitsluiten, om van hetzelfde een verdienstelijk werk te maken

1. Daar wordt ontkend, dat het geloof, in zichzelf, enige verdienstelijke kracht of waardigheid des mensen, tot rechtvaardiging voor God, zou met zich voeren. *Niet dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam zij.* Hier schuilt het fijn en listig bedrog dergenen, die de kunst gevonden hebben, om de Pelagianerij te beschaven, en dezelve in een veel betere vorm te gieten, en tot een Evangelisch systeem brengen. Zij hebben de oude hoer van Babel zeer fraai geblanket, en in een fatsoenlijker kleed gestoken. Voorheen placht men de eigengerechtigheid zeer plomp Pelagiaans in de kerk te leren, zodat men de valsheid en gruwelijkheid daarvan zeer licht kon bemerken. Men noemde het kind toen bij zijn eigen naam, en stelde het voornaamste deel der zaligheid op rekening van 's mensen werken en verdiensten. Maar het licht van de gezegende Reformatie helder opgaande, werden die Egyptische duisternissen weldra uit onze Kerk verdreven, en het roomse beest ontving toen van het zwaard van de heilige en blinkende geloofsleer een dodelijke en ongeneeslijke wond.

Maar zie, daarna zijn er mensen opgestaan, die zeer vlijtig gearbeid hebben, om die dodelijke wond van het beest weer op een voorzichtige en langzame wijze te helen met de kunstig gemengde pleister van het halve Pelagianisme. Het geheim van deze bedrieglijke handel is hierin gelegen, dat zij de grove leer van de verdienstelijke werken hebben laten varen, en daartegen de fijne leer van een verdienstelijk geloof hebben ingevoerd. En aldus hebben zij de Antichristelijke hoer, van de eigengerechtigheid, dan alleen dat versleten en gescheurde kleed van de wettische werken uitgetrokken, en hebben haar nu een nieuw wettisch kleed van een Evangelisch geloof aangedaan. Zij hebben de verdoemelijke eigengerechtigheid (die tevoren wijd en zijd verspreid lag in de werken), nu kunstig bijeenverzameld en tezamen getrokken in het enkele punt des geloofs. Maar dit heeft onmogelijk kunnen geschieden, tenzij dan met een gehele omkering en verandering van de wezenlijke natuur van het geloof. Daarom hebben zij dan ook een geloof hiertoe gesponnen en gefabriceerd, wel van een Evangelische stof en kleur, maar geheel geschoeid op een Pelagiaanse leest. Het zal mogelijk niet geheel ondienstig zijn voor ons Gereformeerde volk, dat wij hun dit half Pelagiaans geloof eens zelf laten lezen, met de eigen woorden van de Remonstrantse belijdenis, gedrukt Anno 1621 in kwarto.

Aldaar zeggen zij Cap. 11, § 2, p. 80 (nadat zij van de kennis en toestemming des geloofs eerst gesproken hebben), van het vertrouwen des geloofs. *‘Niet een vertrouwen op de bijzondere barmhartigheid Gods, daarmee wij, elk in het bijzonder nu geloven, dat ons onze zonden vergeven zijn’.* Hier verwerpen zij eerst het oude rechtzinnige geloof van de Gereformeerde Kerk, en gaan dat dan ook nader in dier voege bestrijden: *‘Want zulk vertrouwen behoort niet tot het wezen van het geloof noch stelt het wezen van het geloof zelf niet, dan is een zaak, die straks op het geloof volgt, alzo het geloof, zijnde een conditie, die vereist wordt om een vergeving der zonden, en daarop een verzekerd vertrouwen, van zodanige vergeving te verkrijgen, noodzakelijk voorgaan moet’.* Zo is het waar rechtvaardigend geloof bij deze mensen dan geenszins een verzekerd of een zeker vertrouwen van de vergeving der zonden, die ons in de

belofte van het Evangelie uit genade, door Christus geschonken wordt, en welke weldaad de arme, boetvaardige zondaren nu alleenlijk met een vast en zeker geloofsvertrouwen op Gods belofte, door de kracht van de Heilige Geest, omhelzen en aannemen, gelijk zulks van de Gereformeerde Kerk geleerd wordt. Neen, dit is een dwalend begrip van de natuur van het rechtvaardigmakend geloof. En waarom toch? Omdat, zeggen zij, zulk vertrouwen eigenlijk niet behoort tot het wezen van het geloof geheel wat anders is, dan een verzekerd vertrouwen van de vergeving der zonden. Maar waarom toch kan dit verzekerd vertrouwen dan nu het rechte wezen van het geloofs niet zijn? Daarom niet, zeggen zij, omdat dit vertrouwen een zaak is, die straks op het geloof volgt. Het is bij hen dan geenszins het eigenlijke wezen (gelijk onze Catechismus stelt (Vraag 21), maar alleen het welwezen of een vruchtgevolg van het geloof. Eerst moet er iets voorafgaan, dat eigenlijk het geloof wezenlijk is of uitmaakt, en dan kan daar zodanig verzekerd vertrouwen des geloofs eerst naderhand of straks op volgen. Is dat niet wel verzonnen, om het Gereformeerd geloof als een loutere dwaling en misvatting te verwerpen? En toch willen zij hun zaak hiermee voor goed bewijzen; dewijl, zeggen zij, het geloof iets is, dat noodzakelijk voorgaan moet, als een vereiste conditie om de vergeving der zonden te ontvangen, en dus ook het vertrouwen van dezelve. Hun stelling is dan: dat de mens eerst moet geloven, eer hij de vergeving der zonden kan ontvangen, en dat hij de vergeving der zonden, ook eerst ontvangen moet, voordat hij kan vertrouwen die te bezitten of ontvangen te hebben. Diensvolgens, dat zodanig verzekerd vertrouwen van de vergeving der zonden, dan geenszins het eigen wezen, maar alleen een vruchtgevolg van het geloof kan zijn. Hier is dan nu ons Gereformeerd geloof geheel aan een kant geworpen, als een loutere misvatting van het welwezen des geloofs voor het wezen. Daarin zijn wij Gereformeerden van de rechte weg afgegaan, dat wij even het zekere vertrouwen van de vergeving der zonden, hetwelk eigenlijk een vruchtgevolg van het geloof is, verkeerd zijn gaan opnemen en stellen voor het wezen des geloofs. Zo oordelen en begrijpen het deze mensen.

Maar als wij nu het ware wezen des geloofs zo geheel kwalijk gesteld hebben, hoe moet het dan recht gesteld worden? Dit gaan zij ons hier nu verder leren, zeggende: *Maar het* (te weten het rechtvaardigmakend geloof), *is een vertrouwen, daarmee wij vast, zeker en gewis houden en geloven, dat het onmogelijk is, dat wij dan door Jezus Christus, de eeuwige dood ontgaan en het eeuwige leven bekomen, en volgens dien zulk vertrouwen, dat uit zichzelf voortbrengt en baart die gehoorzaamheid, die wij Christus schuldig zijn, bestaande, niet in een slecht mager voornemen alleen of dadeloze genegenheid om te gehoorzamen* (zoals onze Gereformeerde gehoorzaamheid van hen wordt begrepen), *maar in een dadelijke gehoorzaamheid zelf.*

Zij hadden er zekerlijk, behoudens de zuivere grond van de Pelagianerij, nog al andere welluidende Evangelische termen bij kunnen plaatsen, om dit geloof ook zo slecht en mager hier niet voor te stellen. De Pelagiaanse draad kan nog al veel fijner gesponnen worden. Maar het schijnt, dat men zo terstond niet wijs wordt in een dag. Nu ziet daar het rechtzinnig geloof: dat het geen verzekerd vertrouwen van vergeving der zonden is, maar al geheel wat anders, te weten een vast en zeker vertrouwen, dat Jezus Christus waarlijk de Zaligmaker is, en dat wij niet anders dan door Hem zalig worden. En daarbij dan ook de Christelijke en ware gehoorzaamheid aan Zijn geboden. En als hier dan

eindelijk ook de vrije wil van de mens bijgesteld wordt, die er noodzakelijk bij behoort, waardoor hij zo'n geloof zelf kan oefenen, zonder een krachtdadige en onweerstaanbare werking van de Heilige Geest (waartegen zij zich straks aankanten, § 3), en ook zonder een voorbereidende, krachtdadige overtuiging of vernedering door de Wet, maar alleen door de zachte en liefelijke overreding van het Evangelie, dan hebben wij hier het schone geloof, dat zeker vertrouwen van de Gereformeerden van de vergeving der zonden, voor moet buiten staan. En ziet, als er dit half Pelagiaans geloof zo is bij de mensen, dan is er die vereiste conditie, waarop God hem nu ook gaat rechtvaardigen, en hem de vergeving der zonden, enz. door Christus, aanstonds gaat schenken, mits nochtans in opzichte van de gewisse duurzaamheid van die geschonken rechtvaardigmaking aan de zijde van de mens, op een tweede vereiste conditie, dat hij, namelijk in zijn geloof en gehoorzaamheid volstandig blijve tot het einde toe. Hetwelk indien de mens niet doet, zo verliest hij ook weer de genade van de rechtvaardigmaking, en zich daarvan niet bekerende, zo gaat hij, die eens oprecht geloofd had, en eenmaal waarlijk van God gerechtvaardigd was, dan nu door zijn eigen schuld eeuwig verloren, met al de verdoemden, die nooit geloofd hebben.

Hier ziet de lezer dan nu, hoe men de natuur van het geloof listig genoeg heeft weten te veranderen, om er een zekere daad of werk van 's mensen gehoorzaamheid van te maken, en alzo dan *een vereiste conditie van zijn rechtvaardigmaking*. Hierdoor ontvangt het geloof dan nu ook een zekere soort van verdienste of van waardigheid voor God, en wordt dus mede bij Hem een bewegende oorzaak van 's mensen waardigheid en eeuwige zaligheid. Want het is waarlijk te vergeefs, zich al te behoedzaam te willen wachten voor de manieren van Pelagiaanse uitdrukkingen, wanneer men de zaak zelf toch wezenlijk en dadelijk aldus stelt, dat zij noodzakelijk moet vallen in de kracht en ware zin van die uitdrukkingen. Wij zullen mogelijk, indien de Heere wil en wij leven, op een andere tijd gelegenheid hebben, om van deze gewichtige materie des geloofs omstandiger te handelen, en daarom zeggen wij hier nu slechts, dat alle waardigheid, verdienste, aangenaamheid, aandrang of wat het schoon ook wezen mocht van de natuur van een toebrengeende of bewegende oorzaak, zo volstrekt geheel uit de aard en eigenschap van het geloof moet uitgesloten worden, alsof het geloof daar zelf in dit opzicht niet eens was. Het is allemaal in de grond een zuivere zielverdervende Pelagianerij, wat daar slechts heen gaat, minst of meest, om het geloof te bevatten in manier van een daad of werk van de mensen, waarmee hij iets, wat bij God aan of toebrengen zou tot verkrijging van zijn rechtvaardigmaking.

Hoe de gelovige zichzelf als een gerechtvaardigde in Christus ook moet achten

b. Maar hoe is het dan nochtans te verstaan, dat wij alleen door het geloof gezegd worden rechtvaardig te zijn? Zo schijnt het geloof toch immers enige bewegende invloed, als een verwervende of toebrengeende oorzaak in onze rechtvaardigmaking te hebben, omdat die buiten of zonder het geloof in het allerminst niet bestaan kan. Dit gaat de Catechismus ons hier nu ook stelligerwijs openen, zeggende: Maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik dezelve niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe-eigenen kan.

Ziet, dit is hier de gelegenheid van deze gehele handel, zoals die, met de hulpe des Heeren, nu al reeds van ons verklaard en in het licht gesteld is. Christus volmaakte Middelaarsgerechtigheid, aan ons voorgesteld in de belofte van het Evangelie, en ons uit genade toegerekend door het geloof van de Heilige Geest, is onze enige en gehele gerechtigheid en rechtvaardiging voor God. Maar, zij wordt ons ook niet anders geschonken en dadelijk toegerekend tot onze gerechtigheid of rechtvaardigmaking, dan alleen, zo verre wij dezelve oprecht aannemen en ons toe-eigenen door het geloof. Wij hebben voorzeker niets tot zaligheid aan de gehele belofte van onze genadige rechtvaardigmaking in Christus. Wij kunnen aan die heerlijke genadeweldaad, minst of meest, geen deel krijgen, indien ook niet de Heilige Geest, door middel van die belofte van het Evangelie, een oprecht geloof in onze harten komt werken, waardoor wij die voldoening en gerechtigheid van onze Heere Jezus Christus, als onze enige en gehele rechtvaardigheid voor God, zuiver also aannemen, en ons dezelve waarlijk toe-eigenen, als onze eigen gerechtigheid, welke ons van God uit loutere genade in het Evangelie wordt geschonken. Berustende dan ook gelovig in dezelve met ons gehele hart, en ons daar geheel op verlatende. Hetwelk dan in der waarheid noch meerder noch minder is, dan even dat zeker vertrouwen van de vergeving der zonden, hetgeen de Catechismus als het oprechte geloof voorstelt, Vr. 21, en dat wij de Remonstranten in hun geloofsbelijdenis geheel hebben zien verwerpen, als niet zijnde het eigenlijke *wezen*, maar slechts een *vruchtgevolg* van het oprechte geloof.

Hieruit blijkt dan nu middagklaar, dat het geloof in onze rechtvaardigmaking, enkel moet gehouden en aangemerkt worden als een middelloorzaak, waardoor wij die Goddelijke weldaad, op de genadebelofte van het Evangelie, oprecht aannemen en ons toe-eigenen, en dezelve op die wijze dan ook ontvangen en bezitten, en nu alleen door het geloof rechtvaardig zijn. Al wat men nu anders aan het geloof zou willen toeschrijven, in manier van een vereiste conditie, waarop of waarom God ons de rechtvaardigmaking dan ook wil laten volgen, dat alles, zonder onderscheid, hoe men het schoon ook mocht voorstellen, zal dan noodzakelijk moeten uitlopen in het modderige kanaal van het halve Pelagianisme.

Wij plachten doorgaans deze zaak eigenaardig op te helderen met de gepaste gelijkenis van een bedelaar die een aalmoes ontvangt. Hij, die aan de bedelaar de aalmoes geeft, bedingt niet eerst uitdrukkelijk vooraf, als een voorwaarde of conditie, dat de bedelaar dit also moet doen, dat hij zijn hand eerbiedig en beleefd moet uitstrekken om de aalmoes te ontvangen, maar hij reikt hem die alleen uit goedgunstigheid toe, en dan spreekt het vanzelf, dat de bedelaar zijn hand ook moet uitstrekken, en de geschonken aalmoes aannemen, als hij die zal ontvangen. Maar hoe zou dit uitstrekken van de hand hier nu in aanmerking kunnen komen, als een beweegmiddel tot het geven of verkrijgen van de aalmoes? Het is wel waarlijk een ontvangmiddel, maar geenszins een beweegmiddel, of toebrengeende oorzaak van de oorzaak van de gift. Maar niet anders is het ook gelegen in de handeling van onze rechtvaardigmaking. God schenkt de boetvaardige zondaar die grote weldaad, door Christus, uit loutere genade, en reikt hem die toe in het Evangelie, en de zondaar zulks gelovende op Gods gewisse en onbedrieglijke belofte, neemt die weldaad, in de kracht van de Heilige Geest, dan ook oprecht als uit Gods genadige hand even also aan, en eigent die nu zichzelf waarlijk toe, en verlaat en vertrouwt zich uitsluitend op Gods genade, zonder iets van zijn eigen werken of verdiensten. En zo ontvangt hij dan die onwaarderebare Goddelijke weldaad, en gelooft en houdt die vast, en hij verblijdt en verheugt zich daarin, en berust daar zoetelijk in, en wordt er zeer nauw in Christus, van de Heilige Geest, door met God verenigd, en ook waarlijk vernieuwd en geheiligd tot het eeuwige leven, al

naardat de Heere hier de mate des geloofs aan een ieder belijft toe te delen, Rom. 12:3.

En zie, zo is het dan ook openbaar, dat niemand door de Wet gerechtvaardigd wordt voor God. Maar dat Christus ons verlost heeft van de vloek der Wet, een vloek geworden zijnde voor ons. Opdat de zegeningen Abrahams tot de Heidenen komen zoude, in Christus Jezus, en opdat wij die belofte des Geestes verkrijgen zouden, door het geloof; te weten, die van onze genadige rechtvaardigmaking door Christus, welke de Heilige Geest ons openbaart in het Evangelie, en die Hij ons door het geloof ook op onze harten drukt en verzegelt, Gal. 3:11, 13, 14. En hiermee is deze heilige en hoogwaardige leer van de geloofsrechtvaardigmaking hier dan, zo wij achten, nu genoeg verhandeld.

Want hetgeen daar verder volgt in de Catechismus tot verdere verdediging en bevestiging van dezelve tegen de Papisten en alle Pelagiaansgezinden, zal nu geen brede verklaring nodig hebben, naardien het helderschijnend licht van de Goddelijke geloofswaarheid al die donkere Pelagiaanse en Antichristelijke nevelen van zelf snel zal verdrijven. De ware leer wordt hier dan 1. nader bevestigd, en 2. tegen haar bestrijders ook verdedigd.

ZONDAG 24

Vr.62. Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een stuk daarvan zijn?

Antw. Daarom, dat de gerechtigheid die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevekt zijn.

Vr.63. Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen?

Antw. Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Vr.64. Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?

Antw. Neen zij; want het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

Hoe het ge

a. Het wordt nader bevestigd (Vraag 62), *dat des mensen goede werken of eigengerechtigheid, ten dele of in 't geheel, niets toebrengen tot zijn rechtvaardiging voor God, omdat de gerechtigheid, die voor Gods gericht kan bestaan, volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkmatig zijn moet, en dat ook onze beste werken, in dit leven, allen onvolkomen en met zonden bevekt zijn.*

Het natuurlijk recht van de hoogwaardige Majesteit Gods is, dat dezelve geheel heilig van de mens moet bemind en geëerd zijn, naar de allergeestelijkste zin van de wet. Zij kan ook de minste ontering of gebrek in des mensen plicht geenszins verdragen. Dit is immers klaar genoeg gebleken in de allereerste zonde, die tegen dezelve begaan werd in het Paradijs, om welke ook zelfs de dood en verdoemenis gekomen is over het ganse mensdom, Rom. 5:12. Hierom zal er in het allerheiligste Goddelijke gericht geen rechtvaardiging van iemand ooit geschieden, tenzij dan dat er waarlijk een geheel volkomen gerechtigheid zij, welke de mens voor de hoge en rechtvaardige Rechter van de ganse aarde als zijn eigen gerechtigheid kan brengen. Want Gods oordeel is geheel naar waarheid, Rom. 2:2. De mensen, die slechts oordelen naar uitwendige blijken en omstandigheden, kunnen in hun oordeel dikwijls genoeg bedrogen worden. Maar de alleenwijze en heilige God kan in Zijn geducht oordeel niet bedrogen worden, omdat er van Hem geschreven is: *Gij, Die harten en nieren beproeft, o, rechtvaardige God!* Ps. 7:10. Indien daar nu tot 's mensen rechtvaardiging noodzakelijk zo een geheel volkomen gerechtigheid in het allerheiligste gericht Gods moet gebracht worden, zo is dan maar kort de vraag of hiertoe des mensen eigen personele gerechtigheid voor God zal dienen, of anders de toegerekende volmaakte Middelaarsgerechtigheid van de Heere Jezus Christus.

Voorwaar, de eigengerechtigheid van de mensen kan het niet zijn, omdat de allerbeste eigengerechtigheid altijd in dit aardse leven onvolkomen en met zonde bevekt is, en even daarom ook gewis een verdoemend vonnis door de wet van God ontvangen moet. En zo blijft er alleen de volmaakte en heilige Middelaarsgerechtigheid van Christus over, door welke wij, oprecht gelovende, en onze eigengerechtigheid geheel verzakende, dan ook alleen uit Gods genade kunnen gerechtvaardigd worden. Hetwelk nu dient om de verhandelde leer ten volle te bevestigen.

b. En aldus bevestigd zijnde, wordt zij verder ook zeer gemakkelijk verdedigd tegen de Pelagiaanse tegenwerpingen en bestrijdingen

1. van goede werken beloning, en

2. van het vermeende schadelijke gevolg van de zuivere geloofsleer op het gemoed van de mensen.

1. *Van de beloning der goede werken, welke God Zijn kinderen in het Evangelie uit genade belooft*, maken de blinde en verbijsterde mensen (Vraag 63), nu een zwakke tegenwerping, alsof deze ook een zekere waardigheid of verdienstelijkheid van werken in 's mensen rechtvaardigmaking met zich voeren zou. Hetwelk de Catechismus gelijk in de grond geheel weerlegt met dit kort en bondig antwoord: *dat deze beloning niet geschiedt uit verdienste, maar uit genade.*

De algenoegzame Vader der barmhartigheid wil Zijn zwakke, ellendige kinderen, die een gedurige aansporing en opwekking tot hun plicht en tot ijver en volständigkeit in dezelve nodig hebben, tegen duizend droevige veranderingen van hun zondig vlees en van dit aardse leven, zeer veel dierbare en genadige beloften schenken van de heerlijke beloning van hun Godzaligheid, zowel hier als hiernamaals door de Heere Jezus Christus. Hij wil hun Zijn juk opleggen, dat zacht en Zijn last, die licht is, Matth. 11:30; en hen trekken met mensenzelen, met touwen der liefde, Hos. 11:4. *Hij maakt van hen een zeer gewillig volk, op de dag Zijner heirkraft, in heilige sieradiën*, Ps. 110:3.

Maar hoe zou er toch een snoder misbruik ooit bedacht kunnen worden van Zijn grote liefde en goedertierenheid, dan dat men daaruit een vermetel gevoelen wil opnemen van zijn eigen waardigheid en verdienste, om zo liever aan zijn garen te offeren en aan zijn net te roken, Hab. 1:16, dan veel, ja *alles* aan God schuldig te zijn? Is deze dan geen schone leer, om die oneindige, grootmachtige God alleen te verheerlijken, Die alles heeft gewrocht om Zijns Zelfs wil; *ja, ook de goddelozen, tot de dag des kwaads*, Spr. 16:4. Wanneer de verdoemelijke en rampzalige mens alzo roemen kan, dat hij zelf de zaligheid en al het goede, ten dele of in 't geheel, van Hem verdiend heeft, zal dan nog de roem waarlijk uitgesloten zijn, door de wet des geloofs? Rom. 3:27. En zal het nu evengelisch uit genade zijn, en toch ook uit de werken? Rom. 11:6. Ja, zal het dan nog gezegd kunnen worden, dat wij *om niet* gerechtvaardigd worden, uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is? Rom. 3:24.

Arme loontrekkers! Uitzinnige Pelagianen! Wie heeft u betoverd, dat gij de waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn? *Dit alleen wil ik van u leren, hebt gij de Geest ontvangen uit de werken der wet, of uit de prediking des geloofs?* Gal. 3:1, 2.

1. Niet meer gewichtig is de andere tegenwerping (Vraag 64), van het vermeende schadelijke gevolg van de zuivere geloofsleer, alsof die uit haar aard en natuur aanleiding zou geven om zorgeloze en goddeloze mensen te maken. Werkelijk de mensen zijn beklagenswaardig, die in hun droevige blindheid zo dwaselijk en verkeerd oordelen van de Goddelijke rechtvaardigmakings- en heiligmakingsleer. Zij willen helaas, een heiligheid bij zichzelf en in hun stinkende en verrotte verdienstelijke werken, welke zij niet weten te vinden in Christus en in Gods almachtige vrije genade! Ach! leerde hun die genade zelf nog eens recht begrijpen, hoe geheel onmogelijk het is, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid! Indien het waar geloof, dat Gods gave is, het hart niet kan reinigen van de zonde, Hand. 15:9, en van de vleselijke begeerlijkheden, die krijg voeren tegen de ziel, wat zal er dan toch zijn in de wijde wereld, dat immers zulks kan doen? Of zou een dode rank ook levendig gemaakt en ingeplant worden in de goede Olijfboom, zonder iets van deszelfs vettigheid, tot haar geestelijke groei en wasdom, deelachtig te worden? Rom. 11:17. Derhalve, wat willen wij hierover disputeren met mensen, die deze genade nooit zelf gekend hebben? Of zal men dan de blinden ook het

onderscheid kunnen beduiden van de kleuren? Lieve mens! Gods Geest moet uzelf eerst doen geloven, en u planten in de Heere Jezus Christus en u die heerlijke genade-rechtvaardigmaking in uw eigen ziel doen smaken, en zie, dan zult gij ook weten, dat het waarlijk een allerdomste en ongerijmdste tegenwerping is, die het vleselijk bedenken tegen dezelve inbrengt. Maar wacht nog zólang, totdat wij u hierna, met de Goddelijke hulp, uit de leer van de genadige verlossing, door Christus, ook die der ware dankbaarheid zullen voordragen, dan zult u van deze zaak, zo de Heere wil, wel anders onderricht worden. En hiermee is die heilige rechtvaardigmakings-waarheid met dit weinige, zo wij hopen, dan nu genoeg bevestigd en verdedigd.

Dan valt er, ten besluite van alles, alleen nog dit van te zeggen, dat de gehele rechtvaardigmaking van de arme gelovige zondaar alzo in de allerheiligste vierschaar van de hoge God geschiedt, en daarom ook Gods waarachtig rechterlijk vonnis is, waarbij Hij de zondaar, uit genade, om Christus verdiensten, geheel rechtvaardig oordeelt en verklaart in tijd en eeuwigheid. En zie, dit heilig genadevonnis van de allerhoogste God moet dan nu ook onwrikbaar vast staan, zonder iemands tegenspreken. Want wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige verdoemt, zijn den Heere een gruwel, ja die beide, Spr. 17:15. *En wie zal nu ook beschuldigend inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is 't, die rechtvaardig maakt. Wie is 't die verdoemt?* Rom. 8:33. Indien het vonnis van een aardse rechter met eerbied en gehoorzaamheid moet behandeld worden, hoewel het toch geen eigenschap kan dragen van onfeilbaarheid, hoe veel meer ontzag zal men dan schuldig zijn aan dat onfeilbare rechtvaardigingsvonnis van de hoge hemelse Rechter, hetwelk Zijn almacht tegen ieder ook zelfs wil beschermen. Zodat alle ware gelovigen hier dan nu in Christus volkomen bedekt zijn met Gods genade en gerechtigheid, en met Zijn macht en waarheid. Al wie hen nu zou aantasten, die zal altijd met Gods gerechtvaardigden, ja ook met God Zélf te doen hebben, en het zal hem zeker hard vallen, de verzenen tegen de prikkels te slaan, Hand. 9:5.

Dit niet alleen, maar de gelovigen zijn ook zelf gehouden en verplicht, de zwakken zowel als de sterken, het Goddelijke genadevonnis van hun rechtvaardigmaking in Christus altijd vast te geloven en van hun staat niet anders ooit te oordelen, dan dat zij waarlijk Gods gerechtvaardigden zijn, door het geloof van het Evangelie. Al wat zij uit zwakheid van hun geloof of in de verzoeken nu anders van zichzelf zouden denken, dat is een vals oordeel, want de Heere God oordeelt van hen zo niet. Die heeft hen eenmaal rechtvaardig verklaard in Christus, en heeft hen ook beloofd, dat zij zodanigen onveranderlijk altijd zullen blijven, in spijt van de satan en van al hun vijanden. *Want ziet, het heil der rechtvaardigen is van den Heere, Ps. 37:39, en Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankele, Ps. 55:23.*

Ja, hoewel zij onder Gods aanbiddelijke toelating, naderhand ook in zware zonden mochten vallen, zullen zij, hoe verdiend zij het ook mochten wezen, evenwel toch uit hun gerechtvaardigde staat in Christus nooit waarlijk uitvallen, of die geheel verliezen. *Want de wortel der rechtvaardigen zal niet bewogen worden, Spr. 12:3.* De Heere zal hun overtredingen dan wel met de roede bezoeken en hun ongerechtigheden met plagen. Maar Zijn goedertierenheid zal Hij van hen niet wegnemen, noch in Zijn getrouwheid niet feilen; Hij zal Zijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen uit Zijn lippen gegaan is, zal Hij niet veranderen, Ps. 89:33-35. Zij hebben, o aller-aanbiddelijkst wonder van genade! met een onveranderlijke Verbonds-God te doen, die trouw en waarheid zal houden tot in het duizendste geslacht. Ja, Die dan nog met

hen zal handelen gelijk de Psalmist zegt: *Als hij valt, zo wordt hij niet weggeworpen, want de HEERE ondersteunt zijn hand*, Ps. 37:24. De heilige overweging hiervan zal de ware gelovige geenszins brengen tot losheid en zorgeloosheid, maar veeleer tot een omzichtige en ootmoedige teerheid, om hun dierbare God en Zaligmaker van hun zijde ook getrouw aan te hangen, Wiens goedgunstigheid voor hen beter is dan het leven, Ps. 63:4.97

Waangelovigen

Hoe grotelijks ongelukkig zijn hier nu weer alle geveinsde tijd- en waangelovigen, die zichzelf ook achten als gerechtvaardigden in Christus. Ach! hoe geheel ellendig, ja dodelijk worden die arme zielen van de Satan en van hun eigen arglistig hart niet misleid. De heilige God haat de geveinsdheid met een zeer grote haat, en van de man des bedrogs heeft Hij een gruwel, Ps. 5:7. Hij spreekt voorwaar, een rechtvaardig verdoemend vonnis uit over al degenen, die huichelarij beminnen, en die de leugen tot hun toevlucht stellen. *Een man van schandelijke verdichtselen zal Hij verdoemen*, Spr. 12:2. Maar zal er ook een schandelijker verdichtsel zijn, en dat snoder is in de heilige ogen des Heeren, dan wanneer een geveinsde zich zelf rechtvaardigt, als hij van God verdoemd wordt? Het is waarlijk droevig, als oprechten in hun vlagen van verzoeken zich zelf lichtelijk veroordelen, terwijl God hen toch rechtvaardigt, maar het is schrikkelijk, als de valse Christenen, die altijd hinken op twee gedachten, zich zelf lichtelijk rechtvaardigen, wanneer God hen veroordeelt en tot hen zegt: *Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uwen mond?* Ps. 50:16. Het bedrieglijk waangeloof doet anders niet in de grond, dan dat het maakt, dat de mensen zichzelf zegenen in het hart, als zij de woorden des vloeks horen, Deut. 29:19.

Wij hebben, toen wij de leer verhandelden, reeds een en ander zeer gewichtig gebrek in *de valse rechtvaardigmaking* van de geveinsden aangewezen, en daar kunnen er ook lichtelijk vele andere genoemd worden, want aangezien dezelve toch maar een louter schandelijk verdichtsel van de Satan is, waar de oprechten door Gods genade voor hebben geleerd te beven, zo kan het niet anders zijn, of zodanig verdichtsel moet dan ook van allerlei gruwelijk bedrog en snode arglistigheid als aaneen hangen. En waar zouden wij haast een einde vinden, als wij dat alles met onderscheid zouden aan de dag leggen? Wij zullen er daarom hier tot een ieders waarschuwing en beproeving slechts nog een enkel stuk bij neer stellen.

Er is meermalen gezegd, dat het geslacht van de geveinsde waan- en tijdgelovigen in tweeërhande soort moet onderscheiden worden, namelijk in wettische en evangelische geveinsden. De laatsten hellen altijd meest over naar het Enthousiasme, gelijk de anderen naar het Pelagianisme. De wettische geveinsden hebben doorgaans meer op met de heiligmaking, dan met de rechtvaardigmaking, maar weinig met de heiligmaking. Maar naardien zij beide geestelijk blind, en in de grond enkel natuurlijke en onwedergeboren mensen zijn, zo kennen zij noch de ware heiligmaking, noch de rechtvaardigmaking, en begrijpen dus ook het wezenlijke en noodzakelijke verband niet, waarmee die twee Goddelijke genadeweldaden zeer nauw en vast gehecht zijn.

(1) De *wettische* geveinsden of waangelovigen plegen doorgaans meer in de Wet te studeren, dan in het Evangelie. En daarom loopt de gehele koers van hun weg dan ook meest wettisch uit, in het kanaal van een uitwendige heiligheid of plichtpleging. Zij willen eerst werken, en dan zullen zij geloven. Zij moeten eerst hun best doen, om

God te dienen, en Hem aangenaam te zijn met hun werken, en dan verwachten zij van Hem uit genade gerechtvaardigd te worden, om Christus verdienen. Deze ongelukkige mensen doen in hun blindheid eveneens, gelijk als die de paarden willen spannen achter de wagen. Zo willen zij de heiligmaking ook eerst instellen voor de rechtvaardigmaking, op een Pelagiaanse manier. Als zij eerst hun werk enigszins wel gedaan hebben jegens God, dan zal God ook Zijn werk wel doen jegens hen. Het is, helaas, niet te zeggen, hoe dom tevens en hoe schrander en listig deze handel wel toegaat bij de grote hoop van ons Gereformeerde volk! Ja, hoe ook zelfs degenen, die wel een goede, gezonde belijdenis van de leer doen, toch echter in de grond van hun praktijk enkel deze weg altijd uitwerken. Zij zijn van Gods genade, en van hun rechtvaardigmaking en zaligheid door Christus nog geenszins verzekerd, hun geloof is zo sterk nog niet. Maar wat zullen zij hier nu doen? Zij menen, dat zij hun best moeten doen in de plichten der religie en in een goed leven, en dat zij daarin volstandig moeten aanhouden, zoveel als in hun vermogen is, en hun zwakheid hun wil toelaten. En zie, dan scheppen zij hoop, dat God hen ook, om Christus wil, in genade zal aanzien, en hun zonden vergeven en hun de zaligheid schenken, enz.

Of indien zij anders zo dom niet zijn, maar enige ontdekking aan zichzelf, en een betere kennis door de middelen bekomen hebben, dat zij weten, dat zij nog onbekeerd, en zonder Christus en de genade zijn, dan woelen en wurmen zij er toch al op aan met gebeden, zuchtingen, tranen en duizend andere dingen, om God nog eindelijk eens tot genade te bewegen, dat Hij hun het geloof en de rechtvaardigmaking ook wil schenken, enz. Maar zij geloven hun zondige en dodelijke onmacht en verloren staat in Adam niet, noch hun ingeworteld ongeloof en vijandschap tegen God, noch de verdoemelijkheid van hun beste werken. Zij zijn deswege niet heilig gewond en verslagen binnen in hun harten. Zij hebben nooit nog waarlijk te doen gekregen met de hoge en heilige God, tegen Wiens geduchte Majesteit zij al hun dagen zo snood gezondigd hebben.

Zij geven ook niet behoorlijk acht op Zijn genadige beloften, waarin Hij de arme, boetvaardige en gelovige zondaren de gehele rechtvaardiging en het eeuwige leven *om niet* schenkt in het Evangelie, door de Heere Jezus Christus. Hier gaan en werken zij altijd blind over heen, en staan nooit in hun gemoed ernstig stil, om een rechte kennis te nemen, door de werking van de Heilige Geest, van de eigenlijke aard en natuur van het Evangelie.

Al deze dingen dus tezamen bijeen, zijn de waarachtige schadelijke oorzaken van hun verkeerde wettische handel, en dat zij in plaats van de heiligmaking enkel te zoeken door de rechtvaardigmaking des geloofs, integendeel aldaar op uit zijn, om de rechtvaardigmaking te bekomen door de heiligmaking.

En ach! wie zal er toch in staat zijn, om deze dwalenden van geest op het rechte spoor te leiden en hen te brengen op het pad van het zuivere geloof in de Heere Jezus Christus, voor dat het eerst Gods tijd zal zijn, om zich over hen te ontfermen, en over hen uit te gieten de Geest uit de hoogte, om de barre woestijn van hun wettische harten eens te veranderen in een vruchtbaar veld van genade? Jes. 32:15. Zij zullen wel gewis in hun staat zo lang rampzalige wettische geveinsden blijven, met al de algemene gaven van de Geest, totdat de ontfermende God hen zelf door Zijn Geest eens Evangelische gelovigen zal believe te maken. O! het is hier immers ook waarachtig, hetgeen de Heere α i tot Zerubbabel: *Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen, Zach. 4:6.*

Wij moesten dan meer daarnaar staan, om met die ongelukkige wettische zielen zelf evangelischer en geloviger voor de Heere te handelen, en lankmoedig wachten, met stille gebeden op de levendigmakende adem van Gods almachtige Geest over hen en

op een gewenste zegen van de rechte bekeringsmiddelen. Altijd gedenkende, dat, om der mensen zielen van de Wet te leiden tot de Genade, niet minder dan een nieuwe schepping van Gods hand nodig is!

2. Wat aangaat de *Evangelische* waangelovigen, deze handelen voorwaar in een ander uiterste niet minder geheel verkeerd, en zij schijnen wel nader bij te komen aan het ware gerechtvaardigde Christendom, dat leeft uit het geloof, Hab. 2:4. Maar zij zijn er in de grond al ruim zo ver af, ja vallen doorgaans zelfs bezwaarlijker te overtuigen, dan die eerst genoemden, omdat zij nog dieper ingewikkeld zijn in het bedrog van de satan, en door een fijner waangelooft zelfs ook opgeblazener zijn. Al wie aandachtig op de heilige wegen des Heeren in het Christendom let, zal deze waarheid ook zo bevinden. Het zijn meestal mensen, die enige tijd, korter of langer, in algemene overtuigingen des Geestes gegaan hebben, waar zij uitgeholpen zijn door enige verlichting in hun verstand van de zuivere geloofs- en rechtvaardigmakingsleer, die hun ook zelfs enige hemelse gave van Christus en van de genade heeft doen smaken, Hebr. 6:4, waardoor zij dan nu achten oprechte gelovigen en gerechtvaardigde Christenen te zijn. Want ook het waangelooft geeft de bedrogen zielen, door de arglistige werking van de satan, een gepleisterde en nagebootste rechtvaardigmaking, of zoiets, dat naar de ware rechtvaardigmaking een bijzonder zweem en gelijkenis heeft.

Wij weten immers, wat een sterke inbeelding in het natuurlijke soms wel vermag, en hoe men door dezelve de dingen als waarlijk bezit, en er zich mee vergenoegt en vermaakt, enz. welke men toch waarlijk mist, zo doet het waangelooft de misleide zielen hier ook wandelen en zich verlustigen in een valse en ingebeeelde rechtvaardigmaking, welke zij zichzelf als opgedrongen en familiair gemaakt hebben, door het schijngeestelijk licht van de Evangeliewaarheden, dat hun verstand op een aangename wijze heeft beschenen.

Bij sommigen staat dat waangelooft wel ten eerste zo onbeweeglijk vast niet, gelijk toch ieder ding slechts zwak en gering is in zijn beginsel. Zij konden toen wel licht geschud worden, en hun eigen geweten zelf placht hen doorgaans te beschuldigen, dat de wortel van de verzoening en van Christus gemeenschap niet diep genoeg neerwaarts geschoten was in de grond van hun harten. Maar, met der tijd zijn zij daar allengskens overheen gekomen, en het zaad van hun genade en verzekering is ongevoelig opgeschoten, dat zij ook zelfs niet weten hoe. Al doende leert men. Maar zo gaat het de waangelovigen ook. Indien zij een lange tijd, zonder ontdekt te worden, in het Christendom verkeren, dan wortelen zij te met in het waangelooft, en worden daar nu ook als in bevestigd en gebolwerkt en verzegeld. Ja, het kan geschieden, en het geschiedt mogelijk maar te veel, dat er zijn onder deze mensen, die eindelijk als mannen en meesters worden in de handelingen van het Christendom, en die zichzelf ook wel achten pilaren te zijn. Dan zijn zij gereed, om een ieder aan te zien, als verre beneden hen geplaatst. En zulks zal ons niet vreemd voorkomen, als wij slechts in acht nemen, dat men zowel in de algemene, als de zaligmakende gaven van de Geest met der tijd een ongevoelige wasdom en een vast hebbelijk talent kan krijgen. En zie, daarmee zullen in de geveinsde waangelovigen de opgeblazenheid en de ijdele inbeelding van hun staat dan ook sterk opwassen, totdat zij eindelijk beginnen zeer grootsprekend en onhandelbaar te worden, en alle anderen boven het hoofd te wassen. En waar het met de zodanigen dan naar toegaat, dat zal ons niemand lichtelijk kunnen zeggen, dan slechts in 't algemeen, dat hovaardigheid is vóór de verbreking, en de hoogheid des mensen vóór de val, Spr. 16:18. Die hier maar stil Gods tijd kan uitwachten, en op Zijn heilige en ontzagelijke wegen aandachtig steeds mag letten,

die zal dan wel somtijds in het lot van deze ongelukkige mensen reden genoeg vinden, om de Heere zijn God duizendmaal ootmoedig te danken, dat Hij hem zo ontfermende heeft willen bewaren voor de steile en dodelijke klippen van de huichelarij.

Maar wat is nu het voornamelijk gebrek in de valse rechtvaardigmaking van deze mensen, waarom die in de ogen van de heilige God waarlijk niet anders is, dan een louter schandelijk verdichtsel, en een kunstig geweven spinnenweb? Zulks is bijzonder hierin gelegen, dat zij (door ware overtuiging van de Geest niet recht voor die heilige genade bereid), dezelve dan ook niet wezenlijk door het oprechte geloof des Geestes van God Zelf in hun harten ontvangen hebben. De rechtvaardigmaking die zij hebben, was nooit Goddelijk. Zij hebben die niet verkregen in dat heilige en geestelijke licht van het zuivere geloof door de Heere Jezus Christus, waarin de ware uitverkorenen die verkrijgen, maar slechts door de algemene verlichting, welke de tijdgelovigen en ook verworpenen eigen is. Daarom is ze dan ook niet levendig en krachtig door de werking van de geest, om hen een recht grondige en wezenlijke smaak te doen nemen van de ware verzoening met God in het heilige Middelaarsbloed van Christus, zoals noodzakelijk vereist wordt tot een geestelijke en inwendige vernieuwing des gemoeds, en om hen alzo te doen toegaan met een waarachtig hart en volle verzekerdheid de geloofs, hun harten gereinigd zijnde van de kwade consciëntie, en het lichaam gewassen zijnde met rein water, Hebr. 10:22. Ach neen, die Goddelijke kracht van de ware geestelijke rechtvaardigmaking hebben zij in dier voege nimmer ondervonden. Die adem van de Almachtige God is bij hen nooit doorgedrongen tot in het merg en sap van hun gemoed. En daarom blijven die arme ongelukkige waangelovigen dan toch onveranderlijk altijd steken in de grond van de dode natuur, in Adam, waardoor zij de zonde en de wereld ook onafscheidelijk blijven aankleven met hun innigste zielsgenegenheid. Daarom kan het niet anders wezen, of zij moeten dan ook steeds in een onverzoenlijke vijandschap blijven staan met de ware heiligmaking van het hart en van het gehele leven. De heiligheid, die zij bezitten, is maar een loutere schijnheiligheid en een valse glinstering voor de ogen van de mensen. Zij misbruiken de Goddelijke genade, waar zij van roemen, en die zij zichzelf valselyk inbeelden, en veranderen die t' aller tijd in ontuchtigheid, Judas vs. 4; alzo zij zich nimmermeer met ware ernst begeren, dat die genade geheel over hun zielen en lichamen zou heersen, tot een waarachtige doding en uitroeiing van hun geliefde boezemzonden. Hoewel zij zich voor de grove zonden wachten, lopen zij toch over de kleine zonden zeer gemakkelijk heen. In de grond van hun harten is die heilige Christenregel des Apostels niet geschreven: *Ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde*, Rom. 7:26. En daarom, wat deze mensen ook hebben mogen, zij missen altijd een tedere liefde voor de oprechte zielsgodzaligheid, en een ernstige haat en strijd tegen de zonde. En daar zijn er ook genoeg onder hen, die in de wereld voor heiligen gaan, en die toch diep zijn ingewikkeld in een heimelijke zondehandel van wellust, onreinheid, bedrog, gierigheid, hovaardigheid, of welke soort van vleeselijke zonde het dan ook wezen mocht. En sommigen houden die dodelijke handel zo lang gaande, totdat het basiliscus-ei van hun geveinsdheid, door de rechtvaardige wraak des Heeren, eens eindelijk in stukken gedrukt wordt, en ziet, dan barst er ook een adder uit, Jes. 59:5.

Ongelukkige mensen, voorwaar! als het dan ook moet heten, hetgeen met een waar spreekwoord gezegd wordt: *"De hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel, en de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk,"* 2 Petrus 2:22.

En hiermee achten wij, dat het hooggewichtig leerstuk van de rechtvaardigmaking, als een zuivere vrucht van het geloof genoeg van ons verhandeld is.

VAN DE WERKMEESTER VAN HET GELOOF

ZONDAG 25

Vr.65. Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?

Antw. Van de Heiligen Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten.

Vr.66. Wat zijn Sacramenten?

Antw. De Sacramenten zijn heilige zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Vr.67. Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarheen gericht of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis, als op den enigen grond onzer zaligheid wijzen?

Antw. Ja zij toch; want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.

Vr.68. Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het Nieuwe Verbond of Testament ingezet?

Antw. Twee, namelijk den Heiligen Doop en het Heilig Avondmaal.

De versterking van het geloof

D. En gaan nu eindelijk over tot het vierde en laatste deel van dit grote hoofdstuk, zijnde de *geestelijke versterking van het geloof door middel van de Sacramenten of heilige Bondzegels*. Wij noemen het hier korthedshalve slechts *de versterking van het geloof*, omdat daarvan nu bijzonder zal gehandeld worden. Hoewel de eerste voortbrenging of werking van het geloof door de Heilige Geest hier ook zeker ingesloten is. De Catechismus voegt die beide hier ook bijeen in het voorstel (Vraag 65). *Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?*

Er is nu omstandig gehandeld, niet alleen van de aard en werkzaamheid van het oprecht geloof, maar ook van deszelfs Goddelijke kracht en vrucht, hoe hetzelfde ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, waarvan de rechtvaardigmaking wel de eerste en voornaamste grondweldaad is, voerende met zich de ware overtuiging van zonden, als een voorbereidende weg, en sluitende ook zelfs het geloof in, als haar middelloorzaak. Daarom moeten wij dan verder nu in overweging nemen, hoe dat Goddelijk geloof in 's mensen hart door de Heilige Geest (1) allereerst gewerkt, en dan (2) verder ook versterkt wordt.

1. Van het eerste leert de Catechismus, *dat zulks komt van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt, door de verkondiging van het Heilig Evangelie*. Om het kort te overwegen, staat ons dan te letten:

- (1) op de Auteur,
- (2) op Zijn werk,
- (3) op het middel.

(1) De Auteur of Werkmeester van het allerheiligste geloof is geen ander, dan de Drie-enige God, of de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Gelijk de Schrift het dan ook zo aan alle drie de Goddelijke Personen onderscheidenlijk toeigent. Van de

Vader, zie Joh. 6:29, 44; Ef. 2:8; Kol. 2:12. Van de *Zoon*, Hebr. 12:2; Luk. 17:5. En van de *Heilige Geest*, 1 Joh. 4:13; 2 Kor. 4:13, waar Hij ook uitdrukkelijk *de Geest des geloofs* genoemd wordt. En het geloof wordt ook gesteld onder Zijn vruchten of werken, Gal. 5:22. Omdat aan Hem, in de Goddelijke huishouding der genade, het gehele heiligmakingswerk der verlostes uitverkorenen is opgedragen. Waarvan het geloof de middelloorzaak is, daarom is dat uit dien hoofde dan ook bijzonder het werk van de Geest. En hiervan is te voren (Vraag 53), op het *Artikel van het geloof in de Heilige Geest* ook reeds gehandeld, wanneer wij beschouwden, hoe Hij ons van God genadig gegeven is, opdat Hij in ons, het oprecht geloof, als des Geestes gave, werkt, en in de harten van alle uitverkorenen.

Het ongeloof is geheel ons werk, maar het geloof is geheel des Geestes werk, in beginsel, in wasdom en in volkomenheid. Zo weinig als een dode kan doen, om zichzelf op te wekken en het leven te geven, also weinig kan een arm zondaar doen, om zichzelf het geloof te geven. O, of vele blinde, troosteloze en bekommerde zielen dit ene slechts van God, door Zijn Geest, eens recht leerden verstaan! Zij treuren dagelijks over het missen van een oprecht geloof, en zij weten niet, helaas! hoe zij toch immermeer daaraan geraken zullen. Maar zij zijn niet geestelijk ontdekt van hun dodelijke onmacht, *en hoe het bedenken des vleses vijandschap tegen God is*, Rom. 8:7. En daarom werpen zij zich niet eenmaal vlak voor Christus voeten neer, met een hartgrondige smeking, dat Hij toch Zelf door de wederbarende werking van Zijn Geest, het waarachtig geloof in hun ongelovige harten eens wil scheppen.

Arme bedrukte zielen! U zwerft hier met Hagar ook om in de akelige woestijn van uw dodelijke ellende, maar gij gaat er nog niet vermoeid bij neerzitten, om ook met haar uw stem op te heffen en te wenen tot die God, Die u alleen kan helpen, en uw ogen openen, dat gij de waterput ziet, waar gij het levendige water uit zult drinken, Gen. 21:16, 19. Ach, dat Hij Zelf de vaste sloten en grendelen van uw geest eens mocht losmaken, en breken al uw banden en ketenen eens in stukken! Dat die eeuwige, eindeloze genadekracht van Jehovah's wonderarm, die de wereld heeft geschapen, uw bekommerde zielen eens mocht aangrijpen, en u ten enenmale uit uzelf en uit het schepsel schudden! Dan zou u ook weldra de Geest des geloofs ontvangen, en wat werd gij dan niet wel duizendmaal gelukkig! Ach, indien het immer mogelijk is, neemt toch eens voor, door Zijn genade, om niet eerder te willen rusten, voordat gij een waarachtig geloof in uw hart zult bekomen hebben, en met al de heilige kinderen van God ook vrolijk zult kunnen juichen, dat de Heere uw banden losgemaakt heeft, Ps. 116:16. Hij kan het nog doen, hoe ongelooflijk het voor u mocht schijnen. Als gij nu denkt, dat uw zaak mogelijk eeuwig verloren is, dan kan een enkel woord van Christus' mond u het zaligmakend geloof nog geven, en nemen het waangeloof geheel van u af. En wie weet, of Hij ook niet alreeds op weg getreden is, om u te komen helpen, en om ook eens tot u te zeggen: *Zingt vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard heeft, maakt geschal met vrolijk gejuich*, Jes. 54:1.

(2.) Het geloof is dan zeker een almachtig werk van de Heilige Geest, Die in ons werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen, Fil. 2:13. Als de tijd der minne gekomen is, dat de arme verloren ziel van de doemwaardige zondaar, van het vlakke des velds zal opgenomen worden in de eeuwige liefdearmen van de Drie-enige God, en als zij de gelukkigste Bruid van de Zone Gods gemaakt zal worden, nevens al de ware uitverkorenen, zie, dan komt de Heilige Geest, met Zijn almachtige levensadem de ziel van de dode zondaar krachtig aanblazen, en met Zijn hemelse genadestralen

allerzaligst verlichten. Hij gaat, door middel van een zaligmakende overtuiging, die vastheden van de satan en van de vijandige Adams natuur daar al gelijk opbreken, en neemt het stenen hart weg. Hij scheurt ook zelfs de sterkste banden van zonde en wereld, waar de arme uitverkorenen zo vast aan gebonden liggen, nu geheel in stukken. Hij doet de waggelende fundamenten van de eigengerechtigheid en van het waangeloof in de ziel geheel instorten en wegzinken, en Hij scheidt binnen in het gemoed een waar Goddelijk licht, waarbij al die donkere nevelen en schaduwen nu gaan verdwijnen. Hij openbaart daar ook de Heere Jezus Christus met Zijn glansrijke heerlijkheid en met de gehele volheid van Zijn dierbare Goddelijke genade, en Hij opent de blinde ogen van de zondaar, om Hem, als Zijn algenoegzame Hemelse Verlosser, geestelijk te aanschouwen. O, nu gaat de blinkende Morgenster op in het hart! Nu maakt de Heilige Geest de dode zondaar levendig, met Christus. Nu leidt en trekt Hij hem, op de allerliefelijkste wijze, tot Christus, en verenigt zijn gemoed met de Goddelijke Immanuël. Hij drukt hem de hebbelijke gestalte en de wortel van het oprechte geloof alzo diep inwendig in de grond van zijn ziel, dat de arme zondaar de Heere Jezus, met al Zijn volzalige genadeweldaden, hartgrondig gaat aannemen en omhelzen, en zichzelf ook geheel aan Hem overgeven en toevertrouwen. Ja, de Heilige Geest doet hem nu, in Christus, ook de eeuwige Vader vinden, en de Drie-enige God, met Zijn ganse volheid van zaligheid, voor tijd en eeuwigheid. Hij geeft hem die God, in Christus, met al Zijn heilrijke weldaden tot Zijn zalige verlossing nu al gelijkelijk zó te omhelzen en waarachtig te genieten door het geloof.

Voorzeker, de mensen moeten deze dingen door de Goddelijke genade ondervindelijk zelf gewaar worden in hun eigen zielen, of anders zal dit Evangelie ook bedekt zijn in degenen die verloren gaan, 2 Kor. 4:3. Velen zijn zeer genegen om over de aard en eigenschappen van het ware geloof met elkander te zintwisten. Maar, de Schrift zegt: *er geloofden er zo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven*, Hand. 13:48. En zo velen zullen het dan ook maar recht verstaan, als er die verborgenheid des geloofs zullen houden in een reïne consciëntie., 1 Tim. 3:9.

Hoe de Heilige Geest het middel des Evangelies gebruikt

(3). De Heilige Geest, het geloof dan aldus werkende in onze harten, gebruikt daar gewoonlijk het ingestelde middel toe *van de verkondiging van het Heilig Evangelie*. Zonder dit Goddelijk werktuig zal het geloof in Gods beraamde weg dan ook moit gewerkt worden in iemands hart. Want het geloof moet uit zijn eigen aard immers zelf werkzaam zijn jegens of omtrent het Evangelie, als deszelfs middellijk, Goddelijke voorwerp, waarin ons Christus met al Zijn weldaden van God geschonken en voorgesteld wordt. Hierom predikte de Zaligmaker: *Bekeert u en geloof het Evangelie*, Mark. 1:15. Maar het eerste van het geloof en van de geloofswerkzaamheid is *de kennis*. Daarom moeten wij het Evangelie, waaraan wij zullen geloven, dan ook noodzakelijk eerst geestelijk kennen. En hiertoe moet ons hetzelfde, in Gods ingestelde weg, door Zijn heilige dienaren en gezanten nu ook zuiver verkondigd worden, beide met een levendige stem, en door een onfeilbare Geestesletter. *Want hoe zullen zij toch in Hem geloven, van Welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder die hun prediken? Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods*, Rom. 10:14-17.

Daarom laat de Heere de arme, verloren zondaren, die ten eeuwige leven verordineerd zijn, de verkondiging van het Heilig Evangelie dan ook eerst ontmoeten, en zet hen daaronder neer. En ziet, dan komt nu Zijn Geest, en opent hun harten, dat zij daar acht

op nemen, Hand. 16:14. Hij verlicht hun verduisterd gemoed met de blinkende stralen van dat alleraannemingswaardig, heerlijke Woord van het Evangelie. Hij brengt Gods dierbaarste heil- en genadebeloften (die in dat Evangelie, als in een rijke schatkamer verborgen en opgesloten liggen) daaruit gepast te voorschijn, en stelt die zeer klaar in een waarachtig hemels licht voor hun ogen, en ontdekt hun de Heere Jezus in dezelve. Ja, Hij drukt hun ook de Goddelijke genadebeloften van het Evangelie zodanig op hun gemoed, dat zij de Goddelijkheid daarvan nu wel krachtig gevoelen, en er hartgrondig van overreed worden, niet anders, alsof de Heere God nu Zelf voor hun aangezicht stond, tot hen sprekend uit de hemel met Zijn eigen mond. Zie, zó werkt Gods Geest dan nu in de harten van de uitverkorenen, onder en door de verkondiging van het Heilig Evangelie, een waar en oprecht geloof. Waaruit dan ook wel duidelijk blijkt, dat, wanneer slechts het Evangelie, met deszelfs genadige beloften, voor 's mensen ziel nog waarlijk bedekt en verborgen blijft, er dan ook in genen dele een waar zaligmakend geloof plaats kan hebben. *Maar indien ook ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen die verloren gaan; in dewelke de God dezer eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk der ongelovigen, opdat hun niet bestrale de verlichting des Evangelie der heerlijkheid van Christus, Die het Beeld Gods is, 2 Kor. 4:3, 4.* De mensen kunnen voorzeker nooit meer waarachtig geloof hebben, tot hun rechtvaardigmaking en zaligheid in Christus, dan zij geestelijke kennis van de waarheid van het Heilig Evangelie hebben, welke van hen, in de Geest, gelovig moet omhelsd worden. Het Evangelie is Gods blijvend zaad in het hart, waar het geloof uit moet wassen, en het hemels licht, waar de Heilige Geest het geloof door komt ontsteken. Want de Wet, hoewel zij in de weg des Geestes wel het voorbereidend zielvernederend middel is tot het geloof, zo is zij toch het eigenlijk formerend en werkend middel niet van hetzelfde. Dit is alleen het zuivere Evangelie, gelijk dat hier in de Catechismus daarom ook slechts genoemd wordt.

De *Wet* is als de spiegel, waarin de mens de verdoemelijkheid van zijn eigengerechtigheid bij Gods helder licht zeer levendig bemerkt, en het *Evangelie* is de spiegel, waarin hij de heerlijkheid van Christus en van Zijn volmaakte Middelaarsgerechtigheid met ongedekt aangezicht zodanig aanschouwt, door de werking van de Heilige Geest, dat hij daar met zijn gehele hart nu gelovig ook naar uitgaat, en die heilbegerig aangrijpt en omhelst, 2 Kor. 3:18. En zo is deze dan ook noodzakelijk de aanbiddelijke wijze en heilige orde van de Geest in het bekeren van de zondaren, dat Hij hun altijd eerst de Wet voorhoudt tot hun ware overtuiging, en dan vervolgens ook het Evangelie tot hun inwendige geloofsvereniging met de Heere Jezus Christus. De Wet doet ons het waangeloof verliezen, en het Evangelie doet ons het ware geloof ontvangen. Maar het horen van het Evangelie gaat altijd in orde voor het geloven, zoals ons de Apostel ook zal leren. Ef. 1:13.

Dit zij hier dan genoeg gezegd van de eerste oorsprong en werking van het geloof.

b. Hierop volgt nu deszelfs versterking, waarvan ons in de Catechismus alzo geleerd wordt, dat de Heilige Geest datzelve sterkt door het gebruiken van de Sacramenten. Om dit wat nader te overwegen, hebben wij hier weer in acht te nemen:

- (1) des Geestes werk, dat hij verricht, en dan
- (2) de middelen, waardoor Hij zulks doet.

(1). Het werk des Geestes is, dat Hij Zijn eigen geloof in de harten van al Gods kinderen ook steeds versterkt. Daar is veel aan gelegen, dat deze zaak, met des Heeren hulp een weinig geopend en klaar in het licht gesteld word. Want het is hier nu de rechte plaats om van de zwakheid en van de gebreken en ongesteldheden, waaraan het

oprechte geloof menigvuldig onderhevig is, in het bijzonder te spreken. Tot dusver hebben wij ons enkel opgehouden met de beschrijving van de eigenlijke aard en wezenlijke werkzaamheid van het geloof, gelijk ook van deszelfs vrucht en oorsprong. Maar nu is het nodig, indien dit alles wel verstaan zou worden, dat wij ook verder handelen van het natuurlijke en van het bijkomende gebrek, hetwelk het geloof aanhangt, en waartegen de gedurige genade en versterking van de Heilige Geestes in de weg van Gods geordineerde middelen, noodzakelijk vereist wordt.

Dat Goddelijk geloof, welke verhandeling ons nu zo lang heeft opgehouden, is wel een volkomen geloof in delen, doch niet in trappen. Hetzelve is in de ene Christen groter en sterker, in de andere zwakker en kleiner, *gelijk als God een iegelijk de mate des geloofs gedeeld heeft*, Rom. 12:3.

?? Sommigen zijn hier *kinderkens en zuigelingen, anderen jongelingen, anderen vaders in het geloofs*, 1 Joh. 2:12, 13.

?? De Heilige Schrift is ook zo gewoon te spreken van *een wasdom des geloofs*, 2 Kor. 10:15; 2 Thess. 1:3.

?? Van de *vermeerdering des geloofs*, Luk. 17:5.

?? Van de *bevestiging des geloofs*, Hand. 16:5; Kol. 2:7.

?? *Krachtig wording des geloofs*, Filem. vs. 6.

?? *Volmaking des geloofs*, 1 Thess. 3:10.

?? *Opbouw van het geloof*, Judas vs. 20.

?? En *geloofsversterking*, 1 Thess. 3:2.

?? Ja, in de Schriftuur wordt ook gesproken van een *zwakheid des geloofs*, Rom. 4:19 en 14:1.

?? En overal waar men gemeld vindt van de *zwakken in het Christendom*.

?? En van een *sterkheid des geloofs*, Rom. 4:20 en 15:1; 1 Kor. 16:13; 1 Joh. 2:14.

?? Wij lezen ook van *een geloof als een mostaardzaad*, Matth. 17:20.

?? En *geloof als een gekrookt riet en rokende vlaswiek*, Jes. 42:3.

?? En van *kleingelovigen*, Matth. 8:26 en 18:6; Luk. 12:28.

?? En ook van een *groot geloof*, Matth. 8:10 en 15:28.

?? En van *vol geloof te zijn*, Hand. 6:5, 8 en 11:24.

Hetwelk allemaal dient, om ons aan te wijzen dat er zeker trappen zijn in het geloof, van sterkte en van zwakheid, gelijk in al Gods andere genaden, en dat alle Christenen geenszins dezelfde mate des geloofs bezitten, maar dat, dezen aangaande, een groot onderscheid is tussen de ene en de andere.

Van de zwakgelovigheid in 't algemeen

Maar opdat deze leer niet enigszins misgevat word (gelijk helaas! van velen zo droevig geschiedt), moet hier nu voor alle dingen eerst wel in acht genomen worden, *dat zodanige verscheidenheid in de geloofstrappen geen de minste verscheidenheid invoert in het geloofswezen*. Even alsof een zwak geloof wezenlijk ook een ander soort van geloof zou zijn dan een sterk geloof. Nee, deze is een allergevaarlijkste misvatting, strekkende tot verderf van de gehele leer van het Evangelie. De zwakheid en sterkte zijn slechts enkele hoedanigheden of bijkomstigheden van het geloof, die, hoe natuurlijk en onafscheidelijk zij hetzelve ook al mogen aanhangen, toch echter deszelfs eigenlijke aard en wezenlijke werkzaamheid in het minst niet veranderen. Het allerkleinste geloof is van even dezelve natuur en natuurlijke kracht en werkzaamheid,

als het allersterkste geloof, hoeveel zij schoon ook mogen verschillen in mate of in trappen. Wat meerder of minder, en dergelijke dingen, veranderen het wezen van een zaak niet. Gelijk het kleinste korreltje goud, dat ook nog met vele onzuivere stof zeer nauw en vast vermengd is, niet minder waar en deugdelijk goud is in wezen, dan de grootste klomp, hoe zuiver van allooï die ook zijn mocht. En gelijk het kleinste vonkje vuur, liggende verborgen onder veel as, zodat het nauwelijks gezien of gevonden wordt, wezenlijk al hetzelfde vuur is, als het grootste vuur, dat alles aansteekt en sterk brandt. En het minste druppeltje water van dezelfde substantie is, als het water van een gehele rivier, niet anders is het ook met het geloof.

Het minste korreltje of vonkje of druppeltje daarvan, hoe zeer het met ongelooft, duisterheid, twijfeling en andere zondige verdorvenheid ten nauwste bezet en als vermengd mocht zijn, is en blijft toch wezenlijk en waarachtig geloof, zowel als een geloof dat sterker, groter en zuiverder is.

De vader van het kind die schreide over zijn klein geloof, Mark. 9:24 en de hoofdman over honderd die van de Zaligmaker zo geroemd werd over zijn groot geloof, Matth. 8:10, hadden wezenlijk énerlei geloof, maar verscheiden in mate en trappen. Beide toch erkenden zij de Heere Jezus waarlijk voor de Christus, de Zoon des levendigen Gods, en hielden Hem als zodanig alleszins in waarde, en zochten alleen bij Hem al hun hulp, met afzien en verzaking van alles, ja, vertrouwden ook oprecht op Hem. Dit was het wezen of de wezenlijke werkzaamheid van hun beider geloof. Maar zie, de een had een grotere mate van geloof dan de ander, en de trappen van beider geloof waren grotelijks onderscheiden. In de hoofdman werd meer geestelijk licht dan zuiver geloof gevonden, en meer leven en kracht, meer stilheid, ootmoedigheid, lijdzaamheid, vertrouwen enz. Daarentegen waren in die arme vader van het kind meer duisterheid, twijfeling, strijd en zwakheid, onrust en bekommring enz. Dit was nu het onderscheid in het geloof van deze mensen, die toch in de grond beide oprechte gelovigen waren, en in de ware geestelijke eenheid van het geloof stonden, om welke de Zaligmaker bidt voor de Zijnen, Joh. 17:21.

Men moet hier dan altijd wel in acht nemen, en door Gods genade wel leren verstaan:

1. Dat geloof en twijfeling (of anders geloof en ongelooft) twee wezenlijk onderscheiden zaken zijn, van geheel verschillende aard en natuur, die in de Heilige Schrift zo vlak tegen een gesteld worden, Matth. 21:21; Rom. 4:20; Jac. 1:6 en elders. Gelijk licht en duisternis, hitte en koude, en dergelijke tegengestelde soorten van dingen, geheel van elkaar afgezonderd en vaneen gescheiden zijn, alsoo zijn geloof en twijfeling ook geheel gescheiden. Want geloof is geen twijfeling, en twijfeling is geen geloof, maar 't zijn recht tegengestelden. Het geloof strijdt tegen de twijfeling, en deze strijdt tegen het geloof. Zij zullen nooit ophouden een natuurlijke vijandschap, strijd en worsteling tegen elkaar te voeren, en zij laten zich, zelfs niet voor een ogenblik, ooit wezenlijk tezamen verenigen. Het geloof zal de twijfeling verdrijven, en de twijfeling zal het geloof verdrijven, naardat maar het een of ander de overhand kan bekomen. In het wezen des geloofs kan geen twijfeling ooit begrepen worden, en wederom, in de natuur van de twijfeling kan geen geloof ooit begrepen worden, aangezien zij toch waarachtig tegengestelde dingen zijn, welke daarom hun wederzijds verschillend wezen wel bijeen kunnen hebben, maar nooit ineen.
2. Daarnaast moet hier ook niet minder in acht genomen worden, dat die twee tegengestelden, geloof en twijfeling, nochtans *in dezelfde gelovige*, als in hun beider onderwerp of zitplaats, allernauwst tezamen verenigd zijn, zodat de gelovige die

beide binnen in zijn hart altijd omdraagt. In zijn vernieuwd gemoed woont het geloof, en in zijn nog aanklevend, zondig vlees woont het ongeloof of de twijfeling. En beiden hebben zij, ieder uit zijn eigen oorspronkelijke grond, in des gelovigen hart zo een vaste en wezenlijke bezitting genomen, dat de gelovige met zijn gemoed alleenlijk gelooft, en met zijn vlees alleenlijk twijfelt. Het is met hem als de Apostel zegt: met het gemoed dient hij wel de Wet Gods (welke in het genadeverbond nu een zuivere Wet des geloofs is, Rom. 3 :27, en de Wet van Christus, Gal. 6:2), maar met het vlees de Wet der zonde; welker grond enkel duisternis en ongeloof is, Rom. 7:26. Gelijk als licht en duisternis in de avondstond zich nauw ondereen vermengen, en alzo dan de schemering uitmaken, eveneens vermengen zich geloof en twijfeling ook zeer nauw, - niet wezenlijk maar onderwerpelijk - tezamen, in dezelfde gelovige, en maken zos in hem een gemengde staat en leven en werkzaamheid, eensdeels van geloof, en anderdeels van ongeloof of twijfeling.

3. Gods kinderen bestaan, zo lang zij hier op aarde zijn, beide uit vlees en geest, of uit een nieuw gelovige, en uit een overgebleven oude natuur. In de ene woont Gods genade, en in de andere woont hun zonde. En die twee tegenstrijdige beginsels van geloof en ongeloof, van genade en zonde, van vlees en geest, voeren steeds binnen in het hart van de gelovige een onverzoenlijke oorlog en vijandschap tegen elkaar, en zoeken elkaar alleen te verderven en ten onder te brengen, zo veel zij immer kunnen. Het is hier al weer als de Apostel ons leert: *Want het vlees begeert tegen de geest, en de geest tegen het vlees, en deze staan tegen elkander, dzo dat gij niet doet hetgeen gij wilde*, Gal. 5:17. De gelovige wil, naar de Geest of naar zijn vernieuwde natuur, niet anders doen dan oprecht geloven, en ook uit het geloof voor God leven, Hab. 2:4. Maar zie, hier staat nu zijn zondig vlees, of oude verdorven natuur, die nog in hem is overgebleven, geheel tegen aangekant, en wil hem zulks op alle wijze verhinderen en beletten, en hem enkel in de zonde en in het ongeloof steeds doen leven. Daaruit ontstaat dan nu die zware en moeilijke strijd des geloofs, 1 Tim. 6:12, welke ieder waar gelovige gedurende zijn leven lang steeds moet strijden tegen zijn eigen vlees en tegen het ongeloof en de zonde, welke nog binnen in hem wonen.
4. En hier in de goede strijd, heeft hij nu ook gedurig nodig van Gods Geest krachtig bijgestaan en geholpen te worden, gelijk de satan zijn vlees ook helpt en krachtig bijstaat. Naardat de gelovige hier nu staat in deze strijd des geloofs, zó staat het met de toestand en gelegenheid van zijn geloof dan ook eveneens. Indien hij waarlijk gesterkt wordt in de Geest, door de Goddelijke genade, zodat hij zijn zondige en ongelovige vlees allengskens mag doden en ten onder brengen, en daar de overwinning over bekomen, dan moet het zeker volgen, dat zijn geloof ook steeds moet wassen, en in wortel, hebbelijkheid, kracht, luister, zuiverheid en vruchtbaarheid enz. dagelijks moet toenemen. Daarentegen, indien zijn vlees sterker is en merklijk de overhand heeft over de geest, (gelijk helaas! zoo vaak het droevig lot is van velen, j a wel verre de meesten van Gods kinderen in deze geesteloze eeuw), dan wordt het geloof door duizend verdorvenheden van binnen, en door menigerlei verzoeken van buiten, waar de satan zijn heilloze besturing ook steeds in heeft, wel grotelijks bestreden, onderdrukt en bezwaard, zodat het dan onmogelijk andere, dan alleen zwakke, flauwe, onzuivere en onvaste werkzaamheden kan voortbrengen. Waarmee dan ook noodzakelijk een zwakheid en onvruchtbaarheid van het gehele geestelijke genadeleven, inwendig en uitwendig, moet vergezeld gaan, naardien hetzelfde toch enkel middellijk hangt aan de heilige wortel des geloofs.

5. Ziet, alzo is het geloof van Gods kinderen dan altijd meer sterk of meer zwak, naardat de Geest in hen meer of min strijd voert tegen het vlees, en indien strijd ernstig, levendig, standvastig en voorspoedig is, door de Goddelijke genade. Wij zullen hier nu niet omstandiger zijn, alzo wij hopen indien de Heere wil en wij leven, deze gewichtige stof des geloofs eniger tijd opzettelijk breder te verhandelen. Alleen is hier nog nodig wel in aanmerking te nemen, dat er eigenlijk een tweeërlei zwakheid des geloofs is, één die meer natuurlijk, en één die meer door omstandigheden ontstaat.

1. De natuurlijke zwakheid is deze, die gewoonlijk plaats heeft in alle jonge, eerstbeginnende Christenen, die pas in de staat des geloofs zijn overgegaan. Immers de dingen zijn altijd zeer gering en zwak in haar eerste beginsel, en nemen langzamerhand toe in kracht en wasdom, totdat zij tot hun volkomenheid nu geraken. Hoe tener en zwak is toch een eerstgeboren kindeke, in vergelijking van een volwassen mens! Maar in het geestelijke geloofs- en genadeleven staat het ook niet anders. De nieuwgeboren kinderkens, die met melk moeten gevoed worden, 1 Petrus 2:2, zijn hier, overeenkomstig de gelegenheid, noodzakelijk altijd zeer zwak in het geloof, en zij worden door genade en door oefening met der tijd eerst sterker, en meer geworteld en opgebouwd in Christus, en bevestigd in het geloof, Kol. 2:7.

?? Maar wij moeten deze kinderlijke zwakheid der gelovigen hier niet verkeerd verstaan, alsof het niet wel mogelijk, maar integendeel geheel ongerijmd, ja, wandrochtelijk zou zijn, indien soms eerstbeginnende Christenen ook terstond, door Gods genade, in een ruime geloofsverzekering en zoete gemeenschap met Christus, korter of langer, waarlijk zouden wandelen, alsof zulks enkel slechts behoorde tot de volwassenen staat der meer bevestigde Christenen, zoals sommigen dat zo dwaaslijk schijnen te willen stellen. Want de Heilige Schrift zal ons het tegendeel zeker leren. Zacheüs, Luc. 19:6, de kamerling, Hand. 8:39, Cornelius de hoofdman en de zijnen, Hand. 10:45, 46, de Stokbewaarder, Hand. 15:35, en denkelijk ook Lydia, Hand. 16:15, en anderen, hebben immers aanstonds, zodra als zij bekeerd waren, een ruime en zoete verzekering des geloofs genoten, en hebben de Heere voor Zijn genade aan hen bewezen geheel hartelijk geprezen, en zijn deswege zeer grotelijks verblijd geweest. Ja, het is waarlijk eigen aan de eerste komst des geloofs tot de Heere Jezus, dat Hij de arme gelovige zondaren dan met grote liefde in Zijn huis ontvangt, en hun zielen zeer liefelijk pleegt te omhelzen, gelijk ons zulks zeer levendig zo wordt afgeschilderd in de gelijkenis van de verloren Zoon, die met de grote vreugde en goedertierenheid van Zijn Vader werd ontvangen, Luc. 15:24. Het is hier toch ook, als de Heere van Zijn volk zegt: *Als Israël een kind was, toen heb ik hem liefgehad*, Hos. 11:1. En zo plachten ook de kinderen van God nimmer te vergeten die eerste liefde van hun zalige ondertrouw met de Heere Jezus, en wat een allerdierbaarste genade, troost en vrede zij toen van Hem genoten, zodat zij ook daarna wel hartelijk en met tranen somtijds wensen, dat zij zulke liefelijke omhelzingen des Heeren nog eens weer mochten ondervinden, bijzonder als zij eens lang in duistere, dodige of verlatene toestanden moeten leven, en droevig zuchten: *Hoe lang Heere, zult Gij mijner steeds vergeten? Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen*, Ps. 13:2. Er zullen immers ook wel oprechte mensen genoeg gevonden worden, die zullen kunnen getuigen, hoe waarlijk die eerste tederste omhelzingen van de nauw verbonden harten zo iets zoets en beminnelijks bij zich hebben, hetwelk naderhand in het gehele huwelijksleven alzo niet meer genomen worden. Maar dit zullen de

arme Christenen ook moeten zeggen van die allertederste liefdesomhelzingen van God, in Christus, welke zij toenmaals mochten genieten, toen Hij hen eerst opnam in Zijn armen, en hen kwam trekken met mensenzelen, met touwen der liefde, Hos 11:3, 4, toen zij de Heere ook nawandelden in de woestijn, in onbezaaide landen, Jer. 2:2.

- ?? En toch is het evenwel zeker genoeg, dat die ruime blijdschap en zoete geloofsverzekering der eerstbeginnende christenen niet zo zeer ontstaan uit een geestelijke sterkte en hebbelijke ingewortelde vastigheid van hun geloof, als wel meest uit die bijzondere invloeden des Geestes, waarmee de Heere hen in die eerste tijd, als Zijn nieuwgeborene kinderkens, nu zacht wil troetelen en liefelijk omhelzen en kussen, gelijk de ouders hun kleine kinderkens alzo plachten te doen. Want de Heere wil Zijn Jacob ook richten naar de gang van Zijn zwakke zogende schapen, Gen. 33:13, en Hij wil ook de lammeren in Zijn armen vergaderen, en in Zijn schoot dragen; de zogende wil Hij zachtkens leiden, Jes. 40:11.
- ?? Doch, deze tedere en zachte handelwijze des Heeren zal niet altijd zo duren, maar als Zijn kinderen nu zover beginnen op te wassen, dat zij enige oefening of beproeving nodig krijgen, dan zal Hij ook, schielijker of langzamer, Zijn weg met hen wijselijk gaan veranderen. Hij zal hun die gevoelige invloeden en die liefelijke ondersteuning van Zijn Geest, dan zo niet meer schenken als wel voorheen, maar Hij zal nu ook gaan arbeiden om uit dat gestaltelijke leven te leiden tot een zuiver geloofs- en genadeleven op grond van Zijn heilig Woord en beloften. Hiertoe zal Hij Zijn weg met hen nu alleszins richten. Want immers wij weten, dat kinderen die zelf beginnen te gaan, dan zo in des moeders schoot niet meer gedragen en getroeteld worden, gelijk de zogende kinderen, die nog niet gaan kunnen.
- ?? En zie, als de Heere nu zodanigen weg of handelwijze met de Zijnen maar eens heeft beginnen in te slaan, en als Hij hen met Efraïm wil leren gaan, Hos. 11:3, dan zal het zeker weldra genoeg aan zichzelf en aan anderen beginnen openbaar te worden, dat zij waarlijk nog zeer zwak zijn in het geloof, en grotelijks onbedreven en onervaren in de wegen des Heeren. Het zal hun dan ook wel gaan, als het David ging, toen hij zeggen moest: *Heere, Gij had mijn berg door uwe goedgunstigheid vastgezet; maar toen Gij Uw aangezicht verborg, werd ik verschrikt*, Ps. 30:8. Kortom, de arme christenen zullen op deze posten dan wel smartelijk ondervinden, hoe groot hun inwonende verdorvenheid, en hoe klein hun geloof en genade waarlijk nog zijn, en wat kracht des Geestes, en heiligende middelen en oefeningen van de Heere zij steeds nodig hebben, tot ondersteuning en versterking van hun zwakke geloof. Voorzeker, zij zouden die droevige zwakheid huns geloofs nooit recht kunnen weten, als de Heere hun die Zelf, door Zijn genade, op de zware posten niet zo kwam leren. Te geloven, als men nabij de Heere Jezus in het licht wandelt, zulks kan zelfs het kleinste en zwakste geloof wel doen, maar te geloven in het midden van vele inwendige en uitwendige verzoeking en beproevingen van de hand des Heeren, en als men in de duisternis wandelt, en geen licht heeft, Jes. 50:10, dit is waarlijk nog al een geheel ander werk, waar de arme zwakgelovigen geen raad toe weten. En zo is deze dan de *natuurlijke geloofszwakheid*.

Hoe de zakgelovigheid geen verandering maakt in het wezen des geloofs

2. Maar daarnaast is er ook een zwakheid des geloofs, die van ons moet aangemerkt worden als meer door toevallen en als enkel afhangerende van Gods heilige en vrijmachtige bestiering. Deze gaat niet altijd eveneens over de staat en weg van alle

gelovigen, maar zoals de Heere in Zijn aanbiddelijke wijsheid, maar volgens Zijn eeuwige raad, voor een ieders geloof meest dienstig en nodig acht. Het lichamelijke leven van de mensen kan ons hier tot een levendig voorbeeld verstrekken, want daar hebben ook beide een *natuurlijke* en een *omstandelijke* zwakheid plaats.

- ?? De natuurlijke zwakheid is deze, die enkel ontstaat uit de bijzondere trappen van ouderdom en van wasdom, welke aan alle mensen zonder onderscheid algemeen zijn. Maar de zwakheid door omstandigheid hangt enkel af van Gods wijze en soevereine bestiering over 's mensen leven, waarnaar ieder mens de mate van zijn gezondheid en sterkte dagelijks ontvangt. Sommigen zijn doorgaans sterk en gezond, ja ook wel voor al hun leven, en zij weten nauwelijks van ziekte of zwakheid. Anderen hebben hun wisselvalligheden van gezondheid en van ziekte, en zijn op de ene tijd sterk, op de andere tijd zwak. De sterksten hebben op sommige tijden hun zwakheden en ongesteldheden langer of korter. En weer anderen zijn meest altijd ziek, en voeren een zwak ellendig lichaam om, dat geen of weinig gezondheid ooit genoten heeft. Dit alles hangt dan enkel zo aan Gods wijze en vrijmachtige bestiering, welke in ons opzicht als toevallig moet aangemerkt worden, omdat dezelve zich naar geen andere vastgestelde orde, dan die van Gods verborgen wil richt, hoewel zij toch ook ordinair werkt door de middelloorzaken.
- ?? Maar het is in het geestelijke leven des geloofs ook eveneens gelegen. Daarin zijn sommige gelovigen kerngezond en sterk, en weer anderen veeltijds zwak en ongezond. De sterksten hebben ook hun toevallen van ziekte en zwakheid, veel of weinig, en langer of korter, al naardat de Goddelijke bestiering hen in hun weg belijft te leiden. En die zwak zijn, ontvangen op sommige tijden ook weer gezondheid en krachten. Hoewel er ook wel gevonden worden onder Gods volk, die al hun dagen hier op aarde met een zwak en ongezond geloof te worstelen hebben, waarvan zij niet eer, dan in de ure van de dood verlost worden. Doch indien het der mensen plicht is in hun natuurlijke leven, om op alle wijze zorg te dragen voor hun welstand en gezondheid, en daar steeds de rechte middelen toe aan te leggen en te gebruiken, hoeveel meer zullen Gods kinderen dan niet gehouden zijn, om met alle zorgvuldigheid, door de genade, steeds te arbeiden en te waken voor de geestelijke gezondheid van hun dierbaar geloof, waar toch hun inwendig leven, sterkte, troost, heiligmaking en zaligheid geheel aan hangen?
- ?? O! hoe zeer moesten de zwakgelovige Christenen niet bewogen en bekommerd zijn, om hun geloof door een naarstig gebruik van de geordineerde middelen toch meer versterkt te krijgen? Hoe moesten zij niet schreien en klagen zonder ophouden, met die vader van het bezeten kind, aan de voeten van de Heere Jezus, en roepen tot Hem: *ik geloof; Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp?* Mark. 9:24. Want niemand, dan Hij alleen, kan hen helpen. En hoe moeten ook de sterkgelovigen niet steeds ernstig op hun hoede zijn voor al hetgeen hun geloof nadelig mocht wezen, en staan ook zorgvuldig naar meerdere toeneming en versterking van hun inwonende genade! Want het is immers zeker, dat die toevallige zwakheid des geloofs, welke alle onderscheidenlijk voor te stellen, waarlijk wel een zeer gewichtig en noodzakelijk, maar tevens ook een zeer omstandig werk zou zijn van grote omslag. Wij zeggen hier dan slechts in 't algemeen, dat al die toevallige oorzaken eigenlijk tot vier voorname hoofdoorzaken moeten gebracht worden: te weten

- (1) Gods heilige en soevereine bestiering;
- (2) de boze listen en verzoeking van de satan;

- (3) de inwonende zonde;
 (4) de aanvechting of verleiding van de wereld.

Een ieder van deze zou wel een brede verhandeling op zich zelf vereisen, indien die gewichtige materie, met de Goddelijke bijstand, naar behoren uitgewerkt te worden. Alleen achten wij noodzakelijk hier nog kort voor te stellen, welke gewoonlijk de natuurlijke uitwerkingen, of de wezenlijke kenmerken en eigenschappen zijn van de zwakheid des geloofs in de kinderen van God.

Waaromtrent dan altijd eerst noodzakelijk vastgesteld moeten worden, dat er waarlijk een oprecht geloof in hun harten door de Heilige Geest gewerkt is, geheel volkomen in wezen of in delen, zoals dat nu alreeds omstandig van ons beschreven is. Dit moet wel in acht genomen worden, want hier op steunt alles, wat er van de zwakheid des geloofs zou mogen gezegd worden. Waar geen oprecht geloof in de grond van het hart waarlijk gevonden wordt, maar waar de mens nog geheel staat in de grond van het ongelooft, aldaar kan ook geen zwak geloof plaats hebben. Hetgeen men daar voor nemen en houden wil, dat is dan slechts een bedrieglijk uitvloeisel van het verleidende waangelooft. Zodra het natuurlijke wezen der dingen is weggenomen, houden ook alle hoedanigheden en toevallen vanzelf op, als die geen ander waarachtig bestaan hebben, dan in hun wezen of onderwerp, waar zij aanhangsels van zijn. Stelt alleen de wezenlijke natuur des geloofs niet recht, zo zult gij ook de zwakheid des geloofs niet recht stellen: want die is geheel een toeval of hoedanigheid van het geloofswezen, dat daarom eerst recht gesteld moet zijn.

Hier vandaan is het, dat alle degenen die dwalen, in de beschrijving van de grond en het wezen des geloofs, ook geen recht onderscheid zullen maken tussen de zwakheid des geloofs, maar die beiden altijd zeer verkeerd onder een zullen vermengen. En nochtans is deze waarlijk een dodelijke misvatting, tot verderving van de gehele zaligheidssleer. Want in alle zwakheid des geloofs, is altijd een vermenging of samenkomst, beide van geloof en van ongelooft, maar welke twee zorgvuldig van elkaar moeten onderscheiden worden. Daar is in het zwakke geloof altijd een waar oprecht geloof, maar hetwelk zwak is en meer niet dan flauwe en geringe werkingen kan voortbrengen, vanwege de kracht van het ongelooft, dat daartegenover staat in de gelovigen. En diensvolgens moet het ware wezen des geloofs dan ook noodzakelijk altijd eerst gesteld worden, eer men over kan gaan om de zwakheid des geloofs te stellen.

Nu, het wezen des geloofs bestaat *in een ware kennis, en in een waar vertrouwen*. Die twee zijn wezenlijk zo wel in de zwakke als in de sterk gelovigen. Maar het onderscheid tussen beiden ligt alleen, gelijk wij reeds gezegd hebben, in de bijzondere mate en trappen, volgens welke de sterkgelovigen een meerdere en zuiverder geloofskennis, en een vaster en zekerder vertrouwen des geloofs bezitten en beoefenen, door de kracht van de Heilige Geest dan de zwakgelovigen. De laatsten hebben meer te worstelen met de duisterheid en het wantrouwen, van het bijliggende ongelovig vlees, waar de satan, de zonde en de wereld, onder Gods heilige bestiering, een gedurige invloed in hebben. Want als maar slechts dat vlees merkkelijk de overhand heeft over de Geest, dan is het ongelooft in de ziel nu sterker dan het geloof, en dan wordt het geloof door het ongelooft krachtig aangevallen, bestreden, geschud, verdrukt, verdonkerd en verhinderd in zijn natuurlijke kracht en werking. En zie, even daaruit ontstaat dan nu de zwakheid des geloofs. De arme kinderen van God willen dan geloven, maar helaas! zij kunnen niet. Daar ligt een kracht van duisternis, van ongelooft en van twijfeling op hun harten, welke zij daar onmogelijk kunnen afwerpen, die toch alleen hun waarachtige sterkte is. Evenals een, die aan zware ketenen

vastgebonden zit in een duistere kerker, onmogelijk vrij kan uitgaan om te wandelen of te werken, also zit het geloof hier dan ook als gebonden in de duistere kerker van het ongeloof, en ligt jammerlijk vast aan de ketenen van de helse aanvechtingen en verzoeking van de satan en van de verdorvenheden van het vlees. Hoezeer het ook mag zuchten, schreien en worstelen, het kan daar toch geenszins uitkomen, het kan niet vrijelijk handelen en werken overeenkomstig zijn natuurlijke aard. De arme gelovige zit hier als gebonden aan handen en voeten, het is hem nu onmogelijk om Gods beloften zo gelovig aan te grijpen en zich met een stil vertrouwen op dezelve te verlaten. Hij zou veeleer een berg verzetten, dan dat hij nu met ruimte en stilheid zou geloven. Want de winden der verzoeking kunnen somtijds zo sterk waaien in zijn ziel, en met zodanig geweld tegen hem aankomen van alle kanten, dat het schijnt, alsof zijn geloof geheel ontworteld en omver geworpen zou worden.

En wie zal toch in staat zijn om ons te zeggen tot welk een droevige hoogte dit onweer der verzoeking somtijds wel kan rijzen, en hoe uitnemend zwaar het geloof daaronder wel kan lijden en uitermate zeer verdrukt en verzwakt worden, ja, in hoe nare kwijningen en ongesteldheden een ziel dan somtijds wel kan geraken gedurende een tijd, en tijden, en een halve tijd? Voorzeker, de aanvechtingen en verzoeking van de arme gelovigen kunnen dan wel zo menigvuldig en zo hooggaande en langdurig zijn, dat, als er alleen geen waar Goddelijk geloof in zijn hart door de Heilige Geest zeer diep geworteld zat, en steeds heimelijk onderhouden en versterkt werd, hij dan wel duizendmaal geheel ter neer geslagen, en van zijn vaste vertrouwen op God in Christus geheel afgerukt zou worden.

Maar zie, nu staat hij door de Goddelijke genade in de grond des geloofs zo vast geworteld, dat, hoe zeer hij door de winden der verzoeking ook geschud en bewogen mag worden, hij toch niet ter neer wordt geslagen in een volstreckte wanhoop, gelijk dit zo het rampzalig lot der geveinsden en waangelovigen is, die geen vaste wortel van een oprecht geloof ooit bezitten. Neen, de ware gelovige is, zelfs in de hoogste verzoeking en zwakheid zijns geloofs, dan nog evenals een schip, dat vast voor anker ligt in een zware storm. Hoezeer hij van de winden en baren der verzoeking ook geslingerd wordt, en dat het schijnt, dat hij op ieder ogenblik zal vergaan, zo gaat het vaste anker zijns geloofs toch niet door, noch breekt in stukken, maar hij houdt het daar nog voor, in de kracht van de Heilige Geest, totdat het onweer aan 't bedaren raakt, en zo blijft hij dan behouden door dat vaste anker des geloofs, hetwelk hij eenmaal heeft geworpen in het binnenste des voorhangsels, Hebr. 6:19.

De natuurlijke kenmerken en eigenschappen van het zwakgeloof zijn dan van tweeërlei aard, naar het tweeërhande beginsel, en naar deszelfs bijzondere en verschillende werkzaamheden, welke daarin al tezamen vloeien, en die de zwakgelovigheid eigenlijk stellen en veroorzaken.

1. Er is dan een grote duisterheid in de ziel, ontstaande uit gebrek van het geestelijke licht van het Evangelie. Zoals de zon, wanneer die schuilt achter dikke wolken, dan geen helder, maar een donker licht op de aarde neerzendt, zo schijnt de zon des geloofs binnen in het hart ook achter dikke wolken van blindheid, van verkeerde wanbegrippen en vooroordelen, van Satans bestrijdingen, aards- en vleesgezindheid, en van menigerlei andere verdorvenheid, welke het Goddelijke licht van het Evangelie dan beletten helder te schijnen in het gelovige gemoed. En uit die duisterheid en zondige verdorvenheid spruit dan ook noodzakelijk een grote kracht van wantrouwen en van ongeloof in het hart jegens God en Zijn beloften, als welke door gebrek van geestelijk licht nu niet klaar gezien, en dus

ook niet ruim gelovig aangegrepen en omhelsd kunnen worden. Integendeel brengen die duisternis en dat ongelovig wantrouwen allerlei nare vrez en bekommernissen, slingeren en twijfelmoedigheid met zich. Ja, wanneer de verzoeken groot zijn, ook wel zeer benauwde angsten en verschrikingen en zelfs helse bevingen en aanvechtingen, die de staat van de gelovigen ook wel zeer ellendig, treurig en bekommerlijk maken, meer dan men wel met woorden daarvan kan zeggen of uitdrukken. Deze en diergelijke dingen zijn de natuurlijke uitwerksels van het zondige en ongelovige vlees en van des satans verzoeken.

2. Hier tegen zijn er in het gemoed van de arme zwakgelovigen tevens ook nog andere werkingen, die alleen van de Geest des geloofs aldaar verwekt en veroorzaakt worden. Er schijnt dan op de grond en bodem van hun harten nog altijd een waar geestelijk licht des geloofs, hoe gering en hoe zwak het ook mocht zijn, waardoor zij dan nog heimelijk met hun gemoed (hoewel zij het zelf niet of nauwelijks mochten bemerken) aan God en Zijn beloften onverzettelijk blijven vasthouden, en die geenszins begeren los te laten, ja, al doodde hen de Heere. En zulks doen zij, als zij niet anders kunnen, dan nog met klagen, kermen, zuchten en wenen, en met tegen het ongelooft meer of min te strijden en te worstelen, en op een goede uitkomst en verlossing nog heimelijk hopen, ja, met vele andere dingen, die in een bijzondere verhandeling zouden kunnen genoemd en voorgesteld worden. Het kan lichtelijk geschieden, dat deze werkingen van het geloof in sommigen zo flauw en zwak zijn, dat zij ook zelfs naar buiten of niet of nauwelijks kunnen gezien worden, en dat ook de gelovige die zelfs niet eens bemerkt, en nochtans zullen zij inwendig binnen in zijn gemoed alsoo verborgen zijn, en op zijn tijd, als de Heere Zijn volk genadig wil zijn, door de invloed van Zijn Geest ook weer meer te voorschijn komen, en dan zullen zij klaarder kunnen gezien worden. Want het is zeker, dat ook in de hoogste verzoeken het licht des geloofs met haar inwendige werkzaamheid nooit geheel wordt uitgeblust in der gelovigen harten, maar dat ook de ellendigste kinderen van God altijd nog besloten liggen onder dat dierbare woord van Christus: *Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude*, Luk. 22:32. Het geloof kan wel eens doodkrank zijn, en zelfs in flauwten of bezwijming liggen, dat het schijnt, of er de levensadem nu geheel zou uitgaan, maar het kan nimmermeer sterven, omdat die waarlijk leeft, en in de Zoon Gods gelooft, niet zal sterven in der eeuwigheid, Joh. 11:26; maar het water, dat Hij Zijn gelovigen geeft, wordt in hen een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven, Joh. 4:14. Dit alles kan dan, zo wij achten, nu genoegzaam dienen, om de rechte aard en gelegenheid van de zwakheid des geloofs in het algemeen aan te wijzen. Want om hier omstandiger te handelen van de bijzondere soorten, wijzen en toevallen van dit droevige kwaad, en van deszelfs onderscheidene oorzaken, voortgangen, uitwerkingen en besturingen, enz. laat de gelegenheid nu geenszins toe.

Aangezien het geloof van Gods kinderen dan nu aan zodanige zwakheid en menigerlei gebrek onderhevig is, zo is daar dan in alle manier des Geestes genade en kracht nodig, om dat zonder ophouden te versterken. Want gelijk het natuurlijk leven van de mensen geheel afhangt van de invloed van de Goddelijke Voorzienigheid, door de geordineerde middelen, alsoo hangt het bovennatuurlijke leven des geloofs ook alleszins af van de invloed van de Heilige Geest, door de ingestelde middelen van het Evangelie. En hiertoe woont diezelfde Geest in der gelovigen harten, om hen door Zijn hemelse kracht steeds te bevoelen, te verlichten, te bestieren en te versterken in het

heilige geloofs- en genadeleven, opdat zij mogen wandelen waardiglijk den Heere, tot alle behagelijkheid in alle goede werken, vrucht dragende en wassende in de kennis Gods, met alle kracht bekrachtigd zijnde, naar de sterkte Zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid met blijdschap, Kol. 1:10, 11. De ware gelovigen hebben geen andere sterkte dan die zij gedurig ontvangen van de Heilige Geest, en dat ordinair in Gods geordineerde weg. Want zij leven en moeten ook steeds wandelen door de Geest, Gal. 5:25. Hierom bad de Apostel ook zo ernstig voor de gelovigen, *dat God hun wilde geven naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens, opdat Christus door het geloof in hun harten wone*, Ef. 3:16, 17. Indien hun geloof dan nu zwak of anderszins gebrekkig is, hetzij natuurlijk of toevallig, het is de Heilige Geest, die Zijn eigen werk in hun zielen altijd onderhoudt en versterkt. En indien dit zo niet was, dan zou het zeker weldra gedaan zijn, ook met het allersterkste geloof, zo wegens de machtige vijanden, die de gelovige heeft, als wegens zijn diepe machteloosheid in zichzelf. En voorwaar, hoe meer een Christen dit recht leert kennen op de moeilijke posten, dat hij ook alle ogenblikken des Geestes kracht en hulp tot versterking van zijn geloof en van al zijn andere genade nodig heeft, hoe meer hij naar dezelve steeds zal uitzien, en hoe ernstiger en nauwgezetter hij dan ook zal zijn in het gebruiken van de ingestelde middelen van de Geest.

Hoe het zwak geloof versterkt wordt door de Heilige Geest, door middel van het Evangelie en van de Sacramenten

(2). Waaronder tot versterking van het zwakke geloof ook bijzonder *de heilige sacramenten zijn en derzelve recht gebruik*. Het is wel zo, dat de verkondiging van het Evangelie, waardoor Gods Geest het geloof eerst werkt, tevens ook het eigenlijk geordineerde middel is tot deszelfs wasdom en versterking. Maar de Catechismus neemt nu voor in het bijzonder te handelen van de geloofsversterking, zoals dezelve van de Heilige Geest geschiedt, door middel van de Sacramenten, welke hier dan eerst beschreven worden (vraag 66) in hun rechte aard en gelegenheid, *als zijnde heilige, zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruiken derzelve de belofte van het Evangelie des te beter te verstaan geve en verzegele, namelijk dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en dat eeuwige leven uit genade schenkt*.

Dit is dan weer de eigenlijke rechtvaardigmakingsleer, die tevoren van ons verhandeld is. Toen zagen wij, hoe de gehele rechtvaardigmaking een zuiver en vrij genadegeschenk van God is, door Christus aan de arme gelovigen, welke Hij middellijkerwijs aan hen voorstelt in de belofte van het Evangelie, en welk aller-dierbaarst Goddelijk genadegeschenk dan weer van hen in de kracht van de Heilige Geest door een oprecht geloof noodzakelijk moet omhelsd en aangenomen worden, indien zij dat waarlijk zullen bezitten, en dus uit het geloof gerechtvaardigd zullen worden. Maar aangezien alles hier dan middellijk alzo geheel hangt aan de zuiverheid en oprechtheid van het geloof, zo heeft de barmhartige Hemelse Vader in Zijn ontfermende genade ook alleszins willen zorg dragen voor het zwakke geloof van Zijn arme kinderen, en heeft hun uit dat inzicht nu die heilige Sacramenten gegeven, als dierbare en bekwame middelen tot versterking van hun geloof, door de kracht van de Heilige Geest. Want daartoe zijn die Sacramenten uit hun aard en gelegenheid in alle manier zeer gepast, geordineerd en geschikt, als hebbende tweeërlei gebruik en nuttigheid voor de ware gelovigen.

1. Dat die hen dienen als zichtbare waartekenen ter lering en onderwijzing, om hen de Goddelijke belofte van het Evangelie van hun genadige rechtvaardigmaking in Christus te beter te verstaan te geven. Want zie, zij zijn als geestelijke figuren of prenten, waarin hun dat bloedig slachtoffer van Christus aan het kruis (hetwelk de enige en volkomen grond van hun rechtvaardigmaking en gehele zaligheid is), op een zichtbare wijze zeer levendig wordt afgebeeld en klaar voor ogen gesteld, niet anders dan als hing de Heere Christus daar Zelf zo voor hun aangezicht uitgestrekt aan het kruis, Zijn dierbaar bloed vergietende, en stervende tot vergeving van hun zonden en om hun het eeuwige leven te verwerven.
2. Ten andere dienen hun die heilige Sacramenten ook *als onbedrieglijke Goddelijke onderpanden en zegelen, ter bevestiging van die Evangelische waarheid aan hun harten door de werking van de Heilige Geest*. Die waarheid zelf is geestelijk en onzichtbaar, en valt niet onder het bereik van de uitwendige zinnen. Zij moet alleen door middel van het geloof en door de werking van de Heilige Geest van ons gekend en aangenomen worden. Waartoe deze zichtbare zegelen dan nu strekken, om de ongeveinsde gelovigen van Godswege wel ernstig te verzekeren, dat zij waarlijk gerechtvaardigd zijn uit Zijn genade, in Christus Jezus, en dat zij ook erfgenamen zijn van het eeuwige leven.

En wanneer nu ook de Heilige Geest deze zegelen, door een gelovig gebruik van dezelve, vast gaat hangen inwendig aan het gemoed van de gelovigen, hoe zouden zij dan toch kunnen twifelen aan die genadige belofte van het Evangelie? *Want beide het Woord en de Sacramenten zijn daarheen gericht* (volgens vraag 67) of daartoe verordend, *dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus, aan het kruis, als op de enige grond van onze zaligheid wijzen*, zonder dat der gelovigen eigen werken of verdiensten daar iets aan toebrengen, ja ook hun geloof niet, in dit opzicht aange-merkt. De Heilige Geest toch leert ons in het Evangelie, en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is. En zo zijn de Sacramenten dan gewis Gods onbedrieglijke waartekenen en zegelen, om ons geloof niet slechts gedurig op te leiden tot de rechte beschouwing van onze rechtvaardigmaking en zaligheid, door de enige zoenofferande van de Heere Jezus Christus aan het kruis, maar om het in de gedurige omhelzing van die Goddelijke genadeweldaden ook lzo te versterken en meer en meer te bevestigen door de kracht van de Heilige Geest. *Eveneens gelijk ook Abraham oudtijds het teken der besnijdenis ontvangen heeft, tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, opdat hij zou zijn een Vader der gelovigen, in de voorhuid zijnde, ten einde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde*, Rom. 4:11.

Zodanige Sacramenten heeft er de Heere (vraag 68) twee ingesteld in het Nieuwe Verbond of Testament, namelijk de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal, en die beide in plaats van de afgestelde Sacramenten van het Oude Verbond, de Besnijdenis en het Pascha, welke hun vervulling bekomen hebben in het enige slachtoffer van de Heere Christus aan het kruis. Daarom moesten die wettische sacramenten, als hebbende in zich een schaduw der toekomstige goederen, Hebr. 10:1, dan nu aanstonds wijken, om plaats te maken voor die betere Evangelische Sacramenten van het Nieuwe Verbond. De Heere heeft in Zijn aanbiddelijke wijsheid en genade goedgevonden, het geloof van Zijn volk enkel door middel van twee heilige Sacramenten te versterken, overmits die in de kracht van de Heilige Geest hiertoe

genoegzaam waren, en zonder die Goddelijke kracht geen honderd sacramenten genoegzaam konden zijn. De Heilige Doop verzegelt de gelovigen hun waar Christendom, en het Heilig Avondmaal verzegelt hun wasdom en versterking in het ware Christendom. En zie, meerder verzegeling van God heeft een Christen niet nodig. Er zijn over de natuur van beide deze Goddelijke Sacramenten verhandelingen genoeg geschreven van anderen, en ons oogmerk lijdt niet, daar breed in uit te wijden. Daarom zullen wij, om de Catechetische draad te volgen, hier slechts een korte opening van deze trachten te geven, tot het voorgestelde doel van de versterking van het geloof, waar wij nu bezig zijn te handelen.

VAN DE SACRAMENTEN

ZONDAG 26

Vr.69. Hoe wordt gij in den Heiligen Doop vermaand en verzekerd dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Antw. Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zeker met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is van al mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.

Vr.70. Wat is dat, met het bloed en den Geest van Christus gewassen te zijn?

Antw. Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.

Vr.71. Waar heeft ons Christus toegezegd dat Hij ons zo zeker met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?

Antw. In de inzetting des Doops, welke alzo luidt: Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; Matth. 28:19. En: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden; Mark. 16:16. Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift den Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt; Tit. 3:5, Hand. 22:16.

1. Het Sacrament van de heilige Doop is dan gericht, om een werking van Gods Geest te zijn tot vermaning en verzekering van alle ware gelovigen (vraag 69), *dat de enige offerande aan het kruis geschied, hun ten goede komt, volgens de belofte van het Evangelie, alzo namelijk, dat Christus in dit uitwendige waterbad ingezet, en daarbij een iegelijk gelovige in het bijzonder toegezegd heeft, dat hij zo zeker met Zijn bloed en Geest van de onreinheid zijner ziel, dat is van al zijn zonden gewassen is, als hij uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des vleses pleegt weg te nemen, is gewassen.*

De formele oorspronkelijke instelling van de Doop, zoals de Apostelen en de eerste Christenen die veelszins plachten te bedienen (van welke dit Sacrament in de Griekse grondtaal ook zijn naam ontleent), is *de indompeling*, waardoor de dopeling geheel en al in het water ondergedompeld, en als verstoken en begraven, werd. Op die manier heeft Johannes de Zaligmaker Zelf gedoopt in de Jordaan, en alzo doopte hij doorgaans ook het andere volk. En zijn Doop is het beginsel en de grondslag van de ingestelde Doop van het Nieuwe Verbond. Doch, naderhand is dit Sacrament (op een Apostolisch voorbeeld, dat wel niet uitdrukkelijk, maar nochtans klaar genoeg in de Heilige Schrift door gevolgtrekking geleerd wordt), gemakshalve door de enkele besprenging met water ook aangevangen bediend te worden, en dat in navolging van de wijze der besprenging, die voorheen onder de wet reeds in gebruik was. Welke besprenging dan van ons moet aangemerkt en gehouden worden, als een verkort vertoog of samentreksel *van de indompeling, die altijd als de eerste en formele grondinstelling van de Doop moet geacht zijn*, alzo dat de dopeling die nu enkel met water besprengd wordt, echter toch wordt aangemerkt, evenals werd hij in het water geheel ondergedompeld.

Het is ten hoogste noodzakelijk, dat een ieder zulks in acht neme, teneinde de verborgen geestelijke genade van de Heilige waterdoop alzo beter te verstaan en te geloven. Want ziet, aldus liggen er dan twee zeer Goddelijke verborgenheden in dit hoogwaardige Sacrament opgesloten, te weten *de geestelijke gemeenschap van alle*

ware gelovigen aan Christus dood en opstanding en de afwassing van de zonden door middel van die gemeenschap, zijnde hun rechtvaardigmaking en heiligmaking. De formele indompeling nu dient om deze beide grote weldaden van Gods genade levendig te vertonen en krachtig te verzegelen. Want in dezelve heeft als een begraving onder het water en een opstanding uit hetzelfde plaats, benevens een afwassing van de onreinheid van het lichaam welke door dat middel tevens ook geschiedt. Het ene wijst de gelovigen aan, en verzegelt hun de ware gemeenschap aan Christus dood en opstanding, en het andere de geestelijke afwassing van hun zonden, door middel van die gemeenschap. En alzo leert ons de Apostel die geestelijke verborgenheid van de Doop ook duidelijk, waar hij zegt, dat wij met Christus zijn begraven, door de doop in de dood, opdat gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is, tot de heerlijkheid des Vaders, alzo wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden, Rom. 6:4. Zie ook Kol. 2:12.

Dit kan uit de enkele besprenging op zichzelf niet verstaan worden, als wij die niet afleiden uit de oorspronkelijke grond van de indompeling, waarvan zij als een kort begrip en vertoning is. En uit die geestelijke begraving en opstanding met Christus (zoals de indompeling ons die leert en bevestigt), komt nu ook noodzakelijk de geestelijke afwassing der zonden, als het andere deel van de verborgenheid van de Heilige Doop, waarvan de Schriftuur ook gewaagt, Hand. 2:38 en 22:16.

Deze verborgenheid wordt nader opengelegd (Vraag 70), waar ons geleerd wordt, wat het eigenlijk is, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn; en niet anders namelijk, dan deze twee grote weldaden:

1. *Vergeving der zonden van God uit genade te hebben, om het bloed van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons gestort heeft.* Dit is de genadige rechtvaardigmaking.
2. *Daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd, en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven, en in een godzalig onstraffelijk leven wandelen.* Dit is de heiligmaking.

Van beiden gewaagt de Apostel, 1 Kor. 6:11. Van de ene weldaad hebben wij reeds gehandeld. Van de andere staat nog gehandeld te worden. En beide worden ons hier in de Heilige Waterdoop van God Zelf door Zijn Geest verkondigd en verzegeld. Wat blijkt (Vraag 71) uit de eigen inzetting van de Doop, zie Matth. 28:19 en Mark. 16:15, 16, en uit de herhaling van die Goddelijke belofte door de Apostel, Tit. 3:5 en Hand. 22:16. Zodat een gelovig gemoed dan in het minst aan deze belofte Gods, noch aan deszelfs verzegeling door de Doop, kan twijfelen. Maar het ongeloof zal daar altijd aan twijfelen, al deed God schoon duizend beloften, of al zwoer Hij duizend eden, en al schonk Hij ook duizend Sacramenten. Daarom zijn Gods beloften en deszelfs zegelen maar alleen voor de gelovigen, en niet voor de ongelovigen. Zij dienen wel om het zwakke geloof te versterken, maar niet om het ongeloof weg te nemen. Hoewel God dezelve ook tot versterking en verbreking van het ongeloof machtig is te gebruiken, is dit toch Zijn gewone weg niet. Hiertoe wil Hij eerst Zijn Woord zelf gebruiken, en niet zo zeer de Sacramenten.

Daarom moeten die van ons ook nooit aan ongelovigen gegeven worden, van welke het klaarlijk blijkt, dat zij zodanigen zijn. Wij moeten hen eerst door het Woord bearbeiten en onderwijzen, en recht overtuigen. En zie, als zij aan hetzelfde en aan de belofte van het Evangelie nu oprecht geloven, door Gods genade, zoveel, als het ons toegestaan is daarvan te kunnen oordelen, dan moeten wij nu de zegelen van de Heilige Geest ook hangen aan hun geloof. Zo deed de Apostel aan de kamerling:

Indien gij van ganser harte gelooft, zeide hij tot hem, zo is het geoorloofd, dat ik u het Goddelijk bondzegel van de Heilige Doop geve; doch anders niet, Hand. 8:37. En uit dit inzicht moeten ook de volwassenen die gedoopt worden, eerst noodzakelijk onderwezen zijn in de leer van het Evangelie, en hun geloof ook belijden. En niet anders is het ook gelegen met het Sacrament van het Heilig Avondmaal, gelijk als daar gezien zal worden.

ZONDAG 27**Vr.72. Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?**

Antw. Neen het; want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.

Vr.73. Waarom noemt dan de Heilige Geest den Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

Antw. God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en den Geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden.

Vr.74. Zal men ook de jonge kinderen dopen?

Antw. Ja het; want mitsdien zij alzo wel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door den Doop, als door het teken des verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het Oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschied is, voor dewelke in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is.

Deze dan de rechte leer van de Heilige Doop zijnde, gaat de Catechismus die nader bevestigen, tegen de dwalingen, welke in het Christendom van velen geleerd en staande gehouden worden.

1. Tegen de grove dwaling van de Papisten (Vraag 72, 73), waardoor het gehele wezen van dit heilig Sacrament wordt veranderd en omgekeerd in een valse leer van eigengerechtigheid, ja slimmer zelfs, naardien de Geest daaruit geheel wordt weggenomen en het vlees in de plaats gesteld.
2. En verder ook tegen de dwaling van de Mennonieten, die de Doop van de jonge kinderen der gelovigen tegenspreken, en als ongerijmd en onschriftuurlijk geheel verwerpen. Waar tegen de Catechismus die Goddelijke waarheid krachtig bevestigt (Vraag 74), bijbrengende onder andere, dat de belofte van het Evangelie, van de verlossing door Christus, aan de kleine kinderen der gelovigen even zoveel geschiedt, als aan de volwassenen, uit welchen hoofde hun het zegel van die belofte dan ook noodzakelijk toekomt. Maar omdat een ieder deze verschilzaken bij de uitleggers van de Catechismus en elders genoeg kan nazien, zullen wij ons daarmee hier niet verder ophouden.

Het hoofdsommier van al het gezegde is dan, dat de Heilige Geest door dit heilig Sacrament van de Doop het zwakke geloof van Gods kinderen krachtig ondersteunt en versterkt, hen daarin, als door een Goddelijk waarteken en zegel inwendig aan hun harten vermanende en verzekerende, beide van hun ware gemeenschap in het geloof aan de Heere Jezus Christus, alsmede aan de heilrijke verdiensten van Zijn dood en Zijn opstanding, en van hun rechtvaardigmaking en heiligmaking, door diezelfde gemeenschap, en aldus van hun waarachtige genadestaat en eeuwige zaligheid, uit Gods barmhartigheid in Christus. Zodat de Heilige Doop dan, voorwaar, een allerheerlijkst en kostelijkst bondszegel van de Heere is voor alle rechtgelovige Christenen tot versterking van hun geloof in de kracht van de Heilige Geest. Maar welke zalige nuttigheid van hen niet anders ontvangen kan worden, dan door een standvastig en oprecht gelovig gebruik van dit onwaardeerbare Goddelijke bondszegel.

VAN HET HEILIG AVONDMAAL

ZONDAG 28

Vr.75. Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?

Antw. Alzo, dat Christus mij en allen gelovigen tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van dezen drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daarbij ook beloofd heeft; eerstelijk dat Zijn lichaam zo zeker voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie dat het brood des Heeren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zeker tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en den drinkbeker des Heeren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met den mond geniet.

Vr.76. Wat is dat te zeggen, het gekruisigd lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?

Antw. Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door den Heiligen Geest, Die èn in Christus èn in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het dat Christus in den hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door één Geest (gelijk de leden van een lichaam door één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden.

Vr.77. Waar heeft Christus beloofd dat Hij de gelovigen zo zeker alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van dezen drinkbeker drinken?

Antw. In de inzetting des Avondmaals, welke alzo luidt: De Heere Jezus, in den nacht, in welchen Hij verraden werd, nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt; 1 Kor. 11:23-26. Deze toezegging wordt ook herhaald door den heiligen Paulus, waar hij spreekt: De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn; 1 Kor. 10:16-17.

2. Nu volgt het Sacrament van het Heilig Nacht- of Avondmaal, hetwelk zo genoemd wordt, omdat de Heere Jezus Christus dat in de laatste nacht of avond van Zijn leven, voordat Hij ging lijden en sterven, heeft ingesteld. Gevende Zijn gelovigen een maaltijd van gebroken brood en van wijn in de drinkbeker ingestort, tot een gewis Goddelijk onderpand, om hen daarbij (Vraag 75), te vermanen en te verzekeren, dat zij aan Zijn enige offerande aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebben. Hetwelk dan in de grond wezenlijk hetzelfde is, als wij gezien hebben, dat hen ook vermaand en verzekerd wordt in het Sacrament van de Doop.

Want het zijn beide Sacramenten van een en hetzelfde genadeverbond en van ene zaligheid, hoewel hun instelling en bediening anders liggen op een verscheiden wijze. In het Heilig Avondmaal moeten dan twee dingen goed in aanmerking genomen worden, te weten *het uitwendige en het inwendige van het Sacrament.*

1. Het uitwendige bestaat hierin, *dat Christus aan alle gelovigen bevolen heeft, tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken.* Hetwelk dan weer (op dezelfde wijze, als wij gezien hebben van de indompeling en besprenging in het Sacrament van de Doop) van ons aangenomen en gehouden moet worden als een kort begrip of afbeeldsel van een volkomen

maaltijd, waar een overvloed gevonden wordt, beide van spijs en drank, tot vervulling van de honger en dorst, en alzo tot een volle versterking en verzadiging van het lichaam. Want alleen een weinig brood en wijn zijn daartoe niet genoegzaam, maar daar wordt een volkomen maaltijd toe vereist, welke hier dan in het Avondmaal door het gebroken brood en de drinkbeker alzo verbeeld wordt.

2. Het inwendige van het Sacrament is de gewisse en onbedrieglijke belofte van de Zaligmaker aan al zijn ware gelovigen, van deze twee heerlijke genadeweldaden.
  - A. Eerst, *dat Zijn lichaam zo zeker voor hen aan 't kruis geofferd en gebroken, en Zijn bloed voor hen vergoten zij, als zij met ogen zien, dat het Brood des Heeren voor hen gebroken, en de drinkbeker hun medegedeeld wordt.* Dit wil Hij, dat zij vast aannemen en geloven, en daar geenszins aan twifelen zullen. Het is toch niet genoeg, het lijden en sterven van de Zaligmaker slechts in 't algemeen met een bloot historisch geloof zo voor waarachtig te houden. Neen, hier moet ook een waar toe-eigenend geloof zijn binnen in het hart, waarmee een ieder gelovige in de kracht van de Heilige Geest die verdiensten van Christus voor zichzelf aanneemt, en die zichzelf oprecht toeëigent, het gewis daarvoor houdende, dat de Heere Jezus Christus, niet alleen voor anderen, maar ook voor hem, geleden heeft, gestorven is, en zijn dierbaar bloed vergoten heeft tot vergeving van zijn zonden, en om hem het eeuwige leven te verwerven. Dit maakt het geloof eerst waarlijk rechtvaardigmakend en zaligmakend te zijn.
  - B. Ten andere, *dat Hij Zelf hun zielen met Zijn gekruist lichaam en vergoten bloed, zo zeker tot het eeuwige leven spijs en laaft, als zij dat brood en de drinkbeker des Heeren, als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus uit des dienaars hand ontvangen, en mondeling genieten.* Zodat dit Sacrament de ware gelovigen dan niet slechts onderwijst en verzekert van hun geestelijke gemeenschap aan de dood en aan al de heilrijke verdiensten van de Heere Jezus Christus, tot hun rechtvaardiging en heiliging, gelijk dat ook in het Sacrament van de Doop geschiedt, maar daarnaast ook (dat wel in acht genomen moet worden), van Zijn onderhoudende en versterkende genade, tot hun wasdom en bevestiging in het geestelijke leven, en dat Christus met Zijn verdiensten hiertoe als 't ware de spijs en drank voor hun zielen geworden is, Joh. 6:54-56, ten einde hen inwendig te voeden, te versterken en te verzadigen, door middel van een gedurig gelovig eten en drinken van Hem als zodanig. Dit is het bijzondere van het Sacrament van het Heilig Avondmaal. Het vermaant en verzegelt de gelovigen, dat diezelfde Zoon Gods, met Wien en met Wiens verdiensten en weldaden zij allen tezamen door het geloof een ware gemeenschap hebben tot rechtvaardigheid en heiligmaking, hun zielen ook in dit hun geestelijk geloofs- en genadeleven tot zaligheid onderhoudt en steeds versterkt, en zich onderling met hen in de geest des geloofs hoe langer hoe nauwer verenigt, doende alzo aan hen in het geestelijk leven even datzelfde, wat de spijs en drank de mens doen in het lichamenlijk leven, zoals dat uit aanwijzing van de overeenkomsten tussen beide nader zou blijken.

Zodat in het Sacrament van het Heilig Avondmaal een tweërlei eten en drinken plaats heeft: *een uitwendig en een inwendig.* Het ene geschiedt van ons in het uitwendig ontvangen van het Heilig Bondszegel. Het andere geschiedt inwendig en geestelijk, met het gemoed, en wordt (vraag 76) nader verklaard, *dat het beide der gelovige*

gemeenschap aan Christus en Zijn verdiensten, en hun onderhouding en versterking in dezelve, door de Heilige Geest, betekent en verzegelt.

1. *Het is niet alleen, met een gelovig hart dat gehele lijden en sterven van Christus aannemen, en daardoor vergeving der zonden en dat eeuwige leven verkrijgen.* Dit is de geestelijke gemeenschap van het ware geloof aan Christus en aan Zijn verdiensten, tot rechtvaardiging en heiliging.

2. *Maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, die tezamen in Christus en in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd te worden, en dat wij, al is het dat Christus in de hemel is en wij op de aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees, en been van Zijn been zijn, en dat wij van een Geest (als leden van een lichaam, van een ziel) eeuwig leven en geregeerd worden.* Dit is de geestelijke versterking en bevestiging van het geloof in die ware gemeenschap van Christus. Want evenals men de lichamelijke spijze en drank dagelijks gebruikende, niet slechts daarmee nauw verenigd, maar door middel van dezelve ook gevoed en versterkt wordt, alzo gaat het hier ook geestelijk toe. De gelovige, de Heere Jezus Christus en Zijn verdiensten gedurig ontvangende en gelovig gebruikende, door de Heilige Geest, als een geestelijke spijze en drank der ziel, wordt hierdoor dan niet slechts zeer nauw in de geest met Hem verenigd, neen, maar in die geestelijke gemeenschap ook hoe langer hoe meer versterkt en bevestigd, zodat hij zelfs één geest, één vlees en één plant met Christus wordt, en in Hem, als zijn geestelijk Hoofd, dagelijks opwast en leeft, geheel van Hem bestuurd en geregeerd wordt, zoals dit bij een opzettelijke verhandeling omstandiger zou kunnen opengelegd worden. Maar zulks is hier niet nodig als zijnde reeds genoegzaam, zo wij achten, van ons geschiedt in die stuksgewijze voorstelling van de geestelijke geloofswerkzaamheid omtrent de gehele hoofdsom van het Evangelie, vervat in de twaalf artikelen. Welke een ieder slechts aandachtig heeft te overwegen.

En zo blijkt dan nu ook duidelijk genoeg uit deze korte verhandeling, wat eigenlijk de ware aard en natuur van het Heilig Avondmaal is, en hoe dit hoogwaardig, Goddelijk Sacrament de ware gelovigen, beide hun inwendige gemeenschap door het geloof aan Christus en aan al Zijn verdiensten en weldaden en hun geestelijke versterking en bevestiging in dezelve van Godswege klaarlijk voorstelt en krachtig verzekert. In welk laatste stuk het Sacrament van het Heilig Avondmaal dan van dat van de Heilige Doop bijzonderlijk onderscheiden is, als een Bondzegel, dat zich nog verder uitstrekt dan de Doop. Want die verzegelt ons alleen de grond van onze gemeenschap aan Christus, met deszelfs heerlijke vruchtgevolgen. Maar het Avondmaal verzegelt ons niet slechts die grond, maar ook hetgeen daar verder op gebouwd en verder opgericht wordt, tot versterking en bevestiging van die gemeenschap des geloofs. En hierom komt de Heilige Doop dan ook de jonge kinderen der gelovigen toe, niet minder dan de volwassenen, omdat zij ook in de grond der ware gemeenschap met Christus en Zijn weldaden, zowel als deze, aangenomen worden, door de belofte van Gods Verbond, uit kracht van hetwelk de Heilige Geest dan nu het geloof ook dadelijk in hun harten komt werken, zo en wanneer Hem zulks behaagt.

Maar het Heilig Avondmaal behoort alleen tot de volwassenen, omdat de inwendige versterking en bevestiging van de gemeenschap des geloofs aan Christus en al Zijn weldaden, op een bijzondere wijze hunlieden alleen eigen zijn, en van de jonge kinderen vanwege hun zwakheid, in die staat nog niet bekwamelijk door de Goddelijke genade kunnen ontvangen en genoten worden. Maar zodra als zij met de

wasdom van hun jaren daar maar enigszins vatbaar en geschikt voor zullen geworden zijn, moeten zij in Gods ingestelde weg dan ook aanstonds tot het ontvangen van het Heilig Avondmaal het Sacrament der versterking bereid worden.

Voorzeker, wij zullen deze Goddelijke zaken nimmermeer recht tot zaligheid kunnen verstaan, of daar een geestelijk gebruik van kunnen maken, indien wij deze onderscheidingen uit de gronden van de zuivere Evangelieleer niet behoorlijk in acht nemen. Want wij kunnen van de heilige Sacramenten nooit meer geestelijke nuttigheid bekomen, door Gods genade, dan als wij daar een recht geestelijk en gelovig verstand van hebben, en als wij dezelve met een oprechte gelovige toe-eigening voor ons eigen gemoed steeds wel gebruiken. En hiertoe hebben de Sacramenten zo geen breedvoerige verhandeling nodig voor degenen, die anders in de gronden van de heilige Christenleer uit het Evangelie enigszins wel zijn onderwezen, en die dezelve geestelijk geloven. Want de Sacramenten zijn toch enkel tekenen tot verklaring, en zegelen tot bevestiging van diezelfde leer, die reeds recht verstaan en geloofd wordt, en God heeft ons die dierbare middelen daartoe geschonken, om beide onze inwendige kennis en vertrouwen, en dus ons gehele geloof van de leer van de Evangelische beloften in Christus door dezelve, in de kracht van de Heilige Geest, genadiglijk te hulp te komen en te versterken. Voor onze kennis dienen zij als tekenen of figuren, en voor ons vertrouwen als zegelen of onderpanden. Dienvolgens behoort de leer van het geloof en van het Heilig Evangelie eerst goed verklaard te worden. Maar die leer geopend zijnde, hebben de Sacramenten dan geen brede verhandeling meer nodig, aangezien het licht van de Evangeliewaarheid, daar nu helder op afstralende, genoeg in staat is om de zuivere aard, gebruik, vrucht en gehele aangelegenheid aanstonds duidelijk te ontdekken.

Hetgeen wij hier gezegd hebben van de leer van het Heilig Avondmaal, rust geheel op de grond van deszelfs Goddelijke instelling door onze Heere Jezus Christus, de Middelaar des Verbonds (Vraag 77). Zie dezelve Matth. 26:26-28, vergelijkt daarmee de beschrijving van de andere Evangelisten, Mark. 14 22-25; Luk. 22:19, 20, en van de Apostel, 1 Kor. 11:23-29. Daar kan van ons op deze instelling van de Zaligmaker nooit te aandachtig gezien en gelet worden, niet alleen omdat de gehele Avondmaalsleer daar wezenlijk op rust, maar omdat ons geloof van dit Sacrament daar onbewegelijk op moet steunen, omdat al het geestelijk voordeel, dat wij van die Goddelijke genade-instelling door middel van ons geloof kunnen bekomen. Want neemt alleen de instelling weg, dan zult gij ook het Sacrament zelf aanstonds wegnemen, dewijl die instelling het Sacrament formeel voor ons stelt en geeft. Alles hangt hier dan ten enenmale aan het waarachtig Goddelijke Woord van onze Heere Jezus Christus, zijnde in de grond geen ander Woord, dan het eigen Woord van het Evangelie, maar nader verklaard en uitgedrukt voor een waar gelovige in een heilig Sacramentele instelling. Evenals ook alle menselijke onderpanden geheel hangen aan, en al hun wezen en kracht enkel bekomen van het uitdrukkelijke woord of belofte, en van de ware mening van hem die ze geeft, ter bekrachtiging van zijn woord en trouw aan anderen, die ze als zodanig van hem aannemen en ontvangen.

ZONDAG 29**Vr.78. Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?**

Antw. Neen; maar gelijk het water in den Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelve is (waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is), alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar den aard en eigenschap der Sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.

Vr.79. Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam en den drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus?

Antw. Christus spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren dat wij zo waarachtig Zijn waar lichaam en bloed door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen; en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zeker onze eigene is, als hadden wij zelve in onzen eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

ZONDAG 30**Vr.80. Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse Mis?**

Antw. Het Avondmaal des Heeren betuigt ons dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij Zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft, en dat wij door den Heiligen Geest Christus worden ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde maar in den hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons wil aanbeden zijn. Maar de Mis leert dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamenlijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aanbeden worden. En alzo is de Mis in den grond anders niet, dan een verlooehening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

Vr.81. Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

Antw. Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.

Vr.82. Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?

Antw. Neen; want alzo wordt het verbond Gods ontheiligd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, naar de ordening van Christus en Zijn apostelen, zulken, totdat zij betering huns levens bewijzen, door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.

Dat uit dezelfde geest van de Antichrist, - die de zuivere leer van de Heilige Doop, ja de gehele waarheid van het Evangelie, zo verschrikkelijk vervalst en bedorven heeft, dit ook heeft in 't werk gesteld tegen de ware Avondmaalsleer - ook een allergruwelijkst monster van Transsubstantiatie of Wezensverandering, en nog een ander heilloos Misoffer voortkomt, zal ons zozeer niet verwonderen, indien wij slechts de grond van de Antichristelijke dwaalleer enigszins recht kunnen inzien, als welke toch niet anders is dan een zeer vuil en grof gesponnen Pelagianisme.

Hij kan zien: 1. hoe de zuivere leer van het Avondmaal (Vraag 78, 79), wordt bevestigd en verdedigd tegen die ongerijmde leer van de Transsubstantiatie, welke zo een groot verval en droevig verderf in het Christendom veroorzaakt heeft. En verder: 2. hoe zulks ook geschiedt (Vraag 80), tegen die Godslasterlijke leer van de Misoffers. Maar, waar wij ons hier al weer niet zullen inlaten. Alleen zeggen wij, dat de Catechismus de rechte Avondmaalsleer, zoals die kort van ons geopend is, in zijn

nadere bevestiging en verdediging ook nog nader gaat verklaren, en dat een ieder die deze zaken met behoorlijke aandacht overweegt, dan duidelijk genoeg zal bemerken, dat het Heilig Avondmaal (gelijk ook de Heilige Doop) in de grond niets anders is, dan een onbedrieglijk, Goddelijk waarteken en zegel, gehangen aan de Evangelische geloofs- en rechtvaardigmakingsleer, welke te voren van ons verhandeld is, ten einde ons geloof van dezelve daardoor, in des Geestes kracht, alleszins te versterken.

Want dat het Heilig Avondmaal enkel ingesteld is voor de ware gelovigen tot versterking van hun geloof wordt verder ook geleerd (Vraag 81), waar ons de noodzakelijke vereisten of hoedanigheden voorgesteld worden van degenen, die hetzelfde door Gods genade hiertoe recht gebruiken zullen. Welke hoedanigheden geen andere zijn dan de drie voornamste eigenschappen van het ware genadeleven: *de boete, het geloof en de bekering*.

1. De ware zielsboetvaardigheid bestaat hierin, *dat wij onszelf vanwege onze zonden mishagen*. Dit enkel woord beschrijft ons de oprechte boete en vernedering over de zonden, zoals die van ons in het tweede hoofdstuk omstandig is verhandeld.
2. Het ware geloof, *waardoor wij nochtans vertrouwen, dat dezelve onze zonden ons om Christus wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is*. Dit is dat eigenlijk wezen van het zaligmakende geloof, of dat zeker vertrouwen van de vergeving der zonden, hetwelk alle Pelagiaans gezinden zonder onderscheid volgens de gronden van hun valse leer noodzakelijk moeten verwerpen, en dat zij ook op hun wijze enkel brengen tot het welwezen of tot een heilzaam vruchtgevolg van het geloof. Want het gehele Pelagianisme valt terstond in zijn grond en samenstelling volkomen omver, zodra het waarachtig *wezen van het geloof*, volgens de Gereformeerde leer (reeds te voren van ons verhandeld), slechts gesteld wordt te bestaan in het zekere en hartgrondige vertrouwen van de vergeving der zonden, hetgeen enkel rust op de Goddelijke belofte in Christus door het Evangelie, gelijk zulks, zo de Heere wil, 't eniger tijd nader van ons verhandeld en in het licht gesteld zal worden.
3. De waarachtige bekering of heiligmaking *welke daarin gelegen is, dat wij ook begeren, hoe langer hoe meer ons geloof te sterken en ons leven te beteren*. Deze leer zal van ons, met de Goddelijke bijstand, in ons vierde of laatste hoofdstuk nader geopend worden. Waarom wij ons hier daarmee niet zullen ophouden.

Deze zijn dan de drie noodzakelijke vereisten in al degenen, die het Sacrament van het Heilig Avondmaal door Gods genade met vrucht voor hun zielen ontvangen zouden. Men vindt deze daarom in ons Avondmaalsformulier ook in dezer voege voorgesteld als gronden van ieders gemoedsbeproeving, zonder welke plicht behoorlijk in 't werk te stellen, naar des Apostels vermaning, 1 Kor. 11:28, niemand mag verwachten, dat hij dit Heilig Sacrament tot deszelfs voorgestelde doel recht zal kunnen gebruiken. *Want de hypocrieten, en die zich niet met waren harte tot God bekeren, eten en drinken zichzelf een oordeel*, gelijk de Apostel leert, 1 Kor. 11:27, 29. Waarom dan ook al degenen, die zich (Vraag 82) met hun bekentenis en leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen, tot het ontvangen van dit Heilig Bondszegel van ons geenszins moeten toegelaten, maar daar van geweerd worden door de sleutelen des Hemelrijks, totdat zij betering van hun leven bewijzen, aangezien anders zeker Gods Verbond ontheiligd, en Zijn toorn over de gehele Gemeente verwekt moet worden. Dit zij hier genoeg tot opening van de Heilige Avondmaalsleer.

En zoo verstaan wij nu, welke de geordineerde middelen van het Evangelie zijn, die door de Heilige Geest naast het Goddelijk Woord of Evangelie zelf gebruikt worden tot versterking van het zwakke geloof van de Christenen. De Geest komt hen steeds opwekken, verlichten, besturen en heiligen tot een recht gelovige gebruikmaking van die Goddelijke Bondszegels, en daardoor versterkt Hij dan ook hun geloof. Indien er nog in genen dele enig recht gelovig gebruikmaking is, door de Heilige Geest, van deze dierbare genade-weldaden, daar kan dan, in Gods geordineerde weg ook geen ware geloofsversterking vallen. Men moet wanneer men ziek is, de geordineerde medicijnen gebruiken, om gezond te worden, en niemand mag verwachten, die de middelen wil verzuimen, dat hij door wonderen zal geholpen worden. Er is dan niets noodzakelijker, dan dat de zwakgelovige Christenen het daar geheel steeds op toelleggen, door de Goddelijke genade, om naast het Heilig Evangelie ook een recht gebruik te maken van de ingestelde tekenen en zegelen van het Evangelie, en dat zij dan voorts in stille ootmoedigheid op de Heere alzo leren wachten, die weldra kan komen, als het tijd is geworden, om aan de allerellendigste zielen Zijn dierbare belofte te vervullen; *de Heere is goed dengenen die Hem verwachten, der ziele die Hem zoekt*, Klaagl. 3 :25. En indien Hij goedvindt te vertoeven, dan moesten zij maar trachten de Heere lankmoedig te verbeiden, en te ernstiger aan te houden in het rechte gebruik van deze heilige middelen, gedenken veel aan dat Woord van de Messias: *Ik heb den Heere lang verwacht, en Hij heeft Zich tot mij geneigd, en mijn geroep gehoord*, Ps. 40:2.

Onderscheid tussen geveinsden en waargelovigen

Hoewel nu de geveinsden en tijdgelovigen (om van deze hier ten besluite ook weer iets aan te merken) op hun wijze ook zullen arbeiden tot versterking van hun zwakke waangelooft, en hoewel zij daartoe hun gebruik ook zullen maken van de Heilige Sacramenten, als de geordineerde middelen van de Heilige Geest, is toch het onderscheid tussen de ware gelovigen in alle manier zeer groot, en kan ook veeltijds wel genoeg bespeurd worden, waar slechts de Heere licht wil geven, om het van nabij in acht te nemen, uit hetgeen zich daarvan naar buiten in de mensen zal openbaren.

1. De zwakheid van het waangelooft ontstaat bijzonder uit het overtuigend licht van de consciëntie, hetwelk behoorde in acht genomen en plaats gegeven te worden. Dat licht, een algemene gave van de Geest zijnde, komt, om het waangelooft te ontdekken, te bestraffen en ten onder te brengen. En hiertoe veroorzaakt het ook enige ontwakingen en schuddingen in de gemoederen van de mensen, welke, indien zij wel ontvangen en aangelegd werden, door Gods genade, hen dan ook zeker tot verdere ontdekking en overtuiging zouden brengen. Echter staan de ellendige geveinsden dezelve, in hun rampzalige blindheid en bedrog, alleszins tegen, en arbeiden alleen om dat ontdekkend licht binnen in hen geheel uit te blussen, en om hun gemoed gerust te stellen en te pleisteren met valse overleggingen, en met aan hun bedrieglijk waangelooft, zo goed zij immer kunnen, onverzettelijk vast te houden, willende alzo de leugen en de ijdelheid erfelijk bezitten, waarin toch niets is dat nut doet, Jerem. 16:19. En hierin heeft de Satan met zijn inwendige listen door zijn verleidende werktuigen dan ook zeer kunstig de hand, om die ongelukkige zielen in zijn helse toverstrik gevangen te houden, en deerlijk om te leiden.

Maar de zwakheid van het ware geloof ontstaat meest uit de duisterheid van het gemoed en uit de bestrijdingen van de Satan en van het zondige vlees, gelijk wij gezien hebben, aan welke daarom geen plaats gegeven, maar waartegen, in de

kracht van de Goddelijke genade, altijd ernstig gestreden moet worden. Voorzeker, dit onderscheid is zeer groot en allerwezenlijkst.

2. De zwakheid van het waangeloof mag enige lichte bekommernissen en verlegenheden in het gemoed van de geveinsden brengen, maar, zij zal hun zo zwaar, zo diep, zo smartelijk en hartgrondig niet tot een last zijn, en hun zo bang niet drukken, als de zwakheid van het ware geloof van God oprechte kinderen wel zal doen. Deze gaan daar dikwijls zeer bedrukt onder treuren, en indien zij anders maar niet leven in een zeer dodige en vervallen toestand, zal hun droefheid ordinair ook zeer gevoelig en bestendig zijn. O! Hoe zuchten en schreien de ware vromen dan wel met die vader van het kind, Mark. 9:24, over de zwakheid van hun geloof! Hoe beroerd en rusteloos zijn zij dan niet wel! Niets in de wereld is machtig om hun benauwde geest nu te verkwikken of tevreden te stellen; want zij missen toch hun dierbaarste en zaligste leven, en alle wellust en vreugde van hun zielen. Daarom zullen zij zeker ook niet ophouden met treuren, voordat zij van de Heere genadiglijk gered en geholpen zullen zijn. Met hoe vele heilige voorbeelden uit het Woord, en bijzonder uit de Psalmen, zou dit niet wel bevestigd kunnen worden?

Maar zo gaat het niet met de ongelukkige geveinsden en waangelovigen. Deze mogen somtijds te worstelen hebben met benauwde vrezen en bekommernissen, als het licht van hun waangeloof met wolken en nevelen bedekt is, en als zij van hun eigen geweten dan ook wel geslagen worden over hun verborgen geveinsdheid. Maar zie, wanneer de Heere ook Zelf die slagen niet aanbindt en verzegelt op hun geest, dan weten zij zichzelf altijd nog te helpen. Het minste licht, dat zij maar ontvangen in enige belofte, op hun wijze, en dat vergezeld is met enige hartstochtelijke aandoeningen en bewegingen, is aanstonds genoeg in staat, om al hun duistere vrezen en bekommernissen op te klaren, en hen dan weldra weer in de ruimte stellen. Want lichte wonden worden ordinair ook licht genezen. Als God het maar belooft toe te laten, dan heeft de Satan doorgaans niet veel werk, om het zwakke waangeloof te versterken. Hij heeft daar meer dan duizend bedrieglijke middelen toe gereed. Maar het is en blijft altijd maar een ijdel pleisterwerk, dat licht afvalt, en ook weldra weer aangestreeken wordt.

3. Ook gaat de zwakheid van het waangeloof nooit vergezeld met een recht gezicht en gevoelen van schuld. De ware zwakgelovigen, als zij van de Heilige Geest verlicht worden, bekomen dan een waarachtige overtuiging in hun zielen, dat hun zwakgelovigheid hun grote zonde en schuld voor God is, omdat zij Hem, de waarachtige en almachtige Heere, op Zijn allerheiligst Woord en belofte niet geloven, en zichzelf met al hun noden en ellenden niet oprecht gelovig aan Hem overgeven, en op Zijn onwankelbare genade in Christus, zich niet geheel verlaten. Hiervan dragen zij dan een levendige indruk en een zeer smartelijk gevoelen. O! al hadden zij nu geen andere zonde, dan enkel maar dat snood aanklevend ongeloof dat nog zo sterk en geweldig binnen in hen is, waardoor zij de heilige en waarachtige Vader tot een leugenaar maken, dewijl zij niet geloven het getuigenis, dat Hij getuigt van Zijn Zoon, dat Hij ons het eeuwige leven gegeven heeft, en dat dit leven is in Zijn Zoon, 1 Joh. 5:10, 11; zo moeten zij toch bekennen dat zij enkel om dit hun gruwelijk ongeloof geheel walgelijk en verdoemelijk zijn voor de Heere. Zij zullen er zich dan ook over schamen, en zichzelf verfoeien, en het als hun grootste zonden belijden en betreuren, niet rustende, voordat zij daarover verzoening gevonden hebben in Christus bloed.

Maar zo handelt een geveinsde niet, die bewerkt zijn ongelooft door gaans meer als zijn zwakheid, dan wel als zijn schuld. Het is er verre vandaan, dat zij die zonde in hare gruwelijke en verdoemelijke natuur ooit recht zouden hebben leren kennen, en dat zij er, gelijk de ware gelovigen, voor God met zulk een hartgrondig berouw over vernederd zouden worden. Wie al zulks van enige waangelovige mocht verwachten, zou dan eveneens handelen als iemand, die vijgen wilde lezen van doornen, en een druif snijden van bramen, Luk. 6:44.

4. Daarnaast is er bij de zwakheid van het waangelooft ook geen zuiver gevoelen van geestelijke onmacht om te geloven, zoals die gevonden wordt bij de ware zwakgelovigen. De Heilige Geest leert de arme kinderen van God bevindelijk gewaar worden, dat zij van zichzelf, zonder de Heere, dodelijk onmachtig zijn iets te kunnen doen, om hun zwakke geloof op te richten of te sterken. O! zij liggen er zo diep ellendig en zo vast onder gebonden, evenals degenen, die in een donkere kerker geboeid zitten met ijzeren ketenen, waarin zij zich nauwelijks verroeren of bewegen kunnen. Dit leren die treurige en benauwde zielen allengskens door de genade, en zelfs ook door middel van haar ellenden (dat is in haar duistere, vijandige en werkheilig vlees), anders niet dan enkel ongelovigheid woont. Zij worden dan levendig overtuigd, dat het alleen des Geestes kracht is, door welke zij kunnen geloven en zij haar geloof versterkt krijgen in Gods geordineerde weg. Dit doet haar dan ook, als ellendigen en onmachtigen, hartgrondig tot de Heere roepen: *O, Heere! vermeerder ons het geloof*, Luk. 17:5, *kom onze ongelovigheid te hulp*, Mark. 9:24, *en trek ons, wij zullen U nalopen*, Hoogl. 1:4. Geef ons het geloof, dat Gij ons beloofd hebt, dan zullen wij geloven. Dit is het eerste, hetwelk zij doen zullen, als zij haar onmacht om te geloven nu levendig gevoelen, en daar over waarlijk zijn vernederd geworden, dat zij ook om het minste aasje oprecht geloof dan ootmoedig naar de Heere zullen uitzien, en wachten met verlangen op de hulp van Zijn Geest, onder een ernstig gebruik van de geordineerde middelen. Maar zo doen de ongelukkige waangelovigen niet, die gevoelen nooit hun dodelijke onmacht tot het geloof, en zijn daar ook nimmer recht verlegen en smartelijk gewond over bij zichzelf, maar zij zullen altijd nog blijven wurmen en woelen in hun eigen kracht, om hun waangelooft te versterken en overeind te houden, zo veel zij immer kunnen. Nooit zullen zij geheel uitgaan uit zich zelf, en van alle ijdele toevluchten buiten de Heere waarlijk afzien, om nu maar alleen van Hem, door Zijn Geest, hun hulp te zoeken. Want als een waangelovige dit slechts oprecht geestelijk also kon doen, dan zou ook de daad van het geloof zelf hem terstond een waar gelovige doen worden.
5. Eindelijk de zwakheid van het waangelooft oefent zich ook niet in een recht ernstig en gelovig gebruik van de Heilige Sacramenten, als geloofsversterkende middelen door de Geest ingesteld. Wanneer de Heere voornemens is, om de zegelen van Zijn Verbond krachtadig te zegenen aan de zielen van Zijn kinderen tot hun geestelijke versterking, dan zal Hij hen ook opwekken, om die zeer hoog te achten, en om zeer ernstig en teder te zijn in het gebruik van dezelve, gelijk een zieke zorgvuldig is in het recht gebruiken van de medicijnen, die hem tot genezing kunnen strekken. Waarlijk, hoe meer Gods kinderen gebukt gaan onder de drukkende last van hun zwakgelovigheid, hoe meer zij naar de geestelijke versterking van de genade dan ook noodzakelijk zullen verlangen, en dan zullen hun de Heilige Sacramenten ook zeer waardig en dierbaar voorkomen, als die weten, welke Goddelijke middelen het zijn, en hoedanige heerlijke vertroosting

de Heilige Geest machtig is daardoor binnen in het gemoed te werken. En dit zal hen dan ook zeer zorgvuldig doen handelen omtrent het gelovig en recht gebruik. Maar geheel anders is het met de geveinsde waangelovigen. Deze zullen doorgaans meer of min los handelen met de Sacramenten, en zich lichtelijk tevreden stellen met een sleurachtig gebruik van dezelve. Immers hoedanig hun gebruik van die Heilige Bondszegels ook zijn mocht, zo zal het toch nooit recht teder, omzichtig, hartgrondig en geestelijk liggen, gelijk dat van de oprecht gelovigen. Zij zijn altijd genegen, om met dezelve meer als tekenen, dan wel als zegelen van Gods Verbond te handelen, en zij hebben meer op met het licht of de beschouwende kennis (hoedanig er van het gebruik van de Sacramenten afstraalt op het verstand, met enige aangename gemoedsbeweging), dan wel met derzelver Goddelijke versterkende en verzegelende genadekracht binnen in het hart. Hetwelk daaruit ontstaat, omdat zij met hun ongelooft in de grond nooit recht belast en verlegen zijn, en daarom ook niet van harte begeren, om daarvan, door de Goddelijke genade verlost te worden. Het waangelooft is van een licht maaksel, en zweeft meer boven in de hersenen, dan beneden in het hart, en daarom is het ook weldra genoeg versterkt door een licht beschouwend gebruik van de Sacramenten. Maar het oprecht geloof heeft een vaste en diepe zitplaats omlaag in het gemoed, en daarom moet er ook noodzakelijk een doordringende geestelijke kracht van het Sacrament zijn, om deszelfs zwakheid waarlijk te genezen. Dit is hier dan weer het gewichtige onderscheid tussen de ware gelovigen en de waangelovigen.

VAN DE SLEUTELN DES HEMELRIJKS

ZONDAG 31

Vr.83. Wat zijn de sleutelen des hemelrijks?

Antw. De verkondiging des heiligen Evangelies en de Christelijke ban of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk den gelovigen opgedaan en den ongelovigen toegesloten wordt.

Vr.84. Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen Evangelies ontsloten en toegesloten?

Antw. Alzo, als, volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt dat hun, zo dikwijls als zij de belofenis des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtig al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus wil, vergeven zijn; daarentegen allen ongelovigen, en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zolang als zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomstige leven.

Vr.85. Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de Christelijke ban?

Antw. Alzo, als, volgens het bevel van Christus, degenen, die onder de Christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, ettelijke malen broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen of hun schandelijk leven niet willen aflaten, der gemeente, of dengenen die van de gemeente daartoe verordineerd zijn, aangebracht worden; en, zo zij aan de vermaning zich niet storen, van henlieden door het verbieden der Sacramenten uit de Christelijke gemeente, en van God Zelfen uit het Rijk van Christus gesloten worden; en wederom als lidmaten van Christus en Zijn gemeente aangenomen, zo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen.

Nu de Catechismus zo-even tevoren gewag gemaakt heeft van de sleutelen van het Hemelrijk, wordt deze materie hier ter plaatse dan ook voegzaam verhandeld, als een nodig aanhangsel of besluit van de Verlossingsleer, maar waarmee wij ons hier niet zullen ophouden. Er zijn twee zodanige geestelijke sleutelen (vraag 83), te weten, de verkondiging van het Heilig Evangelie, en de Christelijke ban, of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het Hemelrijk de gelovigen opgedaan, en de ongelovigen toegesloten wordt. Ziet daarvan de leer en ordinantie van de Zaligmaker, Matth. 16:19, en 18:15-17; Joh. 20: 23 en die van de Apostel, 2 Kor. 2:7-10 en elders.

- A. Aangaande de sleutel van het Evangelie, het geordineerde gebruik van deze, wijst de Catechismus aan (vraag 84).
1. Eerst in de opening van Gods koninkrijk voor de ware gelovigen, *alzo namelijk, als achtervolgende het bevel van Christus, allen en iegelijk gelovige verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hen (zo dikwijls als zij de belofte van het Evangelie met een waar geloof aannemen), waarachtig al hun zonden van God, om de verdiensten van Christus wil vergeven zijn.* Hier wordt ons de verhandelde Evangelieleer van de genadige rechtvaardigmaking van het geloof, in Christus, al weer zeer duidelijk voor ogen gesteld. God belooft die weldaad aan de recht boetvaardige zondaar, die gelooft, en deze ontvangt dezelve van God, en neemt die zuiver en oprecht gelovig alzo aan, in de kracht van de Heilige Geest. En zie, zo dikwijls hij dat doet (gelijk daarin het leven van het geloof toch wezenlijk bestaat), ontvangt hij dan ook telkens de vergeving van zijn nieuw gemaakte zonden en schulden van God, als welke alle samen voor Zijn heilig aangezicht geheel bedekt en weggenomen, en volkomen uitgewerkt worden met die

geschonken en toegerekende volmaakte Middelaarsgerechtigheid van de Heere Jezus Christus. En op die wijze wordt het Koninkrijk van God de ware gelovigen dan nu gedurig wijd opengesteld en hun wordt door het Evangelie wel zeker verkondigd, dat zij in Christus, uit loutere genade, Gods verzoende kinderen en onderdanen zijn, en dat God hun allergeoedertierenste en barmhartige Vader is, van Wie zij niets dan goeds naar ziel en lichaam te wachten hebben, om de verdiensten van Christus. O, zalige opening van het koninkrijk der hemelen! Laat dit nu maar van de arme boetvaardigen oprecht alzo geloofd worden, dan is het alles wel, dan mogen zij zich over de Almachtige verlustigen, en hun aangezicht tot God opheffen, Job 22:26.

2. Daarna wijst de Catechismus hier het andere gebruik van de Evangeliesleutel ook aan, hetwelk bestaat in de toesluiting van Gods Koninkrijk voor de ongelovigen en goddelozen, zeggende: *daarentegen, alle ongelovigen, en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zo lang zij zich niet bekeren.* Zij zijn alle samen ongelovigen, en blijven daarom ook in een rampzalige, onbekeerde staat, die de belofte van de genadige rechtvaardigmaking Gods in Christus, op het getuigenis van het Heilig Evangelie, niet aannemen met een waar gelovig hart, maar die in de grond der zaak nog alleszins blijven vasthouden aan de eigengerechtigheid. Dit ongelooft sluit hen geheel buiten Gods Koninkrijk, en houdt hen wel vastgebonden liggen onder Gods vloek en toorn, Joh. 3:26 en onder de macht van de eeuwige verdoemenis, Mark. 16:16; Thess. 1:8,9. En dit verkondigt het Evangelie hun nu ook uitdrukkelijk, en sluit het alzo geheel buiten Gods Koninkrijk, als die daar geen lot noch deel in hebben, noch ooit in hebben zullen, indien zij niet eenmaal oprecht zullen geloven en zich bekeren.

Kortom, de belofte van de genade in Christus moet aangenomen worden met een oprecht geloof, door de Heilige Geest, of de mens blijft anders, met al zijn eigengerechtigheid, onder de vloek en onder de macht van de eeuwige dood. Want aldus luidt het Evangelie: *Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alreeds veroordeeld, dewijl hij niet gelooft in de Naam de Eniggeboren Zoons Gods,* Joh. 3:18. En deze uitspraak van het Evangelie is allerzekerst en onherroepelijk, als zijnde Gods eigen onveranderlijk getuigenis, hetwelk in de mond van Zijn dienaren en gezanten alzo eeuwig waarachtig is, alsof de Heere God datzelve van de hemel tot ons kwam spreken met Zijn eigen mond, *gelijk Hij dan, volgens dit getuigenis het Evangelie, beide in dit en in het toekomstige leven ook wil oordelen.* Wij hebben ten jongste dage geen ander oordeel uit Christus mond te verwachten, dan wij duidelijk geschreven vinden in het Evangelie, en wij met onze oren nu ook gedurig horen uit de mond van Zijn dienaren, die ons dat Evangelie op Zijn bevel en ordonnantie getrouwelijk verkondigen. Dit leren ons de aangewezen plaatsen, Matth. 16:19 en Joh. 20:23

B. Aangaande de andere sleutel, van *de Christelijke ban*, wordt ons de verklaring van deszelfs rechte gebruik ook gegeven (Vraag 85), waar een ieder die zelf kan nazien. Deze stof zou wel een bijzondere en omstandiger behandeling vereisen, in een tijd, waarin, helaas! de Kerkdiscipline zo droevig onder ons gevallen is, maar waarover wij ons hier niet kunnen uitlaten. Daarom zeggen wij slechts, dat het gebruik van deze sleutel van de ban zich zo ver en algemeen niet uitspreekt, als dat van de vorige sleutel van het Evangelie. Want die gaat zonder onderscheid, over al degenen, die onder het Evangelie zijn, en die deszelfs verkondiging horen. Maar de bansleutel gaat slechts

over de leden van de gemeente, dezelve wordt dan eerst in het werk gesteld wanneer het gebruik van de Evangeliesleutel niet genoegzaam toereikend is, om de goede orde in de gemeente des Heeren te bewaren, de stichting te bevorderen, en al de leden in gehoorzaamheid en onderdanigheid te houden.

Voor deze sleutelen de Hemelrijks hebben de ware gelovigen nu een oprechte achtung en eerbied, en zij vrezen voor dezelve als voor de ontzaggelijke ordonnantiën van de Heere Jezus Christus, de Koning van Zijn Kerk. Zij trachten zich altijd met een gelovig gemoed aan dezelve te onderwerpen, opdat Hij hen, door middel van dezelve, tot zaligheid leidt en bestuurt. Immers het is eigen aan de genade zulks alzo te werken in de grond van des gelovigen harten. Dezelve zal hun niet slechts de verdiensten en weldaden, maar ook de hoogwaardige geboden en de Koninklijke regering van de Heere Christus over Zijn Kerk eerbiedig doen omhelzen.

Het zij geheel verre van een oprecht gelovig gemoed, de allerheiligste instellingen van de Zaligmaker te verachten, of Zijn juk van zich af te werpen. Zelfs wanneer het gelaat van de Kerk ook al zeer bedorven mag zijn, en er een groot verval in de Evangelieverkondiging in de Discipline en in alle zaken van het Christendom met droefheid bespeurd mocht worden, zo zal de Heilige Geest der gelovigen harten dan nog weiden met de stok, die Samenbinder genoemd wordt, en hen de Separatisterij, of een onwettige afzondering van de gemeenschap van de Kerk en van de ingestelde kerkdienst, grotelijks doen haten, als een zeer verderfelijk kwaad, hetwelk de Heere doorgaans met droevige oordelen pleegt te bezoeken.

Voorzeker, wie in een zeer bedorven en geesteloze tijd ook onordentelijk uit de Kerk mag lopen, zo zullen er de arme en oprechte gelovigen, de treurige Sionskinderen dan nog ellendig in blijven zuchten: *o Heere God! hoe lange zult Gij roken tegen het gebed Uws volks? Gij spijsst ze met tranenbrood, en drenkt ze met tranen uit een drieling*, Ps. 80:5, 6. Zij zullen het huis des Heeren niet verlaten, voordat zij er uitgedreven, en hun de deuren gesloten, en het brood en water hen geweigerd wordt, dan zullen zij uitgaan in de woestijn, om de Heere hun God een offerande te doen van slachtofferen en van spijsofferen, en van runderen, die de klauwen verdelen.

Hoe de geveinsden de sleutelen verachten, en tot een onwettige afscheiding licht genegen zijn

Maar al geheel anders is het gelegen met *de geveinsden en waangelovigen*. Deze ongelukkige mensen staan met hun gemoed aan de ordonnantiën van Christus nooit recht gebonden, en hun achtung voor dezelve mag schijnen wat zij wil, zij is toch niet hartelijk of diep geworteld. De genade heeft hen aan die heilige banden van het Evangelie nooit vast gebonden, hoe zeer het waangeloof hen aan dezelve ook gebonden mocht hebben.

Zij moeten het rechte en geestelijke gebruik van de sleutelen des Hemelrijks in de grond altijd haten, en kunnen zich daaraan niet gewillig onderwerpen. Dit wordt bijzonder openbaar in een getrouwe, ontdekkende Evangeliebediening, wanneer die sleutelen hun, wegens hun geveinsdheid, het Koninkrijk Gods waarlijk toesluiten, hetwelk zij toch alleenlijk voor zich willen geopend hebben. Want zij zijn enkel genegen om tot de Zieners te zeggen, *ziet niet, en tot de Schouwers, schouwt ons niet wat recht is; spreekt tot ons zachte dingen; schouwt ons bedriegerijen*, Jes. 30:10. Gij dienaars des Heeren, gij die de sleutelen van Zijn Koninkrijk draagt, zet ons de poorten wijd open, en sluit ze niet toe. Ja, daar plachten ook altijd geveinsden genoeg gevonden te worden van een hoog steigerende geest, die hun vlerken uitspreiden, om

over de gehele Evangelische Kerkordening heen te vliegen, en beide de sleutelen van Christus gemakkelijk onder hun voeten te leggen.

Dit zijn doorgaans mensen van een lichte beweging en van een winderige gesteldheid, die, als het licht hen nu opgeblazen heeft gemaakt, dan weldra mannen of vrouwen worden, die door geen lage kerkdeuren, waar iedereen door passeert, meer kunnen intreden. Zij zien dat huis nu al te bouwvallig aan, en de tafels, stoelen en zitbanken zijn voor hun wijdse en reine klederen al veel te morsig. Hoe zouden het die verlichte humeuren, die zo zeer verlangen naar geestelijke ordinantiën en naar een gezuiverd kerkwezen, nog langer harden kunnen onder die gemengde hoop van botte kerkgangers? Die dode Formalisterij begint hun geheel onverdraaglijk te vallen, en zij krijgen een walging van langer onder een bestudeerde predikatie te zitten, en onder die letter zonder geest. Ja, hoe hun zielen levendiger en geestelijker worden, hoe zij hun vlucht ook hoger nemen naar het steile gebergte en naar de kloven der steenrotsen, en dan bekomen zij allengskens een afschrik van de stenen kerken, en van al die omslag en gewemel van dorre beenderen. Zij moeten nu ter zijde aftreden in de stilte, hoewel er ook staat, *de vergadering der huichelaren wordt eenzaam*, Job 15:34.

En ziet als de broeders en zusters hier nu kennis aan elkander gemaakt hebben, dan worden de snaren kunstig gespannen tot het dodelijke, zielverdervende Separatisme. Weldra ontvangt elkeen zuiver licht in de geestelijkheid van de Evangelieordonnantiën, waarbij al die ijdele sleur en slenter van dat verdorven Antichristelijke kerkwezen al geheel ter neerstort, als Dagon's beeld voor de Ark. De Geest is nu de kerkdienst van de Christenen, en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid van de dode ceremoniën. Daar verdwijnt dan de gehele opslag van het Superstitie- of Formulierwezen, gelijk een schaduw of nevel gaat verdwijnen voor de blinkende zonnestralen. En wat is het nu? Nu komt het Nieuwe Verbond van de Geest voor het Oude Verbond der Wet, een juk, hetwelk de satan en zijn werktuigen het blind Christenvolk weer listig op de hals geschoven hebben. Al wie nu maar geestelijk is, die is dan ook een Leraar of een Lerares, want in Christus is geen onderscheid tussen edel en onedel, tussen schriftgeleerden of ongeleerden, enz. De Geest is in de gehele Kerkordonnantie. Maar deze verborgenheid is groot, en het domme volk verstaat daar niets van, het deksel der Wet ligt hun te zwaar op het hart. Hier is nu de ware grond en oorsprong van de Mystieke, Enthousiastische en Separatistische conventkelen of vergaderingen, waar men van niets anders dan van dit schone Evangelie hoort. Derwaarts heen vloeit nu al wat opgeblazen geestelijk is, om een zuiverder Evangeliedienst, welke niet bestaat bij woorden, maar in kracht, en elk drijft af in die stroom, naardat hij gemakkelijk los kan komen van de verroeste kerkbanden, die hem nog om 't lijf hangen. En die het meeste ontvangen, schudden dat juk te lichter af. De anderen zijn maar lage kruipers, en als bijlopers van de sociëteit. En sommigen zijn wel goed, maar zij hebben ook nog een intrest te bezorgen, waardoor zij nog een deel predikatiën moeten horen, of een Avondmaal ontvangen, want men kan niet altijd zoals men wil.

Zo ziet gij, waarde lezer! het pestilentieëus verderf, waar de satan ten allen tijde het Christendom zeer jammerlijk mee besmet en duizenden van kostelijke zielen naar de hel gesleept heeft. Ja, wat zou hem beletten, als God het hem wil toelaten, om zelfs ook de ware uitverkorenen in zo een stroom van verleiding te slepen, die er dan niet dan zeer bezwaarlijk uit gered zullen worden? Nadat hij zijn eerste proefstuk in het Paradijs heeft afgelegd aan twee volmaakt heilige mensen, kunnen wij, achter de Heere, nooit genoeg voor de satan beven. Maar Hij zal al de Zijn Zelf bewaren, dat zij

hun voet niet zullen zetten in de strik van de duivel, wanneer zij genade zullen vinden in Zijn ogen. Zij zullen dan een waarachtige afkeer dragen in hun gemoed van al zulke geestelijkheid, die slechts strekt tot een verachting of bederf van de ingestelde Evangelische ordonnantiën. Zij zullen zo ongelukkig blind niet zijn, van zulks voor een zwakheid, of voor iets singuliers in deze mensen op te nemen, maar zij zullen hier ook roepen met de zonen der Profeten: *de dood is in de pot*, en zij zullen van het moes van die Wijnstok en van die wilde kolokwinten ook niet kunnen eten, of hun vrienden aan zulke tafels nodigen, 2 Kon. 4:39, 40.

Voorwaar, al wie zijn onsterfelijke ziel liefheeft, en de satan geen plaats willen geven, moet geheel ernstig van ons vermaand zijn, in de naam van de Heere Jezus Christus, de overste Richter van levenden en doden, dat hij alle soort van Separatisten toch wil tekenen, en zich zorgvuldig hoeden voor hun licht, vromigheid, gemeenschap en conventikelwerk. Want deze vier haat de Heere ook en zijn ze Zijn ziel een gruwel, Spr. 6:16.

Indien sommigen nog enige heilige tranen overgehouden hebben over Jozefs droevige verbreking en over de vervallen muren en wegen Sions, laten zij dan komen en die uitstorten voor het aangezicht des Heeren, midden in Zijn Kerk, en laten zij toch enige vergelding doen aan het huis van hun arme moeder, waar zij gewonnen en geboren zijn. O, zij zullen immers in die vervallen hut nog veel veiliger wonen, dan op de toppen van Amána, van Senir en Hermon, die steile woningen der leeuwinnen, die akelige bergen der luipaarden, waar er zo menig ongelukkig is verslonden, die alleen voor zijn eigen hoofd geestelijker wilde zijn dan alle kerkgangers, Hoogl. 4:8. Welgelukzalig zal het volk zijn, dat op Jeruzalems puinhopen nog klaaglijk zal zitten wenen, wanneer anderen met snelle hooggebulte kemels zullen aftrekken naar Egypte, waar de staven en stokken van het Evangelie weldra veranderen in slangen en basilisken.

En met deze ernstige waarschuwing besluiten wij hier het gewichtige hoofdstuk van de Verlossing, dat ons zolang heeft opgehouden. *Gode zij lof!*
AMEN.

EINDE VAN HET 3^E HOOFDSTUK OVER DE LEER VAN VERLOSSING